Worldwide Travel, Inc.

Call for special fares

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਦਿੱਲੀ, ਬੰਬੇ

734-525-7304 ਜਾਂ 800-504-3044

ਵਾਜਬ ਰੇਟ, ਵਧੀਆ ਸਰਵਿਸ

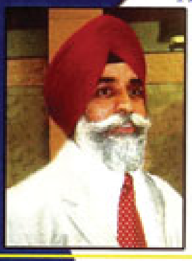

APPROVED MORTGAGE
THE LENDER YOU CAN TRUST

C.S. Ahluwalia
Mortgage Consultant

916.747.5801 cell
317.423.7000 fax
317.634.4391 office
cgate007@yahoo.com

1740 Lafayette Rd Indianapolis, IN 46222
Headquarters: 107 N. State Rd 135 Ste. 301 Greenwood, IN 46142
www.approvedonline.com

Call Prince Buttar 513-693-5125
7801 Brightfield Ct. Liberty Township, Ohio 45044

Prince Art Gallery

Professional HD, Video and Digital Photography
Wedding & Birthday Parties, Sweet Sixteen, Marriage Anny.
Discounts for Religious Events
Dj services available Princeart13@Hotmail.com

Eleventh Year in Publication | ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ | Price 50¢

Email:punjabtimes1@sbcglobal.net
www.punjabtimesusa.com

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 11, Issue 26, June 26, 2010 | 20451 N Plum Grove Rd. Palatine, IL 60074 | Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਟਾਈਮਜ਼ ਸਕੁਏਅਰ ਬੰਬ ਕਾਂਡ:ਫੈਜ਼ਲ ਨੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ ਕਬੂਲੇ, ਖੁਦ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਮੁਸਲਿਮ ਮੁਜਾਹਿਦ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ:ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕ 'ਮੁਸਲਿਮ ਮੁਜਾਹਿਦ' ਦੱਸਦਿਆਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ-ਅਮਰੀਕੀ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਫੈਜ਼ਲ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦ ਨੇ ਟਾਈਮਜ਼ ਸਕੁਏਅਰ ਵਿਚ ਬੰਬ ਰੱਖਣ ਦਾ ਗੁਨਾਹ ਕਬੂਲ ਕਰਦਿਆਂ ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਹ 'ਮੁਸਲਿਮ ਦੇਸ਼ਾਂ' ਵਿਚੋਂ ਨਾ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹਮਲੇ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦ ਨੂੰ ਲੰਘੀ 5 ਮਈ ਨੂੰ ਦੁਬਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਇਕ ਉਡਾਣ 'ਚੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੇ ਬ੍ਰਾਡਵੇਅ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਮਈ ਨੂੰ ਕਚਘਰੜ ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਇਕ ਕਾਰ ਖੜ੍ਹੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਐਨ ਸਮੇਂ

ਸਿਰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵਿਸਫੋਟ ਨਾਕਾਮ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦ ਨੇ ਮੈਨਹਟਨ ਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਆਪਣੇ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ ਕਬੂਲ ਕੀਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਮੂਹਕ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼, ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਅਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕ ਮਾਦੇ ਦੀ ਢੋਆ-ਢੁਆਈ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਉਹ ਚਿੱਟੀ ਟੋਪੀ ਪਾ ਕੇ ਮੈਨਹਟਨ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਵਧੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੁਝ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਕੱਰਰ ਹੈ।

ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦ ਨੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਗੁਨਾਹ ਕਬੂਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਇਹ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਭੁਪਾਲ ਗੈਸ ਕਾਂਡ:ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਪੀੜਤਾਂ ਲਈ 15 ਸੌ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭੁਪਾਲ ਗੈਸ ਕਾਂਡ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬਣਾਈ ਗਈ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਖਿਰ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਭੁਪਾਲ ਗੈਸ ਕਾਂਡ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਏ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੇ ਬੀਤੀ 21 ਜੂਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਅਹਿਮ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਵਾਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕੇਂਦਰੀ ਕੈਬਨਿਟ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਮੰਤਰੀ ਸਮੂਹ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਪੀੜਤਾਂ ਲਈ 1500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਪੈਕੇਜ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਭੁਪਾਲ ਗੈਸ ਕਾਂਡ ਕੇਸ 'ਚ ਨਵੀਂ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰੇ।

ਮੰਤਰੀ ਸਮੂਹ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਪੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੋ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਉਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਖ਼ਰਚਾ ਕੇਂਦਰ ਕਰੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਵਾਰੇਨ ਐਂਡਰਸਨ ਦੀ ਭਾਰਤ ਸਪੁਰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਭੁਪਾਲ ਗੈਸ ਤ੍ਰਾਸਦੀ 'ਚ ਨਵੇਂ ਤਰੀਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਭੁਪਾਲ ਗੈਸ ਕਾਂਡ 'ਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ, ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਨੂੰ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ 3 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਇਸ ਰਕਮ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਮੰਤਰੀ ਸਮੂਹ ਵਲੋਂ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰਾ ਪੈਸਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇਵੇ। ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਾਰੇਨ ਐਂਡਰਸਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 7 'ਤੇ)

ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਭਾਗੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰ ਦਾ ਟੀਕਾ ਲਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼

**ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਜਵੀਜ਼ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਿਹਾ *ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਵਲੋਂ ਵਿਰੋਧ*

ਕੰਵਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਗੂਧੌਣ

ਜਲੰਧਰ: ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਇਸ ਤਜਵੀਜ਼ 'ਤੇ ਰਾਏ ਮੰਗੀ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜ਼ਹਿਰ ਦਾ ਟੀਕਾ ਲਗਾ ਕੇ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਕਿਉਂ ਨਾ ਉਤਾਰਿਆ ਜਾਵੇ? ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਇਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਨੂੰ ਹਾਂ-ਮੁਖੀ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਿਆ ਹੈ ਜਦਕਿ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਇਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਹੀ ਖਾਤਮਾ ਕਰਨ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸਜ਼ਾ-ਏ-ਮੌਤ ਲਈ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਥਾਂ ਜਾਨਲੇਵਾ ਟੀਕਾ ਲਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਉਤੇ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਤਿੱਖੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਰੜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਕੱਤਰ ਕੰਵਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੇ ਖ਼ਤ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਦਰਦ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਈ ਹੈ। ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਇਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਦੇ ਬਦਲੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਹੀ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੀਤੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਦੀ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਇੰਡੀਅਨ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਚੈਪਟਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ:ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਇਕਾਈ ਦੇ ਮੁਖੀ ਡਾ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਲਹੋਤਰਾ ਨਾਲ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਇਕਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੰਨੀ ਧੂੜ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਇਲੀਨਾਏ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਿੱਕੀ ਕਾਹਲੋਂ, ਪੰਜਾਬ ਚੈਪਟਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਫੁੰਮਣ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿਲਜੀਆਂ (ਰਿਪੋਰਟ ਅਗਲੇ ਹਫਤੇ)

Wraich Transport LLC
North American Truck Stop

14320 Slover Ave., Fontana, CA 92337

ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ (ਟੀਮ ਅਤੇ ਸੋਲੋ)
ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੋਂ ਮਿਡਵੈਸਟ
ਜਾਂ ਨੌਰਥ ਈਸਟ ਦੇ ਰੂਟ ਹਨ

*We have trailer engine for carrier and thermo king
*North american truck stop offer all kind of truck repair @ economy price.
*We have special deal on oil change $189+

ਤੁਰਤ ਕਾਲ ਕਰੋ: 800-746-6201, 909-350-3310

Dhillon Truck Stop
Dhillon Road Service

Interstate 40, exit 356, San Jon, NM
Gill Manj Gurdaspur Wale

ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ

ਡੀਜ਼ਲ ਅਤੇ ਰੋਡ ਸਰਵਿਸ

New & Used Tires
Oil Change

ਨਿਊ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਸਕੇਲ ਉਤੇ ਵੀ ਸਰਵਿਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ

Ph:575-576-4111, 317-918-6776

ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਾ 'ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ' ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ

ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ ਦਾ ਸਮਾਗਮ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਪੰਨਾ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ

ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਇਥੇ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਿਖੇ ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਿਰੋਪਾਉ ਅਤੇ 'ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ' ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਐਤਵਾਰ 6 ਜੂਨ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸਜੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਭਾਈ ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਥੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਸਭਿੰਨੀ ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ।

ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ

ਭਾਈ ਫੁੰਮਣ ਸਿੰਘ

ਭਾਈ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ

ਭਾਈ ਪ੍ਰੀਤਮੋਹਨ ਸਿੰਘ

ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਭਾਈ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ

ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਜਿਥੇ ਲੋਕਲ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਸੀ ਉਥੇ ਸੰਗਤਾਂ ਲਾਗਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਆਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਬੇਅੰਤ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਕਈ ਦਹਾਕੇ ਰੱਬੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਸਭਿੰਨੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ "ਸੇਖਾ ਅੰਦਰਹੁ ਜੋਰੁ ਛਡਿ ਤੂ ਭਉ ਕਰਿ ਝਲੁ ਗਵਾਇ" ਦੀ ਧੁਨ ਪਈ ਤਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਲਿਵ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਲਗ ਗਈ।

ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੂੰ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਸਨਮਾਨ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨਾਲ

ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਦੇ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਰਤੇ। ਇਹ ਸਮੁਚੀ ਜਾਤੀ ਲਈ ਹਨ। ਉਸ ਜਾਤੀ ਲਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਉਹ ਲੋਕ ਜਿਹੜੇ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਧਰਮੀ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਹਉਮੈ ਨਾਲ ਗ੍ਰਸੇ ਪਏ ਹਨ। ਐਸੇ ਅਖੌਤੀ ਧਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ, ਐ ਧਰਮੀ ਬੰਦੇ ਤੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਡਰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰਲੀ ਕਠੋਰਤਾ ਅਥਵਾ ਜਾਲਮਾਨਾ ਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮੱਤ ਉਪਰ ਪਏ ਪਰਦੇ ਨੂੰ ਹਟਾ ਕੇ ਅਦਬ ਵਿਚ ਆ।

ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਭਾਰੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਸਾਬਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਅਤਿ ਸਤਿਕਾਰਤ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਹਨ। ਸੱਚ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕੇ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਜਿਸ ਸੱਚ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁਧ ਫੈਸਲੇ ਲਏ ਗਏ ਉਸ ਸੱਚ ਨੂੰ ਕੌਮ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਪਹਿਚਾਣ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਹਨ।

ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਸਬੰਧੀ ਰੱਖੇ ਗਏ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਆਏ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਘੱਲੂਘਾਰਾ 26 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਤਿਆ ਉਸਦੀ ਪੀੜਾ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਛੋਟਾ ਪਰ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਦਰਦ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਘੱਲੂਘਾਰਾ 1984 ਵਿਚ ਵੀ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ। ਇੱਕ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦਾ ਨਾਮ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਰੱਖ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਦਾ ਬਲੈਕ ਥੰਡਰ। ਦੋਹਾਂ ਘੱਲੂਘਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਮਾਣ ਮਰਿਆਦਾ ਭੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਆ ਉਹ ਘੱਲੂਘਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ? ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ 1984 ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਸਿਰ ਲਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਉਥੇ ਆਈ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਉਸ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੱਗਣਾ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨਾਲ 1984 ਦਾ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਵਰਤਾਇਆ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜੇ ਇੰਦਰਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭੇਜੇ ਜਰਨੈਲ ਬਰਾੜ ਤੇ ਵੈਦਿਆ ਦੋਸ਼ੀ ਸਨ ਤਾਂ ਕੀ ਅੱਜ ਦੇ ਜਾਲਮ ਜੋ ਫੋਰਸਾਂ ਭੇਜ ਕੇ ਖੁਦ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦੀ ਪਵਿਤਰਤਾ ਭੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕੀ ਉਹ ਘੱਟ ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਇੰਦਰਾ ਦੀ ਰੂਹ ਬਾਦਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਏ ਜਿਸਨੇ ਅੱਗੋਂ ਆਪਣੇ ਜਰਨੈਲਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਅਖੌਤੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਅੰਦਰ ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਫੈਲਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੀ ਉਹ ਘੱਟ ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ?

20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਬੋਲਾਂ, "ਜੇਕਰ ਫੌਜ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਈ ਤਾਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ" ਦੇ ਵਲਵਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਇਸ ਕਥਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਪਵਿਤਰਤਾ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਥੇ ਵੱਖਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਜਨਮ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਮਨ ਲੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਪਵਿਤਰਤਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਭੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਹਲੂਣਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਵਾਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਹੀ ਭੰਗ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਦੋਫਾੜ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਦੁੱਖ ਜਾਹਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਇੱਟਾਂ ਪੱਥਰ ਮਾਰਦੇ ਹਨ, ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਤੋੜਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਸਿਰੋਪੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਹੁੱਲੜਬਾਜੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਤਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਚਾਰਜ ਲਾਏ ਹਨ, ਦੁਨੀਆਵੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਮੁਕਦਮਾ ਚਲਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਥਾਪੜੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਆ ਸਾਡੇ ਆਗੂ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮ ਹੋਰ ਹੌਸਲੇ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕਣ ਅਤੇ ਕਿਆ ਇਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਅਕਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਡੇ ਹੀ ਆਗੂ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਰਹੇ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵੀ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਇਹ ਆਗੂ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡ ਰਹੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਧਰਮ ਦੇ ਲਿਬਾਸ ਵਿਚ ਲੁਕੇ ਹੋਏ ਐਸੇ ਪਾਪੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, "ਮਥੈ ਟਿਕਾ ਤੇੜਿ ਧੋਤੀ ਕਖਾਈ॥ ਹਥਿ ਛੁਰੀ ਜਗਤ ਕਾਸਾਈ॥

ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਹਾਂ। ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਸਾਡਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੱਸਾ ਰੰਗੜ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਨੇ ਉਥੇ ਮੱਥਾ ਨਹੀਂ ਟੇਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਪੁਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ।

ਭਾਈ ਰਾਜੀਵਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਭਾਈ ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਥਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਿਆਂ

ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅੱਗੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਦਾ ਸਿਰ ਝੁਕਦਾ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਵੀ ਝੁਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਖੌਤੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਕੂੜ ਸਾਹਮਣੇ ਮੈਂ ਗੋਡੇ ਨਹੀਂ ਟੇਕ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦੀ ਵੀ ਪਹਿਚਾਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀ ਪਤਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਸ਼ਬਦ, ਗੁਰੂ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਹ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਰ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਗ੍ਰੰਥ ਅੱਗੇ ਮੱਥੇ ਟੇਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਗ੍ਰੰਥ ਅੱਗੇ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਭਾਈ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਖੁੱਲਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਸਬੰਧੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਸਵਾਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਬੈਠ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਗੇ। ਜਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਅਨਸਰਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਤਾਰਪੀਡੋ ਕਰਨ ਲਈ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਵੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਗੁਰਮੁੱਖ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਿਰਵਿਘਨ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹਿਆ।

ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 80ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਜਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਓਟ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਮਨੋਬਲ ਇੰਨਾ ਉਚਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਜੁਲਮ ਸਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਗਏ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਸਿਦਕ ਅਤੇ ਸਬਰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਜਾਲਮਾਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਜਿਆਦਾ ਬਲਵਾਨ ਹੈ। ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਮੁਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਭਾਈ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਚ ਜਾਗਰੂਕ ਸੰਗਤ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਐਸੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬੁਕਲ ਦੇ ਨਿੱਘ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੀ। ਬੇਸ਼ਕ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕੇ ਜਾਣ ਦਾ ਨਾਦਰਸ਼ਾਹੀ ਹੁਕਮ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਜਾਗਰੂਕ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਗਲਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਕੌਮ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕ ਦੇਣ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ

ਦੇ ਨਾਪਾਕ ਇਰਾਦੇ ਬਣਾਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਕਾਮਯਾਬ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਇਸਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਸਬੂਤ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਕਰੀਰਾਂ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਭਾਈ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ, ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਭਾਈ ਪ੍ਰੀਤਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਬਜੁਰਗ ਆਗੂ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਮੋਢੀ ਮੈਂਬਰ ਭਾਈ ਫੂੰਮਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਹਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਬਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਿੱਤ ਅਖਿਰ ਸੱਚ ਦੀ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ-ਭਾਈ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਿਥਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਪਿੰਕਾ, ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਲਾਡੀ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅੰਬਾ, ਬਿੱਟੂ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੀਐਲਟਰ, ਚਤਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਹਰਜਾਪ ਸਿੰਘ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਇਬਰਾਹੀਮਪੁਰ, ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ।

ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਆਡੀਉ ਤੇ ਵੀਡੀਉ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵੈਬਸਾਈਟ www.indygurdwara.com 'ਤੇ ਸੁਣੀ/ ਦੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ

ਟੋਰਾਂਟੋ ਨੂੰ ਵਾਪਸੀ ਸਮੇਂ ਏਅਰਪੋਰਟ ਉਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਭਾਈ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾਓ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼

ਭਾਈ ਰਾਜੀਵਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾਓ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼

ਪੰਗਤ ਵਿਚ ਬਹਿ ਕੇ ਲੰਗਰ ਛਕਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਗਰੀਨਵੁਡ, ਇੰਡੀਆਨਾ

1050 South Graham Rd., Greenwood, IN 46143, Ph: 317-884-4708

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਿਹ॥

ਆਪ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਗਰੀਨਵੁਡ (ਇੰਡੀਆਨਾ) ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖਦਿਆਂ ਗੁਰੂਘਰ ਵਿਚ ਹਫਤੇ ਦੇ ਸੱਤੇ ਦਿਨ ਨਿੱਤਨੇਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਦੀਵਾਨ ਸੱਜਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਵਲੋਂ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰਸਿਧ ਕੀਰਤਨੀਏ ਅਤੇ ਕਥਾਵਾਚਕ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਵਿਆਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਬੁਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਬੀਬੀ ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ ਖਾਲਸਾ ਤਲਵਾੜੇ ਵਾਲਿਆਂ ਵਲੋਂ 28 ਜੂਨ ਤੋਂ 4 ਜੁਲਾਈ 2010 ਤਕ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ 28 ਜੂਨ ਤੋਂ 4 ਜੁਲਾਈ ਤਕ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸ਼ਾਮ 7.15 ਤੋਂ 8.15

ਐਤਵਾਰ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਦੁਪਹਿਰ 12 ਵਜੇ ਤੋਂ 1.15 ਤਕ

ਬੀਬੀ ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ ਖਾਲਸਾ ਅਤੇ ਜਥਾ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਫੋਨ ਕਰੋ: ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਮੁਖ ਸੇਵਾਦਾਰ

ਭਾਈ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਫੋਨ: 317-640-1985 ਅਤੇ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਫੋਨ: 317-965-4608

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਧਮਾਕਾਖੇਜ਼ ਸਮੱਗਰੀ ਸਣੇ ਕਾਬੂ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ:ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਸੈਲ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਾਰ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਨੂੰ ਧਮਾਕਾਖੇਜ਼ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਅਸਲੇ ਸਮੇਤ ਫੜਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਸੈਲ ਦੇ ਐਸ ਪੀ ਮਨਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ, ਸੁਰ ਸਿੰਘ (ਤਰਨ ਤਾਰਨ) ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਇਕ ਡੇਰੇ ਦਾ ਸੰਚਾਲਕ ਵੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਕਿਸੇ ਵੱਡੀ ਵਾਰਦਾਤ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਦੇ ਮਨਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸਰਕਟ ਹਾਊਸ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਇਕ ਮਾਰੂਤੀ ਕਾਰ 'ਚ 1.7 ਕਿਲੋ ਆਰ ਡੀ ਐਕਸ, ਗੈਸ ਸਿਲੰਡਰ ਤੇ ਦੋ ਬੈਟਰੀਆਂ ਛੱਡ ਕੇ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਐਸ ਪੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਪਤ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਰੋਡ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਕਸਬਾ ਰਤਨਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਨਾਕਾ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਇਕ ਮਹਿੰਦਰਾ ਜੀਪ ਆਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸ਼ੱਕ ਪੈਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਪੁੱਤਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਇਸ ਜੀਪ 'ਚ ਡਰਾਈਵਰ ਦੇ ਨਾਲ ਦੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਐਸ ਪੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਗੱਡੀ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਘਰ 'ਚੋਂ ਉਕਤ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ 'ਤੇ ਇਕ ਏਕੇ 74 ਰਾਈਫਲ, ਇਕ ਕਿਲੋ 400 ਗਰਾਮ ਆਰ ਡੀ ਐਕਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਸਲ੍ਹਾ ਬਰਾਮਦ ਹੋਇਆ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸਟੇਟ ਸਪੈਸ਼ਲ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਸੈਲ ਪੰਜਾਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਥਾਣਾ ਵਿਖੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਖਿਲਾਫ਼ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਹੇਠ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਮੁੰਬਈ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ:ਉਤਰੀ-ਪੂਰਬੀ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਚੈਂਬੂਰ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਡਾਇਮੰਡ ਗਾਰਡਨ ਖੇਤਰ 'ਚੋਂ ਬੀਤੀ 19 ਜੂਨ ਨੂੰ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਅੱਤਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਦਸਤੇ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਹਰ ਆਰ.ਡੀ.ਐਕਸ. ਵਾਲੀ ਕਾਰ ਖੜੀ ਕਰਨ ਦੀ ਵਾਰਦਾਤ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਮਸ਼ਕੂਕ ਖਾੜਕੂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੰਜ ਸ਼ੱਕੀ ਮਦਦਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਗੁਪਤ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਅੱਤਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਦਸਤੇ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਕੇਸ਼ ਮਾਰਿਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫੜੇ ਗਏ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸ਼ਨਾਖਤ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚੋਂ 2 ਪਿਸਤੌਲ, ਇਕ ਬੰਦੂਕ ਤੇ 18 ਰਾਊਂਦ ਵੀ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਹਰ 8 ਮਈ ਨੂੰ 2 ਕਿਲੋ ਆਰ.ਡੀ.ਐਕਸ. ਵਾਲੀ ਕਾਰ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ ਸੀ ਪਰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਧਮਾਕਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। 19 ਜੂਨ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਦਸਤੇ ਨੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਕ ਸਥਾਨਕ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਿਥੇ ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 28 ਜੂਨ ਤੱਕ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ 'ਤੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ।

ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਦਸਤੇ ਦੇ ਮੁਖੀ ਰਾਕੇਸ਼ ਮਾਰਿਆ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ਨਾਂਦੇੜ ਤੋਂ ਇਕ ਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਮੁੰਬਈ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਕਾਰ 'ਚ 5 ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਸਵਾਰ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਫਾਈ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੱਡੀ 'ਚ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਾਰ ਬੰਬ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸੁਖੇ ਤੇ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਫਰਾਰ ਸੀ।

ਜ਼ਮੀਨੀ ਝਗੜਿਆਂ ਕਾਰਨ ਮੌਤਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਵਧਿਆ

ਭਰਾ ਹੱਥੋਂ ਭਰਾ ਤੇ ਚਾਚੇ ਵਲੋਂ ਭਤੀਜਾ ਕਤਲ

ਜਲੰਧਰ:ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਮੀਨ ਕਾਰਨ ਆਪਣਿਆਂ ਦੇ ਆਪਣਿਆਂ ਹੱਥੋਂ ਹੀ ਕਤਲ ਹੋਣ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੀਤੀ 16 ਜੂਨ ਨੂੰ ਖਮਾਣੋਂ ਅਤੇ ਪੱਟੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਦੋ ਮਾਮਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਰਾ ਨੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਹੀ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਖਮਾਣੋ ਦੇ ਪਿੰਡ ਹਵਾਰਾ ਵਿਖੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਅਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਅਪਣੇ ਹੀ ਸਕੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ ਫ਼ੌਜੀ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੋ ਅਪਣੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਮੂੰਗੀ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਤੋੜ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਮੋਦਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਝਗੜੇ ਕਾਰਨ ਖੇਤ ਵਿਚ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿਤਾ। ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਖਮਾਣੋ ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਅਤੇ ਐਸ.ਐਚ.ਓ. ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਉਤੇ ਪੁੱਜੇ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਲਿਖਵਾਈ ਰੀਪੋਰਟ ਵਿਚ ਦਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਦੁਪਹਿਰ ਸਮੇਂ ਅਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਚਾਹ ਦੇਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਚਾਚਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਲੜਕੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਕੁੱਟ ਮਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਰੌਲਾ ਪਾਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਤਿੰਨੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਅੱਧ ਮਰਿਆ ਕਰ ਕੇ ਦੌੜ ਗਏ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਮੋਦਨ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁਧ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪੱਟੀ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਪਿੰਡ ਘਰਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਬੀਤੀ 16 ਜੂਨ ਨੂੰ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਅਪਣੇ ਸਕੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਹੀ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਭੁੰਨ ਦਿਤਾ। ਇਸ ਝਗੜੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਵਿਵਾਦ ਹੀ ਹੈ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੋ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਪੰਜ ਭਰਾ ਸਨ। ਸਾਰੇ ਭਰਾ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅਪਣੇ ਭਰਾ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨੀ ਝਗੜਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਰਸਤੇ 'ਚ ਹੀ ਦੋਹਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੌੜ ਕੇ ਅਪਣੇ ਘਰ ਜਾ ਵੜਿਆ ਅਤੇ ਅਪਣੀ ਬੰਦੂਕ ਲੈ ਆਇਆ। ਝਗੜੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਸਮਝਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਾ ਸੁਣੀ ਅਤੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਅਪਣੇ ਭਰਾ ਦੀ ਪੰਜ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਹਤਿਆ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਚੌਕੀ ਘਰਿਆਲਾ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੌਕੇ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਖੋਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਲਏ। ਵਲਟੋਹਾ ਦੇ ਐਸ.ਐਚ.ਓ. ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲਾਸ਼ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲ ਭੇਜ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਤਲ ਉਪਰੰਤ ਖ਼ੁਦ ਅਪਣੀ ਬੰਦੂਕ ਸਮੇਤ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਘਟਨਾ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਵਾਂ ਮੋੜ ਲੈ ਲਿਆ ਜਦੋਂ ਪੱਟੀ ਤੋਂ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਨਵਾਦਾਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀ ਅਲਗੋਂ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਪਣੀ ਪਿਛਲੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕੱਢਣ ਲਈ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾਤ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਉਸ ਉਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਮਨੁੱਖੀ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕੀਤਾ। ਬਸਪਾ ਆਗੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦੇਣਾ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਦੋਂ ਚੌਕੀ ਇੰਚਾਰਜ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਉਹ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਲਿਖ ਦਿਉ, ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ। ਦਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਇੰਚਾਰਜ ਜਦੋਂ ਘਰਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਕੋਈ ਲਾਗਡਾਟ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਵਲਟੋਹਾ ਵਿਖੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ।

ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਪਿੰਡ ਕੱਦ ਗਿੱਲ ਵਿਖੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਦੀ ਖਾਤਰ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਭਤੀਜੇ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੌਕੇ ਤੇ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ, ਥਾਣਾ ਸਦਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸਬ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਚੰਦਰ ਭੂਸ਼ਨ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਤਫਤੀਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁਲਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਦਾ ਭਰਾ ਲਗਦਾ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਮੱਦੂ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਤਕਰਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਝਗੜੇ ਸਬੰਧੀ ਪੰਚਾਇਤ ਵਲੋਂ ਹਾਲੇ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਮਝੌਤਾ ਵੀ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੋੜਦਿਆਂ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੀਤੀ 17 ਜੂਨ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਲੜਕੇ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕਿ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਲਾਉਣ ਲਈ ਘਰੋਂ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਰੋਕ ਕੇ ਆਪਣੀ 12 ਬੋਰ ਦੀ ਦੋਨਾਲੀ ਬੰਦੂਕ ਨਾਲ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਸਾਥੀ ਵੀ ਸਨ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਥਾਣਾ ਸਦਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਚੰਦਰ ਭੂਸ਼ਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੇ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮੱਦੂ ਪੁੱਤਰ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਤਿੰਨੋਂ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਕੱਦ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਪੰਡੋਰੀ ਗੋਲਾ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਛਾਪਾਮਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸੇ ਸਿਲਸਿਲੇ 'ਚ ਹੀ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜ਼ਮੀਨੀ ਝਗੜਿਆਂ ਵਿਚ ਦੋ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਫੱਟੜ ਹੋ ਗਏ। ਪਿੰਡ ਭਾਮੜੀ ਵਿਚ ਹੋਏ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਝਗੜੇ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਦਾ ਕਤਲ ਅਤੇ 2 ਗੰਭੀਰ ਫੱਟੜ ਹੋ ਗਏ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੱਟ ਵਾਸੀ ਭਾਮੜੀ ਵਿਚਕਾਰ 2 ਕਨਾਲ 16 ਮਰਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਝਗੜਾ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਰਾਜ਼ੀਨਾਮਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬੇਟੇ ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੀਤੀ 16-17 ਜੂਨ ਦੀ ਰਾਤ 8 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਚਰਨਜੀਤ ਵਾਸੀ ਭਾਮੜੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ 10-15 ਜਣਿਆਂ ਸਮੇਤ ਟਰੈਕਟਰ ਲੈ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਵਾਹੁਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਰੋਕਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਅਤੇ 2 ਬੇਟਿਆਂ 'ਤੇ ਤੇਜ਼ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਵਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ (50) ਦੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਮੇਰੇ 2 ਬੇਟੇ ਭੱਜ ਕੇ ਬਚੇ। ਚੌਕੀ ਹਰਚੋਵਾਲ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡ ਪੰਨਵਾਂ ਵਿਖੇ ਸਵੇਰ ਸਾਰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਰਸਤੇ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਹੋਏ ਝਗੜੇ 'ਚ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ (68) ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਨੂੰਹ ਲਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਵਾਸੀ ਪੰਨਵਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਾਡੇ ਖੇਤ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਂਝੇ ਰਾਹ ਨੂੰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਨੰਦ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੇ.ਸੀ.ਬੀ. ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਪਾ ਕੇ ਉਚਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਲ ਮਿੱਟੀ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਤਾਂ ਲੜਾਈ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਧੱਕੇ-ਮੁੱਕੀ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਏ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਅਦਾਲਤ 'ਚ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ:ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਕਬੱਡੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਈ ਸਵਾਲ ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ 'ਚ ਸਲੈਕਟ ਕੀਤੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਹੀ ਦੋ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਮਾਨਯੋਗ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ ਹੈ।

ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਨਿਵਾਸੀ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਾਖਲ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਚ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੰਬੰਧ ਸਨ, ਜਾਂ ਜੋ ਫੰਡ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਲਿਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਸਾਨੂੰ ਟੀਮ 'ਚ ਤਾਂ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਸਪੇਅਰ ਖਿਡਾਰੀ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਬੱਡੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

*ਟਰੱਕ ਡਰਾਇਵਿੰਗ ਸਕੂਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
*ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/ ਜੌਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ
*ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਵੀ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ
*2-3 ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਇਵਰ ਬਣੋ

National Truck Driving School

Call For Special Price

Kashmir S. Thandi
Office: (866) 933-3038
Balhar S. Ranu
Cell:916-502-7733

4585 Pell Dr. Secramento CA, 95838

PANNUN THE LAW FIRM
ATTORNEYS & COUNSELLORS
ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ

ਤੁਹਾਡਾ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕੇਸ ਬੰਦ ਹੈ ਜਾਂ ਤੁਸੀ ਡੀਪੋਰਟ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ?
ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ

ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਾਅ
☐ ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ ਅਪੀਲਜ਼
☐ ਰੀਲੀਜਿਅਸ ਵਰਕਰਜ਼
☐ ਬੋਨਾਫਾਇਡ ਅਸਾਇਲਮ ਪਟੀਸ਼ਨਜ਼

ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਕੇਸਿਜ਼
☐ ਬੋਰਡ ਆਫ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਪੀਲਜ਼
☐ 9th & 2nd ਸਰਕਿਟ ਅਪੀਲਜ਼
☐ ਕੈਨਸੇਲੇਸ਼ਨ ਆਫ ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ

NEW YORK
T 718.672.8000
JACKSON HEIGHTS, NY 11370
* ADMITTED IN THE STATE OF NEW YORK ONLY

CALIFORNIA
T 510.796.9000
39300 CIVIC CENTER DR. SUITE 170 FREMONT, CA 94538
FREMONT, CA 94538

ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ 'ਚ ਸਰਤਾਜ ਸ਼ੋਅ 25 ਨੂੰ

ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ: ਉਘੇ ਗਾਇਕ ਸਤਿੰਦਰ ਸਰਤਾਜ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ੋਅ ਮਹਿਫਲ-ਏ-ਸਰਤਾਜ ਨਾਂ ਹੇਠ ਇਥੇ ਫਾਈਵ ਰਿਵਰਜ਼ ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ, ਇੰਡੀਅਨਸੈਪੋਲਿਸ ਵਲੋਂ 25 ਜੂਨ ਨੂੰ 7:30 ਵਜੇ ਤੋਂ ਮੈਡਮ ਵਾਕਰ ਥੀਏਟਰ ਸੈਂਟਰ (617 ਇੰਡੀਆਨਾ ਐਵਨਿਊ) ਵਿਚ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਏਗਾ।

ਸ਼ੋਅ ਦੀ ਟਿਕਟ ਵੀ ਆਈ ਪੀ (100 ਡਾਲਰ), 75, 50 ਅਤੇ 35 ਡਾਲਰ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਟਿਕਟਾਂ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਅਤੇ ਪਟੇਲ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਗਰੌਸਰੀ ਸਟੋਰਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਗਰਾ ਫੋਨ 317-750-1900 ਜਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ 317-557-4278 ਤੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਕੈਂਟਨ ਗੁਰੂ ਘਰ 'ਚ 28 ਤੋਂ ਕਥਾ ਕਰਨਗੇ

ਕੈਂਟਨ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ: ਪੰਥ ਪ੍ਰਸਿਧ ਕਥਾਵਾਚਕ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਾਲੇ 28 ਜੂਨ ਦਿਨ ਸੋਮਵਾਰ ਤੋਂ 4 ਜੁਲਾਈ ਐਤਵਾਰ ਤੱਕ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸ਼ਾਮੀ 6:30 ਤੋਂ 7:30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਅਤੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 11:30 ਤੋਂ 12:45 ਤੱਕ ਕਥਾ ਵਿਆਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਗੇ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਫੋਨ 734-673-4013 ਤੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਿਖੇ ਸੋਮਵਾਰ 5 ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ 10 ਜੁਲਾਈ ਤੱਕ ਸ਼ਾਮ 7:30 ਤੋਂ 8:30 ਤੱਕ ਅਤੇ ਐਤਵਾਰ 11 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ 12:15 ਤੋਂ 1:15 ਵਜੇ ਤੱਕ ਕਥਾ ਕਰਨਗੇ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਫੋਨ 317-786-2331 ਤੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹੁਣ ਕਤਲਾਂ, ਡਾਕਿਆਂ ਤੇ ਸੰਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ

*ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਨਰਮੀ, ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ *30 ਫ਼ੀਸਦੀ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਸਜ਼ਾ

ਪਠਾਨਕੋਟ: ਭਾਵੇਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੁੱਟਮਾਰ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਢਿੱਲੇ ਪੇਚਾਂ ਨੂੰ ਕਸ ਕੇ ਸਸਤੀ ਸ਼ੋਹਰਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਿਆਸੀ ਕਦਮ ਪੁੱਟਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਕਤਲਾਂ, ਡਾਕਿਆਂ, ਸੰਨ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਨਾ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਅਪਰਾਧੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਖੌਫ਼ ਹੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫ਼ਲ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀਆਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ 'ਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ 25 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇੱਥੇ 'ਹਨੇਰ ਨਗਰੀ ਚੌਪਟ ਰਾਜਾ, ਟਕੇ ਸਿਰ ਭਾਜੀ, ਟਕੇ ਸਿਰ ਖਾਜਾ' ਵਾਲਾ ਆਲਮ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਉਪਲਬਧ ਪੁਲਿਸ ਰਿਕਾਰਡ ਮੁਤਾਬਕ 1970 ਵਿਚ ਕੁੱਲ 574 ਕਤਲ ਹੋਏ ਸਨ, ਜੋ 1980 ਵਿਚ ਵਧ ਕੇ 620 ਤੱਕ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ। ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੌਰਾਨ ਅਰਥਾਤ 1990 ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਤਲਾਂ ਵਿਚ ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਇਹ ਕਤਲ 2813 ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। 2000 ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 797 ਸੀ, ਜਿਹੜੀ 2008 ਵਿਚ 769 ਰਹਿ ਗਈ। ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਕਤਲ ਵਰਗੇ ਸੰਗੀਨ ਜ਼ੁਰਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿਵਾਉਣ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ ਹੈ। 1970 ਵਿਚ 62 ਫ਼ੀਸਦੀ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ। ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਦਰ ਸਿਰਫ਼ 26 ਫੀਸਦੀ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਇਹ ਦਰ 48 ਫ਼ੀਸਦੀ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੁਲਿਸ ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸਿਆਸੀ ਦਖਲ ਕਾਰਨ ਵਧੇਰੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਬੇਅਸਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬਰੀ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਧੇਰੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਪਰਾਧੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੰਨ੍ਹਾਂ ਲਾਉਣ, ਚੋਰੀਆਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਕਸਲੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਰਨ 1970 ਵਿਚ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਅਜਿਹੇ 301 ਮਾਮਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ। 1990 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਦਰ ਨਾਲ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ। 2000 ਵਿਚ 464, 2007 ਵਿਚ 760, ਜਦੋਂ ਕਿ 2008 ਵਿਚ 718 ਮਾਮਲੇ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ।

ਇਥੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਸਾਰ ਹੀ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਬੜੀ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। 1970 ਵਿਚ 33 ਫ਼ੀਸਦੀ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿਵਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਜਦਕਿ 2008 ਵਿਚ ਇਹ ਦਰ ਸਿਰਫ਼ 20 ਫ਼ੀਸਦੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਪੁਲਿਸ ਜਾਂਚ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵੀ ਸੰਤੋਸ਼ਜਨਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। 2007 ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ 760 ਮਾਮਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ, ਜਦੋਂ ਕਿ 2008 ਵਿਚ 718 ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ। 2008 ਵਿਚ ਜਾਂਚ ਲਈ 514 ਕੇਸ ਪੈਂਡਿੰਗ ਸਨ। ਅਖ਼ੀਰਲੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੱਕ ਜਾਂਚ 518 ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਹੋਈ ਅਰਥਾਤ ਸਿਰਫ਼ 4 ਨਵੇਂ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ, ਬਾਕੀ 714 ਮਾਮਲੇ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਲਈ ਲਟਕਦੇ ਰਹਿ ਗਏ।

ਇੱਥੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਸਰਗਰਮ ਸਨ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ-ਜਿੱਥੇ ਨਕਸਲੀ ਜਾਂ ਖਾੜਕੂ ਸਰਗਰਮ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਥੇ-ਉਥੇ ਹੁਣ ਵੀ ਕਤਲ ਅਤੇ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਧੇਰੇ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਲੰਧਰ ਰੇਂਜ ਪੁਲਿਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੁੱਲ 718 ਕੇਸਾਂ (2008) ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ 162 ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਕੁੱਲ 769 ਕਤਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇਸ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਇੱਥੇ 152 ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਲੁਧਿਆਣਾ ਮੰਡਲ ਵਿਚ 166, ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਰਡਰ ਰੇਂਜ ਵਿਚ ਅਗਵਾ ਦੇ 138 ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਕਤਲਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪਟਿਆਲਾ ਮੰਡਲ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਹੈ ਅਰਥਾਤ 151 ਮਾਮਲੇ ਇੱਥੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਜਲੰਧਰ ਰੇਂਜ ਵਿਚ 1489, ਬਾਰਡਰ ਰੇਂਜ ਵਿਚ 140, ਜਦੋਂ ਕਿ ਲੁਧਿਆਣਾ ਮੰਡਲ ਵਿਚ 119 ਕਤਲ ਕੇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਨ੍ਹਾਂ ਲਾਉਣ ਤੇ ਚੋਰੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ। 1980 ਵਿਚ 1207 ਕੇਸ ਸੰਨ੍ਹਾਂ ਲਾਉਣ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਨ, ਜਿਹੜੇ 2006 ਵਿਚ ਵਧ ਕੇ 2277 ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ 2008 ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 2621 ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੋਰੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਲਗਭਗ 60 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

1980 ਵਿਚ 2300 ਦੇ ਲਗਭਗ ਕੇਸ ਚੋਰੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਨ। ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 3900 ਤੋਂ ਇਕਦਮ ਵਧ ਕੇ 5173 ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। 2008 ਵਿਚ ਚੋਰੀ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 5563 ਹੋ ਗਈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। 1980 ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ 3 ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ। 2006 ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 77, ਜਦੋਂ ਕਿ 2008 ਵਿਚ ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ 78 ਮਾਮਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ।

ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਸੰਗੀਨ ਜੁਰਮ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਥਾਣਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਹੈ। ਥਾਣਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਸੰਤੋਸ਼ਜਨਕ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਰਡਰ ਰੇਂਜ ਵਿਚ 60 ਪੁਲਿਸ ਥਾਣੇ ਅਤੇ 41 ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀਆਂ ਹਨ। ਜਲੰਧਰ ਰੇਂਜ ਵਿਚ 59 ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਅਤੇ 23 ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀਆਂ ਹਨ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਮੰਡਲ ਵਿਚ 32 ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ 09 ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਮੰਡਲ ਵਿਚ 60 ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਦੋਂ ਕਿ 29 ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਥਾਣਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਕੁਝ ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲਣ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਲਿਹਾਜ ਨਾਲ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਪੱਧਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 7 ਗੁਣਾਂ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 1980 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ, ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ, ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਰੈਂਕ ਦੇ 7 ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਨ, ਜਿਹੜੇ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੌਰਾਨ ਵਧ ਕੇ 27 ਹੋ ਗਏ। ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਗਭਗ 48 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਧਕੇ 52 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ, ਜਦਕਿ 2009 ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 45 ਸੀ। ਐਸ ਪੀ ਤੇ ਐਸ ਐਸ ਪੀ ਰੈਂਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ 1980 ਵਿਚ 196 ਸਨ। 1990 ਵਿਚ 400 ਹੋਏ, 2009 ਵਿਚ 402 ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਕੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਵੀ ਲਗਭਗ 65 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਆਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੁਧਾਰ ਆਉਂਦਾ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ।

ਇਕ ਹੋਰ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੁੱਟਾਂ-ਖੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਨੂੰ ਨਕੇਲ ਪਾਉਣ ਲਈ ਭਾਵੇਂ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਖ਼ਤ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਲੁੱਟਾਂ-ਖੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਚੁਸਤ-ਦਰੁਸਤ ਕਾਰਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਦਖ਼ਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਬੰਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਰੁਕਣ ਦੇ ਕੋਈ ਆਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ।

Punjab Times
Established in 2000
11th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018

Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Editor:
Amolak Singh Jammu
Astt. Editor:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh

Graphics:
Mandeep Singh

Our Columnists
Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Baljit Basi
Prof. Kulwant S. Romana

California Bureau:
Mandeep Mann
661-889-1927
Shiara Dhindsa
Photographer
661-703-6664

Director Community & Business Relations:
Sunita Chopra
Ph:773-370-7106

Jalandhar Bureau:
Jasvir Singh Sheeri
181-325-1889
181-279-1422

Distributed in:
California, Illinois, Indiana, Michigan, Wisconsin, Ohio, Iowa, Missisipi, Arkansas, Texas, Nevada, Virginia, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, Massachusettes, Washington, Kansas, Minnesota, New York

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 80 ਡਾਲਰ,
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 375 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਫਾਂਸੀ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਜ਼ਹਿਰ ਦਾ ਟੀਕਾ ਲਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼

ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਆਗੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸੋਂ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਸਾਂ ਪਰ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਉਲਟ ਫੈਸਲਾ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਡਾਢਾ ਨਿਰਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਆਗੂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਸਮਾਂ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਤਜਵੀਜ਼ ਭੇਜੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਵਾਂਗ ਪੰਜਾਬ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਦਿਖਾਵੇ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਿਰੁਧ ਇਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਲਹਿਰ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਸਮੇਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਰਾਖਿਆਂ ਵਲੋਂ ਦਲੀਲ ਇਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਮੌਤ ਦੇਣ ਦਾ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੈਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕੁੱਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ 58 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਦੋ ਤਿਹਾਈ ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਖਤਮ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਾਂ ਪਿਛਲੇ 10 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਇਕ ਵੀ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਜਿਹੜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਤਿਹਾਈ ਪਛਮੀ ਮੁਲਕ ਹਨ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ 60 ਫੀਸਦੀ ਵਸੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਅਜੇ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

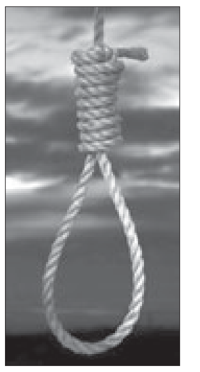

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ 50 ਰਾਜਾਂ ਵਿਚੋਂ 15 ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਉਥੋਂ ਦੇ ਜ਼ੁਰਮ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਬਹਾਲ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ 18 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ 714 ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਰਾਨ ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ 388 ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿਤੀ। ਉਸ ਮਗਰੋਂ ਇਰਾਕ ਦਾ ਨੰਬਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ 120 ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ, ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਨੇ 69 ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ 52 ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਦਕਿ ਚੀਨ ਸਬੰਧੀ ਅੰਕੜੇ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਉਂਜ ਇਹ ਮੰਗ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਖੜੇ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਕਾਰਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵੇਲੇ 50 ਕੈਦੀਆਂ ਨੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮਾਫ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕੋਲ ਅਪੀਲ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜੇ ਤਰਸ ਖਾਣ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾਯਾਫਤਾ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਸਿਹਤ ਵਿਗੜੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ ਵਿਚ 16 ਸਾਲ ਤੋਂ ਬੰਦ ਪ੍ਰੋ. ਦੇਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਦਾਸ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਈ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਨੇ ਘੇਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਿਢਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਕੰਬਣ ਲਗੀਆਂ ਹਨ। ਵੇਖਣ ਅਤੇ ਸੁਣਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਇਕ ਮੁਲਾਕਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਮਨਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟਾ ਉਪਰ ਇਕ ਹਮਲੇ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ।

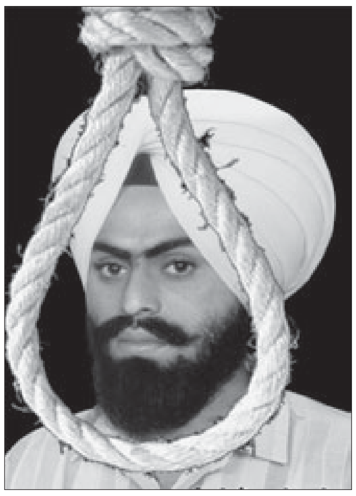

ਸ. ਸਰਨਾ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਮਾਤਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਅਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਆਉਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਸਿਹਤ ਉਤੇ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ. ਸਰਨਾ ਨੇ ਦਸਿਆ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸਿਹਤ ਖ਼ਰਾਬ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਰਖਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਸ. ਸਰਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਖੌਤੀ 'ਪੰਥਕ ਸਰਕਾਰ' ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਪੰਥਕ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਣਗੌਲਿਆਂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਂਬਰ ਸ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੌਂਟੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਫੈਜ਼ਲ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਗੁਨਾਹ 100 ਵਾਰ ਕਬੂਲਾਂਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਤਕ ਅਮਰੀਕਾ, ਇਰਾਕ ਅਤੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਸੋਮਾਲੀਆ, ਯਮਨ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਡਰੋਨ ਹਮਲੇ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਸਰਜ਼ਮੀਨਾਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਉਦੋਂ ਤਕ ਅਸੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਉਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰਦੇ ਰਹਾਂਗੇ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਗੁਨਾਹ ਕਬੂਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।''

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਮਿਰੀਅਮ ਗੋਲਡਮੈਨ ਸਿਡਾਰਬਾਮ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਮੂਲ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ੱਕੀ ਅਤਿਵਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਨੇ ਟਾਈਮਜ਼ ਸਕੁਏਅਰ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵੱਲ ਤੱਕਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਜੁਆਬ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦ ਨੇ ਕਿਹਾ, ''ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿੱਥੋਂ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁਸਲਿਮ ਮੁਜਾਹਿਦ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਸੁਣੋ, ਤੁਸੀਂ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ 'ਤੇ ਡਰੋਨਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲੇ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਮੈਂ ਜੋ ਕੀਤਾ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਨਾਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।''

ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਸੋਮਵਾਰ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸ਼ਾਹਿਜ਼ਾਦ ਨੇ ਜੱਜ ਨੂੰ ਬੇਖੌਫ਼ ਹੋ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕ ਬਣਨ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਜੂਨ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਰਿਹਾ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਹ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਥੇ ਉਸ ਨੇ ਬੰਬ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ। ਇਹ ਸਿਖਲਾਈ ਉਸ ਨੇ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਤਾਲਿਬਾਨ ਤੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਇਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੈਸਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਫਰਵਰੀ ਵਿਚ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ, ਮਾਰਚ ਅਤੇ ਅਪਰੈਲ ਵਿਚ ਹੋਰ ਪੈਸਾ ਉਸ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਸ਼ਾਹਿਜ਼ਾਦ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਤਿੰਨ ਬੰਬ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕਬੂਲੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ''ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਇਹ ਬੰਬ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਫਟੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਮੇਰੇ ਕੰਨ ਧਮਾਕੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਉਡੀਕਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ ਹੀ ਨਹੀ; ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਉਥੋਂ ਖਿਸਕ ਗਿਆ ਅਤੇ ਘਰ ਚਲਾ ਗਿਆ।''

ਪੂਰਬੀਆਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਪਿਆ

***ਝੋਨੇ ਦੀ ਪਨੀਰੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ *ਪਾਣੀ ਦੀ ਘਾਟ ਵੀ ਫ਼ਸਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਲੱਗੀ**

ਕਲਾਨੌਰ: ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਅਕਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੇ ਡਿੱਗੇ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਣ ਲਈ 'ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰੀਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਸਬ ਸੋਇਲ ਵਾਟਰ ਐਕਟ 2009' ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਝੋਨੇ ਦੀ ਬਿਜਾਈ 10 ਜੂਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਹੁਣ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲੁਆਈ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਮਾਝਾ ਖੇਤਰ 'ਚ ਪਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਕਿੱਲਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮਾਝੇ ਦੀਆਂ ਤੀਵੀਆਂ ਤੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲੁਆਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਅਜੇ ਤੱਕ ਮੌਸਮ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨ ਕੇਵਲ ਬਿਜਲੀ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਟਿਊਬਵੈੱਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਝੋਨੇ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਘੱਟ ਆਮਦ ਦਿਨ ਬ-ਦਿਨ ਸਤਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਬਾਰਸ਼ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਝੋਨੇ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਪੂਰੇ ਸਿਖਰਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਉਂਝ ਇਸ ਘਾਟ ਦਾ ਹਾਂ ਪੱਖ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੇਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਮਿਲਣ ਲੱਗਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਦੇ ਪੈਸੇ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਿਲਣ ਲੱਗੇ ਹਨ।

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮਾਹਰਾਂ ਵਲੋਂ ਇਕੱਤਰ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ 'ਚ ਕੁੱਲ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਹੈਕਟੇਅਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਰਕਬਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ 1 ਲੱਖ 91 ਹਜ਼ਾਰ ਹੈਕਟੇਅਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਰਕਬਾ ਝੋਨੇ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਹੇਠ ਆਉਂਦਾ ਅਤੇ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲੁਆਈ ਲਈ ਕਰੀਬ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਜਦ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਝੋਨੇ ਦਾ ਸੀਜ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤਕ ਬਾਹਰੀ ਸੂਬਿਆਂ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਾਮਾਤਰ ਹੈ।

ਇਸਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਰੇਗਾ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਹੋ ਰਹੇ ਕੰਮਾਂ ਦੌਰਾਨ ਮਿਲੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਮਾਝੇ ਦੀਆਂ ਦਲਿਤ ਬਰਾਦਰੀਆਂ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕਿਉਂਕਿ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲੁਆਈ ਦਾ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਰੇਟ 1000 ਰੁਪਏ ਤੋਂ 1200 ਰੁਪਏ ਸੀ ਪਰ ਪਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਕਿਲਤ ਕਾਰਨ ਹੁਣ ਇਹ ਰੇਟ 1500 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 2000 ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿਸਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਆਪਣੇ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲੁਆਈ ਲਈ ਤਰਲੇ ਕੱਢ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਝੋਨੇ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਪਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲੁਆਈ ਕਰਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਚੋਖੀ ਕਮਾਈ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ

ਪਾਣੀ ਦੀ ਭਾਰੀ ਕਿੱਲਤ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸੈਂਕੜੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਝੋਨੇ ਦੀ ਪਨੀਰੀ ਸੁੱਕ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਛੋਟੀ ਕਿਸਾਨੀ ਲਈ ਨਵੀਂ ਮੁਸੀਬਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਛੋਟੇ ਨਾਲਿਆਂ, ਦਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਰਜਬਾਹਿਆਂ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਪਾਣੀ ਨਾ ਪਹੁੰਚਣ ਕਾਰਨ ਲੱਗੇ ਝੋਨੇ ਦੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਫੁਲਤ ਨਾ ਹੋਣ ਅਤੇ ਅਗਾਂਹ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲੁਆਈ ਦੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਬਣਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸੈਂਕੜੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਝੋਨੇ ਦੀ ਪਨੀਰੀ ਉਪਰੋਂ ਸੁੱਕ ਗਈ ਹੈ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪਾਣੀ ਪੂਰਾ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਮੌਸਮ ਦੇ ਵਿਗੜਦੇ ਮਿਜਾਜ਼ ਕਾਰਨ ਇਹ ਪਨੀਰੀ ਫੰਗਸ ਰੋਗ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਚਿੰਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਹ ਕਿਸਾਨ ਦੁਬਾਰਾ ਪਨੀਰੀ ਬੀਜਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲੁਆਈ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਕੁਝ ਕਿਸਾਨ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਠੂਆ ਤੋਂ ਪਨੀਰੀ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਅਸਰ ਰਸੂਖ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਗੁਜਾਰੇ ਮੁਤਾਬਕ ਪਨੀਰੀ ਮੰਗ ਕੇ ਡੰਗ ਟਪਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸੰਕਟ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਝੋਨੇ ਦੇ ਸੀਜ਼ਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਲਿਆ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਬਿਜਲੀ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਪੂਰੀ ਬਿਜਲੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਇਸ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਬੀਬੀ ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ (ਡਾ.)
ਸ੍ਰੀ ਸੰਨੀ ਧ੍ਰਵ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ)
ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸ. ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਸ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸ੍ਰੀ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਸ. ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਸ. ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ
ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ (ਮਿਲਵਾਕੀ)
ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ
ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਸ. ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਸ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ)

ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਜਾਰੀ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਵਧੀਆਂ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਡੀ.ਸੀ. ਵਿਖੇ ਚੈਕ ਕੈਸ਼ਿੰਗ ਅਤੇ ਲਾਟਰੀ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਚਲਾ ਰਹੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸ. ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਸਿੰਘ (28 ਸਾਲ) ਦੀ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਲੇ ਬਸ਼ਿੰਦਿਆਂ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਚੈਕ ਕੈਸ਼ਿੰਗ ਦਾ ਸਟੋਰ ਲੁੱਟਣ ਦੀ ਨੀਅਤ 'ਤੇ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕੀਤੀ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਜਵਾਨ ਪੁੱਤਰ ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰਕੇ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਢੇਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿਘ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਬਹੁਤ ਨੇਕ ਸੀ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪਤਾ ਲਗਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਰਜੀਆ ਵਿਚ ਬੀਤੇ ਹਫਤੇ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਲਕ ਮਕਾਨ ਦੀ ਲਾਪ੍ਰਵਾਹੀ ਕਾਰਨ ਕਰੰਟ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਿਕ 24 ਸਾਲਾ ਗੁਰਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਮਾਛੀਕੇ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਬੀਤੀ 10 ਜੂਨ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਰਜੀਆ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਜਦੋਂ ਬੁੱਧਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਨਹਾਉਣ ਵੇਲੇ ਸ਼ਾਵਰ ਚਲਾਇਆ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਮਾਲਕ ਮਕਾਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਗੀਜ਼ਰ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਵਾਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਕਿ ਸ਼ਾਵਰ ਵਿਚ ਕਰੰਟ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਕਾਰਨ ਇਥੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਰੋਸ ਹੈ। ਜਾਰਜੀਆ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਦੂਤਘਰ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਭਾਰਤ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ। ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਕਾਰਨ ਨਿਹਾਲ ਸਿਘ ਵਾਲਾ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸੋਗ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦੌੜ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿਚਕਾਰ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਸਿਡਨੀ 'ਚ ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਸਮਾਚਾਰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਦੀਪ ਹੇਮਾਂਤ ਕੁਮਾਰ ਗੈਲਾਨੀ ਨਾਮ ਦਾ ਇਹ ਨੌਜਵਾਨ ਪਿਛਿਓਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਾਂਤ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਰਾਜਕੋਟ ਤੋਂ ਸੰਨ 2008 'ਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀਜ਼ਾ ਲੈ ਕੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਪੜ੍ਹਨ ਆਇਆ ਸੀ ਤੇ ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਸੈਂਟਰਲ ਕੁਈਨਜਲੈਂਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 'ਚ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬੀਤੇ ਐਤਵਾਰ ਦੀਪ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕੁਝ ਦੋਸਤ ਟਰੇਨ 'ਚ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ 'ਕਿਆਮਾ' ਨਾਮੀਂ ਕਸਬੇ 'ਚ ਘੁੰਮਣ ਫਿਰਨ ਲਈ ਗਏ ਤੇ ਉੱਥੇ ਹੀ ਇਹ ਹਾਦਸਾ ਵਾਪਰ ਗਿਆ।

ਦੀਪ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਜਲਪਾ ਮਾਵਾਨੀ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜਦੋਂ ਦੀਪ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕੁਝ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਕਿਆਮਾ ਵਿਖੇ ਘੁੰਮ ਫਿਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਰੇ ਥੱਕ ਕੇ ਉੱਥੇ ਪੱਥਰਾਂ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਪ੍ਰੰਤੂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀਪ ਗੈਲਾਨੀ ਕੁਝ ਦੇਰ ਮਗਰੋਂ ਹੋਰ ਘੁੰਮਣ ਲਈ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਵਾਪਿਸ ਨਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸਤ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਅੱਗੇ ਚਲੇ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੀਪ ਨਹੀਂ ਲੱਭਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਸਾਰੇ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਵਾਪਿਸ ਆ ਗਏ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਵਾਪਿਸ ਮੁੜ ਆਇਆ ਹੋਵੇਗਾ ਪ੍ਰੰਤੂ ਦੀਪ ਵਾਪਿਸ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਲੱਭਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀਪ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਗੁੰਮ ਹੋਣ ਦੀ ਖਬਰ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ। ਜਲਪਾ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਦੀਪ ਦੀ ਭਾਲ ਕੀਤਿਆਂ ਹੀ ਵਾਪਿਸ ਚਲੀ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀਪ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੇ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਭਾਰਤੀ ਦੂਤਘਰ ਦੇ ਕੌਂਸਲ ਅਮਿਤ ਗੁਪਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਫਿਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁੰਮ ਹੋਏ ਦੋਸਤ ਦੀ ਭਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਦੀਪ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਜਲਪਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਗੁੰਮ ਹੋਣ ਦੀ ਖਬਰ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਦੀਪ ਦੇ ਕਿਸੇ ਦੋਸਤ ਵਲੋਂ ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਹ ਕਰੀਬ 2 ਵਜੇ 'ਕਿਆਮਾ' ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਜਲਪਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰੀਬ 4 ਕੁ ਵਜੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੀਪ ਗੈਲਾਨੀ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਪਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲੀ ਹੈ।

ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਨੂੰ 40 ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ: ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਉਤੇ ਹਮਲਿਆਂ, ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਿੱਜੀ ਕਾਲਜਾਂ ਉਤੇ ਛਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਆਸਟਰੇਲਿਆਈ ਡਾਲਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਧਣ ਕਾਰਨ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਨੂੰ 40 ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਉਤੇ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਬਾਡੀ 'ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਜ਼ ਆਸਟਰੇਲੀਆ (ਯੂ.ਏ.)' ਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਚ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਵੀਜ਼ਿਆ ਦੀ ਮੰਗ 16 ਤੋਂ 20 ਫੀਸਦੀ ਘਟਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਯੂ.ਏ. ਮੁਖੀ ਗਲੈਨ ਵਿਦਰਜ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਵੀਜ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਨੌਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਬੀਤੇ ਸਾਲ ਦੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 20 ਫੀਸਦੀ ਕਮੀ ਆਈ ਹੈ।

ਭੁਪਾਲ ਗੈਸ ਪੀੜਤਾਂ ਲਈ 15 ਸੌ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਮੁੜ ਤੋਂ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਕਹੀ ਗਈ ਕਿ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਹਾਦਸੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਕਚਰਾ ਸਾਫ਼ ਕਰੇ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਕਚਰਾ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ 300 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖ਼ਰਚੇ ਜਾਣਗੇ। ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੰਤਰੀ ਸਮੂਹ ਨੇ ਇਸ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਠਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਭੁਪਾਲ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਟਰਸਟ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਆਪਣੇ ਹੱਥ 'ਚ ਲੈਣ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੰਤਰੀ ਸਮੂਹ ਨੇ ਇਸ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਨ ਲਈ 230 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖ਼ਰਚਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਹੈ।

ਮੰਤਰੀ ਸਮੂਹ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਪੂਰੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਡਾਊ ਕੈਮੀਕਲ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਡਾਊ ਕੈਮੀਕਲ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ 'ਚ ਕੇਸ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਮੰਤਰੀ ਸਮੂਹ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਰਸਾਇਣਕ ਕਚਰਾ ਹਟਾਉਣ, ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਬਾਈਡ ਦੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਵਾਰੇਨ ਐਂਡਰਸਨ ਦੀ ਸਪੁਰਦਗੀ ਕਰਾਉਣ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਉਦਯੋਗਿਕ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 'ਚ ਸੋਧ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਂਡ 'ਚ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਸਿਰਫ਼ 2 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਘੱਟ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਇਸ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 'ਚ ਜਾਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਦੱਸਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ 9 ਮੈਂਬਰੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰ ਕੇ ਭੁਪਾਲ ਗੈਸ ਕਾਂਡ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੋਮਵਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਤਰੀ ਸਮੂਹ ਦੀ ਇਹ ਰਾਏ ਬਣੀ ਹੈ ਕਿ ਐਂਡਰਸਨ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਾਰਜਾਹ 'ਚ ਕੈਦ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਆਸ ਦੀ ਕਿਰਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਇਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਦੋਸ਼ 'ਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸ਼ਾਰਜਾਹ 'ਚ ਕੈਦ 17 ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਬਚਾਅ ਹੋਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਦੁਬਈ ਦੀ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ 'ਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਮੁਆਫੀ ਦੇ ਬਦਲੇ 'ਚ 'ਬਲੱਡ ਮਨੀ' (ਮੁਆਵਜ਼ਾ) ਲੈਣ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਗਏ 17 ਉਸਾਰੀ ਕਾਮੇ ਪਿਛਲੇ 16 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਦੁਬਈ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨਾਗਰਿਕ ਮਿਸ਼ਰੀ ਖਾਨ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਦੋਸ਼ 'ਚ ਇਸ ਸਾਲ 29 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਹੱਤਿਆ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਸ਼ਰਾਬ ਵੇਚਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਦੋ ਗਰੋਹਾਂ 'ਚ ਹੋਈ ਲੜਾਈ ਦੌਰਾਨ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਜਨਵਰੀ 'ਚ ਹੋਈ ਸੀ। ਸੰਯੁਕਤ ਅਰਬ ਅਮੀਰਾਤ (ਯੂ.ਏ.ਈ.) 'ਚ ਕਿਸੇ ਸਜ਼ਾਯਾਫਤਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਦਲੇ 'ਚ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰ 'ਬਲੱਡ ਮਨੀ' ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇੰਡੀਅਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ.) ਦੇ ਬਾਨੀ ਮੈਂਬਰ ਐਸ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਓਬਰਾਏ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੇ ਪੀੜਤ ਮਿਸ਼ਰੀ ਖਾਨ ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਰਗੋਧਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਭਲਵਾਲ 'ਚ ਵੱਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਪਰਿਵਾਰ 'ਬਲੱਡ ਮਨੀ' ਲੈ ਕੇ ਸਾਰੇ 17 ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

Matrimonials

Bridegroom Wanted

Wanted suitable boy US Citizen/Green Card/HIB Holder for jatt sikh girl 5'7", 27.5, M Tech. Comp. sci, pursuing Masters in Analytics, contact 704-930-1734 sandhu3200@gmail.com

107-26-4

ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ

ਰਾਮਗੜੀਆ ਸਿੱਖ, 30 ਸਾਲ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੀ ਲੜਕੀ ਲਈ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਵਾਲੇ ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੜਕੀ ਦੀ ਵਡੀ ਭੈਣ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਸਦੀ ਹੈ। ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: 209-470-3732

106-22-4

Bride Wanted

Ramgariah Family from Chicago area seeking suitable well educated Ramgariah match for their son, Doctor of Podiatric Medicine, 29, 5' 8". Send photo/ Biodata to angelhavok@aol.com

105-25-4

Khatri Sikh family looking for a qualified match for their US citizen son, 29, 5'-5", undergraduate in biology, good job. e-mail: ninakr4@yahoo.com

103-22-4

Need pretty, educated USA settled family girl for Ramgharia Sikh cleanshaved boy, 28, 5'10", M.S (USA), permanent job in MI. Call 425-773-9030 or email: psingh03850@gmail.com.

101-22-4

Freeway Travel Inc

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ, ਖਰਾ ਸੌਦਾ, ਬਿਹਤਰ ਸਰਵਿਸ

Call Raju

Tel: 773-973-0200

Fax: 773-973-0557

2542 W Devon Ave. Chicago IL 60659

SUPER TRAVEL

847-676-9090

E-mail: supertravel2003@yahoo.com

Lowest Fares With Excellent Service

AMERICAN AIR, CONTINENTAL AIR

JET AIRWAYS DELTA, AIR INDIA, KLM, LUFTHANSA.

For Emergency Call anytime at 847-673-3825

EARLY BIRD SALE!!!!

India $545 London $250

westin travel & tours inc.

Tel:877-256-1971 773-465-4040

e-mail:info@westintravel.com web:westintravel.com

Low Fares And Cofirm Seats With Lufthansa, American Ailines, Continental Air, Air India to India, Middle East And Europe

Loose Weight Feel Great !

*Natural *Guaranteed *Doctor Recommended

ਮੋਟਾਪਾ ਦੁਖੀ ਨਾ ਹੋਵੋ, ਕੁਦਰਤੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਸ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਓ

ਕੁਦਰਤੀ ਹਰਬਲ Products ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਭਾਰ ਘਟਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ Side Benefits ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਘਟਾ ਜਾਂ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ

IQBAL KAUR

Ph: 708-444-0554

R K Carpet & Flooring, Inc.

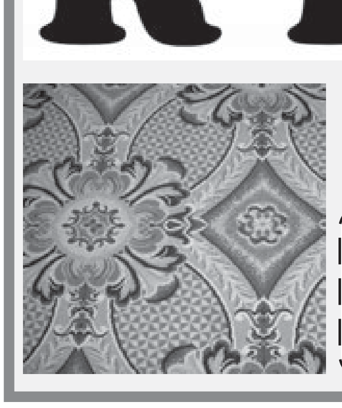

6346 N. Claremont Ave. Chicago, IL 60659

ਵਾਜ਼ਬ ਭਾਅ, ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਰਵਿਸ

*Commercial *Installation *Residential *Cleaning *Industrial *Repair *Sales

Ravinder Singh Ravi

Ph:773-761-6888

Fax:773-761-6865

ਪਿੰਡ ਬਾਦਲ ਦੇ ਰਸੂਖ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੇ ਬੁਢਾਪਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲੁੱਟੀ

ਡੱਬਵਾਲੀ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਬਾਦਲ 'ਚ ਬੁਢਾਪਾ, ਵਿਧਵਾ, ਅੰਗਹੀਣ ਅਤੇ ਆਸ਼ਰਿਤ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਘਪਲੇਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੈਨਸ਼ਨ ਧਾਰਕ ਅਜਿਹੇ ਵੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਦੇ ਪੈਨਸ਼ਨ ਮਿਲੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲਗਾਤਾਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਘੱਟ ਉਮਰ ਵਾਲੇ ਪੰਚ ਬੁਢਾਪਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਪਿੰਡ ਦੇ ਅੰਗਹੀਣ ਬਜ਼ੁਰਗ ਤੇ ਬੇਸਹਾਰਾ ਲੋਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹਨ।

ਪਿੰਡ ਬਾਦਲ ਵਿਚ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਵੰਡ 'ਚ ਘਪਲੇਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਬਾਦਲ ਵਲੋਂ ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਮੁਕਤਸਰ ਤੋਂ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2008 ਤੋਂ 31 ਮਾਰਚ 2010 ਤਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਪਿੰਡ ਬਾਦਲ ਜਿੱਥੇ 60 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਵਾਲੇ ਕਈ ਮੌਜੂਦਾ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਬੁਢਾਪਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਸਮਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਮਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਵੀ ਕਈ-ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਖਾਣ ਉਪਰੰਤ ਬੰਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦੇ 9 ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਉਪਰੰਤ ਕਈ-ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲਗਾਤਾਰ ਆਉਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਗੂਠਾ ਲਗਾ ਕੇ ਇਹ ਪੈਨਸ਼ਨ ਵੀ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੜੱਪੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਮਰ ਨਾਥ ਪੁੱਤਰ ਤਾਰਾ ਚੰਦ ਦੀ 19 ਜੁਲਾਈ 2009 ਨੂੰ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ, ਜਦਕਿ ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਉਸਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ 7 ਅਕਤੂਬਰ 2009 ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਹੰਮਦ ਸਦੀਕ ਪੁੱਤਰ ਮੋਹਨ ਖਾਨ ਦੀ 13 ਅਗਸਤ 2009 ਨੂੰ, ਰਾਮ ਚੰਦ ਪੁੱਤਰ ਰੌਸ਼ਨ ਲਾਲ ਦੀ 6 ਫਰਵਰੀ 2008 ਨੂੰ, ਪਨੂੰ ਖਾਨ ਪੁੱਤਰ ਸਜਾਖਲ ਖਾਨ ਦੀ 8 ਸਤੰਬਰ 2008, ਜੀਤੋ ਪੁੱਤਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਅੰਗਹੀਣ ਸੀ, ਦੀ 3 ਜੂਨ 2009 ਨੂੰ ਮਰਨ ਉਪਰੰਤ ਵੀ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪੈਨਸ਼ਨ ਮਿਲਦੀ ਰਹੀ। ਲਾਲ ਚੰਦ ਪੁੱਤਰ ਨੇਕ ਰਾਮ ਦੀ 4 ਦਸੰਬਰ 2008, ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰ ਪਤਨੀ ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ 17 ਨਵੰਬਰ 2008 ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪਤਨੀ ਗੁਰਤੇਜ ਸਿੰਘ ਦੀ 29 ਦਸੰਬਰ 2008 ਵਿਚ ਮੌਤ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਮਰ ਨਾਥ ਅਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਸਦੀਕ ਨੂੰ ਮਰਨ ਤੋਂ ਦੋ-ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਪੈਨਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਜਦਕਿ ਰਾਮ ਚੰਦ ਨੂੰ ਮਰਨ ਦੇ 8 ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਤਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਮਿਲਦੀ ਰਹੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਘਾਟੇ ਵਿਚ ਪਨੂੰ ਖਾਨ ਰਿਹਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਰਨ ਉਪਰੰਤ ਸਿਰਫ਼ 1 ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਹੀ ਹਾਸਲ ਹੋ ਸਕੀ। ਜਦਕਿ ਲਾਲ ਚੰਦ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਅਨੁਸਾਰ 5 ਮਹੀਨੇ ਪੈਨਸ਼ਨ ਮਿਲੀ। 1 ਜੂਨ 2008 ਨੂੰ ਸਵਰਗ ਸਿਧਾਰ ਚੁੱਕੀ ਭਗਵਾਨ ਕੌਰ ਪਤਨੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 31 ਮਾਰਚ 2010 ਤਕ 5 ਮਹੀਨੇ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਚੌਕੀਦਾਰ ਨੇ ਵੀ ਉਕਤ ਮੌਤਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਵੀ ਬੁਢਾਪਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਸੁਖ ਮਾਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਸੱਤਾ ਪੱਖ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਚ ਨੈਬ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ (ਪੀਐਲਏ ਨੰਬਰ 106850), ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਮਿੱਠੂ ਸਿੰਘ (ਪੀਐਲਏ ਨੰਬਰ 106851) ਅਤੇ ਦੁਰਗਾ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ (ਪੀਐਲਏ ਨੰਬਰ 106860) ਨੂੰ 250-250 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਬੁਢਾਪਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਪਿੰਡ ਦਾ 66 ਸਾਲਾ ਸਾਬਕਾ ਚੌਕੀਦਾਰ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ ਅਜੇ ਤਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲਈ ਦਰ-ਦਰ ਭਟਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਪਿੰਡ ਦੇ 40 ਫ਼ੀਸਦੀ ਅੰਗਹੀਣ ਛਿੰਦਰਪਾਲ ਪੁੱਤਰੀ ਕੌਰ ਚੰਦ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਗੁਹਾਰ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ। ਇਹ ਵੀ ਵਿਚਾਰਨਯੋਗ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਪੰਚਾਂ ਵਲੋਂ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਵੰਡਣ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਦੋਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਹੋਈ ਪੈਨਸ਼ਨ 'ਤੇ ਦਸਤਖ਼ਤਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਅੰਗੂਠੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ।

ਇਹ ਵੀ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਚਾਰ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ 'ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਸਰਦਾਰੀ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਪਿੰਡ ਬਾਦਲ ਦੇ 95 ਤੋਂ 97 ਫ਼ੀਸਦੀ ਬੁਢਾਪਾ, ਵਿਧਵਾ ਅਤੇ ਅੰਗਹੀਣ ਪੈਨਸ਼ਨਧਾਰਕਾਂ ਵਲੋਂ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅੰਗੂਠਾ ਲਗਾਉਣ ਨੂੰ ਤਰਜ਼ੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਵਿਤਕਰੇਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਅਜਬ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ ਕਿ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ (ਪੀਐਲਏ ਨੰਬਰ 105184), ਮੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਛੋਟੂ ਸਿੰਘ (ਪੀਐਲਏ ਨੰਬਰ 106869), ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਪਤਨੀ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ (ਪੀਐਲਏ ਨੰਬਰ 106856), ਗੁਰਦੇਵ ਕੌਰ ਦੇ ਪੋਤੇ ਤੇ ਪੋਤਰੀ ਨੂੰ ਆਸ਼ਰਿਤ ਕੋਟੇ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀ। ਵਿਧਵਾ ਦੀਪਿਕਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਦੋ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਹੀ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰ ਤਹਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਵਿਚ ਘੁਟਾਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਭਾਜੜਾਂ ਪੈ ਗਈਆਂ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਨੇ ਧੜਾ-ਧੜ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਘਰੋ-ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਦੋ-ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਵੰਡ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤ ਨੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ (ਪੀਐਲਏ ਨੰਬਰ 105188) ਨੂੰ 500 ਰੁਪਏ ਫੜਾ ਦਿੱਤੇ, ਜਦਕਿ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗਲੀ ਵਿਚ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਇੱਕ ਨੇੜਲੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੇ 500 ਰੁਪਏ ਪੈਨਸ਼ਨ ਫੜਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ 'ਆ ਲੈ ਫੜ ਪੈਨਸ਼ਨ, ਦਸਤਖ਼ਤ ਤੇਰੇ ਅਸੀਂ ਆਪੇ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗੇ।' ਪਿੰਡ ਬਾਦਲ ਦੇ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਹਜ਼ੂਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਤਕਨੀਕੀ ਗਲਤੀ ਕਰਕੇ ਨਾਂ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਛਪ ਗਿਆ। ਉਸ ਵਲੋਂ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਤਕਾਜ਼ਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜੇ ਤਕ ਤੁਹਾਡੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਆਈ ਨਹੀਂ।

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਲਡ ਏਜ਼ ਪੈਨਸ਼ਨ (ਐਨਓਪੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰਕਮ ਨਹੀਂ ਵੰਡੀ ਗਈ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਬਲਰਾਜ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 22 ਸਤੰਬਰ 2009 ਵਾਲੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਵਿਚ 2000 ਰੁਪਏ ਮਿਲੇ ਸਨ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਗੂਠਾ ਲਗਾਇਆ, ਜਦਕਿ 24 ਦਸੰਬਰ 2009 ਵਾਲੇ 800 ਰੁਪਏ ਪੈਨਸ਼ਨ 'ਤੇ ਅੰਗੂਠੇ ਨੂੰ ਬਲਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਝੂਠਾ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾ ਕੇ ਵਿਖਾਇਆ।

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਤਾਬਕ ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੇ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਦਾ ਕੱਚਾ ਚਿੱਠਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਬਾਦਲ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਖਿਲਾਫ਼ ਸਖ਼ਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਸ ਵੀ ਆਈ ਪੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਲਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਖਹਿਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਂਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕੁਝ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਪੰਚ ਬੁਢਾਪਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਚੈਕ ਕਰਵਾ ਕੇ ਕਟਵਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਪਾਹਜ ਛਿੰਦਰਪਾਲ ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਨਾ ਮਿਲਣ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਸਰਪੰਚ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਹੇਠ ਪਿੰਡ ਦਾ ਬਹੁਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ।

ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੁਝ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਚੋਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਤੰਬਰ ਤਕ ਲਟਕਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਦੋਂਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਵਲੋਂ ਜੁਲਾਈ ਤਕ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਸਟੇਟ ਬਾਡੀ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਸਮਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਨੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੁਲਾਈ 'ਚ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬਲਾਕ ਪੱਧਰ ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ ਦੇ ਡੈਲੀਗੇਟ ਚੁਣੇ ਜਾਣਗੇ, ਜੋ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨਗੇ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੂਬਾ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨਗੇ, ਸੂਬੇ 'ਚ ਕਰੀਬ 25-30 ਹਜ਼ਾਰ ਡੈਲੀਗੇਟ ਚੁਣੇ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਤੰਬਰ ਦੇ ਅਖੀਰ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ 125ਵਾਂ ਸਥਾਪਨਾ ਦਿਵਸ ਮੁਹਾਲੀ 'ਚ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤਿਆਰੀਆਂ 'ਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਪਹਿਲਾ ਸੂਬਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਸੂਬਾ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਚੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਆਗੂ ਹੀ ਬੈਠੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਯੂਥ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਚੋਣ ਵੀ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਹੁਣ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਚੋਣ ਵੀ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਪੈਰਾਸ਼ੂਟ ਰਾਹੀਂ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ 35 ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ ਮੈਂਬਰ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਡੈਲੀਗੇਟ ਚੁਣਨਗੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਲਈ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਸੂਬੇ 'ਚ 2012 'ਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਇਸੇ ਸਾਲ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜਨ ਸੰਬੰਧੀ ਐਲਾਨ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬਾ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਬੂਥ ਪਧਰੀ ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਦੀ ਚੋਣ, ਬਲਾਕ ਤੇ ਤਹਿਸੀਲ ਪੱਧਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ ਤਕ ਹੋਰ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਦਾ ਕੰਮ ਜੁਲਾਈ-ਅਗਸਤ ਤਕ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ, ਇਥੇ ਤਾਇਨਾਤ ਬੀਬੀ ਊਸ਼ਾ ਠੱਕਰ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ। ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਚੋਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸਤੰਬਰ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਹਦਾਇਤ ਨਾਲ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਇਕੱਠਾਂ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਜ਼ਸਨਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਠੰਢਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਸੂਤਰ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁਹਾਲੀ ਦੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਟੈਸਟ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਪਰਖ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਵੱਡੇ ਇਕੱਠ ਵਾਸਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬੈਠਕਾਂ 'ਚ ਜੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜਗਮੀਤ ਬਰਾੜ, ਬੀਬੀ ਭੱਠਲ, ਬ੍ਰਹਮ ਮਹਿੰਦਰਾ, ਬਾਜਵਾ, ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਜਾਂ ਮਨੀਸ਼ ਤਿਵਾੜੀ 'ਤੇ ਪੈ ਸਕਦੈ ਗੁਣਾ

ਇਕ ਪਾਸੇ ਕੈਪਟਨ ਵਿਰੋਧੀ ਧੜਾ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੀਟ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਵਾਲੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੂੰ, ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਸ਼ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਦਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਮੌਕੇ ਜਾਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਰਕਰਾਂ ਵਿਰੁਧ ਹੋ ਰਹੀ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਮੌਕੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਢੁਕਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਧੜਾ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਹੈ। ਗੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠਣ ਮਗਰੋਂ ਪਾਰਟੀ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛੀ ਜਾਂਦੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੈਪਟਨ ਪੱਖੀ ਧੜਾ ਦੁਹਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਆਉਂਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਬਾਦਲਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਵਰਕਰਾਂ 'ਚ ਨਵੀਂ ਰੂਹ ਫੂਕਣ ਵਾਸਤੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਟੀਸੀ 'ਤੇ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਆਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਧੜੇ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸੀ ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ, ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਐਵੇਂ ਇਕ ਫੋਕੀ ਜਿਹੀ ਰਸਮ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਜਿਸ 'ਤੇ ਹੋਣੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਪਿਛੇ ਸਾਰੇ ਵਰਕਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਮਿਲੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੇਂਦਰੀ ਕੈਬਨਿਟ ਦੀ ਅਦਲਾ ਬਦਲੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੇ.ਪੀ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਬੀਬੀ ਭੱਠਲ, ਜਗਮੀਤ ਬਰਾੜ, ਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਬ੍ਰਹਮ ਮਹਿੰਦਰਾ ਜਾਂ ਮਨੀਸ਼ ਤਿਵਾੜੀ ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ 'ਤੇ ਗੁਣਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਨੁਕਤਾ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲਿਆ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਵਨੀਤ ਬਿੱਟੂ, ਵਿਜੇਇੰਦਰ ਸਿੰਗਲਾ ਤੇ ਮਨੀਸ਼ ਤਿਵਾੜੀ 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਆ ਕੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਨੀਂਦ ਹਰਾਮ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਸੁਖਾਵੇਂ ਮਾਹੌਲ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਤੇ ਨਵੇਂ ਆਗੂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਗੇੜਿਆਂ ਵਿਚ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਧਰ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਧਾਇਕ ਦਲ ਦੀ ਨੇਤਾ ਬੀਬੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਵਲੋਂ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਰਾਇਲਟੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਅਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਦਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ 21 ਜੂਨ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਪਿਛਲੇ ਸਮਝੌਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਡਟ ਕੇ ਖਲੋਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਰਬ ਪਾਰਟੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸੱਦਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਵੀ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਸੁਖਬੀਰ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ, ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਕਦੋਂ ਬਿਠਾਉਣਾ ਹੈ, ਇਹ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕੀਤਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਕੇ ਵਿਖਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਬਲ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਇਕ ਜੂਨੀਅਰ ਆਗੂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ, ਜਿਹੜੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਸਕਦੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਥੋਂ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਨ ਲਿਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੇ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਸਕਦੇ?

ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪੂਰਾ ਮਾਣ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਹਨ ਜੇ ਕਿਸੇ ਮੋੜ 'ਤੇ ਕੋਈ ਗ਼ਲਤ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਦਖ਼ਲ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇਕ ਹੋਰ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਪੂਰੀ ਪਾਰਟੀ ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ 4-5 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਸੇਧ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇ ਸਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਬਾਦਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੱਡੇ ਬਾਦਲ ਹੰਢੇ ਹੋਏ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਹਨ, ਉਹ ਖ਼ੁਦ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਗੋਂ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਜਦੋਂ ਸਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਲੋਕ ਵੀ ਇਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਜਾਣ ਕਿ ਵੱਡੇ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਛੋਟੇ ਬਾਦਲ ਲਈ ਖ਼ਾਲੀ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ 'ਚ ਕੇਂਦਰ ਅੜਿੱਕਾ

ਫਰੀਦਕੋਟ : ਜਰਮਨ ਦੀ ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਸਮੇਤ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਜਨਤਕ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਬਲਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸਹਾਇਤਾ ਵਿਚ ਅੜਿੱਕਾ ਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜਰਮਨ ਦੀ ਇਕ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਲਈ 66 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਵਾਈ ਭੇਜੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਸਟਮ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਹੀ ਰੋਕ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ 40 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਕਸਟਮ ਡਿਊਟੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਦੋਂਕਿ ਕੁੱਲ ਹਿੰਦ ਮਹਿਲਾ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਫਾਈਨਾਂਸ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਇਹ ਦਵਾਈਆਂ ਛੱਡਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋੜਵੰਦ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕਸਟਮ ਡਿਊਟੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਜਰਮਨ ਦੇ ਡਾ. ਬੁਲਾਰਕ ਬੁਸ਼ ਨੇ ਫਾਈਨਾਂਸ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਅਗਸਤ 2008 ਵਿਚ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੀੜਤ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ 18 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸਹਾਇਤਾ ਵਜੋਂ ਖਰਚਣੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਭੇਜੀ ਗਈ ਦਵਾਈ ਇਕ ਨਮੂਨੇ ਵਜੋਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਤ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਬਿਨਾਂ ਟੈਕਸ ਲੋਕਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ 18 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਹੋਰ ਸਹਾਇਤਾ ਭੇਜ ਸਕਣ।

ਡਾ. ਬੁਸ਼ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਸਟਮ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਇਹ ਦਵਾਈਆਂ ਨਾ ਛੱਡੀਆਂ ਤਾਂ 18 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬਜਟ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਖਰਚਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਕਸਟਮ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਤ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਆਉਣ ਵਾਲੀ 18 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕੀ।

ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਰਵੱਈਏ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਨਿਰਾਸ਼ਤਾ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੂਸ਼ਿਤ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆਏ ਪਰਿਵਾਰ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਫੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇੱਜ਼ਤ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਇੱਜ਼ਤ ਹਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਕਤਲ?

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ

5 ਜੂਨ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਖ਼ਬਾਰ "ਟੋਰਾਂਟੋ ਸਨ" ਵਿਚ ਰਿਪੋਰਟਰ ਮਿਸ਼ੈਲ ਮੈਂਡਲ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਛਪੀ "ਕਿਲਰ" ਜਸਟ ਸੌਰੀ"। ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਨੂੰਹ ਦੇ ਜ਼ਾਲਮਾਨਾ ਕਤਲ ਲਈ ਕਾਤਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਮਿੱਕਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਦੀ ਉਹ ਪੁਰਾਣੀ ਤਸਵੀਰ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਉਸਨੂੰ ਬਰੈਂਪਟਨ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਖ਼ਬਰ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸਨੇ ਸੰਤਰੀ ਰੰਗ ਦੀ ਪੱਗ ਬੰਨੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬਰਗੈਂਡੀ ਰੰਗ ਦਾ ਟਰੈਕ ਸੂਟ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ "ਸਿਰਫ ਅਫਸੋਸ (ਜਸਟ ਸੌਰੀ)" ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਇਸ ਕਤਲ ਨੂੰ ਇੱਜ਼ਤ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਕਤਲ ਕਿਹਾ।

ਅਠਤਾਲੀ ਸਾਲ ਦੇ ਢਿੱਲੋਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਅਤੇ ਵਰਤਾਉ ਤੋਂ ਭੋਰਾ ਵੀ ਅਫ਼ਸੋਸ ਜ਼ਾਹਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸਲ ਵਿਚ 2009 ਦੇ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ 22 ਸਾਲਾ ਨੂੰਹ ਅਮਨਦੀਪ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਛਤਾਵਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਗੋਂ ਉਹ ਜ਼ੋਰ ਪਾ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਖਾਤਰ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੀ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਉਸਨੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਤੋਂ ਅਮਨਦੀਪ ਦਾ ਅਲਗ ਹੋਣਾ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦਾ ਖ਼ੂਨ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਬਚਾਉ ਪੱਖ ਦਾ ਵਕੀਲ਼ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਦਸਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣਾ ਹੀ ਵਾਜਬ ਸੀ। ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਅਮਨਦੀਪ ਦੇ ਕਾਤਲ ਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਚਿੱਕੜ ਉਛਾਲਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਮਨਦੀਪ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਚੱਕਰ ਸੀ। ਉਸ (ਢਿੱਲੋਂ) ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਜੁਆਨ ਮਾਂ ਨੇ (ਉਸ ਦਾ 3 ਸਾਲ ਦਾ ਬੱਚਾ ਹੈ) ਉਸ ਨੂੰ ਹਮਬਿਸਤਰ ਹੋਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸ (ਕਾਤਲ) ਨੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ (ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜ੍ਹਤਾ ਲਈ ਵੀ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ)। ਅਮਨਦੀਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਜਿਹੜੇ ਥੋੜੇ ਜਿਹੇ ਵਰ੍ਹੇ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਉਸ 'ਤੇ ਲਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਇਹ ਇਕ ਹੋਰ ਉਦਾਸ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ।

ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ 2005 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰਦਿਆਂ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖ਼ੂਬ ਦਾਜ ਦਿਤਾ (ਜਦੋਂ ਕਤਲ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਦੋਂ ਵੀ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਘਰਦਿਆਂ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਚਾਲੀ ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਟੋਰ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਗਿਆ)। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਮਿਸੀਸਾਗਾ ਦੇ ਇਕ ਅਜਨਬੀ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਵਿਚ ਇਸ ਆਸ ਵਿਚ ਵੇਚ ਦਿਤੀ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾ ਸਕਣਗੇ। ਇਹ ਇਕ ਡਰਾਉਣੇ ਖ਼ੁਆਬ ਵਿਚ ਪੂੰਜੀ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੀ।

ਵਿਆਹ ਪਿਛੋਂ ਅਮਨਦੀਪ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਆ ਕੇ ਕਦੇ ਖ਼ੁਸ਼ ਨਾ ਰਹਿ ਸਕੀ। ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਖ਼ੁਸ਼ੀ 2007 ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਉਸ ਦਾ ਲੜਕਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਭਾਰਤ ਭੇਜ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਉਸ ਇੰਡੀਅਨ ਗਰੌਸਰੀ ਸਟੋਰ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਰਦਾ ਜਿਥੇ ਉਸ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਆਪਣੇ ਉਸ ਸਹੁਰੇ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਸਟੋਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੱਕ ਸੁੰਗੜ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ, ਜਿਥੇ ਉਸ ਦੀ ਹਰ ਹਰਕਤ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਵਿਚ ਰਖਿਆ ਗਿਆ।

ਅਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨਾਲ

ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਅਮਨਦੀਪ ਗੁਸਲਖਾਨੇ ਵਿਚ ਪਾਈ ਗਈ, ਉਸ ਦਾ ਗਲਾ ਕਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਚਿਹਰੇ, ਸਿਰ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਹਿੱਸੇ

ਨਜ਼ਰੀਆ

'ਤੇ ਛੁਰੇ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਜ਼ਖਮ ਸਨ। ਉਸ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਦੀ ਘਟਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੀ ਛੁਰੇ ਨਾਲ ਜ਼ਖਮ ਕਰ ਲਏ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਨਦੀਪ ਨੂੰ 5 ਨਕਾਬਪੋਸ਼ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੇ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਪੜਤਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਕੈਸ਼-ਰਜਿਸਟਰ ਵਿਚ ਨਕਦੀ ਮਿਲ ਗਈ ਅਤੇ ਸਟੋਰ ਦੀ ਬੇਸਮੈਂਟ ਵਿਚੋਂ ਖ਼ੂਨ ਨਾਲ ਲਿਬੜਿਆ ਛੁਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਚਾਕੂ ਵੀ ਮਿਲ ਗਿਆ ਜੋ ਵਾਰਦਾਤ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮੁਲਜ਼ਿਮ ਨੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਛੇਤੀ ਹੀ ਜੁਰਮ ਦਾ ਇਕਬਾਲ ਕਰ ਲਿਆ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪੱਕ ਸੀ ਕਿ ਅਮਨਦੀਪ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਉਸਨੂੰ ਹਰ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਤਲ ਬਿਲਕੁਲ ਵਾਜਬ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਪਾਠਕ ਸੋਚ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਦੁਬਾਰਾ ਛਾਪ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਕਿਉਂ ਖਰਾਬ ਕਰ ਰਹੀ ਹਾਂ? ਪਰ ਇਹ ਕਤਲ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ੰਕੇ ਅਤੇ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਇਸਤਰੀ ਅਤੇ ਧਰਮ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹੋਣ, ਔਰਤ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਚੇਤੰਨ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਸ਼ੰਕੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਚੇਤੰਨ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ।

ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਮਨਦੀਪ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪ ਕੈਨੇਡਾ ਆਉਣ ਦੇ ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਵੇਚਿਆ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਜ ਕੇ ਦਾਜ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਵੀ, ਉਸ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਪੈਸਾ ਦਿਤਾ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਚਣਾ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸਗੋਂ ਅਮਨਦੀਪ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਇਕ ਘਟੀਆ ਜੁਆਈ ਖਰੀਦਿਆ। ਧੀ ਨੂੰ ਵੇਚਣਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕੁੜੀ ਦੇ ਬਦਲੇ ਪੈਸੇ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਵਾਪਰਦਾ। ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਤਾਂ ਮੁੰਡੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਏਨਾ ਲਹੂ ਲੱਗ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੁੜੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਰੱਤ ਤੱਕ ਨਿਚੋੜ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦਾਜ ਦੇ ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਵਿਆਹੇ ਹੋਏ ਲੋਕ ਵੀ ਭਾਰਤ ਜਾ ਕੇ ਬਿਨਾਂ ਤਲਾਕ ਦਿੱਤੇ ਕਈ ਕਈ ਵਿਆਹ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਦੂਸਰੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਦਾ ਆਮ ਮਾਨਸਿਕ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਨੂੰਹ ਦੇ ਚਾਲ ਚਲਣ 'ਤੇ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਹੁਰੇ ਉਸਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਛਡ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ ਜੇ ਨੂੰਹ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਠੀਕ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵੀ ਇਹ ਹੀ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਆਸਾਨ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਇੱਜ਼ਤ ਲਈ ਕਤਲ ਧੀਆਂ ਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜਾ ਉਨਾ ਹੀ ਗਲਤ ਹੈ, ਨੂੰਹਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਨੂੰਹਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋਰ ਦਾਜ ਲੈਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਹ ਕਤਲ ਵੀ ਛੁਰੇ ਜਾਂ ਚਾਕੂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਕਿਸੇ ਸਟੋਵ ਜਾਂ ਗੈਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਵਹੁਟੀ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਕੇ ਆਤਮਹਤਿਆ ਦਾ ਡਰਾਮਾ ਰਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕਤਲ ਸਹੁਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਇਹ ਪੁੰਨ ਕੋਈ ਸਸ, ਨਨਾਣ, ਜਠਾਣੀ ਆਦਿ ਹੀ ਖੱਟਦੀਆਂ ਹਨ। ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਨਦੀਪ ਦਾ ਕਤਲ ਬੜੀ ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ ਵਿਉਂਤ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਉਦੋਂ ਦੀਆਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਖ਼ਬਰ ਛਪੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਬੱਚਾ ਅਤੇ ਪਤੀ ਦੋਵੇਂ ਭਾਰਤ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਤੀ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਸਹੁਰੇ ਨੇ ਕਤਲ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ? ਅਤੇ ਗੁਸਲਖ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਹੀ ਕਿਉਂ? ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਮਨਦੀਪ ਦਾ ਕਤਲ (ਜਨਵਰੀ 2009) ਕੀਤਾ ਉਦੋਂ ਉਸਦੀ ਉਮਰ 22 ਸਾਲ ਸੀ, 2007 ਵਿਚ ਬੱਚਾ ਹੋਇਆ, 2005 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਉਸਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ ਉਹ ਮਸੀਂ 18 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ। ਸਹੁਰੇ ਦੀ ਸਖਤ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੀ ਕੁੜੀ ਦੇ ਇਸ਼ਕ ਲੜਾਉਣ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ? ਕੀ ਕਿਸੇ ਸਮਝਦਾਰ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਹਜ਼ਮ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਨਵੀਂ ਆਈ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਏਨਾ ਕੁ ਸਮਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਰਗੇ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਨੂੰ ਹੀ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸਹੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕਤਲ ਘਰ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ? ਕੀ ਇਹ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਦਮੀ ਜਿਹੜਾ 44 ਕੁ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਸਹੁਰਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੀ ਨੂੰਹ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਪਰਦੇਸ ਵਿਚ ਸਹਾਰਾ ਵੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਮੈਲੀ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ? ਕੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਦਾ ਉਹ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ? ਅਤੇ ਨੂੰਹ ਨੇ ਅਗੋਂ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਕ ਕਸਾਈ ਜਿਵੇਂ ਬੱਕਰੇ ਨੂੰ ਕੋਹ ਕੋਹ ਕੇ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ?

ਕਮਿੱਕਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ

ਇੱਜ਼ਤ ਲਈ ਕਤਲ ਲੋਕ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੁਕਵਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਘਰ ਦੀ ਗੱਲ ਬਾਹਰ ਨਾ ਨਿਕਲੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਹ ਕੋਹ ਕੇ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦੇ। ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਫੋਟੋ ਇਸ ਬੰਦੇ ਦੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ ਛਪੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਟੇਢਾ ਝਾਕ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜ਼ਰੂਰ ਦਾਲ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਾਲਾ ਹੈ। ਕਾਸ਼ ਅਮਨਦੀਪ ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੁੰਦੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸਲੀਅਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਂਦੀ? ਅਮਨਦੀਪ ਦੀ ਸੱਸ ਦਾ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਛਪਿਆ, ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਆਇਆ ਹੈ। ਕਿਉਂ? ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਸੰਭਾਵਨਾ ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਹੁਰੇ ਅੱਗੇ ਸੱਸਾਂ ਵੀ ਹੱਥਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਆਦਮੀਆਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਛਾਣਬੀਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਖੋਜਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਟੋਰ ਕਿਸ ਦੇ ਨਾਂ ਸੀ? ਜੇ ਅਮਨਦੀਪ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਰਕਮ ਕਿਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣੀ ਸੀ? ਅਮਨਦੀਪ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਅਮਨਦੀਪ ਵਰਗੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕੁੜੀਆਂ ਚੁਪਚਾਪ ਅਜਿਹੇ ਸਹੁਰਿਆਂ ਹਥੋਂ ਰੋਜ਼ ਜ਼ਲੀਲ਼ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਪਿਛੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਈ-ਧਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਮਿਕਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੜੇ ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਅਮਨਦੀਪ ਤੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾ ਦਿਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਸਤਰੀ-ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਮਹੱਲਾ-ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਚਿਹਰੀ ਵਿਚ ਹੀ ਘੇਰ ਲੈਣਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਗਲੀ ਵਿਚ ਸਥਰ ਵਿਛਾ ਦੇਣਾ ਸੀ ਅਮਨਦੀਪ ਨੂੰ ਨਿਸਾਫ ਦੁਆਉਣ ਲਈ। ਸਾਡੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲੀਡਰ, ਮਨੁਖੀ-ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਗਠਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਜੋ ਕੁਝ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਲਈ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਜਤਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਥੇ ਜੋ ਕੁਝ ਸਾਡੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕੀ ਉਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ? ਕਿਉਂ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਵਰਤਦੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ "ਨਾਨਕ ਤਿਨ ਕੈ ਸੰਗਿ ਸਾਥਿ" ਲਈ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਵਰਤਦੇ? ਸਾਡੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਸੋਹਣੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਸਜਾ ਕੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਰੋਕਣ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਖ਼ੂਨ-ਖਰਾਬੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਬੇਸਹਾਰਾ ਕੁੜੀਆਂ ਲਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਦਾ ਫ਼ੁਰਮਾਨ ਹੈ "ਸੋ ਕਿਉਂ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ" ਕੋਈ ਜਥੇਬੰਦੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦੀਆਂ?

ਸਾਡੇ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਜਿਹੜੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਪੜ੍ਹ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸ਼ੀਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਅਖਬਾਰਾਂ ਲੁਆਈਆਂ ਹਨ ਸਾਨੂੰ ਪੁਛਦੇ ਹਨ ਕਿ "ਔਨਰ ਕਿਲਿੰਗ" ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਟੀ ਵੀ ਦੇਖਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ "ਕਿਲਿੰਗ" ਦੇ ਅਰਥ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹਨ ਪਰ "ਔਨਰ ਕਿਲਿੰਗ" ਦੇ ਅਰਥ ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਇਥੋਂ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਪਲ ਰਹੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਵਾਪਰਦੇ ਅਣਮਨੁਖੀ ਵਰਤਾਰੇ ਬਾਰੇ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝਾਈਏ? ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦੀ ਚੌਧਰ ਲਈ ਲੜਨ ਨਾਲੋਂ ਅਸੀਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ ਅਤੇ ਅਮਨਦੀਪ ਵਰਗੀਆਂ ਮਾਸੂਮ ਜਿੰਦੜੀਆਂ ਲਈ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਦੇ ਪਾਤਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਫ਼ੁਰਮਾਇਆ ਹੈ: ਜੇ ਰਤੁ ਲਗੈ ਕਪੜੈ ਜਾਮਾ ਹੋਇ ਪਲੀਤੁ॥ ਜੋ ਰਤੁ ਪੀਵਹਿ ਮਾਣਸਾ ਤਿਨ ਕਿਉ ਨਿਰਮਲੁ ਚੀਤੁ॥

ਕਸਾਈਆਂ ਵਾਂਗ ਮਸੂਮ ਜ਼ਿੰਦ ਕੋਹ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਮਨੁਖ ਸਾਫ ਦਿਲ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਧੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ। ਜੇ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਾਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਵਾਰ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਸੋਚਦਾ ਕਿ "ਜੇ ਕਲ੍ਹ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਧੀ ਨਾਲ ਏਦਾਂ ਵਾਪਰੇ"?

SYAN VIDEO PRODUCTION, INC.
Professional HD Video & Digital Photo Production
Multiple Camera Shooting / Digital Still Photography
(with flush mount Album)
Live Video Display with Large Screens
DJ Service with Laser Lights
Call Toll Free : 1-888-RAJ- SYAN
(725-7926)
(With 14 years Experienced)
734-261-0936 / 734-890-1767
E-mail: raj@syanvideo.com
or visit at: www.syanvideo.com
SV PRODUCTION

ਰੇਡੀਓ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਰੌਣਕ ਮੇਲਾ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਇੰਟਰਨੈਟ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੇਲੇ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
www.Raunkmela.com
Enjoy Live Radio Show
Every Sun: 9am-9.30am
(Central Time)
on 1590AM
or on Internet.
Since 1983
ਮੇਜ਼ਬਾਨ: ਪੰਮੀ ਗਿੱਲ

Desi Bazar
916 E. Main Street #118, Greenwood, IN, 46143
Tel: 317-888-2040, Fax: 317-887-6116
We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets
• FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
• FRESH GOAT MEAT
10% off on all Gurudwara supplies and Religious programs!!
We Are Open 7 Days a Week
ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 26 ਜੂਨ 2010

ਦੋ ਧਿਰਾਂ ’ਚ ਸੰਬੰਧ ਸਵਾਰਥ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਆਪਸੀ ਸਮਝ ਨਾਲ ਬਣਦੇ ਨੇ -ਵਿਲਸਨ

ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਰੇੜਕਾ

ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚਕਾਰ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਝਗੜੇ ਵਾਲਾ ਰੇੜਕਾ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਰੇੜੇ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਈ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਅਨਿਆਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ 84 ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਮੁੜ ਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁਡਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ‘ਤੇ ਰਾਇਲਟੀ ਮੰਗਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਰਾਇਲਟੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਪਾਣੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮੰਗ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੰਚਾਈ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਜੈ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬੱਦੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨੋਂ ਲੱਥ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹਰਮਨਪਿਆਰਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਮੁੜ ਕੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਰਾਗ ਛੇੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਮੰਗ ਨੂੰ ਹਾਸੋਹੀਣੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਣੀ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਹਰਿਆਣਾ ਵੀ ਰਾਇਪੇਰੀਅਨ ਰਾਜ ਦਾ ਦਰਜਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਇੰਜ ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਨੇੜੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਆਪਣੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਮੁੜ ਤੋਂ ਚੁੱਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੇਲੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ‘ਤੇ ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਇਕ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡਾ ਵਿਵਾਦ ਉਠਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਨਾਲ ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਭੱਲ ਬਣ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਲਾਭ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਪਾਸ ਹੋਏ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਧਾਰਾ 5 ਤਹਿਤ ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਾ ਰਹੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਗਈ ਇਸ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਇਸ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਸੀ। ਪਿਛੋਂ ਹੋਈਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਵਾਅਦਿਆਂ ਵਿਚ ਧਾਰਾ 5 ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਸ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ‘ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਾਲਾ ਵੱਟ ਗਿਆ ਸੀ।

ਹੁਣ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਜਦੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਨੇ ਅਗਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕੇ ਉਠਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗਾਹੇ-ਬਗਾਹੇ ਬੋਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਵੱਡੇ ਬਾਦਲ ਨੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਮਸਲੇ ਉਪਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁੱਪ ਧਾਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਬਾਦਲ ਨੇ ਹੀ ਇਸ ਮਸਲੇ ਉਪਰ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਢ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਆਉਂਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ‘ਤੇ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਵੇਗਾ ਬਸ਼ਰਤੇ ਇਸ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਇਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੇਵੇ। ਭਾਵੇਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਇਹ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ ਵੋਟ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਮਜਬੂਰੀ ਵਿਚ ਹੀ ਜਾਵੇਗਾ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਲਾਭ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਥੇ ਇਹ ਤੱਥ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ‘ਤੇ ਖੱਬੇਪੱਖੀਆਂ ਦੇ ਕਈ ਗੂੜ੍ਹ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਲਗਭਗ ਸਹਿਮਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਸ਼ਰੀਂਹਣ ਧੱਕਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਧਾਨਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀ ਸੰਬੰਧਤ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਹਨ ਅਤੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਫੈਸਲੇ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਮਾਲਕੀ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਨਜਿੱਠਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਰਾਜ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਲਿਆ ਕੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਲਟ ਭੁਗਤਾਉਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਆਪਣੀ ਪੰਜਾਬ ਪੱਖੀ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਕਸਰ ਸਮਝੌਤੇ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇੰਜ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਉਲਝਾਉਣ ਵਿਚ ਦੋਨੋ ਧਿਰਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਦੋਨੋ ਵੱਡੀਆਂ ਕੌਮੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਮਾਰੂ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹੋ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਦੋਨੋ ਧਿਰਾਂ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸੰਜੀਦਗੀ ਤੇ ਇਨਸਾਫ ਆਧਾਰਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਵੋਟਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ?

ਜਿਥੇ ‘ਐਕਟ’ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਅਣਡਿੱਠ ਜਾਵੇ, ਉਥੇ ਪੈਣੀਆਂ ਪੱਲੇ ਖੁਆਰੀਆਂ ਵੀ।
‘ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬ’ ਬਣ ਜਾਣਾ ਏ ਗੱਲ ਪੱਕੀ, ਨਸ਼ੇਖੋਰਾਂ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਵਪਾਰੀਆਂ ਵੀ।
ਨਹੀਓਂ ਲੱਥਣਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ‘ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ’ ਤੋਂ, ਵਧ ਜਾਣੀਆਂ ਕੌਮੀ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਵੀ।
ਵਾਂਗ ਰਿਓੜੀਆਂ ਵੰਡ ਕੇ ਵੋਟ-ਫਾਰਮ, ਬਾਦਲਕਿਆਂ ਦੇ ਬੰਦੇ ਸਰਕਾਰੀਆਂ ਵੀ।
ਨਾਂ ਵਿਚ ‘ਸਿੰਘ ਤੇ ਕੌਰ’ ਦੀ ਲੋੜ ਨਾਹੀਂ, ਮੰਨ ਲੈਣਾ ਏ ਹੁਕਮ ਪਟਵਾਰੀਆਂ ਵੀ।
ਵੋਟਰ ਬਣਨ ਲਈ ਹੋਏ ਤਿਆਰ ਸੱਭੇ, ‘ਚੰਦਰਭਾਨ’ ਤੇ ‘ਰਾਮ ਦੁਲਾਰੀਆ’ ਵੀ!

ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ’ਚ ਹਲਚਲ

ਏ.ਐਸ. ਪਰਾਸ਼ਰ

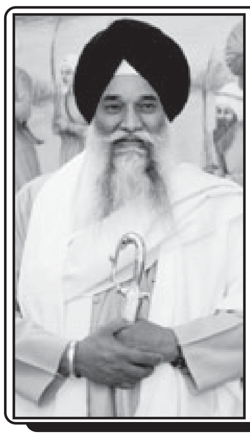

ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਇਹ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਨੇੜੇ ਆ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ‘ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹੀ ਕਾਬਜ਼ ਹੈ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ ਵੱਖਰੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਅਹਿਮ ਹਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਹਿਮ ਅਗਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹਨ। ਚੋਣਾਂ ਮਾਰਚ 2012 ‘ਚ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਹੁਣ ਤੋਂ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਤਿਆਰੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਲੋਂ ਜੂਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫਤੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਤੋਂ ਕੱਢੇ ਗਏ ਸਭ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਭੁੱਲਾਂ ਬਖਸ਼ਾ ਕੇ ਦੁਬਾਰਾ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ‘ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਕੀਤੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਹਲਕਿਆਂ ‘ਚ ਹਲਚਲ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ‘ਤੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਜ਼ਾਹਿਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਇਹ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗੀ।

ਇਹ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਮੁਖ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਕਈ ਸਿਆਸੀ ਪਹਿਲੂ ਹਨ। ਉਂਜ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹੀ ਸਟੈਂਡ ਲੈਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਧਰਮ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਇਹ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਨੇੜੇ ਆ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ‘ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹੀ ਕਾਬਜ਼ ਹੈ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ ਵੱਖਰੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਅਹਿਮ ਹਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਹਿਮ ਅਗਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹਨ। ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਮਾਰਚ 2012 ‘ਚ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਹੁਣ ਤੋਂ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਤਿਆਰੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ।

2007 ‘ਚ ਹੋਈਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ‘ਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਸੱਤਾ ‘ਚ ਆ ਗਿਆ ਪਰ ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ ਇਸ ਦੀ ਆਸ ਮੁਤਾਬਿਕ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਆਪਣਾ ਅਭੇਦ ਗੜ੍ਹ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮਾਲਵਾ ਖੇਤਰ ‘ਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ‘ਤੇ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਹਾਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਦੇਖਣਾ ਪਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਡੇਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੇ ਇਕ ਗੁਪਤ ਸਮਝੌਤੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪੱਖ ‘ਚ ਵੋਟਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ੋਰ ਮਾਲਵੇ ‘ਚ ਹੈ ਤੇ ਮਾਲਵਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਕੁੱਲ 117 ਸੀਟਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ‘ਚ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੰਡੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ: ਮਾਲਵਾ 65, ਮਾਝਾ 27 ਤੇ ਦੁਆਬਾ 25।

ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਮਾਲਵੇ ‘ਚ ਤਾਂ ਚੰਗੀ ਪੈਠ ਬਣਾ ਲਈ ਪਰ ਦੁਆਬੇ ਤੇ ਮਾਝੇ ‘ਚ ਇਹ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਰੀ। 2007 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ‘ਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ 49, ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ 44 ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ 19 ਸੀਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀਟਾਂ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਸ ਸੀ ਪਰ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ‘ਤੇ ਪਾਣੀ ਫੇਰ ਦਿੱਤਾ।

ਡੇਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੇਲੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸੂਬੇ ‘ਚ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਦੋਹਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪਸੀ ਟਕਰਾਅ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਯਤਨਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਅਸਰ 2009 ‘ਚ ਹੋਈਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ‘ਚ ਉਦੋਂ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਜਦੋਂ ਬਠਿੰਡਾ ‘ਚ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦੀ ਧਰਮ ਪਤਨੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਰਣਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਕ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਪਟਿਆਲਾ ‘ਚ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਧਰਮ ਪਤਨੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਪ੍ਰਨੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰੋ. ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦੂਮਾਜਰਾ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਬਹੁਮਤ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਇਹ ਸੁਣਨ ‘ਚ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਇਕ ਗੁਪਤ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਬਠਿੰਡਾ ‘ਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ‘ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪਾਈਆਂ। ਪੰਜਾਬ ‘ਚ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਇਹ ਡਰ ਸਤਾਉਣ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਦਖਲ ਨਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਡੇਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਵਿਚਾਲੇ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅਗਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ‘ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਧੱਕਾ ਲੱਗੇਗਾ।

ਇਸ ‘ਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਡਿੱਗਦੇ ਗਰਾਫ ਕਾਰਨ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਦੁਆਬਾ ਤੇ ਮਾਝੇ ‘ਚ ਵਧੀਆ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਡੇਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਆਪਸ ‘ਚ ਹੱਥ ਮਿਲਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਮਾਲਵੇ ਦੀਆਂ 65 ਸੀਟਾਂ ‘ਚੋਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਝੋਲੀ ‘ਚ ਆਉਣਗੀਆਂ, ਇਸ ‘ਤੇ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਹਾਲਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਥਿਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਸੇ ਮੋੜਾ ਕੱਟ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਵੀ ਬਹੁਤੀ ਸਰਗਰਮ ਨਹੀਂ।

ਭਾਰਤੀ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਸਿਆਸਤ ’ਚ ਕਾਮ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ

ਈਸ਼ਵਰ ਡਾਵਰ

ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਰਮਣੀਕਾ ਗੁਪਤਾ-ਸਾਬਕਾ ਮੈਂਬਰ ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ, ਇੰਟਕ (ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਟ੍ਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਂਗਰਸ) ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਅਹੁਦੇਦਾਰ, 60ਵੇਂ ਤੇ 70ਵੇਂ ਦਹਾਕੇ ਦੀ ਬਿਹਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਸਾਂਝੀ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ (ਸਪਾ) ਦਾ ਜਾਣਿਆ-ਪਛਾਣਿਆ ਨਾਂ। ਹੁਣ 81 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ‘ਚ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ‘ਕਾਊਚ ਕਾਸਟਿੰਗ’ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਜਿਸ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਸਾਲੇ ‘ਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਮਿਸਾਲ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਔਰਤਾਂ ‘ਚ ਮਿਲਣੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਉਂਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸਿਆਸੀ ਸੱਭਿਅਤਾ ‘ਚ ਸੈਕਸ ਦੇ ਰੋਲ ਬਾਰੇ ਜੋ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਠੋਸ ਜ਼ਮੀਨੀ ਸੱਚਾਈ ‘ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ। ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਦੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਔਰਤ ਸਿਆਸੀ ਇੱਛਾ ਲੈ ਕੇ ਤਾਂ ਹੀ ਸਫਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ ਜੇ ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦਾ ਬਿਸਤਰਾ ਗਰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਤਜਰਬੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਦੱਸੇ ਹਨ।

ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਸੈਨਿਕ ਘਰਾਣੇ ‘ਚ ਜੰਮੀ-ਪਲੀ ਰਮਣੀਕਾ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਇੱਛਾ ਉਦੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ, ਜਦੋਂ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਧਨਬਾਦ ‘ਚ ਕੋਇਲਾ ਮਾਫੀਆ ਦੇ ਗੜ੍ਹ ‘ਚ ਆ ਵਸੀ। ਖਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਆਦਿਵਾਸੀ ਲੋਕਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦੇਖ ਕੇ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁਕਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕਈ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਸੈਂਟਰ ਤੇ ਬਾਲਵਾੜੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ। ਇਸੇ ਸਮਾਜਕ ਕੰਮ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵੇਲੇ ਦੇ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਵ. ਕੇ.ਬੀ. ਸਹਾਏ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਇਥੋਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਉਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਦਿਵਾਸੀ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਧਨਬਾਦ ਵਿਚ ਸਿਖਲਾਈ ਕੇਂਦਰ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਤੇ ਇਹ ਕੰਮ ਸਿਰਫ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ‘ਚ, ‘‘ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ‘ਚ ਸਵੇਰੇ 4 ਵਜੇ ਸੱਦਿਆ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਿਮਰਤਾ ਅਤੇ ਸਾਊਪੁਣੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਏ।

ਆਫਿਸ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ‘ਚ ਕੱਸ ਲਿਆ ਤੇ ਚੁੰਮਿਆ ਤੇ ਬੋਲੇ-ਬਿਹਾਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਮੰਗਣਾ ਹੈ ਮੰਗ ਲਓ ਤੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ‘ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ। ਸੱਚ ਪੁੱਛੋ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਰੋਮਾਂਚਿਤ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਕਿੰਨਾ ਤਾਕਤਵਰ ਆਦਮੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਰਮਣੀਕਾ ਗੁਪਤਾ

ਮੈਨੂੰ ਇੰਜ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਪਾਵਰ ਪਿਘਲ ਕੇ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ‘ਚ ਸਮਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਹਾਏ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬਿਹਾਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਉਦੋਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਹੁਦਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ‘ਚ ਕਰ ਸਕਣ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਹਾਏ ਵਰਗੇ ਗਾਡ ਫਾਦਰ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇਗੀ।’’

ਕੇ.ਬੀ. ਸਹਾਏ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੇਦਾਰ ਪਾਂਡੇ ਦੀ ਵੀ ਉਹ ਕਿਰਪਾ ਪਾਤਰ ਬਣੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਮਣੀਕਾ ਗੁਪਤਾ ਨੂੰ ਬਿਹਾਰ ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਇਆ। ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਗੁਪਤਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸਵ. ਨੀਲਮ ਸੰਜੀਵਾ ਰੈਡੀ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ‘ਚ ਇਸੇ ਨੇਤਾਗਿਰੀ ਦੀ ਮ੍ਰਿਗਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦੀ ਕਰਦੀ ਆ ਗਈ। ਉਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਰੈਡੀ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਮੰਤਰੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੁਦ ਪਹਿਲ ਕਰਕੇ ਜੈਪੁਰ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਇਜਲਾਸ ਸਮੇਂ ਰਮਣੀਕਾ ਗੁਪਤਾ ਨੂੰ ਸਰਕਟ ਹਾਊਸ ‘ਚ ਸੱਦਿਆ ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਬੱਘੀ ‘ਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਲੈ ਗਏ।

ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ‘ਚ, ‘‘ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਮਰੇ ‘ਚ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਰੈਡੀ ਨੇ ਅੰਦਰੋਂ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਕਰ ਲਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ‘ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਅਜੇ ਲੰਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਖਾਧਾ ਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕਾਹਲੀ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਇਕ ਨਾ ਸੁਣੀ। ਉਹ ਦੂਜੇ ਕਮਰੇ ‘ਚ ਗਏ ਤੇ ਪਲਾਂ ‘ਚ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨੰਗੇ ਹੋ ਕੇ ਆ ਗਏ ਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕੀਤੀ। ਮੈਂ ਬਚ ਨਾ ਸਕੀ।’’

ਹੁਣ ਰੱਬ ਜਾਣੇ ਏਨੇ ਬੁਢਾਪੇ ‘ਚ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਦੱਸ ਕੇ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਗੁਪਤਾ ਭਾਰਤੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਇਕ ਹਨੇਰਾ ਪੱਖ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸਿਰਫ ਸਨਸਨੀ ਫੈਲਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਖਬਰਾਂ ਦਾ ਗ੍ਰੀਨਹੰਟ-ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਤੇ ਖ਼ਬਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਦਮਾਸ਼ੀ

ਅਰੁੰਧਤੀ ਰਾਏ

ਇਕ ਪਾਸੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਫੌਜ ਅਤੇ ਹਵਾਈ ਫੌਜ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਅਜੀਬ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਬੀਤੀ 2 ਜੂਨ ਨੂੰ ਮੈਂ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ, 'ਕਮੇਟੀ ਫਾਰ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਆਫ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਰਾਈਟਸ' ਵਲੋਂ ਸੱਦੀ ਗਈ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਾਰੀਆਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਤੇ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਹੀ ਕਵਰੇਜ਼ ਹੋਈ। ਇਸੇ ਦਿਨ ਖਬਰ ਏਜੰਸੀ ਪੀ.ਟੀ.ਆਈ. ਨੇ ਮੇਰੇ ਭਾਸ਼ਣ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੋੜ ਮਰੋੜ ਕੇ ਇਕ ਖ਼ਬਰ ਚਲਾਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਖਬਾਰ ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਨੇ ਦੁਪਹਿਰ 1.35 ਵਜੇ ਆਨਲਾਈਨ ਪੋਸਟ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਸੀ, "ਅਰੁੰਧਤੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ, ਖੁਦ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ।" ਖ਼ਬਰ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸਤਰਾਂ ਦੇਖੋ;

"ਲੇਖਕਾ ਅਰੁੰਧਤੀ ਰਾਏ ਨੇ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਵਿਦਰੋਹ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਹਮਾਇਤ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਵੇ। ਨਕਸਲ ਅੰਦੋਲਨ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ, ਸਗੋਂ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਜੁਲਮ ਉਪਰ ਟਿਕੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਵੀ ਖਿਲਾਫ ਹਾਂ। ਇਸ ਨੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਅੰਦੋਲਨ ਹੋਣਾ ਹੀ ਸੀ। ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਤਰੀਕਾ ਇਕ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਗਵਾਹ ਬਣ ਸਕੇ, ਉਹ ਇਥੇ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ। ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ ਚੁਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਾਫੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ। ਅਰੁੰਧਤੀ ਰਾਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸੀ ਆਰ ਪੀ ਐਫ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ 76 ਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਬਾਅਦ 'ਦਾਂਤੇਵਾੜਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ' ਨੂੰ ਸਲਾਮੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਂ ਵਾੜ ਦੇ ਇਸ ਪਾਸੇ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ... ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਓ'।"

ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਇਸ ਖ਼ਬਰ ਦੇ ਅੰਤ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੀ ਹਾਂ। ਇਹ ਗੱਲ ਕਿ ਮੈਂ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ 76 ਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦਾਂਤੇਵਾੜਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਮੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਫੌਜਦਾਰੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਾਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਮੈਂ ਇਕ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇਖਦੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਮੰਨਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਮੀਰਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਮੋਹਰਾ ਹਨ। ਮੈਂ ਮੁੰਬਈ ਦੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਹਿੰਸਾ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨੈਤਿਕ ਸੰਦੇਸ਼ ਕੱਢਣਾ ਅਸੰਭਵ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਾਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਇਥੇ ਨਾ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਆਈ ਹਾਂ। ਪੀ ਟੀ ਆਈ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਾ ਬੈਠਕ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਇਕ ਮਨਘੜਤ ਰੂਪ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਲੁੱਟ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਈ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸੰਚਾਲਿਤ ਅੰਦੋਲਨ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਾਓਵਾਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਾੜਕੂ ਹਨ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ, ਹਰ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀ ਨੂੰ ਮਾਓਵਾਦੀ ਕਰਾਰ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦਮਨਕਾਰੀ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਮੈਂ ਕਲਿੰਗਨਗਰ ਅਤੇ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਪੁਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਲ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਜੋ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਅੰਦੋਲਨ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਡਾਂਗਾਂ ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਵਰ੍ਹਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਮੈਂ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੰਘਣੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਲੋਕ ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਅਪਨਾ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਸੁਆਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੋ ਲੋਕ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ ਉਹ ਭੁੱਖ-ਹੜਤਾਲ 'ਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੈਠ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਅੰਦੋਲਨ ਹੋਣਾ ਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅੱਜ ਸਾਰੇ ਮਤਭੇਦਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜੋ ਵੀ ਅੰਦੋਲਨ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਇਕ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਵਾੜ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜੀ ਹਾਂ।

ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਤਰੀਕਾ ਓਨਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਨਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਨਰਮਦਾ ਬਚਾਓ ਅੰਦੋਲਨ ਵਰਗਾ 'ਵਿਕਾਸ' ਦਾ ਇਕ ਇਨਕਲਾਬੀ ਅਤੇ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਨਜ਼ਰੀਆ ਫਿਰ ਵੀ ਹੈ। ਜਦਕਿ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਮਾਓਵਾਦੀ ਤਰੀਕਾ ਭਾਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਉਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਜੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਣਿਜ ਨੀਤੀ ਰਾਜ ਦੀ ਖਣਿਜ ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ? ਕੀ ਉਹ ਬਾਕਸਾਈਟ ਨੂੰ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਛੱਡ ਦੇਣਗੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਗੇ।

ਇਕ ਦਿਨ ਪੁਰਾਣੀ ਪੀ.ਟੀ.ਆਈ. ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕਈ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਅਖਬਾਰਾਂ 'ਚ ਛਪੀ ਅਤੇ 4 ਜੂਨ ਨੂੰ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲੀ ਜਦ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਚੈਨਲਾਂ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਖੁਦ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਪੀ.ਟੀ.ਆਈ. ਦੀ ਖਬਰ ਝੂਠੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਖਰ ਕਿਉਂ ਅਖ਼ਬਾਰ ਤੇ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ ਇਕ ਹੀ ਖ਼ਬਰ ਨੂੰ ਦੋ ਵਾਰ ਚਲਾਉਣਗੇ-ਇਕ ਵਾਰ ਸਹੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਗ਼ਲਤ।

ਬੀਤੀ 4 ਜੂਨ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਕਰੀਬ ਸੱਤ ਵਜੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ ਮੇਰੇ ਦਿੱਲੀ ਸਥਿਤ ਨਿਵਾਸ 'ਤੇ ਆਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਥਰਾਅ ਕੀਤਾ। ਇਕ ਪੱਥਰ ਤਾਂ ਇਕ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਲੱਗ ਹੀ ਗਿਆ ਸੀ। ਲੋਕ ਜਦੋਂ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਉਹ ਭੱਜ ਗਏ। ਕੁਝ ਹੀ ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਟਾਟਾ ਇੰਡੀਕਾ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚੀ। ਉਸ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਖੁਦ ਨੂੰ ਜੀ ਨਿਊਜ਼ ਦਾ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਅਰੁੰਧਤੀ ਰਾਏ ਦਾ ਘਰ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਇਥੇ ਕੁਝ ਗੜਬੜ ਹੋਈ ਹੈ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ, ਇਹ ਇਕ ਘੜਿਆ ਹੋਇਆ ਮਾਮਲਾ ਸੀ, ਲੋਕ ਰੋਹ ਦਾ ਨਾਟਕੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ, ਜਿਸ ਦੀ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਉਸ ਸ਼ਾਮ ਇਹ ਨਾਟਕ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ। 5 ਜੂਨ ਨੂੰ ਇਕ ਅਖ਼ਬਾਰ ਨੇ ਖ਼ਬਰ ਲਾਈ, 'ਹਿੰਮਤ ਹੈ ਤਾਂ ਏ ਸੀ ਕਮਰਾ ਛੱਡ ਕੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਆਵੇ ਅਰੁੰਧਤੀ', ਜਿਸ ਵਿਚ ਛਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੇ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਵਿਸ਼ਵਰੰਜਨ ਮੈਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਛਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੀ ਹੀ ਇਕ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਪੂਨਮ ਚਤੁਰਵੇਦੀ ਨੇ ਤਾਂ ਇਕ ਕਦਮ ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਚੁਰਾਹੇ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਕੀ ਇਹ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਗਰੀਨ ਹੰਟ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰੀ ਅਵਤਾਰ ਹੈ? ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਖਬਰ ਏਜੰਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮਾਮਲੇ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ? ਕੀ ਉਹ ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਹਿਸ਼ੀ ਭੀੜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਮਾਰਨ ਜਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕਲੰਕ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਨਾ ਆਵੇ। ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਧਰੁਵੀਕਰਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਤਾਂ ਮਾਓਵਾਦੀ ਹੋ। 26 ਜੂਨ ਨੂੰ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੀ 35ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਹੁਣ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰ ਹੀ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੈ। (ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰਹੀ।) ਇਸ ਵਾਰ ਸੈਂਸਰਸ਼ਿੱਪ ਹੀ ਇਕਲੌਤੀ ਦਿੱਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਖ਼ਬਰਾਂ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਜਾਣਾ ਉਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ।

ਖਾਪ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦਾ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਸਮਰਥਨ ਠੀਕ ਨਹੀਂ

ਬੀ.ਕੇ. ਚੰਮ

ਖਾਪ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵਲੋਂ ਇਕ ਹੀ ਗੋਤਰ ਤੇ ਇਕ ਹੀ ਪਿੰਡ 'ਚ ਵਿਆਹ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਇਕ ਹੀ ਗੋਤਰ ਦੇ ਕੁਝ ਵਿਆਹੁਤਾ ਜੋੜਿਆਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫਤਵਿਆਂ ਨੇ ਸਿਆਸੀ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਵਸਥਾ ਸੰਬੰਧੀ ਮੁੱਦੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੇ, ਜੋ ਹਰ ਸਮੇਂ ਅਜਿਹੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸੱਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ 'ਚ ਸਹਾਈ ਬਣ ਸਕਣ, ਖਾਪ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀ ਇਸ ਮੰਗ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਲੋਕ ਇਕ ਹੀ ਗੋਤਰ ਵਿਚ ਵਿਆਹਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਕ ਹੀ ਪਿੰਡ 'ਚ ਵਿਆਹ ਕਰਨ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ 'ਤੇ ਚੁੱਪ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਵਿਆਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਰੁਕਾਵਟ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਆਏ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਪਹਿਲ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਇਨੈਲੋ ਦੇ ਸੁਪਰੀਮੋ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੌਟਾਲਾ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਸੂਬੇ ਦੇ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਕੁਝ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਦੇ ਅਰਬਪਤੀ ਐਮ.ਪੀ. ਨਵੀਨ ਜਿੰਦਲ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ, ਨੇ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਚੌਟਾਲਾ ਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਿਆ ਹੈ। ਕੁਝ ਝਿਜਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁਡਾ ਨੇ ਵੀ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਹੀ ਗੋਤਰ 'ਚ ਵਿਆਹ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਜਦੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਾਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ 'ਤੇ ਆਲੋਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਇਕ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੂਬਾਈ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਚਾਰ ਹਨ। ਉਂਜ ਬੁਲਾਰੇ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਨਤਕ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਏ ਗਏ ਸਟੈਂਡ ਜਾਂ ਕਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 'ਨਿੱਜੀ ਵਿਚਾਰ' ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਨੇਤਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਖਾਪ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਮੰਗ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁਖ ਕਾਰਨ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਖਾਪ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿ ਮੂਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਾਂ ਖਾਪ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਜਾਤ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਜਾਟ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਗਲਬਾ ਹੈ, ਜੋ ਹਰਿਆਣੇ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਹੈ। ਇਹ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕੁੱਲ ਵੋਟਰਾਂ ਦੇ ਲਗਪਗ ਇਕ-ਚੌਥਾਈ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਢੁਕਵਾਂਪਣ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਿਛਲੇ 5 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਧਿਆ ਹੈ।

2005 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੇ 2009 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਨੈਲੋ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰਾਇਆ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਜਾਟ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਇਨੈਲੋ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਲ ਹੋਣਾ ਸੀ।

ਰੋਹਤਕ-ਝੱਜਰ-ਸੋਨੀਪਤ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਦੇਸਵਾਲ ਜਾਟ ਬੈਲਟ, ਜੋ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਹੁੱਡਾ ਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਗੜ੍ਹ ਹੈ, ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਵੋਟਾਂ ਪਾਈਆਂ ਸਨ। ਉਂਜ 2009 'ਚ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਜਾਟ ਭਾਈਚਾਰਾ ਮੁੜ ਇਨੈਲੋ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਇਨੈਲੋ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 2005 ਦੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਤੇ 9 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵਧ ਕੇ 31 ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਬਹੁਮਤ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰਹਿ ਗਈ।

ਖਾਪ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ 'ਚ ਮੁੱਖ ਦਲੀਲ ਇਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਗਠਨ ਹਨ ਤੇ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਸਮਾਜਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਅਤੇ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਵਜੋਂ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੱਧਕਾਲੀ ਯੁੱਗ 'ਚ ਕੁਝ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਸਮਾਜਿਕ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਨਿਭਾਈਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਪਰ ਬਦਲਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਜੋ ਲੋਕ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਕਦਮ ਮਿਲਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦੇ, ਉਹ ਆਖਿਰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਖੰਡਰਾਂ ਦੇ ਮਲਬੇ ਹੇਠਾਂ ਦਬ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਕ ਹੀ ਗੋਤਰ ਵਿਚ ਵਿਆਹਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਕਿ ਇਕ ਸਮਾਂ ਅਜਿਹਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਿਆਹ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਕਿ ਚਾਰ ਗੋਤਰ, ਭਾਵ ਵਿਆਹ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਬੱਝਣ ਵਾਲੇ ਮੁੰਡੇ ਤੇ ਕੁੜੀ ਦੇ ਦਾਦਕੇ ਤੇ ਨਾਨਕੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਗੋਤਰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਨਾ ਮਿਲਣ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਇਹ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਗਠਨ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਦਾ ਫਤਵਾ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰਲੇ ਆਦਮੀ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹੋ ਗੱਲ ਇਕੋ ਗੋਤਰ ਵਿਚ ਵਿਆਹਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਜੇ ਖਾਪ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਇਕ ਹੀ ਗੋਤਰ ਦੇ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪਰੰਪਰਾ ਤੇ ਯਕੀਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਮਝ 'ਤੇ ਹੀ ਛੱਡ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਹੀ ਗੋਤਰ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਹੇਜ਼ ਕਰਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਾਪ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਹੀ ਗੋਤਰ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਜੋੜਿਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਰੁਧ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਫਤਵੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਸਭ ਤੋਂ ਬੁਰੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਖਾਪ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਇਕ ਹੀ ਗੋਤਰ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਜੋੜਿਆਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਤਕ ਦਾ ਫਤਵਾ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲੈਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਜੇ ਖਾਪ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀ ਇਸ ਮੰਗ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਮੋਹਰ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਸਾਹਮਣੇ ਅਜਿਹੀ ਅਰਾਜਕ ਸਥਿਤੀ ਵਲੋਂ ਅੱਖਾਂ ਮੀਚਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ।

ਮੱਧ ਕਾਲ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਬੁਰਾਈਆਂ, ਜੋ ਬਦਲਦੇ ਸਮੇਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਨਹੀਂ ਰਹੀਆਂ, ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਸਤੀ ਪ੍ਰਥਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਆਦਮੀ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨਾਲ ਚਿਤਾ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਜਿਊਂਦੀ ਸੜਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਕੇ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਘਰ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਵਲੋਂ ਘੱਗਰੇ ਪਹਿਨ ਕੇ ਜਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਅਫਸੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਲਈ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਔਰਤਾਂ ਵਲੋਂ 'ਸਿਆਪਾ' (ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਆਪਣੀ ਛਾਤੀ ਪਿੱਟਣ) ਕਰਨ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਵੀ ਕਈ ਜਗ੍ਹਾ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਤੇ ਦਾਜ ਵਰਗੀਆਂ ਬੁਰਾਈਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲੱਗ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਇਕ ਹੀ ਗੋਤਰ 'ਚ ਵਿਆਹ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਦੇ ਕੁਝ ਸਮਰਥਕਾਂ ਵਲੋਂ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੋਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਯਕੀਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਨਸਲਾਂ ਵਿਚ ਜੈਨੇਟਿਕ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੋਤਰ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਮਾਹਿਰਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਦੋ ਪਰੇਮੀ, ਜੋ ਉਲਟ ਸੈਕਸ ਦੇ ਹੋਣ, ਦਾ ਗੋਤਰ ਚਾਹੇ ਵੱਖਰਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਜੈਨੇਟਿਕ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਖਾਪ ਵਿਵਾਦ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਤਿੱਖੇ ਆਪਾ-ਵਿਰੋਧਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈ। 1966 ਵਿਚ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਇਸ ਸੂਬੇ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਸਿਧੀ ਹਾਸਿਲ ਕਰ ਲਈ ਪਰ ਸਮਾਜਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਹ ਪਛੜਿਆ ਸੂਬਾ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਸੁਧਾਰਵਾਦੀ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕੇਂਦਰ ਵੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੋਣ, ਨਾ ਸਿਰਫ ਹਰਿਆਣਾ ਦਾ ਅਕਸ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ, ਸਗੋਂ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੇਂਡੂ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਲੁਕੇ ਸਿਆਸੀ ਸਵਾਰਥਾਂ ਦੇ ਖੋਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸੁਰ, ਸਾਜ਼ ਅਤੇ ਸਾਜ਼ਿੰਦੇ

ਲਿਖਤੁਮ

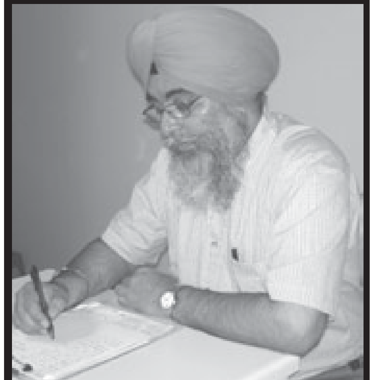

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ

ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਾਇਰ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸੁਣੀ ਇਕ ਸੰਗੀਤਮਈ ਕਥਾ ਇੰਜ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਇਕ ਸਾਰੰਗੀਵਾਦਕ ਦੀ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰੇਮੀ ਬੜੀ ਦੂਰੋਂ ਦੂਰੋਂ ਚਲ ਕੇ ਉਹਦੇ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਦੇ ਅਤੇ ਸਾਰੰਗੀਵਾਦਨ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦੇ। ਉਸ ਦੀ ਕਲਾ ਤੋਂ ਮੰਤਰ-ਮੁਗਧ ਹੋਏ ਸਰੋਤੇ ਅਕਸਰ ਕਹਿ ਉਠਦੇ ਕਿ ਉਹਦੇ ਜਿਹੀ ਸਾਰੰਗੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਵਜਾ ਸਕਦਾ। ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਕਲਾ ਵਿਚ ਸਿਰੇ ਦੀ ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹਦੇ ਫੱਕਰ ਸੁਭਾਅ ਦੀਆਂ ਵੀ ਕਈ ਕਹਾਣੀਆਂ, ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਦੰਦ-ਕਥਾ ਬਣੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ।

ਨਿਰਲੋਭ ਤੇ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਉਹ ਜਦ ਵੀ ਸਾਰੰਗੀ ਵਜਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਸਰੋਤੇ ਕੀਲੇ ਜਾਂਦੇ। ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਸਥਾਨਕ ਹਾਕਮ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਤਕ ਜਾ ਪਹੁੰਚੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਹਾਕਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਸਾਰੰਗੀਵਾਦਕ ਨੂੰ ਆਖੋ ਕਿ ਉਹ ਦਰਬਾਰ 'ਚ ਆ ਕੇ ਸਾਰੰਗੀ ਵਜਾਏ ਤਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਸੁਣ ਸਕਾਂ। ਸਾਰੰਗੀਵਾਦਕ ਨੇ ਜਦੋਂ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦਿਆਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਹਾਕਮ ਨੂੰ ਸਾਰੰਗੀ ਸੁਣਨੀ ਵੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ?" ਇਹ ਅਜੀਬ ਜਿਹਾ ਸਵਾਲ ਸੁਣ ਕੇ ਅਹਿਲਕਾਰ ਮੁੜਦੇ ਪੈਰੀਂ ਹਾਕਮ ਕੋਲ ਆਣ ਪਹੁੰਚੇ। ਹਾਕਮ ਵੀ ਇਹ ਅਵੈੜਾ ਜਿਹਾ ਸਵਾਲ ਸੁਣ ਕੇ ਥੋੜਾ ਕ੍ਰੋਧਿਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸਦੇ ਮਨ 'ਚ ਆਈ ਕਿ ਸਾਰੰਗੀ ਵਜਾਉਣੀ ਜਾਂ ਨਾ ਵਜਾਉਣੀ ਆਉਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸੁਣ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਕਦਾ ਹੈ! ਕੀ ਸਾਰੰਗੀ ਵਜਦੀ ਸੁਣਨ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਸਿਖਲਾਈ ਲੈਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਂਦੀ ਹੋਵੇਗੀ? ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੁੱਸੇ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਹੱਥ ਸਾਰੰਗੀਵਾਦਕ ਲਈ ਇਹ ਸਵਾਲ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਕਿਹੜੀ ਕਸਵੱਟੀ ਹੈ ਜਿਹਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਜਾਣ ਸਕੇ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਸਾਰੰਗੀ ਸੁਣਨੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ?

ਸਾਰੰਗੀਵਾਦਕ ਨੇ ਹਾਕਮ ਦੇ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਨਵਾਂ ਸਵਾਲ ਸੁਣ ਕੇ ਬੜੇ ਠਰੰਮੇ ਨਾਲ ਆਖਿਆ, "ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਅਜਿਹੀ ਪਰਖਣ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ ਹੈ!" ਅਹਿਲਕਾਰ ਵੀ ਇਹ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਅਚੰਭਿਤ ਹੋ ਗਏ।

"ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸ਼ਾਸਕ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਸਾਰੰਗੀ ਵਜਾਵਾਂਗਾ" ਸਾਰੰਗੀਵਾਦਕ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ "ਹਾਕਮ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਆਸਣ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਰੇਤ ਵਿਛਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਸਾਰੰਗੀ 'ਤੇ ਸੱਸੀ ਦੀ ਧੁਨ ਵਜਾਵਾਂਗਾ। ਜੇ ਤਾਂ ਹਾਕਮ ਨੂੰ ਸਾਰੰਗੀ ਨਾ ਸੁਣਨੀ ਆਉਂਦੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਹ ਰੇਤਾ ਉਡ ਉਡ ਕੇ ਉਹਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਪਏਗਾ। ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਉਹ ਧੁਨ ਸਹੀ ਨਾ ਵਜਾ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਰੇਤੇ ਨਾਲ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਭਰਨਗੀਆਂ।"

ਦੂਸਰੀ ਵਾਰਤਾ ਮਹਾਨ ਸੰਗੀਤ-ਅਚਾਰਯ ਤੇ ਕਲਮ ਦੇ ਧਨੀ ਸਵਰਗੀ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ 'ਕੋਮਲ' ਨੰਗਲ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਇਕ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਪਾਸੋਂ ਸੁਣੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜੋ ਦਿੱਲੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਕਸਬੇ ਮਾਹਲਪੁਰ ਦੇ ਲਾਗੇ-ਚਾਗੇ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਕੇ ਕੋਮਲ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਥਾ ਵਾਪਸ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਨੰਗਲ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਹਾਲੇ ਸਾਈਕਲ ਵੀ ਵਿਰਲੇ-ਟਾਵੇਂ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਫਰ ਪੈਦਲ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਦੇ ਦੱਸਣ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇਠ ਹਾੜ੍ਹ ਦੇ ਦਿਨ ਸਨ। ਕਹਿਰਾਂ ਦੀ ਗਰਮੀ ਅਤੇ ਥੱਲੇ ਰੇਤਾ। ਕੜਾਕੇਦਾਰ ਧੁੱਪ ਨਾਲ ਸਾਹ ਨਿਕਲਦਾ ਜਾਵੇ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਉਸਤਾਦ ਵਜੋਂ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ ਵੀ ਇਕ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਨੇ ਹੀ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਕੋਮਲ ਸਾਹਿਬ ਸੂਰਮੇ ਸਿੰਘ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸੋਟੀ ਫੜਕੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਤੁਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਕ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਨੇ ਆਪਣਾ ਤਬਲਾ ਅਤੇ ਚਿਮਟੇ ਚੁੱਕੇ ਹੋਏ ਸਨ ਤੇ ਦੂਜੇ ਨੇ ਦੋ ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ। ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਜਦੋਂ ਅੱਗ ਵਰਗੀ ਤਪਸ਼ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜੀਭਾਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਲੱਗੀਆਂ ਤਾਂ ਇਹ ਇਕ ਅੰਬ ਦੇ ਦਰਖਤ ਦੀ ਗੂੜ੍ਹੀ ਛਾਂ ਹੇਠ ਦੋ ਪਲ ਅਰਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾ ਬੈਠੇ।

ਹਰੇ ਭਰੇ ਅੰਬ ਥੱਲੇ ਬਹਿ ਕੇ ਕੁਝ ਸਾਹ ਨਾਲ ਸਾਹ ਰਲਿਆ। ਇਥੇ ਬੈਠਿਆਂ ਹੀ ਇਕ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਦੇ ਮਨ 'ਚ ਫੁਰਨਾ ਉਠਿਆ। ਉਹ ਉਸਤਾਦ ਜੀ (ਕੋਮਲ) ਨੂੰ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, "ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਤੁਸੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਇੰਨੀ ਤਾਕਤ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬੁਝੇ ਹੋਏ ਦੀਪਕ ਜਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁੱਕੇ-ਅੰਬਰੀਂ ਵਰਖਾ ਪੁਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸੱਚ ਹੈ ਤਾਂ ਅੱਜ ਕਰ ਦਿਓ ਕ੍ਰਿਪਾ। ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਲੂਹਾ ਲੱਗਾ ਹੋਇਐ। ਤੱਤੇ ਰੇਤੇ ਉਤੇ ਚਲਦਿਆਂ ਸਾਡੀ ਜਾਨ ਲਬਾਂ 'ਤੇ ਆਈ ਹੋਈ ਹੈ! ਅੱਗ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਭੁੱਜਦੇ ਜਾਣੈ, ਗਾਓ ਅੱਜ 'ਮਲ੍ਹਾਰ ਰਾਗ'-ਕਰਾ ਦਿਓ ਠੰਢੇ-ਠਾਰ!"

ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਕੋਮਲ ਸਾਹਿਬ ਨਾਂਹ-ਨੁੱਕਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਲਾ ਦਾ ਓੜਕ ਦੇਖਣਾ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਜਦੋਂ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਖਹਿੜੇ ਪੈ ਗਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਖੁਦ ਤਬਲਾ ਸੁਰ ਕੀਤਾ। ਥੱਲੇ ਪਰਨੇ ਵਿਛਾ ਕੇ ਜਥੇ ਨੇ ਮਲ੍ਹਾਰ ਰਾਗ ਵਿਚ 'ਬਰਸਹੁ ਮੇਘ ਜੀ ਤਿਲ ਬਿਲਮੁ ਨਾ ਲਾਉ' ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ। ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਜੀ ਦਸਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਕੀਰਤਨ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦ ਅਸੀਂ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਤਾਂ ਲਹਿੰਦੇ ਦੀ ਗੁੱਠੋਂ ਕਾਲੀ ਸ਼ਾਹ ਘਟਾ ਉਠੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਹਵਾ ਦੇ ਦੋ ਕੁ ਬੁੱਲੇ ਚੱਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਣ-ਮਿਣ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਦੇਖਦਿਆਂ ਦੇਖਦਿਆਂ ਮੋਹਲੇ-ਧਾਰ ਮੀਂਹ ਪੈਣ ਲੱਗ ਪਿਆ! ਮੀਂਹ ਨਾਲ ਨੁੱਚੜਦੇ ਹੋਏ ਅਸੀਂ ਨੰਗਲ ਪਹੁੰਚੇ ਪਰ ਘਰ ਆ ਕੇ ਕੋਮਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਖਤ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਜਿਊਂਦੇ ਜੀਅ ਇਹ ਵਾਰਤਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵੀ ਕੰਨੀਂ ਨਾ ਪਵੇ!!

ਅਗਲੀ ਵਾਰਤਾ ਹੈ ਸੰਗੀਤ-ਸਮਰਾਟ ਤਾਨਸੈਨ ਦੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਜਦੋਂ ਤਾਨਸੈਨ ਜੰਗਲ ਦੀ ਇਕਾਂਤ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਸੁਰ-ਸਾਧਨਾ 'ਚ ਲੀਨ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੰਗਲ ਦੇ ਸਭ ਜਾਨਵਰ-ਪਰਿੰਦੇ ਉਸਦੇ ਇਰਦ ਗਿਰਦ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਕੋਈ ਉਸਦੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਆ ਬਹਿੰਦਾ, ਕੋਈ ਗੋਡੇ 'ਤੇ। ਹਿਰਨ ਆਦਿਕ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਉਤੇ ਬੂਥੀਆਂ ਸੁੱਟ ਕੇ ਗਾਇਨ 'ਚ ਖੁਭ ਜਾਂਦੇ। ਤਾਨਸੈਨ ਦਾ ਬਾਪ ਇਕ ਪੱਕਾ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਸੀ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਜੰਗਲ ਵਿਚੋਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਲਿਆਉਣਾ ਉਸ ਦੀ ਆਦਤ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਲੇਕਿਨ ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਹੁਣ ਉਸ ਦਾ ਦਾਅ ਘੱਟ-ਵੱਧ ਹੀ ਲਗਦਾ ਸੀ। ਕਦੀ ਕਦੀ ਜਦ ਉਹ ਖਾਲੀ ਹੱਥੀਂ ਜੰਗਲ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਵਲ ਆ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਆਂਢੀ-ਗੁਆਂਢੀ ਉਸਨੂੰ ਮੱਤਾਂ ਦਿੰਦੇ ਕਿ ਉਹ ਐਵੇਂ ਤਰੱਦਦ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਤਾਨਸੈਨ ਨੂੰ ਕਹੁ ਖਾਂ ਕਿ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਪਰਿੰਦਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਇਕ-ਅੱਧ ਤੇਰੇ ਲਈ ਫੜ ਲਿਆਇਆ ਕਰੇ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੂੰ ਇਹ ਸਲਾਹ ਜਚ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗਵੱਈਏ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਇਹ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ।

ਇਕ ਪਾਸੇ ਸੰਗੀਤ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬਾਪ। ਤਾਨਸੈਨ ਦੁਬਿਧਾ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ। ਲੰਮੀ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਬਾਅਦ ਆਖਰ ਉਸ ਨੇ ਪਿਉ ਦਾ ਆਖਾ ਮੰਨਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਬਾਪ ਦੀ ਮੰਗ ਮਨ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਅੱਜ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਉਸੇ ਥਾਂ ਤਾਨਪੁਰਾ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਬੈਠਾ। ਅਲਾਪ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ ਗਾਇਨ ਵਿਚ ਗੜੂੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਮਾਪਤੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਉਸਨੇ ਥੋੜ੍ਹੀਆਂ ਥੋੜ੍ਹੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਜਾਨਵਰ ਨੂੰ ਹੱਥ 'ਚ ਪਕੜ ਸਕੇ। ਪਰ ਇਹ ਕੀ? ਉਸਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਤਾਂ ਅੱਜ ਕੋਈ ਚਿੜੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਫਟਕੀ।

ਅਗਲੀ ਕਥਾ ਹੈ ਸ਼ਾਸ਼ਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਸੁਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗਿਆਤਾ ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਜਥੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਜਥੇ ਸਮੇਤ ਜਲੰਧਰ ਰੇਵਲੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਲਾਗਲੇ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਜਾਣ ਲਈ ਇਕ ਟਾਂਗੇ 'ਚ ਸਵਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਹਾਲੇ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਬਾਹਰ ਹੀ ਨਿਕਲੇ ਸਨ ਕਿ ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕ ਦਮ ਅਚਾਨਕ ਕੁਝ ਯਾਦ ਆ ਜਾਣ ਵਾਂਗ ਟਾਂਗੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਘੋੜਾ ਖੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਆਖਿਆ। ਟਾਂਗਾ ਰੁਕਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਖੁਦ ਵੀ ਥੱਲੇ ਉਤਰ ਗਏ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਫਟਾ ਫਟ ਥੱਲੇ ਆ ਜਾਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਨਾਲ ਦੇ ਸਾਥੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਹੱਕੀਆਂ ਬੱਕੀਆਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਕਿ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਟਾਂਗਾ ਕਿਉਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ? ਤੈਅ-ਸ਼ੁਦਾ ਕਰਾਇਆ ਟਾਂਗੇ ਵਾਲੇ ਦੇ ਹੱਥ ਦੇ ਕੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਹੋਰੀਂ ਵਾਜੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਜਦੋਂ ਤੁਰਨ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਟਾਂਗੇ ਵਾਲੇ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਿਆ।

"ਭਾਈ ਸੱਜਣਾ ਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਕ 'ਯੱਕਾ ਤਾਲ' ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤੇਰੇ ਘੋੜੇ ਦੇ ਪੈਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਨੁਕਸ ਹੈ, ਇਹ ਯੱਕਾ ਤਾਲ ਮੂਜਬ ਚੱਲ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਅਸੀਂ ਬੇ-ਤਾਲੇ ਯੱਕੇ ਵਿਚ ਸਫਰ ਕਰਕੇ ਬੇ-ਸੁਰੇ ਕਿਉਂ ਬਣੀਏਂ?" ਭਾਈ ਜ਼ਖਮੀ ਜੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੁਣ ਕੇ ਟਾਂਗੇ ਵਾਲੇ ਨੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਜਿਹਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਮੇਰੇ ਘੋੜੇ ਦਾ ਸੁੰਮ ਕਿੱਲ ਲੱਗ ਕੇ ਜ਼ਖਮ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਮੇਰਾ ਘੋੜਾ ਲੰਗੜਾ ਕੇ ਤੁਰਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਮਹਾਨ ਕੀਰਤਨੀਏ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਚੋਂ ਇਕ ਘਟਨਾ ਸੁਣ ਲਉ। ਜਦੋਂ ਬੰਗਾਲੀ ਕਵੀ ਸ੍ਰੀ ਰਬਿੰਦਰ ਨਾਥ ਟੈਗੋਰ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰੇ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਥਾ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲੈਅ-ਬੱਧ ਮਧੁਰ ਸ਼ੈਲੀ ਰਾਹੀਂ 'ਗਗਨੁ ਮੈ ਥਾਲ ਰਵਿ ਚੰਦ ਬਨੇ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਟੈਗੋਰ ਇੰਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਕਿ ਉਹ ਸਮਾਪਤੀ ਉਪਰੰਤ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਤੇ ਆਖਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਚੱਲੋ ਤਾਂ ਕਿ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਿਕੇਤਨ ਵਿਖੇ ਅਜਿਹੀ ਰੂਹਾਨੀ-ਵਰਖਾ ਦੀ ਝੜੀ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕੇ। ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟੈਗੋਰ ਨੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਭੇਟਾ ਨਾਲੋਂ ਦੁੱਗਣੀ-ਤਿੱਗਣੀ ਭੇਟਾ ਦੇਣ ਦੀ ਵੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਨਿਮਰਤਾ ਸਹਿਤ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਰੂਹਾਨੀ-ਛਹਿਬਰਾਂ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਹੀ ਸੁਹਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਦਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਜਾਣਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਧੰਨ ਸੁ ਰਾਗ ਸੁਰੰਗੜੇ
ਅਲਾਪਤ ਸਭ ਤਿਖ ਜਾਏ॥

ਬਾਜਾਂ ਵਾਲਿਆ ਲਾਜ ਰੱਖ ਲਈਂ ਗਰੀਬ ਦੀ

ਮੂੰਹ ਆਈ ਬਾਤ

ਮੇਜਰ ਕੁਲਾਰ ਬੋਪਾਰਾਏਕਲਾਂ
ਫੋਨ:916-273-2856

ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ ਇਕ ਸੀ-ਪੋਰਟ ਸੈਨ ਪੀਡਰੋ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਕੌਫੀ ਲੋਡ ਕਰ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਅਫਰੀਕੀ ਕਾਮੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਸ਼ਿਪ ਇਥੋਂ ਬਰਾਜ਼ੀਲ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਉਥੋਂ ਅੱਗੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਮਿਆਮੀ ਸੀ-ਪੋਰਟ 'ਤੇ ਲੱਗੇਗਾ। ਉਸ ਕਾਮੇ ਦੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਯਕੀਨ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਸਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸ਼ਿਪ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਅਮਰੀਅਕਾ ਦੋ ਚੱਕਰ ਲਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਇਹ ਪਤਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਕਿ ਸ਼ਿਪ ਸੱਚੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸੱਚ ਨਿਕਲੀ ਤਾਂ ਮਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਜਿਆਦਾ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਪਰ ਇਕ ਡਰ ਵੀ ਸਤਾਉਣ ਲੱਗਿਆ। ਡਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡਾ ਏਜੰਟ ਚੁਗਲੀ ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਸਾਈਨ ਔਫ ਨਾ ਕਰਵਾ ਦੇਵੇ। ਉਸ ਟਾਈਮ ਏਜੰਟ ਸ਼ਿਪ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲੱਗੇ ਇਕ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦੇ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਸ਼ਿਪ ਅਮਰੀਕਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇੰਨੇ ਹੋਰ ਪੈਸੇ ਦੇਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਦਸਤਖਤ ਕਰਕੇ ਆਏ ਸੀ।

ਬਰਾਜ਼ੀਲ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਅਸੀਂ ਸੈਨ ਵਾਨ ਪੋਰਟੋ ਰਿਕੋ ਪਹੁੰਚੇ। ਇਥੇ ਸਾਡੇ ਏਜੰਟ ਦੇ ਫੋਨ ਆਉਣ ਲੱਗ ਗਏ। ਮੇਰੀ ਤੇ ਜਤਿੰਦਰ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਏਜੰਟ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਗਈ, ਮੇਰੇ ਇਕ ਪੇਂਡੂ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਨਾ ਪਹੁੰਚੀ। ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਟਿਕਟ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਤੇ ਜਤਿੰਦਰ ਰਹਿ ਗਏ। ਮੈਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਣ ਦੀ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਪਿੱਛੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਪੰਡ ਵੀ ਭਾਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਡਰ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਸ਼ਿਪ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਸਮੇਂ ਫੜੇ ਗਏ ਤਾਂ ਚੱਕ ਕੇ ਇੰਡੀਆ ਭੇਜ ਦੇਣਾ। ਇਸ ਡਰ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਅਸੀਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਨਿਤਨੇਮ ਦਾ ਗੁਟਕਾ ਸਾਹਿਬ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਮਨ ਨਾਲ ਭਿੱਜ ਕੇ ਕੀਤੀ ਅਰਦਾਸ ਕਦੇ ਬੇ-ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ, ਸਿਰਫ ਸਾਨੂੰ ਮਨ ਦੀ ਇਕਾਗਰਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੈਨ ਵਾਨ ਤੋਂ ਮਿਆਮੀ ਦਾ ਗਿਆਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਸਫਰ ਇਉਂ ਲੱਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ।

ਢਾਡੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਲਬੇਲੇ ਦੀ ਇਕ ਕੈਸੇਟ ਵਿਚੋਂ ਸੁਣੀ ਹੋਈ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਬੋਲ "ਮੇਹਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਲਾਜ ਰੱਖ ਲਈਂ ਗਰੀਬ ਦੀ", ਬੜੇ ਪਿਆਰੇ ਲੱਗਦੇ ਸਨ ਪਰ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੋਲਾਂ ਨੂੰ "ਬਾਜ਼ਾਂ ਵਾਲਿਆ ਲਾਜ ਰੱਖ ਲਈਂ ਗਰੀਬ ਦੀ" ਕਰਕੇ ਗਾਉਂਦਾ। ਮੈਂ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹੀ ਬੇਨਤੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਕਿ ਹੁਣ ਗਰੀਬ ਦੀ ਲਾਜ (ਇੱਜ਼ਤ) ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਥ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਅੰਗ ਸੰਗ ਸਹਾਈ ਹੋ ਕੇ ਸਾਡੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨੀ। ਸੱਚ ਦੱਸਾਂ ਤਾਂ ਜਿਸ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਲਗਨ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਸਿਮਰਨ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਲਗਨ ਅੱਜ ਤਕ ਦੁਬਾਰਾ ਬਣੀ ਨਹੀਂ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਮਨ ਭਟਕਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ? ਜਿੰਨੇ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਦੇ ਪਾਠ ਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਕੀਤੇ, ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਸ਼ਿਪ ਵਿਚੋਂ ਉਤਰਨ ਵੇਲੇ ਅਸੀਂ ਇਕੱਲਾ ਗੁਟਕਾ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਸਿਰੋਪਾਓ ਲੈ ਕੇ ਹੀ ਉਤਰੇ ਸਾਂ।

ਬਾਜਾਂ ਵਾਲੇ ਨੇ ਗਰੀਬ ਦੀ ਲਾਜ ਰੱਖੀ। ਸ਼ਿਪ ਵਿਚੋਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਤਰੇ ਜਿਵੇਂ ਬਰਾਤ ਵਾਲੀ ਬੱਸ ਵਿਚੋਂ ਬਰਾਤੀ ਉਤਰ ਕੇ ਪੂਰੀ ਟੌਹਰ ਨਾਲ ਕੁੜੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਬੂਹੇ ਢੁੱਕਦੇ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸਿਮਰਨ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਹਾਈ ਹੋਇਆ। ਮਨ ਵਿਚ ਸੋਚ ਆਈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਅਸੀਂ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਸਿਮਰਨ, ਸੇਵਾ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਭਵ-ਜਲ ਸਾਗਰ ਵਿਚੋਂ ਨਾਮ ਵਾਲੇ ਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਸਿੱਧੇ ਸੱਚਖੰਡ ਜਾ ਬਿਰਾਜਾਂਗੇ। ਸਾਡੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਬਾਜ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਨੇ ਤਾਏ ਬਿੱਕਰ ਦੀ ਲਾਜ ਰੱਖੀ। ਇਹ ਮਨਘੜਤ ਕਹਾਣੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖੀ ਤੇ ਕੰਨੀਂ ਸੁਣੀ ਤਾਏ ਬਿੱਕਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਗੱਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ;

ਬਿੱਕਰ ਤਿੰਨ ਭਰਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸੀ। ਰੱਬ ਦੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਖਾਣ ਵਾਲਾ, ਦੇਸੀ ਬੰਦਾ, ਮਿਹਨਤੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਨਾਲ ਕੰਮ ਵਿਚ ਹੱਥ ਵਟਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਭਰਾ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਆਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਿੱਕਰ ਨੂੰ ਅੱਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਬਿੱਕਰ ਆਪਣੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਤਾਰੋ ਤੇ ਤਿੰਨ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਅੱਡ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਨੇ ਬਿੱਕਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਰੌਲਾ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਬਣਦਾ ਹੱਕ ਲਵੇ ਪਰ ਬਿੱਕਰ ਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਬਾਜ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਉਪਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ।

ਤਾਰੋ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਇਕੱਲੀ ਧੀ ਸੀ। ਪੰਜ-ਸੱਤ ਜਮਾਤਾਂ ਪੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਿਆਣੀ ਤੇ ਸਮਝਦਾਰ ਬਥੇਰੀ ਸੀ। ਬਿੱਕਰ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਕੁ ਸਾਲ ਤਾਂ ਖੇਤੀ ਕੀਤੀ, ਮੱਝਾਂ ਰੱਖ ਕੇ ਦੁੱਧ ਪਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਹਾੜ੍ਹੀ-ਸਾਉਣੀ ਮਸਾਂ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਹੁੰਦਾ। ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆੜ੍ਹਤੀਏ ਦੇ ਮੱਥੇ ਲੱਗ ਕੇ 'ਸੇਠ ਜੀ, ਰਾਮ ਰਾਮ' ਕਹਿਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਬਿੱਕਰ ਕਹਿੰਦਾ, "ਜਿਸ ਦਾ ਬਾਜਾਂ ਵਾਲਾ ਗੁਰੂ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾਉਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ।"

ਤਾਰੋ ਵਿਚਾਰੀ ਮੁਰਗੀਆਂ ਦੇ ਆਂਡੇ ਵੇਚ ਕੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਦਾਜ ਬਣਾਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਬਿੱਕਰ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਤਾਰੋ ਆਂਡੇ ਕਿਉਂ ਵੇਚਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਮੁਰਗੀਆਂ ਰੱਖੀਆਂ ਨੇ? ਫਿਰ ਬਿੱਕਰ ਕਹਿੰਦਾ "ਤਾਰੋ ਆਂਡੇ ਵੇਚ ਕੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਦਾਜ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ, ਬਾਜਾਂ ਵਾਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖ, ਸਾਡੀ ਭੋਲੀ ਲਈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਅਮਰੀਜ਼ਾਦਾ ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚੋਂ ਆਊ ਤੇ ਤਿੰਨਾਂ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਭੋਲੀ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਕੇ ਲੈ ਜਾਊ।" ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਤਾਰੋ ਕਦੇ ਹੱਸਦੀ, ਕਦੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਬੋਲਦੀ।

ਬਿੱਕਰ ਜਦੋਂ ਨਵਾਂ-ਨਵਾਂ ਅੱਡ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਤਾਰੋ ਨੇ ਸੌਦਾ-ਪੱਤਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਮੁੱਲਾਂਪੁਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਬਿੱਕਰ ਨੇ ਸਾਈਕਲ ਚੁੱਕਿਆ ਤੇ ਫਾਟਕ ਕੋਲ ਆਰੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਖੰਡ, ਘਿਉ ਲਿਜਾਣਾ ਹੈ। ਆਰੇ ਵਾਲਾ ਕਹਿੰਦਾ, ਇਹ ਆਰਾ ਹੈ, ਇਥੇ ਤਾਂ ਲੱਕੜ ਦਾ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਖੰਡ ਘਿਉ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚ ਹਨ। ਬਿੱਕਰ ਦੀਆਂ ਫੱਕਰ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਹਾਸਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਬਿੱਕਰ ਨੇ ਤਾਰੋ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਬਿੱਕਰ ਕੁਵੈਤ ਨੂੰ ਜਹਾਜ਼ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਲੇਬਰ ਦਾ ਕੰਮ ਸੀ। ਬਿੱਕਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਅਰਬੀ ਮਾਲਕ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਵਸ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਕੁਝ, ਕੱਲ ਕੁਝ ਬਿੱਕਰ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਹੋਣ ਲੱਗੀ, ਅਰਬੀ ਬੋਲੀ ਵੀ ਸਿੱਖਣ ਲੱਗਿਆ। ਪਿੰਡ ਵੀ ਘਰ ਵਿਚ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਮਜਬੂਤ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਬਿੱਕਰ ਨੇ ਸਿਆਣੀ ਸੋਚ ਨਾਲ ਚਾਰ ਪੈਸੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰ ਲਏ।

ਬਿੱਕਰ ਮੁਟਿਆਰ ਹੋਈਆਂ ਧੀਆਂ ਦਾ ਫਿਕਰ ਕਰਦਾ ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਾ ਕੇ ਵਾਪਸ ਪਿੰਡ ਆ ਗਿਆ। ਘਰ ਬਾਰ ਬਣਾ ਕੇ, ਰਹਿਣ ਸਹਿਣ ਵੀ ਵਧੀਆ ਕਰ ਲਿਆ, ਪੰਜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਚੁਸਤੀ ਫੁਰਤੀ ਵੀ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਇਕ ਹੀ ਸਿੱਕੇ ਦੇ ਦੋ ਪਾਸੇ ਬਣਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਭਾਰਤ ਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ

ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣ ਗਏ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਗੱਲ ਚਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਨਾਲ ਚਲ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਛਿੜਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਂਅ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਗੱਲ ਅਧੂਰੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਪੱਖੋਂ ਭਾਰਤ ਸਿਖਰ ਉਤੇ ਭਾਵੇਂ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਸਿਖਰ ਤੋਂ ਬਹੁਤਾ ਹੇਠਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਜਿਸ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਇਕ ਦਿਨ ਇਹ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਦਰਜਬੰਦੀ ਵਿਚ ਸਿਖਰ ਉਤੇ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇ। ਯਕੀਨਨ ਉਹ ਦਿਨ ਮਾਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ, ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ ਡੁੱਬ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕਿੱਥੇ ਹੈ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ? ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਦੇ ਛਾਪੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਕੋਈ ਪਟਵਾਰੀ ਜਾਂ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਦਾ ਐਸ.ਡੀ.ਓ. ਫੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਲੋਕ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਦਾ ਮੁਖੀਆ ਵੀ ਫੜਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਹੇਠਾਂ ਪਟਵਾਰੀ ਤੇ ਐਸ.ਡੀ.ਓ. ਪੰਜ-ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਲੈਂਦੇ ਫੜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਦਾ ਮੁਖੀਆ ਇੱਕੋ ਕਾਲਜ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਬਦਲੇ ਕਰੋੜ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਦਾ ਕਾਬੂ ਆ ਗਿਆ। ਮੰਨ ਸਕਣਾ ਔਖਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਧੰਦੇ ਤੋਂ ਕਮਾਇਆ ਸਾਰਾ ਧਨ ਖੁਦ ਹੀ ਖਾਂਦਾ ਤੇ ਅੱਗੇ ਕੁਝ ਨਾ ਦੇਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਏਡੇ 'ਕਮਾਊ ਪੁੱਤਰ' ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਮਾਈ ਵਾਲੀ ਕੁਰਸੀ ਬਖਸ਼ੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹੱਥ ਪਹੁੰਚੇ ਨਹੀਂ, ਕਦੇ ਪਹੁੰਚਣੇ ਵੀ ਨਹੀਂ।

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸ਼ਡਿਊਲਡ ਕਾਸਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਉਤੇ ਵੀ ਏਡੀ ਕੁ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਾਪੂ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਸ਼ਡਿਊਲਡ ਕਾਸਟ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਭਿਜਵਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਪੁੱਤਰ ਜਾ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸੌਦਾ ਮਾਰ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਬਾਪ-ਬੇਟਾ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜਸੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕਹਿ ਛੱਡਿਆ। ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਸੌਖਾ ਪੈਂਤੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਰੇਲਵੇ ਭਰਤੀ ਬੋਰਡ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਵੀ ਚੇਅਰਮੈਨੀ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਵਰਤਦਾ ਸੀ। ਬਹੁਤੇ ਘਰਾਂ 'ਚ ਪਿਓ ਦੀ ਚੇਅਰਮੈਨੀ ਪੁੱਤਰ ਹੀ ਵਰਤਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਪਿਓ ਪੁਰਾਣੀ ਸੋਚ ਦਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਲਿਹਾਜੂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਮਾਈ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਕਈ ਕੇਂਦਰੀ ਤੇ ਸੂਬਾਈ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹੀ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇਕ ਮੰਤਰੀ ਬੀਬੀ ਨੇ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਆਪਣੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਮੁਖਤਾਰਨਾਮਾ ਉਸ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਕੋਲ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਕ ਮੰਤਰੀ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਬਿਮਾਰ ਰਹਿ ਕੇ ਮਰ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਸਵੇਰ ਦੇ ਮਰੇ ਦਾ ਐਲਾਨ ਸ਼ਾਮ ਚਾਰ ਵਜੇ ਤਕ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਲਟਕਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਕੇ ਫੇਰ ਬਾਹਰ ਦੱਸਣਾ ਹੈ। ਪਿੱਛੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਇਲਾਜ ਬਹਾਨੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਵੱਡੇ ਅਫਸਰਾਂ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਮੰਗਾਏ ਹੋਏ ਸਨ ਤੇ ਐਲਾਨ ਰਕਮ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਰੋਕਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਧਰੇ ਮੌਤ ਹੋਈ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਮੁੜ ਜਾਣ।

ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨੇ ਵੀ ਕੀਤਾ, ਮਾਇਆਵਤੀ ਬੀਬੀ ਨੇ ਵੀ, ਜੈਲਲਿਤਾ ਨੇ ਵੀ, ਚੌਧਰੀ ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੌਟਾਲੇ ਨੇ ਵੀ, ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੁਖਰਾਮ ਨੇ ਵੀ ਤੇ ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਓ ਵੀ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਗੜਿਆ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੁਝ ਖਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰੀ ਪਿੱਛੋਂ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਫਿਰ ਲੀਡਰ ਬਣੇ ਰਹੇ। ਲਪੇਟੇ ਵਿਚ ਆਮ ਲੋਕ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰੀ ਪੈਸੇ ਲੈਂਦੇ ਨਾਲੋਂ ਵਧ 'ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ' ਵਾਲੀ ਛਾਪੇ-ਮਾਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ਹਿਰ ਮੋਗਾ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪੁਲਸ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਖੀ ਦਾ ਆਪਣਾ ਸ਼ਹਿਰ ਮੋਗਾ, ਤੇ ਉਥੋਂ ਰਿਸ਼ਵਤ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਵੀ 'ਸੁਪਾਰੀ ਛਾਪੇ' ਦੀ ਖੇਡ ਨੰਗੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਮੋਗੇ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਇਕ ਡਰੱਗ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਂਦਾ ਫੜੇ ਜਾਣ ਦੀ ਖਬਰ ਆਈ। ਆਪਣੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਲਈ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਉਹ ਅਫਸਰ ਏਦਾਂ ਦੀ ਕਰਤੂਤ ਕਰੇਗਾ, ਨਾ ਉਸ ਦੇ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮੰਨਦਾ ਸੀ, ਨਾ ਮੋਗੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ। ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਕਰਦੇ ਜਿਹੜੇ ਬੰਦੇ ਤੰਗ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਦਾ ਥਾਣੇਦਾਰ ਤੇ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਨਾਲ ਗੰਢ ਕੇ ਉਸ ਡਰੱਗ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦਾ ਕੇਸ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਸਨਸਨੀ ਫੈਲ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਉਹਦੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਉਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੁਣ-ਛਾਣ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਕਿੱਸਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਰਿਸ਼ਵਤ ਉਸ ਨੇ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਫਸਾਉਣ ਲਈ ਮਾੜੇ ਧੰਦੇ ਕਰਨ ਦੇ ਕੇਸ ਭੁਗਤ ਰਹੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਦੇ ਕੁਝ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ 'ਸੁਪਾਰੀ' ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਉਤੇ ਕੇਸ ਬਣਵਾਇਆ ਸੀ।

ਈਮਾਨਦਾਰ ਅਫਸਰ ਫਸਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਬੇਈਮਾਨ ਅਫਸਰ ਤਾਂ ਕੀ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਜੱਜ ਵੀ ਬਚਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਪਹੁੰਚ ਸਧਾਰਨ ਪੁਲਸ ਜਾਂ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸੀ ਬੀ ਆਈ ਦੀ ਵੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਜੱਜ ਨਿਰਮਲ ਯਾਦਵ ਉਤੇ ਕਈ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਾ ਕੇ ਏਥੋਂ ਕੱਢਿਆ ਤੇ ਦੂਜੇ ਰਾਜ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਉਹਦਾ ਕੇਸ ਖਾਰਜ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਦਾ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣੀ, ਚੰਗਾ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦਾ ਵਚਨ ਦੇ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਉਹ ਨਿੱਜੀ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਗੱਲ ਸਿਰਫ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਚਨ ਤੋੜ ਕੇ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਬਿੱਲ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅੰਦਰ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਧੋਖਾਧੜੀ ਵੀ ਕਈ ਥਾਂ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਅ ਬੇਪਰਦ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਚਾਰ ਕੇਸ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਬਿੱਲ ਆ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਕਦੇ ਮਿਲਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ. ਹੁਣ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਤਾਂ ਜਾਰੀ ਹੋਏ ਸਨ, ਪਰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਦਿੱਤੇ ਬਗੈਰ ਓਸੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਲਾਏ ਸਨ। ਖੇਤਾਂ ਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿਚੋਂ ਘਰੇਲੂ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵੀਹ ਕੁ ਕੇਸ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਕਦੇ ਮਿਲਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਬਿੱਲ ਆਏ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਦੀ ਤਾਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਘਰ ਜੋੜ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੱਕੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਬਿੱਲ ਵੀ ਓਥੇ ਹੀ ਦੇਂਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਧੀਨ ਐਡਰੈਸ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਬਿੱਲ ਉਸ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਗਏ, ਜਿਹੜੇ ਕਈ-ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਉਡੀਕਦੇ ਪਏ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਕਦੋਂ ਮਿਲੇਗਾ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਦਿਆਂ ਅਫਸੋਸ ਨਾਲ ਲਿਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਜਾਇਜ਼ ਗੱਲਾਂ ਬਾਰੇ ਕਦੇ ਬੋਲੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਸਵਾਲ ਇਹ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਏਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਕੀ ਜਾਵੇ? ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਔਖਾ ਹੈ।

ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਜਪਾਈ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਇਕ ਜਾਅਲੀ ਅਸ਼ਟਾਮਾਂ ਦਾ ਸਕੈਂਡਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ (ਅਸ਼ਟਾਮ) ਛਾਪਣ ਵਾਲੀ ਪੁਰਾਣੀ ਮਸ਼ੀਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚੀ ਗਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰੈਸ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹੀ ਵੇਲੇ-ਕੁਵੇਲੇ ਡਿਊਟੀਆਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਓਥੋਂ ਜਾਅਲੀ ਅਸ਼ਟਾਮ ਛਾਪ ਕੇ ਭਾਰਤ ਭਰ ਵਿਚ ਭੇਜੇ ਤੇ ਵੇਚੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਭਾਰਤੀ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਨਿਗਮ ਵਰਗੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਦਾਰੇ ਵੀ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵੇਚੇ ਹੋਏ ਅਸ਼ਟਾਮ ਖਰੀਦ ਕੇ ਕੰਮ ਸਾਰਦੇ ਰਹੇ। ਸਾਰਾ ਘੋਟਾਲਾ ਉਸ ਸਾਲ ਬੱਤੀ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਸਾਲ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੁੱਲ ਬਜਟ ਮਸਾਂ ਅਠਾਈ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਦਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬਜਟ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡੇ ਇਸ ਘੋਟਾਲੇ ਬਾਰੇ ਵਾਜਪਾਈ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਗਲਤ ਹੈ, ਪਰ ਏਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਾਰੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਕੇ ਸਾਰਾ ਅਮਲ ਮੁੱਢੋਂ-ਸੁੱਢੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਹੁਣ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਲਈ ਜਾਅਲੀ ਅਸ਼ਟਾਮਾਂ ਦੀਆਂ ਰਜਿਸਟਰੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵੀ ਸਾਰੇ ਅਸਲੀ ਮੰਨ ਲਏ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੰਨ ਗਈ ਸੀ, ਕੋਈ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਕੁਝ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਉਸ ਦਿਨ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨੂੰ ਭਾਣਾ ਮੰਨ, ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀ ਖੇਡ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਫਾਰਮੂਲੇ ਨੂੰ ਹਰ ਥਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਸੈਨਤ ਮਾਰਨ ਦਾ ਸ਼ੁਭ-ਆਰੰਭ ਸੀ। ਹਰ ਪਾਸੇ ਇਹ ਖੇਡ ਚੱਲ ਪਈ ਕਿ ਜਿੰਨੇ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਲੋਕ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਤਾਣੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ, ਓਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਬਚ ਜਾਣ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਪੱਕੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਹੁਣ ਇਹ ਸਭ ਥਾਂਈ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤਕ ਇਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਪਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਤਾਜ਼ਾ ਖਬਰਾਂ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਿਹੜਾ ਪੰਜਾਬੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿਚ ਸ਼ਗਨ ਸਕੀਮ ਦੀ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹੀ? ਅਸਲੀ ਬੁੱਢੇ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਅਲੀ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਹੋਰਨੀਂ ਥਾਂਈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਖੁਦ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਬਾਦਲ ਵਿਚ ਲੱਗੀਆਂ ਵੀ ਜ਼ਾਹਰ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਪਿੰਡ ਬਚਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਦੇ ਚਾਰ ਕੇਸ ਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਚ ਦਸ ਹੋਣ ਤੇ ਔਸਤ ਪੰਜ ਕੇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਪਿੰਡ ਵੀ ਮੰਨ ਲਏ ਜਾਣ, ਤਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਸੱਠ ਹਜ਼ਾਰ ਜਾਅਲੀ ਕੇਸ ਤਾਂ ਬਣ ਹੀ ਜਾਣਗੇ, ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹੋਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਅਤੇ ਗਵਾਹੀ ਪਾਉਣ ਵੇਲੇ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਦਾ ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੋੜ ਕੇ ਗਿਣਤੀ ਸੱਤਰ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਬਾਕੀ ਸਭ ਕਿਸਮ ਦੀ ਧੋਖਾਧੜੀ ਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰਹਿਣ ਦਿਓ, ਸਿਰਫ ਬੁਢਾਪਾ ਤੇ ਵਿਧਵਾ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸੱਤਰ ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕ ਫੜਨੇ ਪਏ, ਏਨੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਫੜਨ ਵਾਸਤੇ ਹਿੰਮਤ ਕਿਹੜੀ ਸਰਕਾਰ ਕਰੇਗੀ, ਏਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਜੋਗੀ ਪੁਲਸ ਕਿਥੋਂ ਲਿਆਏਗੀ, ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਵਿਚ ਰੱਖੇਗੀ ਤੇ ਜਦੋਂ ਤਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਓਦੋਂ ਤੱਕ ਦੀ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਉਤੇ ਕਿੰਨੇ ਕਰੋੜ ਦਾ ਖਰਚ ਕਿੱਥੋਂ ਕਰੇਗੀ? ਸਾਫ ਹੈ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਧਿਆ ਨਹੀਂ, ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਖਿਲਾਰਾ ਹੀ ਏਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੈ ਜਾਵੇ ਕਿ ਫਿਰ ਮੌਕੇ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਵਾਜਪਾਈ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਵਾਂਗ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕੇ, "ਹੁਣ ਤਾਂ ਭਾਣਾ ਮੰਨਣ ਬਿਨਾਂ ਚਾਰਾ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

ਮੂੰਹ ਆਈ ਬਾਤ

ਆ ਗਈ। ਦੋ ਕੁੜੀਆਂ ਕਾਲਜ ਪੜ੍ਹਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੋਹਣੀਆਂ ਤੇ ਸੁਨੱਖੀਆਂ, ਸਾਊ ਸੁਭਾਅ, ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹਰ ਪਲ ਰੱਖਦੀਆਂ। ਬਿੱਕਰ ਨੂੰ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹਾਂ ਦਾ ਫਿਕਰ ਹੋਣ ਲੱਗਿਆ। ਧੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਵਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਆਪਣੇ ਸਾਕ-ਸਬੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਦਾ ਰਹਿੰਦਾ।

ਇਕ ਦਿਨ ਪੱਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੈਠੇ ਬਿੱਕਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਟਿੱਚਰ ਕੀਤੀ, "ਉਏ ਬਿੱਕਰਾ, ਵੇਖ ਅਖਬਾਰ, ਲਿਖਿਆ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚੋਂ ਮੁੰਡਾ ਆਇਆ, ਕੋਈ ਦਾਜ ਦਹੇਜ ਨਹੀਂ, ਕੁੜੀ ਸੋਹਣੀ ਤੇ ਪੜ੍ਹੀ ਲਿਖੀ ਹੋਵੇ, ਤਿੰਨਾਂ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਕਰਾਂਗੇ।" ਬਿੱਕਰ ਉਸ ਤੋਂ ਅਖਬਾਰ ਲਿਆਇਆ ਤੇ ਘਰ ਆ ਕੇ ਤਾਰੋ ਨੂੰ ਵਿਖਾਇਆ। ਤਾਰੋ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਜੀ ਕਦੇ ਖੂਹ ਦੀ ਇੱਟ ਵੀ ਚੁਬਾਰੇ ਲੱਗੀ ਏ, ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਕੇ ਮੁੰਡਾ ਵੇਖਣ ਜਾਇਉ।" ਬਿੱਕਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਭਾਣਜਾ ਸੱਦ ਲਿਆ, ਦੋਵੇਂ ਸਕੂਟਰ 'ਤੇ ਮੁੰਡੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਮੁੰਡੇ ਵਾਲਿਆਂ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਬੱਸ ਇਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁੜੀ ਸੋਹਣੀ ਤੇ ਪੜ੍ਹੀ ਹੋਵੇ। ਵਿਆਹ ਇਕ ਹਫਤੇ ਵਿਚ ਕਰਨਾ ਪਊ। ਬਿੱਕਰ ਕਹਿੰਦਾ, ਕੋਈ ਗੱਲ ਨ੍ਹੀਂ, ਵਿਆਹ ਭਾਵੇਂ ਸਵੇਰੇ ਲੈ ਲਵੋ ਪਰ ਮੈਂ ਦੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਦੋ ਖੇਤ ਹਨ, ਦੋ ਮੱਝਾਂ ਤੇ ਇਹ ਸਕੂਟਰ। ਤਿੰਨ ਧੀਆਂ ਦਾ ਪਿਓ ਹਾਂ।

ਮੁੰਡੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕੁੜੀ ਵਿਖਾਉਣ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰ ਲਈ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਬਿੱਕਰ ਭੋਲੀ ਨੂੰ ਸਕੂਟਰ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਦੱਸੀ ਥਾਂ ਲੈ ਗਿਆ। ਮੁੰਡਾ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲ ਆਇਆ ਸੀ। ਵੇਖ ਵਖਾਈ ਵਿਚ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਕੁੜੀ ਪਸੰਦ ਆ ਗਈ। ਅਗਲੇ ਐਤਵਾਰ ਦਾ ਵਿਆਹ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਬਿੱਕਰ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਲੱਡੂਆਂ ਦਾ ਡੱਬਾ ਖਰੀਦ ਕੇ ਪਿੰਡ ਆ ਗਿਆ। ਤਾਰੋ ਦਾ ਚਾਅ ਨਾ ਚੱਕਿਆ ਜਾਵੇ। ਤਾਰੋ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸਾਡੀ ਭੋਲੀ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਲੇ ਨੇ ਪਸੰਦ ਕਰ ਲਿਆ। ਵਿਆਹ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਬਰਾਤ ਵਿਚ ਗਿਆਰਾਂ ਬੰਦੇ ਆਉਣੇ ਸਨ। ਬਿੱਕਰ ਨੇ ਪਿੰਡੋਂ ਹੀ ਹਲਵਾਈ ਨਾਲ ਬਰਫੀ ਤੇ ਪਕੌੜਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਲਈ, ਪਿੰਡੋਂ ਹੀ ਚਾਨਣੀ ਤੇ ਕਨਾਤਾਂ ਲੈ ਆਂਦੀਆਂ, ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਦੇ ਪੰਦਰਾਂ ਵੀਹ ਬੰਦੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ। ਵਿਆਹ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸਾਰੀ ਤਿਆਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਹੁਣ ਬਰਾਤ ਦੀ ਉਡੀਕ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਬਰਾਤ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਲੇਟ ਹੋ ਗਈ। ਆਂਢੀ ਗੁਆਂਢੀ ਅੰਦਰੋ-ਅੰਦਰੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਖੌਲ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਲੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਟੈਂਟਾਂ ਵਾਲੇ, ਮੈਰਿਜ ਪੈਲਸਾਂ ਵਾਲੇ ਤੇ ਮੂਵੀ ਵਾਲੇ ਭੁੱਖੇ ਮਰ ਜਾਣਗੇ, ਲਗਦਾ ਬਿੱਕਰ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਬਿੱਕਰ ਅੰਦਰ ਗਿਆ ਤੇ ਗਲ ਵਿਚ ਸਾਫਾ ਪਾ ਕੇ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ, "ਬਾਜਾਂ ਵਾਲਿਆ ਗਰੀਬ ਦੀ ਲਾਜ ਤੇਰੇ ਹੱਥ ਹੈ। ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਰਾਖਾ, ਆਪ ਸਹਾਈ ਹੋਵੀਂ।" ਅਜੇ ਬਿੱਕਰ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਹੀ ਸਨ ਕਿ ਤਾਰੋ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਦੇਖੋ ਜੀ, ਬਰਾਤ ਆ ਗਈ।" ਮੁੰਡੇ ਵਾਲਿਆਂ ਘੁੱਟ ਚਾਹ ਪੀਤੀ, ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਦੀ ਰਸਮ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ਤੇ ਭੋਲੀ ਦੀ ਡੋਲੀ ਘਰੋਂ ਤੁਰ ਪਈ। ਦੋ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਭੋਲੀ ਅਮਰੀਕਾ ਆ ਗਈ। ਬਿੱਕਰ ਦਾ ਵਿਆਹ 'ਤੇ ਮਸਾਂ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਆਇਆ। ਅੱਜ ਬਿੱਕਰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਦੋਹਤਿਆਂ ਤੇ ਧੀਆਂ ਨਾਲ ਵਧੀਆ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਤੀਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਕਦੇ ਤਾਰੋ ਦੇ ਵੱਖੀ ਵਿਚ ਵੀ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ, "ਤੈਂ ਵੇਖਿਆ, ਮੇਰੇ ਬਾਜਾਂ ਵਾਲੇ ਨੇ ਕਿਵੇਂ ਸਾਡੀ ਲਾਜ ਰੱਖੀ, ਭੋਲੀ ਤਿੰਨ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਅਮਰੀਕਾ। ਐਵੇਂ ਅੱਡੇ ਵੇਚੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।" ਸੱਚ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਮਿਹਰਾਂ ਭਰਿਆ ਹੱਥ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੋਵੇ, ਸਾਡਾ ਅੰਦਰੋਂ ਮਨ ਸਾਫ ਹੋਵੇ, ਫਿਰ ਬਾਜਾਂ ਵਾਲਾ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਲਾਜ ਜ਼ਰੂਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਰੱਬ ਰਾਖਾ!

ਭੁੱਕੀ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਨਾਲ ਕਈ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਬੇਨਕਾਬ

ਬਠਿੰਡਾ: ਬਰਨਾਲਾ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਪੰਜਾਹ ਬੋਰੀਆਂ ਭੁੱਕੀ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵਿਚ ਤਰਥੱਲੀ ਮਚਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤੋਂ ਮਾਲਵਾ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਅੱਡੇ ਦੀ ਹੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਬਲਕਿ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਥਾਣੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਡੀ ਐਸ ਪੀ ਪੱਧਰ ਤਕ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਵੀ ਬੇਨਕਾਬ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਜੋ ਮੋਟੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਬਰਨਾਲਾ ਬਠਿੰਡਾ ਰੋਡ 'ਤੇ ਅਨਾਜ ਮੰਡੀ ਹੰਡਿਆਇਆ ਕੋਲੋਂ ਬਰਨਾਲਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਟਰੱਕ ਨੰਬਰ ਆਰ ਜੇ-31ਜੀ-2647 'ਚੋਂ ਪੰਜਾਹ ਬੋਰੀਆਂ ਭੁੱਕੀ ਬਰਾਮਦ ਕਰਕੇ ਇਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਥਾਣਾ ਫੂਲ ਅਧੀਨ ਪੈਂਦੇ ਪਿੰਡ ਫੂਲੇਵਾਲਾ ਦੇ ਗੁਰਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ, ਇਸੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਹੀ ਪਿੰਡ ਸਲਾਬਤਪੁਰਾ ਦੇ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਜਿਥੇ ਇਸ ਗਿਰੋਹ ਨੇ ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਫੂਲੇਵਾਲਾ ਵਿਖੇ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਉਸ ਵੱਡੇ ਅੱਡੇ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਸਮੁੱਚੇ ਮਾਲਵਾ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਭੁੱਕੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਥੇ ਥਾਣੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਡੀ ਐਸ ਪੀ ਪੱਧਰ ਤਕ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਵੀ ਨਾਂ ਬੇਪਰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੋਟੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਦੇ ਕੇ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਧੰਦਾ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਗਲਰਾਂ ਵਲੋਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਸੂਚਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕਥਿਤ ਪੁਲਿਸੀਆਂ ਦੀ ਜੋ ਸੂਚੀ ਬਰਨਾਲਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਨਕਲਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਤਸਦੀਕ ਲਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਰਾਜ ਦੇ ਖੁਫੀਆ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਕਾਊਂਟਰ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਦੇ ਵੀ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਸਮਗਲਰਾਂ ਦੇ ਗਰੋਹ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਧੰਦਾ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿਚ ਸਹਾਇਕ ਹੋਣ ਦਾ ਇੰਕਸ਼ਾਫ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਥਾਣਾ ਫੂਲ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਕਈ ਮੁੱਖ ਅਫ਼ਸਰਾਂ, ਉਥੋ ਦੇ ਕਈ ਡੀ ਐਸ ਪੀਜ਼, ਸੀ ਆਈ ਏ ਸਟਾਫ ਅਤੇ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਨਾਰਕੋਟੈਕ ਸੈਲ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਵੀ ਸਾਮਲ ਹਨ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਗਰੋਹ ਦੀ ਕਾਰਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਸੁਆਲ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਬਹੁਤ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਸਦੇ ਸਰਗਨੇ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਹਕੂਮਤ ਵੇਲੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਡਾਢੀ ਨੇੜਤਾ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਸੀ, ਸਿਆਸੀ ਫਿਜ਼ਾ ਦੇ ਤਬਦੀਲ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਉਸਨੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਯਾਰਾਨਾ ਗੰਢ ਲਿਆ ਸੀ।

ਮੱਲ੍ਹੀ ਵਲੋਂ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਦਸਤਾਰਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਮੱਲ੍ਹੀ ਨੇ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਗਈ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਮੱਲ੍ਹੀ ਨੇ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, "ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕੀਤੇ ਹਨ ਪਰ ਮੈਂ ਦਸਤਖ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ। ਮੈਂ 9 ਜੂਨ ਵਾਲੀ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਆਮ ਜਨਤਾ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ। 10 ਜੂਨ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ, ਮੈਂ ਉਦੋਂ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।"

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹਾਊਸ ਆਫ ਕਾਮਨਜ਼ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਮੱਲ੍ਹੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, "1984 ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਜੂਨ 1985 ਵਿਚ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਧਮਾਕੇ ਨਾਲ 300 ਜਣੇ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਜਾ ਪਏ ਸਨ।"

ਮਿਲਵਾਕੀ 'ਚ ਸੰਤ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਬਰਸੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਮਨਾਈ

ਮਿਲਵਾਕੀ: ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲਿਆਂ ਦੀ 60ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਮਿਲਵਾਕੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ

ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ, ਓਕ ਕਰੀਕ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ

ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਥੇ ਨੇ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਮਨੋਹਰ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗੁਰਮਤਿ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਏ ਜੀਵਨ ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਏ ਪੂਰਨਿਆਂ ਤੇ ਚਲਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੀਬੀ ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ ਖਾਲਸਾ ਤਲਵਾੜੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਜਥੇ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸ ਵਿਚ ਜੋੜ ਦਿਤਾ। ਬੀਬੀ ਗੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਵਜੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਭਾਈ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਥਾ ਵਿਆਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਅਤੇ ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਧਾਰਮਕ ਸਮਾਜਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਜੀਵਨ ਉਤੇ ਚਾਨਣ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਚਲਾਈ ਗਈ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਬਾਰੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਸੰਤ ਮੁਰਾਲੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਚਾਨਣ ਵੰਡਣ ਲਈ ਖਾਲਸਾ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਕਾਲਜ ਖੋਲ੍ਹੇ। ਵਿਦਿਆ ਵੀਚਾਰੀ ਤਾ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਦੇ ਵੰਡੇ ਗਏ ਇਸੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਸਦਕਾ ਅਜ ਅਸੀਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਅਕ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਉਚੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਇਕ ਬੱਚੀ ਗੁਰਦੀਪ ਕੌਰ ਨੇ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਸ਼ਲੋਕ 'ਕਾਗਾ ਕਰੰਗ ਢਡੋਲਿਆ...' ਸਰਵਣ ਕਰਾ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਇਲਾਹੀ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗ ਦਿਤਾ।

ਅੰਤ ਵਿਚ ਇਸ ਅਧਿਆਤਮਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਕ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਵਖ ਵਖ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਕੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਉਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਜੀਵਨ ਉਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਤੋਂ ਵੀ ਸੰਗਤਾਂ ਪਹੁੰਚੀਆਂ। ਆਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਮਿੱਠੇ ਦੁਧ ਦੀਆਂ ਛਬੀਲਾਂ, ਘੁੰਗਣੀਆਂ, ਮਠਿਆਈਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਕਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਬੀਬੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਗਾਉਂਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜਨ ਲਈ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘੱਗਰ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੋਲਡੀ (ਰਾਜਪੁਰਾ), ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦੀ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿਲਾ, ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਮਾਸਟਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਲਾਡੀ, ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਰੈਟੀ ਅਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਭਟਨੂਰਾ ਨੇ ਅਣਥਕ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ।

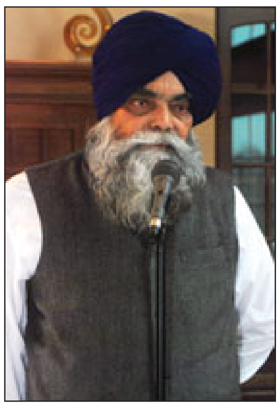

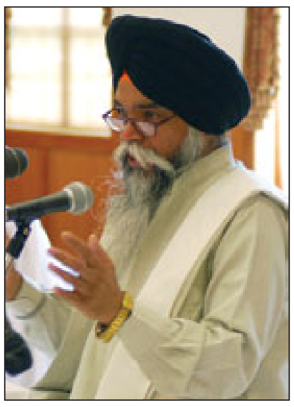

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਇਮਾਰਤ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਓਕ ਕਰੀਕ ਦੀ ਤੀਜੀ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ 27 ਜੂਨ ਨੂੰ

ਮਿਲਵਾਕੀ: ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ ਆਫ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਓਕ ਕਰੀਕ ਵਿਚਲੀ ਨਵੀਂ ਖੂਬਸੂਰਤ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਤੀਜੀ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਆਉਂਦੇ ਐਤਵਾਰ 27 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸਮੂਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਰੱਖਿਆ ਜਾਏਗਾ ਅਤੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਭਾਰੀ ਦੀਵਾਨ ਸਜਣਗੇ।

ਨਵੀਂ ਇਮਾਰਤ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਗੁਰੂ ਘਰ ਕਈ ਸਾਲ ਮਿਲਵਾਕੀ ਵਿਚ ਇਕ ਬੈਂਕ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵਿਚ ਰਿਹਾ। ਨਵੀਂ ਇਮਾਰਤ ਇਮਾਰਤਸਾਜੀ ਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਨਮੂਨਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ

ਡੈਲਸ, ਟੈਕਸਸ (ਰਾਣਾ ਇਕਬਾਲ): ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਰਿਚਰਡਸਨ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ। ਰਾਗੀ ਸਿੰਘਾਂ ਭਾਈ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਾਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਤੋਂ ਉਚੇਚੇ ਆਏ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਆਗੂ ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਇਹ ਪੂਰਨੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਤੇ ਸਿਰਫ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਭਉ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹੱਕ ਸੱਚ ਲਈ ਜਾਨਾਂ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਾ ਝਿਜਕਣ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਭਾਈ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ।

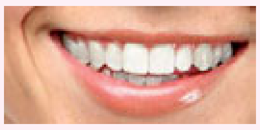

ਦੰਦਾਂ ਦਾ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਇਲਾਜ

ਸਿੱਧੀ ਕਾਲ ਕਰੋ 630-479-0031

- ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਨਹੀਂ? ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ। 20-40% ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।
- ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚੇ Invisialign (Clear Braces) ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ? ਮੁਫਤ ਮਸ਼ਵਰਾ ਲਓ।
- ਦੰਦਾਂ ਤੇ ਮਸੂੜਿਆਂ ਦੀ ਬਦਬੂ, ਖੂਨ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ? ਇਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਨਵੀਨ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਦੰਦਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ, ਸਾਫ ਸੁਥਰੇ ਤੇ ਚਮਕਦੇ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਅੱਜ ਹੀ ਅਪੁਆਇੰਟਮੈਂਟ ਬਣਾਓ

Fillings,
Dentures,
Crowns,
Bridge,
Veneers,
Extractions,
Cleaning,

Dr. Harjinder Khaira DMD & Associates

Lakestreet Dental
490 W. Lake Street, Suite 107 Roselle, IL 60172
630-894-8008

Lakeland Dental
115 E. State Rd., Island Lake, IL 60042
847-526-1920

ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਤੇ ਫਰਾਂਸ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ

ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਨੇ ਫਰਾਂਸ ਨੂੰ, ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਨੇ ਸਪੇਨ ਨੂੰ ਤੇ ਸਰਬੀਆ ਨੇ ਜਰਮਨੀ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਕੀਤਾ ਵੱਡਾ ਉਲਟਫੇਰ

ਬਲੋਮਫੋਂਟੇਨ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਇਸ ਵਾਰ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਫੁੱਟਬਾਲ 'ਚ ਕਈ ਉਲਟਫੇਰ ਹੋਏ ਹਨ। ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਤੋਂ ਹਾਰਨ ਕਰਕੇ ਫਰਾਂਸ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਭਾਵੇਂਕਿ ਇਹ ਜਿੱਤ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕੀ। ਜਿੱਥੇ ਗਰੁਪ ਏ ਦੇ ਇਕ ਅਹਿਮ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਨੇ ਫਰਾਂਸ ਨੂੰ 2-1 ਨਾਲ ਹਰਾ ਦਿੱਤਾ ਉਥੇ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਨੇ ਖਿਤਾਬ ਦੇ ਵੱਡੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਸਪੇਨ ਨੂੰ 1-0 ਨਾਲ ਤੇ ਸਰਬੀਆ ਨੇ ਜਰਮਨੀ ਨੂੰ 1-0 ਨਾਲ ਮਾਤ ਦੇ ਕੇ ਝਟਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਲਾਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕੀ ਦੇਸ਼ ਪੈਰਾਗੂਏ ਨੇ 14 ਜੂਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਮੈਚ 'ਚ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਸ਼ਵ ਚੈਂਪੀਅਨ ਇਟਲੀ ਨੂੰ 1-1 ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ 'ਤੇ ਰੋਕ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਗਰੁਪ-ਜੀ ਦੇ ਇਕ ਅਹਿਮ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਪੁਰਤਗਾਲ ਨੇ ਉਤਰ ਕੋਰੀਆ ਨੂੰ 7-0 ਨਾਲ ਕਰਾਰੀ ਹਾਰ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਹੈ।

ਗਰੁਪ ਏ ਵਿਚ ਫਰਾਂਸ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕੀ ਟੀਮ ਅਗਲੇ ਦੌਰ 'ਚ ਜਗ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸੇ ਗਰੁਪ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਉਰੂਗਵੇ ਦੇ ਹੱਥੋਂ 0-1 ਨਾਲ ਹਾਰ ਕੇ ਵੀ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਟੀਮ ਵਧੀਆ ਗੋਲ ਅੰਤਰ ਦੇ ਲਿਹਾਜ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀ-ਕੁਆਟਰ ਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ 'ਚ ਸਫਲ ਰਹੀ। ਇਸ ਗਰੁਪ 'ਚ ਚੌਥਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਫਰਾਂਸ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ 70ਵੇਂ ਮਿੰਟ 'ਚ ਆਪਣਾ ਪਹਿਲਾ ਗੋਲ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਗੋਲ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਫਲੋਰੇਂਟ ਮਲੂਡਾ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਦੱਖਣੀ ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ 20ਵੇਂ ਮਿੰਟ 'ਚ 1-0 ਦੀ ਬੜ੍ਹਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ 37ਵੇਂ ਮਿੰਟ 'ਚ ਦੂਸਰਾ ਗੋਲ ਕੀਤਾ। ਫਰਾਂਸ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਗਰੁਪ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਉਰੂਗਵੇ ਨਾਲ ਡਰਾਅ ਖੇਡਣਾ ਪਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂਕਿ ਦੂਸਰੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਕਸੀਕੋ ਨੇ 2-0 ਨਾਲ ਹਾਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਮੈਕਸੀਕੋ ਨੂੰ 1-1 ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ 'ਤੇ ਰੋਕਣ 'ਚ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਦੂਸਰੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਉਰੂਗਵੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 3-0 ਨਾਲ ਹਰਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

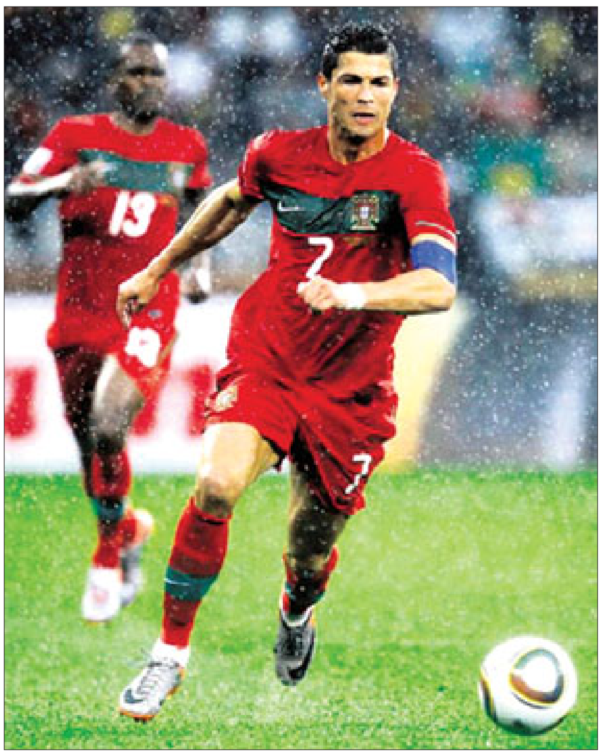

ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਕੇਪਟਾਊਨ ਦੇ ਗਰੀਨ ਪੁਆਇੰਟ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਪੁਰਤਗਾਲ ਤੇ ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਵਿਚਾਲੇ ਖੇਡੇ ਮੈਚ 'ਚ ਪੁਰਤਗਾਲ ਦਾ ਸਟਾਰ ਖਿਡਾਰੀ ਕ੍ਰਿਸਟਿਆਨੋ ਰੋਨਾਲਡੋ ਗੇਂਦ ਲੈ ਕੇ ਧਾਵਾ ਬੋਲਦਾ ਹੋਇਆ

ਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦੇ ਪਿਛਲੇ 6 ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦਾ ਜੇਤੂ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ, ਜਰਮਨੀ ਜਾਂ ਅਰਜਨਟੀਨਾ 'ਚੋਂ ਇਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਛੇ ਫੁੱਟਬਾਲ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪਾਂ 'ਚ ਉਹੀ ਟੀਮ ਖਿਤਾਬੀ ਜਿੱਤ ਦਾ ਸਫਰ ਤੈਅ ਕਰਨ 'ਚ ਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਮੈਚ ਜਿੱਤਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ, ਹਾਲੈਂਡ, ਜਾਪਾਨ, ਘਾਨਾ, ਚਿਲੀ ਤੇ ਸਲੋਵਾਕੀਆ ਵੀ ਜਿੱਤ ਦੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਹਨ। ਸਾਲ 2006 'ਚ ਇਟਲੀ ਨੇ ਜਰਮਨੀ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਜਿੱਤਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਮੈਚ 'ਚ ਘਾਨਾ ਨੂੰ 2-0 ਨਾਲ ਮਾਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜਦੋਂਕਿ 2002 ਦੇ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਨੇ ਇਸ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਮੈਚ 'ਚ ਤੁਰਕੀ ਨੂੰ 2-1 ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ ਸੀ। ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣੇ ਫਰਾਂਸ ਨੇ 1998 'ਚ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਮੈਚ 'ਚ ਦੱਖਣੀ ਅਫ਼ਰੀਕਾ 'ਤੇ 3-0 ਨਾਲ ਜਿੱਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਦੋਂਕਿ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਨੇ 1994 'ਚ ਰੂਸ ਨੂੰ 2-0 ਨਾਲ ਹਰਾ ਕੇ ਖਿਤਾਬ ਤੱਕ ਦਾ ਸਫਰ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ?

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 19 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਛੇਕ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਕਾਹਲੇ ਹੋਏ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਬੀਤੀ 19 ਜੂਨ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਈ-ਮੇਲ ਸੁਨੇਹੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਥਕ ਹਿਤਾਂ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਮਾਣ ਮਰਿਆਦਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮਿਲ ਬੈਠ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਸਟੈਂਡ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਈ-ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੇ ਇਕ ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਮਾਣ ਮਰਿਆਦਾ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਅਤੇ ਵਡੇਰੇ ਪੰਥਕ ਹਿਤਾਂ ਵਿਚ ਦਸਦਿਆਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲਾਂ ਬਖਸ਼ਾਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਦਾਸ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਸੱਦਾ ਆਇਆ। ਮੈਂ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਮਾਣ ਮਰਿਆਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਗਤਾਂ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ। 'ਜਥੇਦਾਰ' ਫਿਰ ਵੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਉਤੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਲਈ ਤਨਖ਼ਾਹੀਆ ਹੈ।"

ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਕਤ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, "6 ਜੂਨ 2008 ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵਲੋਂ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਉਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।" ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੇ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ 31 ਅਕਤੂਬਰ 2008 ਨੂੰ ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪਾਠ ਬੋਧ ਸਮਾਗਮ ਹੋਏ, ਉਥੇ ਅਖੌਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅੰਗ ਆਖਣ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 'ਜਥੇਦਾਰ' ਤਨਖ਼ਾਹੀਏ ਨਹੀਂ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਮਾਣ ਮਰਿਆਦਾ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਅਤੇ ਵਡੇਰੇ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਪਹਿਲ ਕਰਦਿਆਂ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਤਰੀਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰ ਕੇ ਦਿੱਲੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਜਾਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। 6 ਜੂਨ 2008 ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਕੇ ਤਨਖ਼ਾਹੀਏ ਹੋਏ 'ਜਥੇਦਾਰ' ਵੀ ਆ ਜਾਣ।"

ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਸਮਝ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਆ ਜਾਉ, ਅਸੀਂ ਵੀ ਆ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਸਾਰੇ ਚਲ ਕੇ ਨਿਮਾਣੇ ਸਿੱਖ ਵਾਂਗ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਵਾਂਗੇ ਅਤੇ ਭੁੱਲਾਂ ਬਖ਼ਸ਼ਾਵਾਂਗੇ। ਉਥੇ ਪ੍ਰਣ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਅੱਗੋਂ ਲਈ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗ੍ਰੰਥ, ਮੂਰਤੀ, ਦੇਹਧਾਰੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਆਖਾਂਗੇ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ

ਪੰਥ ਕੀ ਜੀਤ | 1911 Hobart RD., Indianapolis, IN 46203, Ph: 317-786-2331, www.indygurdwara.com | ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ

ਜੰਮਿਆ ਪੂਤੁ ਭਗਤੁ ਗੋਵਿੰਦ ਕਾ॥ ਪ੍ਰਗਟਿਆ ਸਭ ਮਹਿ ਲਿਖਿਆ ਧੁਰ ਕਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹਿ॥
ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀਉ,
ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜਾ ਆਪ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਸਦਕਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਿਹਾੜੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਪੰਥ ਦੇ ਮਹਾਨ ਕਥਾਵਾਚਕ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਾਲੇ) ਹਫਤਾ ਭਰ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਨਗੇ। ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਸਮੂੰਹ ਸੰਗਤਾਂ ਅੱਗੇ ਸਨਿਮਰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਵਕਤ ਸਿਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘੜੀਆਂ ਦਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਹਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ ਜੀ।

ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਜੀ
(ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਾਲੇ)

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇਗਾ:

5 ਤੋਂ 10 ਜੁਲਾਈ ਦਿਨ ਸੋਮਵਾਰ ਤੋਂ ਸਨਿਚਰਵਾਰ
ਰਹਿਰਾਸ ਸਾਹਿਬ-ਸ਼ਾਮ 6:30 ਤੋਂ 7:00
ਕੀਰਤਨ (ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ) ਭਾਈ ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਸ਼ਾਮ 7:00 ਤੋਂ 7:30
ਕਥਾ (ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਜੀ)
ਸ਼ਾਮ 7:30 ਤੋਂ 8:30
ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ, ਅਰਦਾਸ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਤੇ ਸੋਹਿਲਾ
ਸ਼ਾਮ 8:30 ਤੋਂ 9:00

11 ਜੁਲਾਈ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ
ਭੋਗ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ-ਸਵੇਰੇ 10:30 ਤੋਂ 10:45
ਕੀਰਤਨ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੁਆਰਾ)-ਸਵੇਰੇ 10:45 ਤੋਂ 11:15
ਕੀਰਤਨ (ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ) ਭਾਈ ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ-ਸਵੇਰੇ 11:15 ਤੋਂ ਦੁਪਹਿਰ 12:15
ਕਥਾ (ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਜੀ)-ਦੁਪਹਿਰ 12:15 ਤੋਂ 1:15
ਆਨੰਦ ਸਾਹਿਬ, ਅਰਦਾਸ ਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ
ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ 1:15 ਤੋਂ 1:30

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦਾ ਅਰੰਭ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਭੋਗ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਪਾਏ ਜਾਣਗੇ।
ਨੋਟ: ਸਮਾਂ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਿਕ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਅਤੁੱਟ ਵਰਤੇਗਾ।

ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਉਪਰ ਦਿੱਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰ ਜਾਂ ਭਾਈ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਫੋਨ 317-610-7842 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ ਜੀ।

ਦੇਗ ਤੇਗ ਫਤਿਹ

ਜਿਨਾ ਸਾਸ ਗਿਰਾਸਿ ਨਾ ਵਿਸਰੈ ਹਰ ਨਾਮਾ ਮਨ ਮੰਤ॥ ਧੰਨ ਸਿ ਸੇਈ ਨਾਨਕਾ ਪੂਰਨ ਸੋਈ ਸੰਤ॥

ਗੁਰੂ ਲਾਧੋ ਰੇ ਸੇਵਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਬਾਬ

ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ

ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲੇ

ਮਿਲਵਾਕੀ: ਵਿਦਿਆ ਵੀਚਾਰੀ ਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਦੇ ਮਹਾਂਵਾਕ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਪੂਰਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲਿਆਂ ਦੀ 60ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਵਿਚ 'ਗੁਰੂ ਲਾਧੋ ਰੇ ਸੇਵਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ' ਵਲੋਂ ਸਮੂਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਪੂਰਨ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਰੱਖੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਹੋਇਆ। ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਉਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਿਆ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚੋਂ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਦਿਆ ਦੀ ਲਹਿਰ ਚਲਾਈ, ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਵਖਰੇਵੇਂ ਅਤੇ ਦਾਜ ਦਹੇਜ ਵਰਗੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਬੁਰਾਈਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕੀਤਾ।

ਸੁਸਾਇਟੀ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਦਿਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਸ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਸਿਫਤ-ਸਾਲਾਹ ਕਰਦਿਆਂ ਮਹਾਨ ਪੁਰਖ ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਜੀ ਦੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੀ ਆਪ ਸਭ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜੀ। ਇਹ ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਹੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਬੇ ਬਕਾਲੇ ਵਿਚ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਣ ਪਿਛੋਂ ਕੋਠੇ ਚੜ੍ਹ 'ਗੁਰੂ ਲਾਧੋ ਰੇ' ਦੀ ਸਦ ਲਾਈ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਡੁਬਦਾ ਜਹਾਜ ਬੰਨੇ ਲਵਾਇਆ। ਉਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਮੇਰਾ ਜਹਾਜ ਪਾਰ ਲੰਘ ਜਾਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ 500 ਮੋਹਰਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਵਾਂਗਾ। ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਬਾਬੇ ਬਕਾਲੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ-ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਉਥੇ 22 ਭੇਖਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਜੀਆਂ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਸੰਗਤਾਂ ਜਾਣਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਧੰਨ ਧੰਨ ਅਠਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਹਰਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਇਸ ਮਾਤ ਲੋਕ ਨੂੰ ਛਡਣ ਲੱਗੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜ ਪੈਸੇ ਅਤੇ ਨਾਰੀਅਲ ਮੰਗਵਾ ਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਬਕਾਲੇ ਹੈ। ਇਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾ ਕੇ 22 ਭੇਖਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਬਣ ਕੇ ਭੋਲੀ-ਭਾਲੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਰੋਟੀ-ਟੁਕ ਚਲਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵਰਗਲਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਹੀ ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਸਕੇ। ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਤਾਂ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਨੇ ਹੋਕਾ ਦਿਤਾ 'ਗੁਰੂ ਲਾਧੋ ਰੇ', 'ਗੁਰੂ ਲਾਧੋ ਰੇ।' ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਲੱਭ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਅਖੌਤੀ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲਿਆ। ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਰੱਖਿਆ।

ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਹੁਣ ਮਿਲਵਾਕੀ ਵਿਚ ਇਕ ਸੰਸਥਾ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਲਾਧੋ ਰੇ ਸੇਵਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਸੱਜਣ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸਿਰਫ ਤੇ ਸਿਰਫ ਸੇਵਾ ਭਾਵ ਨਾਲ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਕਿਸੇ ਜਾਤ ਜਾਂ ਬਰਾਦਰੀ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਨਹੀਂ।

ਸੇਵਾਦਾਰ:ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਮਿਆਣੀ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਨੀਲਾ, ਜੱਗੀ ਸਿੰਘ ਘੋਤੜਾ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਦਾਸ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਲੇਮਪੁਰ, ਕੇ ਪੀ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਦ
ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਭੱਦਾਸ, ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਲਾਡੀ, ਪ੍ਰੀਤੀ ਅਤੇ ਟੀਟੂ, ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਭੱਦਾਸ, ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਭੱਦਾਸ, ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਬੰਟੀ, ਬਾਬਾ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਰਾਜੂ ਭਟਨੂਰਾ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਬੇਗੋਵਾਲ, ਮਹਿੰਦਰ
ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾਖਾ, ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੇਗੋਵਾਲ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੱਥੂਪੁਰ, ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਕਨੋਵਾਲ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਟਾਂਡਾ ਰਾਮ ਸਹਾਏ, ਸੰਨੀ ਗਿਲਜੀਆਂ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਲਾ, ਕੰਵਲਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਟੱਪਰੀਆਂ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ
ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਪੁਰਾ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਿੰਟੂ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸਲੇਮਪੁਰ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੂਬੀ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੋਲਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਇਬਰਾਹੀਮਪੁਰ, ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਨੀ, ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ, ਅਮਰਦੀਪ
ਇਬਰਾਹੀਮਪੁਰ, ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਮੰਗਾ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਸਲੇਮਪੁਰ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦੀ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਘੁੱਟੀ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੂੰਗਾ, ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜਪੁਰ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਟਾ, ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟਾ, ਨਵਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨਵੀ, ਭੁਪਿੰਦਰ
ਘੁੱਟੀ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਿੰਦ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਅਤੇ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੱਬੂ, ਸਵਰਾਜ ਸਿੰਘ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੂੰਗਾ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੋਲਾ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ, ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਵਿੰਦਰ
ਜੱਸੀ, ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਿੱਟੂ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੱਬੀ, ਮਹਿੰਦਰਾ ਇੰਕ., ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ, ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਟਾਂਡਾ ਰਾਮ ਸਹਾਏ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪਾਲਾ, ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ, ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਰਣਦੀਪ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰਿੰਕੂ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਰੋੜਾ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਮਿੱਕਾ ਸਲੇਮਪੁਰੀ, ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ ਸਲੇਮਪੁਰੀ, ਸੁਖ
ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾਕਲਾਂ, ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਭਟਨੂਰਾ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ

ਕਬੀਰ ਸੇਵਾ ਕੁ ਦੁਇ ਭਲੇ ਇਕ ਸੰਤ ਇਕ ਰਾਮ॥ ਰਾਮ ਜੁ ਦਾਤਾ ਮੁਕਤਿ ਕੋ ਸੰਤੁ ਜਪਾਵੈ ਨਾਮ॥

ਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ, ਮਿਲਵਾਕੀ

ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ

ਵਿੰਦਰ
ਸਿੰਘ,
ਕੰਤਾ,
ਸਿੰਘ
ਸਿੰਘ
ਸਿੰਘ
ਲਾਲੀ,
ਵਿੰਦਰ

ਪ੍ਰਧਾਨ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੱਦਾਸ

ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ
ਕਨਵਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕੇਪੀ

ਸੇਵਾਦਾਰ
ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ

ਚੇਅਰਮੈਨ
ਜੱਗੀ ਸਿੰਘ ਘੋਤੜਾ
ਬਿਸ਼ਨਪੁਰ

ਸੀਨੀਅਰ ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਮੈਨ
ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਨੀਲਾ
ਜਲਾਲਪੁਰ

ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਮੈਨ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ
ਉਰਫ ਰੱਬ ਸਲੇਮਪੁਰ

ਖਜ਼ਾਨਚੀ
ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਵੱਡੀ ਮਿਆਣੀ

ਮੀਤ ਖਜ਼ਾਨਚੀ
ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰੀਮਪੁਰ

ਫੰਡਰੇਜ਼ਿੰਗ ਟਰਸਟੀ
ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਭੱਦਾਸ

ਫੰਡਰੇਜ਼ਿੰਗ ਟਰਸਟੀ
ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟਾ

ਫੰਡਰੇਜ਼ਿੰਗ ਟਰਸਟੀ
ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੁਲਸੀਆ
ਸਲੇਮਪੁਰ

ਫੰਡਰੇਜ਼ਿੰਗ ਟਰਸਟੀ
ਗੁਰਪਿਆਰ ਸਿੰਘ ਬਬਲੂ

ਫੰਡਰੇਜ਼ਿੰਗ ਟਰਸਟੀ
ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਿੱਲਾ ਸਲੇਮਪੁਰ

ਫੰਡਰੇਜ਼ਿੰਗ ਟਰਸਟੀ
ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਬਲੂ ਬਰੀਮਪੁਰ

ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ ਵਿਚ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਬਰਸੀ ਮਨਾਈ

ਗੁਰੂ ਘਰ ਲਈ ਇਕ ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਦੀ ਰਕਮ ਜੋੜੀ

ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ: ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਬਰਸੀ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਵਿਖੇ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਮਨਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵੇਖਿਆਂ ਹੀ ਬਣਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਉਤਸ਼ਾਹ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਹੀ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਉਸਾਰੀ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਲਈ ਇਕ ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾਨੀਆਂ ਨੇ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡਾਲਾ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਭਟਨੂਰਾ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਲਾਲਪੁਰ, ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਖਲੀਲ, ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਮਾੜੀ ਬੁੱਚੀ, ਹਰਜਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਡਾਲਾ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਲਾਲਪੁਰ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੱਲਾਂ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾੜੀ ਬੁੱਚੀ ਅਤੇ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੱਬੋ ਨੇ ਉਚੇਚਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵਿਖਾਇਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਉਪਰ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਰਾਹੀਂ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਬਰਖਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ (ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਵਾਲੇ) ਭਾਈ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ ਦੇ ਰਾਗੀ ਜਥਿਆਂ ਨੇ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਉਪਰੰਤ ਵੱਖ ਵੱਖ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਉਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ।

ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੀਰੀ ਤਾਂ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿਰਸੇ ਵਿਚ ਹੀ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਭਾਈ ਮਨਸੁਖ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਸਨ, ਸੌਦੇਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਅਨਿਨ ਭਗਤ ਸਨ ਜਦੋਂਕਿ ਸਾਰਾ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਨੇ ਗੁਰੂ ਲਾਧੋ ਦੀ ਸਦ ਲਾਈ ਸੀ। ਭਾਈ ਲੱਖੀ ਸ਼ਾਹ ਵਣਜਾਰਾ ਨੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਜੀ ਦੇ ਧੜ ਦਾ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਕੇ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਬੰਦ ਬੰਦ ਕਟਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਭਾਈ ਲੱਖੀ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਜਵਾਈ ਸਨ। ਜਥੇਦਾਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸੱਲ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਇਆ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚੋਂ ਦਾਜ ਦੇਣ ਅਤੇ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਵਿਰੁਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ 1925 ਤੋਂ 1950 ਤਕ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਰਹੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅਸੰਬਲੀ ਲਈ ਵੀ ਚੁਣੇ ਗਏ। ਸ. ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਡਾਲਾ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਚਾਨਣ ਵੰਡਣ ਲਈ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਕਾਲਜ ਖੋਲ੍ਹੇ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਜੜ ਕੇ ਆਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਸਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਲੈਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਸ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੱਲ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਈਆਂ ਉਥੇ ਇੰਡੀਆਨਾ ਦੇ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਲੀਨਾਏ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਅਤੇ ਓਹਾਇਓ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰਨ ਲਈ ਪਹੁੰਚੀਆਂ। ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ-ਪ੍ਰਧਾਨ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡਾਲਾ, ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਜਿੰਦਪਾਲ ਸਿੰਘ ਡਾਲਾ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਡਿਪਟੀ ਭਟਨੂਰਾ, ਸੈਕਟਰੀ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੱਬੋ, ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਲਾਲਪੁਰ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਖਲੀਲ, ਸਲਾਹਕਾਰ ਗੁਰਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਮੀਤ ਸੈਕਟਰੀ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ, ਮੀਤ ਚੇਅਰਮੈਨ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਲਾਲਪੁਰ, ਮੀਤ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਬਾਕਰਪੁਰ, ਮੁੱਖ ਪੈਟਰਨ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਮਾੜੀ ਬੁੱਚੀ, ਜੋ ਕਿ ਐਨਸਨਵਿਲ ਤੋਂ ਠੰਡੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਏ, ਨੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਇਕ ਕਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੇਨ ਪੈਟਰਨ-ਜਥੇਦਾਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸੱਲ੍ਹਾਂ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੱਲ੍ਹਾਂ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸੱਲ੍ਹਾਂ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੱਲ੍ਹਾਂ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੱਲ੍ਹਾਂ, ਨਰਿੰਜਨ ਸਿੰਘ ਖਲੀਲ, ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੰਗਲ, ਮੁੱਖ ਸਲਾਹਕਾਰ-ਗੁਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੇਗੋਵਾਲ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੇਗੋਵਾਲ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਲਾਲਪੁਰ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਲਾਲਪੁਰ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਹਰਿਆਣਾ, ਟਰਸਟੀ-ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਗੇ ਖਾਂ ਤਲਵੰਡੀ, ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡਾਲਾ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਕਸੂਦਪੁਰ, ਸਤਵੀਰ ਸਿੰਘ ਖਲੀਲ, ਮਨਵੀਰ ਸਿੰਘ ਖਲੀਲ, ਯੁਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਅਬਾਲਾ, ਰੌਕੀ ਬਰਿਆਰ, ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੱਬੋ, ਲਾਡਾ ਬੇਗੋਵਾਲ, ਬਿੱਟੂ ਬੇਗੋਵਾਲ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੱਦਾਸ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੱਲ੍ਹਾਂ, ਬੱਬੂ ਬਾਕਰਪੁਰੀਆ, ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ ਦਬੁਰਜੀ,

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫਾ 'ਤੇ)

ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ਼ੇਰਾ ਸਿੰਘ ਦਬੁਰਜੀ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਕਬੱਬੂ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੱਲ (ਬੁਤਾਲਾ), ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ (ਨਡਾਲੀ), ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਚੱਕ ਬੱਬੂ), ਡਾ. ਕਲਿਆਣ ਸਿੰਘ (ਜਲੰਧਰ), ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਟਾਂਡਾ), ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ (ਮੰਡੀ ਮੋੜ), ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਮੰਡੀ ਮੋੜ), ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ (ਕਲੰਬਸ), ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀਪੂ (ਜਲੰਧਰ), ਖੁਰਬਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੂਰਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ। ਪ੍ਰਿਥਪਾਲ ਸਿੰਘ ਘੋਤੜਾ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੈਂਡੀ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ ਅਤੇ ਵਰਿੰਦਰ ਸਾਹੀ ਨੇ ਵੀ ਭਰਪੂਰ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਕਿਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਕਿੱਟੂ) ਬਾਵਾ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਸਾਊਥਬੈਂਡ ਤੋਂ ਪਹੁੰਚੇ।

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਲਾਲਪੁਰ ਫੋਨ 718-503-1087 ਜਾਂ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੱਬੋ ਨਾਲ ਫੋਨ 347-761-6058 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਵਲੋਂ ਗਰੈਜੂਏਟਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: "ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਅਹਿਮ ਸਮੇਂ ਮਹਾਨ ਮੌਕਿਆਂ ਦੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਨਵੇਂ ਗਰੈਜੂਏਟਾਂ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿੰਨੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਾਡਲ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਮੌਕਾ ਨਵੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਖਿਆਲ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਵੇਂ ਗਰੈਜੂਏਟਾਂ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈਣ ਲਈ ਇਕ ਹੋਰ ਮੌਕੇ ਵਜੋਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਹਰ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨੂੰ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਪਹੁੰਚ ਨਾਲ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।" ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸੰਨ 2010 ਦੇ ਗਰੈਜੂਏਟਾਂ ਦਾ ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਮੌਕੇ ਕੀ-ਨੋਟ ਸਪੀਕਰ ਨਾਰਥ ਵੈਸਟਰਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਕੈਲੋਗ ਸਕੂਲ ਆਫ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦੇ ਇੰਟੈਰਿਮ ਡੀਨ ਡਾ. ਸੁਨੀਲ ਚੋਪੜਾ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟਾਏ।

ਇਥੋਂ ਦੀ ਸਬਰਬ ਲੋਮਬਾਰਡ ਦੇ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਦੇ ਰਾਇਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਭੰਗੜਾ ਅਤੇ ਢੋਲ ਵਜਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਦੂਜਾ 750 ਡਾਲਰ ਦਾ ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਤੇ ਕਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਵਲੋਂ ਸਪਾਂਸਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਡਾ. ਕਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਸਕਾਲਰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਡਾ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਜੋ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਤਿੰਨ ਜੂਨ ਨੂੰ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ ਸਨ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੁਨੀਲ ਚੋਪੜਾ ਦਾ ਪੀ ਸੀ ਐਸ

ਵਾਇਸਰਾਏ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬੈਂਕੁਇਟ ਹਾਲ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਅਪਰੈਲ ਮਹੀਨੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਦਾ ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪ ਸਟੀਵਨਸਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪ ਦਿਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਅਤੇ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪ ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਥੇਜਾ, ਡਾ. ਰਾਬਰਟ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਦਿਲਜੀਤ ਕੌਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਮੋਹਿਨਾ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਅਤੇ ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਰਲ ਕੇ ਇਕ ਸਨਮਾਨ ਚਿੰਨ ਰਾਹੀਂ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫਾ 'ਤੇ)

Imperial Truck Wash & Repair

One Stop Center For Truckers-Repairs-Tires-Wash in Indiana

Now open 24 hours | Diesel | Restaurant (765-987-1000)

5809 South State Rd 3,
Spiceland, IN- 47385
interstate 70 Exit 123
(Turn Right Yellow Building)

Tire Service

We carry all major brand tires-new and used at very attractive prices.

We sell now Centramatic

We have special on TIRES
*Bridge Stone
*Firestone *Kelly

Oil Change $189.99 Only
Brake $99.00 With Labor
Wheel Seal $89.00 With Labor
Labor Rate $59.00 Hourly Rate

*Transmission
*Clutch
*Brakes
*Suspension
*Oil Change
*Rear End
*Wet Kit & PTO Pumps
*Alternators
*Starters
*Cement Blower
*AC Work
*Rediator Flush

All Kinds of Welding Work & General Repair.

Alignment
Wheel Balancing

24 Hours Road Service & Towing

ਹਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਵੈਲਡਿੰਗ ਵਰਕ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਰਿਪੇਅਰ
ਮਾਰਕੀਟ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕੰਮ ਅਤੇ ਘੱਟ ਕੀਮਤ

ਪੁਰਾਣੇ ਟਾਇਰ ਵੀ ਟਰੇਡ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

Jasvir Singh (765) 987-7000

ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ-ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਵਿਵਾਦ ਸੁਲਝਣ ਵਲ

*ਬਿਹਾਰ ਨੇ ਮੋੜੀ ਗੁਜਰਾਤ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਰਾਸ਼ੀ *ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਵੀ ਦਿਖਾਏ ਤਿੱਖੇ ਤੇਵਰ

ਪਟਨਾ: ਇਕ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ 'ਚ ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂ) ਦੇ ਆਗੂ ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਛਪੀ ਤਸਵੀਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਵਿਵਾਦ ਆਖਰਕਾਰ ਠੰਢਾ ਪੈਂਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੀਤੀ 19 ਜੂਨ ਨੂੰ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਵਲੋਂ ਕੋਸੀ ਹੜ੍ਹ ਪੀੜਤਾਂ ਲਈ ਰਾਹਤ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੀ 5 ਕਰੋੜ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਗੁਜ਼ਰਾਤ ਨੂੰ ਵਾਪਿਸ ਮੋੜੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਅਜੇ ਵੀ ਸਖ਼ਤ ਰੁਖ਼ ਅਪਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਹੁਣ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂਨਾਈਟਿਡ) ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਸ੍ਰੀ ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਨਰਮ ਰਵੱਈਆ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬੀਤੀ 21 ਜੂਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਤਣਾਅ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂ) ਨਾਲ ਗਠਜੋੜ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਿਤਿਨ ਗਡਕਰੀ ਕਰਨਗੇ ਜਦਕਿ ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂ) ਨੇ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਲਈ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਗਠਜੋੜ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਹਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਨਿਤੀਸ਼ ਅਤੇ ਮੋਦੀ ਵਿਚਾਲੇ ਉਦੋਂ ਦੂਰੀਆਂ ਵਧੀਆਂ, ਜਦੋਂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਪਟਨਾ ਵਿਖੇ ਭਾਜਪਾ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਦੀ ਬੈਠਕ ਦੌਰਾਨ ਸਥਾਨਕ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ 'ਚ ਇਕ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਛਪਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਇਕੱਠਿਆਂ ਛਪੀ ਸੀ। ਇਸ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਸੀ ਕਿ ਸਾਲ 2008 ਵਿਚ ਕੋਸੀ 'ਚ ਹੜ੍ਹ ਆਉਣ ਸਮੇਂ ਗੁਜਰਾਤ ਨੇ ਬਿਹਾਰ ਨੂੰ 5 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮਦਦ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੇ ਗੁਜਰਾਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਆਈ ਮਦਦ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਿਹਾਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਰਾਹਤ ਰਾਸ਼ੀ ਗੁਜ਼ਰਾਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਾਪਿਸ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਗੁਜਰਾਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਿਤੀਸ਼ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮੰਦਭਾਗਾ ਦੱਸਿਆ। ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਜੈ ਨਰਾਇਣ ਵਿਆਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਜਰਾਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਰਾਹਤ ਰਾਸ਼ੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਕਾਰਨ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਬਿਹਾਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਰਾਹਤ ਰਾਸ਼ੀ ਮੋੜਨ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੂਬੇ 'ਚ ਸਿਆਸੀ ਭੂਚਾਲ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿੱਥੇ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਨਿਤੀਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ 'ਤੇ ਮੁੜ ਗੌਰ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ, ਉਥੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਨਿਤਿਸ਼ ਦੇ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਡਰਾਮਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਚਲ ਰਹੀ ਲੜਾਈ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਬੀਤੀ 20 ਜੂਨ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸੂਬਾਈ ਇਕਾਈ ਦੇ ਆਗੂ ਤੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਉਪ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਸ਼ੀਲ ਮੋਦੀ ਨੇ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਜਤਾਉਂਦਿਆਂ ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਜਰਾਤ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਰਾਸ਼ੀ ਮੋੜੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਵਾਲੇ ਰਵੱਈਏ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਯਾਤਰਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨਿਤੀਸ਼ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲਿਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਦੇ ਇਸ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਨਿਤੀਸ਼ ਨੇ ਵੀ ਮੋਦੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਨਿਤੀਸ਼ ਅਤੇ ਸੁਸ਼ੀਲ ਮੋਦੀ ਪਟਨਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਮੌਕੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤੀ ਤਵੱਜੋਂ ਨਾ ਦੇਣ ਉਤੇ ਜੋਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਟੈਂਸ਼ਨ ਮਤ ਲੀਜੀਏ, ਰਿਲੈਕਸ ਕੀਜੀਏ"

ਜਦਕਿ ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂ) ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਸ਼ਰਦ ਯਾਦਵ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਠੰਡਾ ਪਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਰ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਵਿਵਾਦਤ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਤੇ ਰਾਹਤ ਰਾਸ਼ੀ ਮੋੜੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦੋਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਗਠਜੋੜ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖ਼ਤਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਐਨ ਡੀ ਏ ਨਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਗਠਜੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਠਜੋੜ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 12 ਜੂਨ ਨੂੰ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਮੰਦਭਾਗੀ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਇਤਿਹਾਸ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਲੰਘ ਗਿਆ, ਸੋ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਇਹ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਬੀਤੀ 21 ਜੂਨ ਨੂੰ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਲੋਕ ਜਨ ਸ਼ਕਤੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਵਿਲਾਸ ਪਾਸਵਾਨ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਸੱਚਮੁੱਚ ਫਿਰਕੂ ਪਾਰਟੀ ਲਗਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਮੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਨਤਾ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਲਾਲੂ ਯਾਦਵ ਨੇ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲੋਂ ਨਾਤਾ ਤੋੜਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ।

ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਵਲੋਂ ਗਰੈਜੂਏਟਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ

ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ 2010 ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦਾ ਟਰਾਫੀਆਂ ਅਤੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਹੱਥ ਕਲਿਆਣ ਸਿੰਘ ਬੱਗਾ, ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਮਿੰਡੀ ਪਥੇਜਾ, ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਸਰਬਜੀਤ ਕੌਰ, ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਕ੍ਰਿਸਟੀਨਾ ਚੋਪੜਾ, ਡਾ. ਜੱਸੀ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ ਨੇ ਵਟਾਇਆ।

ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੇ ਡੀ ਜੇ ਉਤੇ ਡਾਂਸ ਕਰਕੇ ਖੂਬ ਮੌਜ ਮੇਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਪਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ, ਕੈਵਿਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਸੰਨੀ ਕੁਲਾਰ, ਰੋਨੀ ਕੁਲਾਰ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿਰਨ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਘੋਤੜਾ, ਓਂਕਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ, ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਅਟਵਾਲ, ਸੁਖਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਭਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ, ਮਹਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ, ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਪਾਲੀਆ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ ਅਤੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਗੋ ਨੇ ਭਰਪੂਰ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ। ਡੀ ਜੇ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤਾ।

ਅੰਬਾਨੀ ਅਤੇ ਟਾਟਾ ਦੇ ਫ਼ੋਨ ਵੀ ਟੇਪ ਕੀਤੇ ਗਏ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚਾਰ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੇ ਫ਼ੋਨ ਟੈਪ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਮਗਰੋਂ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਰੌਲਾ-ਰੱਪਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਫਿਰ ਮੁੰਬਈ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਇਕ ਅਖਬਾਰ ਨੇ ਸਨਸਨੀਖੇਜ਼ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਉਦਯੋਗਪਤੀਆਂ ਮੁਕੇਸ਼ ਅੰਬਾਨੀ, ਰਤਨ ਟਾਟਾ ਅਤੇ ਸੁਨੀਲ ਮਿੱਤਲ ਦਾ ਵੀ ਫੋਨ ਟੈਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੋ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਫੋਨ ਟੈਪ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਆਖੀ ਗਈ ਹੈ।

ਅਖ਼ਬਾਰ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮਿਲੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਤਨ ਟਾਟਾ, ਮੁਕੇਸ਼ ਅੰਬਾਨੀ ਅਤੇ ਸੁਨੀਲ ਮਿੱਤਲ ਦੇ ਫੋਨ ਟੈਪ ਹੋਏ ਸਨ। ਟਾਟਾ ਵਲੋਂ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਸਿੰਗੂਰ ਵਿਖੇ ਨੈਨੋ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਲਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਜੋ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਫੋਨ ਟੈਪਿੰਗ ਵਿਚ ਰਤਨ ਟਾਟਾ ਅਤੇ ਮੁਕੇਸ਼ ਅੰਬਾਨੀ ਦਾ ਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੰਪਨੀ ਵੈਸ਼ਵੀ ਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨਜ਼ ਅਤੇ ਨਿਊਯਾਰਕ ਕਨਸਲਟਿੰਗ ਦੇ ਮੁਕੀ ਨੀਰਾ ਰਾਡੀਆ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ।

ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਜੀ.ਕੇ. ਪਿਲੇ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਕਈ ਫੋਨ ਟੈਪ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਮਦਨ ਕਰ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਮਗਰੋਂ ਫੋਨ ਟੈਪਿੰਗ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਧਰ ਆਮਦਨ ਕਰ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦਯੋਗਪਤੀ ਜਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦਾ ਫੋਨ ਟੈਪ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ। ਰਿਲਾਇੰਸ ਦੇ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਅਫਸਰ ਦਾ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦਾ ਫੋਨ ਟੈਪ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਹੱਲ ਆਯੁਰਵੈਦ ਦੇ ਸੰਗ

ਮਰਦਾਨਾ ਤਾਕਤ ਲਈ ਸਿਹਤ ਰੀਯੰਗ ਕੋਰਸ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਤਿੱਲਾ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ)

ਇਕ ਹਫਤਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਜੀਵਨ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਅਨੰਦ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇ-ਗ਼ਲਤ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸ਼ੂਗਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਕਾਰਨ।

ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ | ਮੋਟਾਪਾ ਘਟਾਓ | ਸਿਹਤ ਬਣਾਓ

ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਝੜਨਾ | ਸ਼ੂਗਰ ਕੰਟਰੋਲ | ਇਸਤਰੀ ਰੋਗ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫਾਰਮੇਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਸਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ) ਤੇਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਜਵਾਨੀ ਵਰਗੀ ਤਾਕਤ ਦੁਬਾਰਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰੋ।

ਪੂਰਾ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।

ਡਾ. ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਓਬਰਾਏ
ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਰਤਨ
ਰਜਿ. ਨੰ. 59/AY/PB.

ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਭੈੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਔਰਤ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਨਾ ਰਹਿਣਾ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ, ਮਸਾਨੇ ਦੀ ਗਰਮੀ, ਪਿਸ਼ਾਬ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਉਣਾ, ਖੂਨ ਨਾ ਬਣਨਾ, ਖਾਂਦਿਆਂ ਪੀਂਦਿਆਂ ਸੁੱਕਦੇ ਜਾਣਾ ਆਦਿ ਤਮਾਮ ਤਕਲੀਫਾਂ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੀ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਜਮਾਈ ਹੋਈ ਦਵਾਈ ਅਤੇ ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ ਤੇਲ ਦੇ ਕੋਰਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਵਰਤਣ ਨਾਲ ਸੁਪਨਦੋਸ਼ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਵਾਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਗਏ ਗੁਜ਼ਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

Surajvanshi Pharmacy (R)

MANUFACTURE & EXPORTER OF HERBAL PRODUCTS

25, New Model Town, Jalandhar (Punjab) INDIA.

Contact : Dr. Shweat Oberoi E-mail : shweat077@yahoo.com

Mobile : 98155-33933 Fax : 0091-181-5062627

Law Office of Navdeep S. Jhaj

Immigration Law Attorney

General Legal Practice

Navdeep S. Jhaj

Member, American Immigration Lawyers Association

Estate Planning
Personal Injury
Bankruptcy

ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

- ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ
- ਜਨਰਲ ਲਾਅ
- ਪਰਸਨਲ ਇੰਜਰੀ
- ਬੈਂਕਰਪਸੀ
- ਐਸਟੇਟ ਪਲਾਨਿੰਗ

1930 W Hubbard, 2nd Floor, Chicago, IL 60622

Voice: 312.404.8893, Fax: 312.243.2277

email: navjhaj@me.com

ਵੇ ਥਾਣੇਦਾਰਾਂ ਦੋ ਮੰਜੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ

ਗੱਲੀਂ-ਬਾਤੀਂ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਫੋਨ:510-277-2592

ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਮਾਂਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਗਰੀਬ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਵਾਂਗ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਗਊਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬੱਸ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਰਾਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕੱਟਣੀਆਂ ਪੈਣੀਆਂ ਸਨ। ਸਾਰੇ ਧਰਮ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਉਪਰ ਵਾਲਾ ਇਕ ਹੈ। ਤਾਂ ਲੱਗਦਾ ਨਹੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੱਜ ਕੇ ਗਾਂ ਅਤੇ ਸੂਰ ਖਾ ਲਏ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਪੱਤ ਬਹੁਤ ਬੁਰੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਹ ਵੀ ਹੁਣ ਸੱਚਾਈ ਬਣਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਈ ਰੱਬ ਦੇ ਬੰਦੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਵਰਦੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਯੁੱਗ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਹਾਲੀ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਬਦਲੀ ਕਿ ਥਾਣੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਮੂੰਹ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਜੁਰਅਤ, ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਵੀ ਗਰੀਬ ਦੀਆਂ ਨੀਵੀਆਂ ਛੱਤਾਂ ਚੋਣ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਅਰਥ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਟੱਬਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਕੇ ਦੇਖਿਓ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲੜਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਇਹ ਵਰਦੀ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਕਿਵੇਂ ਲੀਰਾਂ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਹਦੀ ਸਿਖਰ ਉਦੋਂ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਚੋਰੀ ਦੇ ਇਕ ਕੇਸ ਵਿਚ ਥਾਣੇ ਲਿਆਂਦੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਵਰਦੀਧਾਰੀ ਨੇ ਮਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਉਤਰਵਾ ਕੇ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਤੂੰ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰ। ਸ਼ਰੀਫ ਤੇ ਭਲੇਮਾਣਸ ਹਾਲੇ ਵੀ ਥਾਣਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁਰਾਹੇ ਪੈਣਾ ਸਮਝ ਕੇ ਘੁੰਮ ਕੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਗੁਣ ਸਮਝਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਖਾਣ-ਪੀਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਚੋਰੀ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਹੀ ਕੱਢ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੂਰਤੀਘਾੜਾ ਮੂਰਤੀ ਅੱਗੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਲੱਗਿਆਂ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੱਬ ਮੇਰੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਭਾਬੀ ਨੂੰ 'ਮੰਜੇ ਥੱਲੇ ਕੌਣ?' ਬਹੁਤਾ ਉਹੀ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਸ਼ਰਮ ਨੀਅਤ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬੜੀ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਬਰਤਾਨਵੀਂ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨ 'ਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵੀਜ਼ਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਇਕ ਬਾਗੋ ਬਾਗ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਬੜੀਆਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਲੇਖਕ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਉਂਦਿਆਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਜਨਾਬ ਇਹ ਮੇਰੀ ਸ਼ਰੀਕੇ-ਹਿਆਤ ਏ ਬੇਗਮ ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ।" ਮੈਂ ਹੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਆਇਆ ਤਾਂ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰੋਂ ਆਂ ਤੇ ਸਿਰਨਾਮਾ ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਲਿਖਾਈ ਜਾਨਾਂ ਏਨਾ ਤੰਗ ਹੋਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਐ ਸਿੱਧਾ ਕਹਿ ਇਹ ਮੇਰੀ ਵਹੁਟੀ ਹੈ ਬਲਜੀਤ।" ਅਸਲ 'ਚ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਕੋਠੇ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਪੌੜੀ ਲਾਉਣ ਦੀ ਆਦਤ ਗਈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਦਰਅਸਲ ਕਈ ਕੰਡੇ ਸੂਈਆਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਚਲੋ...?

ਕਈਆਂ ਦੀ ਗਾਨੀ ਤਾਂ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣੀ ਲਗਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਮਣਕੇ ਝੂਠ, ਫਰੇਬ, ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ, ਜ਼ੁਲਮ, ਸਿਤਮ ਦੇ ਹੀ ਪਰੋਏ ਗਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਟੁੱਟਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਗਾਨੀ ਅਤੇ ਪਹਿਨਣ ਵਾਲਾ ਦੋਵੇਂ ਖਿਲਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਅਸੀਂ ਆਖ ਤਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਪਰ ਉਂਜ ਹਰ ਗੱਲ ਦਾ ਅਰਥ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਸਮਝਣ ਦਾ ਥਰਮਾਮੀਟਰ ਗੁਆਚ ਨਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਵੱਡਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜੋ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਸੱਦਾਮ ਹੁਸੈਨ ਨੇ ਕਦੇ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਫੰਦਾ ਵੀ ਵੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੁਆਉਣ ਲਈ ਵੀ ਮੂੰਹ ਨੰਗਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਖਰੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਰੱਖਣੀ ਪਵੇਗੀ? ਧਨ ਵਾਲਿਆਂ ਕੋਲ ਮਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜੇ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਗਠੜੀ ਸਿਰਹਾਣੇ ਮੂੰਹ ਲਮਕਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠਣਾ ਸੀ।

ਇਕ ਵਾਰ ਵਿਆਹ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਸੀ-ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਵਾਵਰੋਲਾ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਕ ਬੰਦਾ ਨੱਕੋ-ਨੱਕ ਹਾੜ੍ਹਾ ਭਰ ਕੇ ਸੜ੍ਹਾਕ ਜਾਵੇ ਤੇ ਫਿਰ ਭੱਜ ਕੇ ਸਪੀਕਰ ਵਾਲੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਆਖੇ 'ਲਾ ਦੇ ਕੇਰਾਂ ਚੱਕਵੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ।' ਇਉਂ ਜਦੋਂ ਉਹਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਰੋਕ ਕੇ ਪੁੱਛ ਹੀ ਲਿਆ 'ਜਨਾਬ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋ?'

'ਯਾਰ ਤੈਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਤੈ?'

'ਖੰਭੇ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲਾ ਭਾਰਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦੈ?'

'ਕਮਾਲ ਐ ਬਈ, ਇਹ ਵੀ ਤੈਨੂੰ ਪਤੈ।'

ਤੇ ਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਜਦੋਂ ਸਪੀਕਰ ਵਾਲੇ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਉਹਦੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਮੰਗ 'ਤੇ ਬੋਲੀਆਂ ਦੀ ਰੀਲ੍ਹ ਫਸਾਈ ਤਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਬੋਲੀ ਆ ਗਈ 'ਵੇ ਥਾਣੇਦਾਰਾ ਦੋ ਮੰਜੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ...।' ਤੇ ਉਸ ਭੱਦਰ-ਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਬੋਲੀਆਂ ਦੀ ਮੁੜ ਮੁੜ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਦਾਰੂ ਦਾ ਭਰਿਆ ਪੈਗ ਪਰੇ ਵਗਾਹ ਮਾਰਿਆ ਤੇ ਲਾਲ-ਪੀਲਾ ਹੋਇਆ ਸਪੀਕਰ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ' 'ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਹ ਇਹਨੂੰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਹੱਡੀ-ਪੱਸਲੀ ਇਕ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ।' ਬੋਲੀਆਂ ਤਾਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ ਪਰ ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ 'ਬਾਈ ਜੀ, ਕਿਨੀ ਕੁ ਦੇਰ ਹੋ ਗਈ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਮੰਜੀ ਦਾ ਸੁਆਦ ਦੇਖੇ ਨੂੰ।' 'ਚਾਰ ਪੰਜ, ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ।'

ਕਰੇਲਾ ਜਿਵੇਂ ਖਰਬੂਜ਼ੇ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਹੱਸ ਪਿਆ ਤੇ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ, 'ਯਾਰ ਤੂੰ ਪੰਡਿਤ ਐਂ?'

'ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਪੰਡਿਤ ਤੇ ਨਾ ਪੰਡਿਤਾਂ ਦਾ ਚੇਲਾ।'

'ਫਿਰ ਤੈਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਤੈ ਕਿ ਮੈਂ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ 'ਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੈਂ ਖੰਭੇ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਮੰਜੀ ਵੀ ਮੇਰੇ ਲੱਗ ਚੁੱਕੀ ਐ।''

'ਕਿਉਂਕਿ ਛਪਾਰ ਦੇ ਮੇਲੇ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਕਸੂਤੀਆਂ ਤੇ ਅਲਫ ਨੰਗੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਬਿਜਲੀ ਆਲੇ ਹੀ ਪਾਉਂਦੇ ਆ, ਖੰਭੇ ਗੱਡਣ ਵਾਲੇ ਸੁਣਨ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੰਜੀ ਆਲੀ ਬੋਲੀ ਤੋਂ ਹੀ ਤੂੰ ਖਫਾ ਹੋਇਐਂ। ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਮੇਰਾ ਠੀਕ ਸੀ?'

'ਸੋਲਾਂ ਆਨੇ ਸੱਚ।'

ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੰਜੀ ਲੁਆਈ ਜਾਂ ਲਗਦੀ ਦੇਖੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪਤਾ ਹੁੰਦੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਅੱਤ ਵਾਲੀ ਸਿਖਰ ਕਿਹੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਸੀਰੀਅਲ ਥਾਣੇ 'ਚ ਕਿਵੇਂ ਦੇਖਿਆ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ 'ਚ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕਦੇ ਚਰਚਾ ਕਰਾਂਗਾ ਪਰ ਮੋਟੇ ਹਿਸਾਬ 'ਚ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦਾਂ ਕਿ ਇਹ ਹੈ ਕੀ ਬਲਾ? ਦਰਅਸਲ ਮੁਜਰਮਾਂ ਲਈ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਵੱਡੇ ਆਕਾਵਾਂ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਚਹੇਤਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਹਥਿਆਰ ਨੂੰ ਵਰਤਦਿਆਂ ਜਿਹੜਾ ਚੀਕ-ਚਿਹਾੜਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਖਤਰੇ ਦਾ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਘੁੱਗੂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੰਜੀ ਅਕਸਰ ਅੱਧੀ ਕੁ ਰਾਤ ਨੂੰ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੱਕੋ-ਨੱਕ ਨਸ਼ੇ ਨਾਲ ਵੀ ਭਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗਿੱਟਿਆਂ ਤੋਂ ਦੋਵੇਂ ਲੱਤਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਤੇ ਗੁੱਟਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਾਂ ਤੇ ਵਿਚਲੇ ਦੀ ਲੰਘਾ ਕੇ ਬਾਂਸ ਜਿਵੇਂ ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ 'ਚ ਔਰਤਾਂ ਬੱਚੇ ਦਾ ਮੰਜੇ ਨਾਲ ਝੂਲਾ ਬੰਨ੍ਹਦੀਆਂ ਸਨ, ਇਉਂ ਦੋ ਮੰਜੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਡੰਡੇ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਬੰਦਾ ਲਟਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਧੌਣ ਬਹੁਤਾ ਚਿਰ ਸਾਂਭੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਲਟਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਡਾਕਟਰੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਖੂਨ ਦਾ ਸਾਰਾ ਦਬਾਅ ਸਿਰ ਤੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਅੱਖਾਂ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਜਦੋਂ ਫਿਰ ਪੈਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਲੀਆਂ ਡਾਂਗਾਂ ਨਾਲ ਛੱਲੀਆਂ ਵਾਂਗ ਕੁੱਟੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸੂਰਮਾ ਹੀ ਜ਼ਬਾਨ ਬੰਦ ਰੱਖ ਸਕਦੈ, ਵਰਨਾ ਲੇਰਾਂ ਸੱਚ-ਝੂਠ ਸਭ ਕੁਝ ਬਿਆਨ ਕਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਰੱਬ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਇਹ ਦਿਨ ਨਾ ਆਉਣ। ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਦੋਂ ਦੀ ਸੰਗਰਾਂਦ ਵਾਂਗ ਮੰਜੀ ਲੁਆਈ ਹੋਊ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਦੋ ਮੰਜੀਆਂ' ਵਾਲੀ ਬੋਲੀ ਤੇ ਜ਼ਹਿਰ ਚੜ੍ਹੇਗਾ ਹੀ ਚੜ੍ਹੇਗਾ।

ਸਾਨੂੰ ਆਮ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਆਦਤ ਪੈ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਕਿਆ ਬਾਤ ਹੈ ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਯੂਰਪ ਦੀ, ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਹੈ। ਪਰ ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ 'ਚ ਹੀ ਚੰਗੀ ਹੈ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੇ ਇਰਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਕੇ ਵੇਖੋ ਕਿ ਅਸਲੀ ਰਸ ਕਿਹੜਾ ਹੈ। ਦੁੱਖ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਪੁਲਿਸ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ 'ਚ ਵੀ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੁੱਟ-ਕੁਟਾਪੇ ਵਾਲਾ ਪੁਲਿਸ ਦਾ 'ਥਰਡ ਡਿਗਰੀ ਟਰੀਟਮੈਂਟ' ਯੂਮਾ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ। ਹਿਟਲਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਰੀਫਾਂ ਦੀ ਛਿੱਲ ਕਿਵੇਂ ਉਤਾਰੀਦੀ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਤਾਂ ਚਲੇ ਗਏ ਪਰ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਛਾਵਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲੈ ਕੇ ਗਏ। ਹਿਟਲਰ ਜਿਹੜਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕੱਕੇ ਵਾਲਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਹੀ ਦਿਸਣ, ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਨਸੀਹਤ ਤੇ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੀ। ਲੱਖਾਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਗੈਸ ਚੈਂਬਰਾਂ 'ਚ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਹਿਟਲਰ ਦਾ ਆਸਟਰੀਆ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿਆਨਾ ਤੋਂ ਕੋਈ ਡੇਢ ਸੌ ਮੀਲ ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਕੰਸਟਰੇਸ਼ਨ ਕੈਂਪ ਵੇਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਬਗਾਵਤ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦਾ ਜ਼ੁਲਮ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕਰਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ। ਇਥੇ ਇਕ ਕਿਲ੍ਹਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਕਰੀਬ ਇਕ ਦਹਾਕਾ ਮਾੜੇ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਬਾਗੀਆਂ ਤੇ ਕਹਿਰ ਵਰਤਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕਿਲੇ ਅੰਦਰ ਹੁੰਦਾ ਕੀ ਹੈ? ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਉਜਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਬੰਦੂਕਾਂ ਨਾਲ ਭੁੰਨ ਦੇਣਾ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਭੱਜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦੇਣਾ ਆਮ ਗੱਲ ਸੀ। ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸੌ-ਸੌ ਬੂੰਦ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਦਿਨ 'ਚ ਦੋ ਬੁਰਕੀਆਂ ਖਾਣਾ ਦੇ ਕੇ ਉਹ ਲੱਠੇ ਵਰਗਾ ਸਰੀਰ ਪਿੰਜਰ ਬਣਾ ਦੇਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਖਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਮੱਤਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬੁੜੇ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੇ ਤੇ ਉਥੇ ਇਕ 75 ਡਿਗਰੀ 'ਤੇ ਪੌੜੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜੀਹਦੇ ਪੌਡੇ ਵੀ ਪਝੱਤਰ ਨੇ ਤੇ ਪੰਜਾਹਵਿਆਂ ਤੋਂ ਜਿਹੜਾ ਉਪਰ ਵਾਲਾ ਕੈਦੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਉਹਨੂੰ ਪਝੱਤਰ ਕਿਲੋ ਭਾਰ ਦੇ ਕੇ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਬਹੁਤੇ ਤਾਂ ਰਾਹ 'ਚ ਦਮ ਤੋੜ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ 18 ਇੰਚ ਪੌਡਿਆਂ ਦੁਆਲੇ ਰੇਲਿੰਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਪੌੜੀ ਦੇ ਸਿਖਰਲੇ ਡੰਡੇ ਤੱਕ ਚੜ੍ਹ ਵੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਖਾਈ 'ਚ ਡਿਗਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਕਦੇ ਇਸ ਕਿਲੇ 'ਚ ਜਾਣ ਦਾ ਅਵਸਰ ਨਸੀਬ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਝੱਟ ਮੰਨ ਲਵੋਗੇ ਕਿ ਆਪਣੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸਾਰਾ 'ਆਈਡੀਆ' ਇਥੋਂ ਹੀ ਚੋਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਬੰਧ 'ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਹੋਈ ਇਕ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਵਿਚ ਮੈਂ ਹਾਲੇ ਪਹਿਲੀ ਸਤਰ ਹੀ ਕਹੀ ਸੀ ਕਿ 'ਥਾਣੇ, ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਮੂਰਖਤਾ 'ਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹਨ। ਇਕ ਆਈ. ਜੀ. ਰੈਂਕ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ 'ਬਿਠਾਓ ਇਹਨੂੰ ਇਹ ਆਂਹਦਾ ਸਾਨੂੰ ਮੂਰਖਤਾ ਕਰਕੇ ਭਰਤੀ ਕੀਤਾ ਹੋਇਐ।' ਬੜੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਮੈਂ ਕਿਹਾ, 'ਜਨਾਬ ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸੁਣ ਲਵੋ। ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਬੰਦਾ ਬਣ ਕੇ ਰਹੇ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਕੀ ਹੈ?' ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਖਫਾ ਹੋਇਆ ਹਲਕਾ ਪਿਆ। ਤੇ ਸਿਆਣੇ ਬੰਦੇ ਸੁੱਖਾਂ ਸੁੱਖਦੇ ਨੇ ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਹੀ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਈਂ।

ਮੇਰਾ ਖ਼ੈਰ! ਥਾਣਿਆਂ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤਾ ਵਾਹ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਤੇ ਜਿੰਨਾ ਕੁ ਪਿਆ ਹੈ ਉਹਦੇ ਦੁਆਲੇ ਇਤਫਾਕ ਦੀ ਗੱਲਵੱਕੜੀ ਪਾਉਨੇ ਆਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋਇਆ ਲਾਢੂਵਾਲ, ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਬੜੇ ਭੰਨੇ ਗਏ। ਹਾਲੇ ਮੈਂ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹਟਿਆ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਦੀਵਾਲੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬੋਹੜ ਹੇਠ ਬੈਠਿਆਂ ਪਿੰਡ ਦਾ ਇਕ ਅੱਧਖੜ ਜਿਹਾ ਬੰਦਾ ਬੁਲਿਟ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਤੇ ਆਇਆ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਚੱਲ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਦੀਵਾਲੀ ਤੇ ਕੁਝ ਖਰੀਦ ਲਿਆਉਂਦੇ ਆਂ।' ਮਾੜੀ ਕਿਸਮਤ ਮੈਂ ਵੀ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਬਹਿ ਗਿਆ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਕ ਪੰਡਿਤਾਂ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਚਾਅ 'ਚ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ 'ਤੇ। ਉਦੋਂ ਬੁਲਿਟ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਏ. ਕੇ. 47 ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਡਰਾਉਣੇ ਸਨ। ਅਨਾੜੀਪੁਣੇ 'ਚ ਤਿੰਨੇ ਜਣੇ ਥਾਣੇ ਅੱਗੋਂ ਲੰਘਦੇ ਫੜ ਲਏ ਪੁਲਿਸ ਨੇ। ਪੈ ਗਿਆ ਸਿਆਪਾ ਬਿਠਾ 'ਤੇ ਹੇਠਾਂ ਤਿੰਨੇ। ਨਾ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਦੇ ਕਾਗਜ਼-ਪੱਤਰ, ਨਾ ਲਾਇਸੈਂਸ।

ਜਦੋਂ ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ 'ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਦੀਵਾਲੀ, ਲੱਗਜੂ ਪਤਾ ਕਿਥੇ ਕਿਥੇ ਬੈਂਕਾਂ ਲੁੱਟੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਕਿੰਨੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਨੇ। ਪੈ ਜੋ ਲੰਮੇ। ਵਰ੍ਹਾਈਂ ਓਏ ਪਟਾ।'

ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪੰਡਿਤਾਂ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਲੱਗ ਪਿਆ ਧਾਹਾਂ ਮਾਰਨ ਮੁਕਲਾਵੇ ਜਾਂਦੀ ਤੀਵੀਂ ਵਾਂਗ। ਅਸੀਂ ਕਹੀਏ ਜਿਗਰਾ ਰੱਖ ਪਰ ਕਿਥੇ? ਉਹ ਕਹੇ 'ਮੈਂ ਤਾਂ ਬਾਥਰੂਮ ਜਾਣੈ।' ਕੱਬਾ ਥਾਣੇਦਾਰ ਪੈ ਗਿਆ, 'ਕੱਢਦਾਂ ਤੇਰਾ ਵਿਚੇ ਸਭ ਕੁੱਝ।'

ਤੇ ਉਹੀ ਗੱਲ ਹੋਈ ਉਹਨੇ ਤਾਂ ਹਾਲੇ ਕਿਹਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਪੰਡਿਤਾਂ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਤਾਂ ਪੈਂਟ ਨਿਚੋੜਨ ਵਾਲੀ ਕਰਤੀ।

ਪੁਆੜੇ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਉਹ ਸਾਡਾ ਤੀਜਾ ਮਿੱਤਰ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਵਾਲਾ ਹੱਸੇ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਚੰਗਾ ਲੱਗੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਤ ਪੈ ਰਹੀ ਸੀ, ਤੇ ਦੀਵਾਲੀ ਕਰਕੇ ਥਾਣੇ 'ਚ ਸਣੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਦੇ, ਸਾਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਲਗਦਾ ਸੀ ਪੈਗ ਵੀ ਠੋਕੀ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਇਹ ਉਤਰਨੀ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਸੀ।

ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਆਏ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਛੱਡ'ਤੀ, ਕਹਿੰਦਾ, 'ਟੋਕਰੀ 'ਚ ਓਲਡ ਮੌਂਕ ਦੀ ਬੋਤਲ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਪਾਉਣਗੇ ਕੇਸ।'

ਪੰਡਿਤ ਤਾਂ ਲੱਗ ਪਿਆ ਪਿੱਟਣ, 'ਹਾਏ ਓਏ, ਭਾਪਾ ਬਚਾ ਲੈ।' ਤੇ ਉਹ ਫੇਰ ਕਦੇ ਬਹਿ ਜਾਇਆ ਕਰੇ, ਕਦੇ ਖੜਾ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰੇ। ਥਾਣੇਦਾਰ ਫੇਰ ਪੈ ਗਿਆ, 'ਓ ਤੇਰੇ ਖੁਰਕ ਹੁੰਦੀ ਐ। ਬੈਠਦਾ ਨੀ ਟਿਕ ਕੇ।'

'ਸਰ ਮੈਂ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਪੂਜਾ ਕਰਨੀ ਐ?'

'ਹੌਲਦਾਰ ਲੈ ਜਾਹ ਇਹਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਕਮਰੇ 'ਚ, ਕਰਾ ਇਹਦੀ ਪੂਜਾ।'

'ਨਾ ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਂ ਨ੍ਹੀ ਹੁਣ ਕਹਿੰਦਾ। ਰਹਿਣ ਦਿਓ ਪੂਜਾ ਪਾਜਾ ਨੂੰ।'

ਤੇ ਰੱਬ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ, ਰਾਤੀਂ ਗਿਆਰਾਂ ਵਜੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਇਕ ਬੰਦਾ ਆ ਗਿਆ ਸਾਡੇ ਮੁਕੱਦਰਾਂ ਨੂੰ। ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਭਾਈ ਇਹ ਤਾਂ ਗਊ ਮੁੰਡੇ ਐ।'

ਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਦਾ ਮਲਕ ਦੇਣੀ ਜਦੋਂ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ 'ਚੋਂ ਰਹਿੰਦੀ ਬੋਤਲ ਚੁੱਕਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਪੈ ਗਈ ਥਾਣੇਦਾਰ ਦੀ ਨਿਗਾਹ। ਪੈ ਗਿਆ ਚਾਰੇ ਖੁਰ ਚੁੱਕ ਕੇ 'ਸਾਲਿਆ ਇਥੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਜੇਬਾਂ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦੇਈਦੀਆਂ ਤੇ ਤੂੰ ਭਰੀਓ ਬੋਤਲ ਲੈ ਜੂੰ।' ਤੇ ਜਾਮਾਤਲਾਸ਼ੀ ਵੇਲੇ ਰੱਖੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਤਾਂ ਮੋੜਤੀਆਂ ਪਰ ਬਟੂਏ ਨਈਂ ਮੋੜੇ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅੱਜ ਤੱਕ ਬੁਲਿਟ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਦਾ ਕੀ ਕੀਤਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ? ਪਤੈ।

ਤੇ ਯਕੀਨ ਕਰਿਓ ਉਹ ਪੰਡਿਤਾਂ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਉਦੋਂ ਦਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੀਵਾਲੀ ਤੇ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਘਰੋਂ ਨੀ ਨਿਕਲਿਆ।

ਕਈ ਵਾਰ ਬੰਦੇ ਦੇ ਅਵੱਲੇ ਸ਼ੌਕ ਛਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਥਾਂ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਕਈ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਵੀ ਸ਼ੌਕ ਪਾਲਣ ਦੇ ਚੱਕਰ 'ਚ ਇਕ ਦੂਣੀ ਦੂਣੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਕੁਝ ਵਰ੍ਹੇ ਹੋਏ ਮੇਰੇ ਇਕ ਦੋਸਤ ਦਾ ਬਾਬਾ ਮਰ ਗਿਆ। ਸੀ ਤਾਂ ਅੱਸੀਆਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਪਰ ਸੀ ਤਕੜਾ। ਮੋਟਰ ਤੇ ਪਾਣੀ ਪੀਂਦੇ ਨੂੰ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਤੇ ਦੋਸਤ ਦਾ ਚਾਚਾ ਛੜ੍ਹਾ ਸੁਚਾ ਸਿੰਘ ਰੰਗੀਲਾ ਬੰਦ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੇਰਾ ਬੜਾ ਆੜੀ ਸੀ। ਫੁੱਲ ਚੁਗਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ 'ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਚਲਣੈ ਗੰਗਾ ਅਸਤ ਪਾਉਣ।'

ਮੈਂ ਵੀ ਹਾਂ ਕਰ'ਤੀ ਪਈ ਚਲੋ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਹਰਿਦੁਆਰ ਹੀ ਦੇਖ ਆਉਨੇ ਆਂ। ਜੇ ਪਾਪ ਨਾ ਵੀ ਉਤਰੇ ਤਾਂ ਗੰਗਾ ਨਹਾਉਣ 'ਚ ਕੀ ਹਰਜ ਐ? ਬਹਿਰਾਮ ਦੇ ਲਾਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿੰਡ ਸੀ ਤੇ ਚਾਰ ਜਣੇ ਉਹ ਘਰ ਦੇ ਪੰਜਵਾਂ ਮੈਂ, ਨਵੇਂ ਸ਼ਹਿਰ 'ਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਤੜਕੇ ਦੋ ਵਜੇ ਨਿਕਲ ਪਏ ਹਰਿਦੁਆਰ ਨੂੰ। ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਗੱਠੜੀ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਹੀ ਸੀ ਤੇ ਰੋਪੜ ਆਲੀ ਨਹਿਰ ਟੱਪੇ ਤਾਂ ਸੁੱਚੇ ਦਾ ਬੜਾ ਭਰਾ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ 'ਯਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਲੰਘ ਗਿਆ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ ਸੀ।

'ਗੱਡੀ ਮੋੜ ਲਓ,' ਸੁੱਚਾ ਬੋਲਿਆ।

'ਫੁੱਲ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੱਛੇ ਨੂੰ ਨ੍ਹੀ ਮੁੜੀਦਾ।'

'ਬੁੜਾ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਕੱਛ 'ਚ ਐ। ਭੱਜ ਚੱਲਿਆ ਕਿਤੇ?'

ਅਸੀਂ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਤੇ ਅਸੀਂ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦੇ ਨੂੰ ਅੰਬਾਲਾ ਟੱਪ ਗਏ। ਇਕ ਥਾਂ ਚਾਹ ਪੀਣ ਲਈ ਰੁਕੇ ਤਾਂ ਸੁੱਚਾ ਭੱਜ ਕੇ ਅਧੀਆ ਫੜ੍ਹ ਲਿਆਇਆ। ਜੋਗਿੰਦਰ ਕਹੇ 'ਸ਼ਰਮ ਕਰ ਪਤੰਦਰਾ! ਪਿਓ ਦੇ ਫੁੱਲ ਪਾਉਣ ਚੱਲੇ ਆਂ।'

'ਉਮਰ ਭੋਗ ਕੇ ਮਰਿਆ ਐ, ਐਵੇਂ ਕਾਹਨੂੰ ਟੱਪੀ ਜਾਨੈ।'

ਤੇ ਉਹ ਚਿੱਟੇ ਕੱਪੜਿਆਂ 'ਚ ਬੰਨ੍ਹੇ ਫੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਗਲਾਸੀ ਟਕਰਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ 'ਲੈ ਭਾਈਆ ਲਾ ਲੈ ਤੂੰ ਵੀ ਘੁੱਟ, ਬਥੇਰੀ 'ਕੱਠਿਆਂ ਨੇ ਪੀਤੀ ਐ।'

ਗਿਆਰਾਂ ਕੁ ਵੱਜਦੇ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਰਿ ਕੀ ਪੌੜੀ। ਫੁੱਲ੍ਹ ਤਾਰ ਕੇ ਪਤਾ ਨੀਂ ਕਿਹੜੇ ਵੇਲੇ ਉਹਨੇ ਜੇਬ੍ਹ 'ਚੋਂ ਬੋਤਲ ਕੱਢੀ ਤੇ ਗੰਗਾ ਦਾ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਭਰ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ 'ਹੁਣ ਬਣੀ ਐ ਗੱਲ।'

ਮੈਂ ਕਿਹਾ 'ਚਾਚਾ ਕੀ ਗੱਲ ਬਣ ਗਈ।'

'ਬੁੜੇ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਕੱਢੀ ਲਿਆਇਆ ਸੀ, ਸੋਚਿਆ ਗੰਗਾ ਜਲ ਪਾ ਕੇ ਪੀਆਂਗੇ।'

'ਪਤੰਦਰਾ ਤੈਨੂੰ ਪਤੈ ਇਹ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਐ। ਇਥੇ ਦਾਰੂ ਨਾ ਵਿਕਦੀ ਐ, ਨਾ ਕੋਈ ਪੀ ਸਕਦੈ।'

ਤੇ ਉਹ ਗਟਾ ਗਟ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, 'ਲੈ ਸੁੱਟ ਲੀ ਅੰਦਰ। ਇਹ ਭਈਏ ਆ ਸਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਆਲੇ। ਨਾ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਸੀ, ਨਾ ਸਾਡਾ ਬੁੜਾ।'

ਤੇ ਪਤਾ ਨੀਂ ਸੁੱਚੇ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਝੂਲੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ, 'ਇਕ ਮੱਘਾ ਕੱਢ ਲਵਾਂ, ਭਾਈਆ ਕਹਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਚਾਵਾਂ ਨਾਲ ਤੋਰਿਓ।' ਤੇ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੂੰਹ 'ਚ ਹੱਥ ਫਸਾ ਕੇ ਕਰਤੀ 'ਦੁ..ਰ..ਰ।'

ਆ ਗਏ ਦੋ ਸਿਪਾਹੀ, ਮਗਰੇ ਇਕ ਜੀਪ 'ਚ ਹੌਲਦਾਰ ਆਣ ਟਪਕਿਆ। ਸੁੱਚਾ ਮਾਰੇ ਮੀਲ ਤੋਂ ਹਵਾੜ੍ਹ।

'ਉਏ ਤੈਂ ਦਾਰੂ ਪੀਤੀ ਐ?' ਹੌਲਦਾਰ ਚੀਕਿਆ।

'ਕਾਹਨੂੰ ਜਨਾਬ ਸਾਡੀ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੁੱਲ 'ਚ ਨਾ ਪੀਤੀ। ਭਲਾ ਭਾਈਏ ਦੇ ਫੁੱਲ ਤਾਰਨ ਆਏ ਅਸੀਂ ਦਾਰੂ ਪੀਵਾਂਗੇ?'

'ਚੱਲ ਤੈਨੂੰ ਥਾਣੇ ਦੱਸਦੇ ਆਂ।' ਕਾਲਰ ਤੋਂ ਧੂ ਲਿਆ ਹੌਲਦਾਰ ਨੇ।

ਲੱਥ ਗਈ ਪੀਤੀ ਸਾਰੀ। 'ਜਨਾਬ, ਆਹ ਡੂਢ ਕੁ ਸੌ ਖੀਸੇ 'ਚ ਹੈਗਾ, ਲੈ ਲਓ। ਹਊ ਪਰੇ ਕਰ ਦਿਓ।'

ਤੇ ਉਹਨੇ ਟੋਪੀ ਸਿਰ ਤੋਂ ਲਾਹ ਕੇ ਨੌਂ ਇੰਚ ਲੰਬੀ ਬੋਦੀ ਦਿਖਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, 'ਤੂੰ ਗੰਗਾ ਗੰਦੀ ਕਰ'ਤੀ, ਐਸਾ ਬੰਦਾ ਬਣਾਊਂ ਕਿ ਤੇਰੀਆਂ ਆਉਣ ਆਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਚੇਤੇ ਰੱਖਣਗੀਆਂ।'

'ਜਨਾਬ ਮੈਂ ਤਾਂ ਛੜ੍ਹਾਂ। ਮੇਰੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਕਿਥੋਂ ਆ ਜੂ।'

'ਪਹਿਲਾਂ ਐਂ ਦੱਸ ਇਹ ਸ਼ਰਾਬ ਲਈ ਤੂੰ ਕਿਥੋਂ ਐ?'

'ਲਈ ਕਾਹਨੂੰ ਆਂ ਜਨਾਬ। ਮਰਨ ਤੋਂ ਦਸ ਕੁ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਈਏ ਨੇ ਹੀ ਪੂਰਾ ਡਰੰਮ ਕੱਢਿਆ ਸੀ। ਉਹਦੇ 'ਚੋਂ ਹੀ ਪਹਿਲੇ ਤੋੜ ਵਾਲੀ ਨਾਲ ਲੈ ਆਇਐਂ।'

ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਦੇ ਪਤਾ ਨ੍ਹੀ ਕੀ ਮੂੰਹ 'ਚ ਪਾਣੀ ਆ ਗਿਆ। ਟੋਨ ਬਦਲ ਗਈ, 'ਹੋਰ ਵੀ ਹੈਗੀ ਐ?'

'ਜਨਾਬ ਹੈ ਤਾਂ ਸਹੀ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਦਿਉਗੇ?'

ਤੇ ਪਤੰਦਰ ਨੇ ਪਿੱਛਿਓਂ ਗੱਡੀ 'ਚ ਬੈਗ 'ਚੋਂ ਕੋਕ ਵਾਲੀ ਦੋ ਲੀਟਰ ਦੀ ਪੌਣੀ ਕੁ ਬੋਤਲ ਕੱਢ ਕੇ ਫੜਾ'ਤੀ।

'ਭੱਜ ਜੋ ਹੁਣ ਇਥੇ ਨਾ ਖੜ੍ਹੋ।'

'ਵੱਡਾ ਕਾਹਲਾ! ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ ਕਦੋਂ ਆਉਣੈ? ਸਾਰੀ ਲਹਿ ਜੂ? ਦੋ ਚਾਰ ਹਾੜੇ ਦੇ ਜਾਹ।'

ਤੇ ਹੌਲਦਾਰ ਨੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੋਤਲ ਗੱਡੀ 'ਚੋਂ ਕੱਢੀ, ਪਾਣੀ ਡੋਲ੍ਹ ਕੇ ਅੱਧੀਆ ਕੁ ਪਾ'ਤਾ ਉਹਦੇ 'ਚ, ਲੈ ਹੁਣ ਭੱਜ ਜੋ?'

ਹੌਲਦਾਰ ਦੇ ਖੜ੍ਹਿਆਂ ਹੀ ਸੁੱਚੇ ਨੇ ਸੁੱਕੀ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਫਿਰ ਬੜ੍ਹਕ ਮਾਰੀ, 'ਆਈਂ ਕਿਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨੁਹਾ ਦਿਆਂਗੇ ਘਰ ਦੀ ਕੱਢੀ ਨਾਲ। ਨਾਲੇ ਗੱਲ ਸੁਣ ਪਈ, ਗੰਗਾ ਤਾਂ ਵਗਦੀ ਰਹਿਣੀ ਆਂ ਹਾਅ ਬੋਦੀ ਜਿਹੜੀ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਸੀ ਇਹ ਕਟਾ ਦੇਈਂ ਸਵੇਰ ਨੂੰ।'

ਤੇ ਉਹ ਹੌਲਦਾਰ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਪਾਰ ਛੱਡਣ ਤੱਕ ਆਇਆ। ਚਲੋ ਕਈ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝ ਲੈਣਗੇ ਕਿ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਣਾ ਧਰਮ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਲੱਖ 'ਚੋਂ ਸੌ ਦਾ ਨੋਟ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਗਿਣਤੀ ਫਿਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ 'ਚ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸ਼ੁਗਲ ਮੇਲਾ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

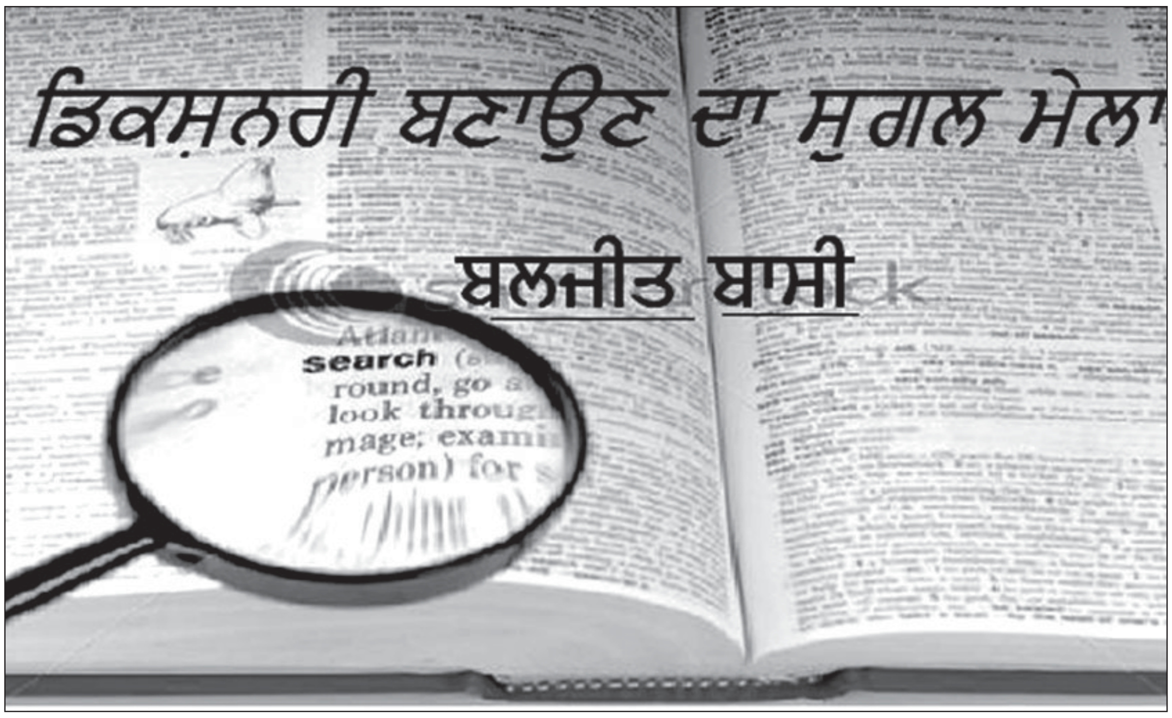

ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਬਣਾਉਣਾ ਪੂਰਾ ਨਿਆਰੀਆਂ ਵਰਗਾ ਕੰਮ ਹੈ, ਮਿਹਨਤ ਜ਼ਿਆਦਾ, ਹਾਸਿਲ ਬਹੁਤ ਘਟ। ਇਹ ਤਾਂ ਨਿਰਾ ਗਿੱਲਾ ਪੀਹਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਨ ਦਾ ਨਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਗੱਲ ਇਕ-ਭਾਸ਼ੀ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀਆਂ ਤੇ ਹੀ ਵਧੇਰੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਦੋ-ਭਾਸ਼ੀ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀਆਂ ਵੀ ਘਟ ਜਾਨ ਨਹੀਂ ਕਢਦੀਆਂ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੇਠਲਾ ਸਾਹ ਹੇਠਾਂ ਤੇ ਉਤਲਾ ਉਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੈਮੂਅਲ ਜੌਹਨਸਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲੀਆਂ 'ਚ ਖੁਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਬਣਾਈ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਸ਼ਕਾਰ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਮਸਤ ਮੁਸ਼ੱਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਖੁਰੇ ਨੱਪਣ ਤੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦੇਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਹਰੇ ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਟਕੀ ਭਾਸ਼ਾ 'ਚ ਜੌਹਨਸਨ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਸ਼ਕਾਰ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦਾ ਬੈਲ ਹੈ ਜੋ ਚੱਤੋ ਪਹਿਰ ਕੁੱਤੇ ਕੰਮੀਂ ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਛੜਾਂ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦਾ।

ਇਸ ਗਧੀ-ਗੇੜ ਵਿਚ ਪੈਣ ਲਈ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ ਸਵੇਰੇ ਅਸੀਂ ਦਫਤਰ ਤੁਰ ਜਾਂਦੇ। ਆਸਣ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦਿਆਂ ਦੇਖਣਾ, ਮਾਰ ਕੁਰਸੀਆਂ ਮੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਖੂਬ ਪੋਚਾ ਮਾਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ, ਖੁਲ੍ਹੀਆਂ ਤੇ ਖਿਲਰੀਆਂ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀਆਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਟਿਕਾਈਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ; ਕਾਰਡ ਅਤੇ ਟਾਈਪ ਕੀਤੇ ਪੰਨੇ ਨਥੀ ਕੀਤੇ ਮਿਲਦੇ। ਬੱਸ ਰਿਆਲ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਗ੍ਰੰਥ ਜਿਵੇਂ ਟਰਨਰ ਦਾ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਕੋਸ਼, ਮੋਨੀਅਰ ਵਿਲੀਅਮਜ਼ ਦਾ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਕੋਸ਼ ਤੇ ਸਕੀਟ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨਿਰੁਕਤ ਕੋਸ਼, ਉਵੇਂ ਹੀ ਖੁਲ੍ਹੇ ਅਧਖੁਲ੍ਹੇ ਪਏ ਹੁੰਦੇ। ਚਪੜਾਸੀ ਏਨੇ ਭਾਰੇ ਕੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਹੀ ਡਰਦੇ ਸਨ। ਰਿਆਲ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਸ਼ ਹਿਲਾਏ ਜਾਣ ਕਿਉਂਕਿ ਏਹੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਜ਼ਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਬੋਝ ਦਾ ਨਜ਼ਲਾ ਸਾਡੇ ਅਤੇ ਹਰ ਆਏ ਗਏ ਤੇ ਉਹ ਸੁੱਟਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਸਫਾਈ ਦੇਖ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨੂੰ ਦਿਲ ਮਚਲ ਉਠਦਾ ਤੇ 'ਧੂੜਾਂ ਪੱਟਣ ਲਈ' ਸਾਰਾ ਕਾਗ਼ਜ਼ਖਾਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਪਰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਢਾਕ ਕੇ ਵਹੀ ਤੀਨ ਪਾਤ, ਕੰਮ ਉਥੇ ਦਾ

ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ

ਉਥੇ ਰਹਿੰਦਾ। ਕਾਰਡ ਚੁੱਕਣ ਸਾਰ ਘਿਚ-ਮਿਚ ਤੇ ਕਟ-ਵੱਢ ਦੇਖ ਕੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਦਿਲ ਬੈਠਣ ਲਗਦਾ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਲਿਖਿਆ ਆਪ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦਾ, ਦੂਸਰੇ ਨੇ ਕੀ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੋਇਆ। ਟਾਈਪਿਸਟ ਤੇ ਪਰੂਫ਼ ਰੀਡਰ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਰਹਿੰਦੇ।

'ਓੜਕ ਬੱਚਾ ਮੂਲਿਆ ਤੂੰ ਹੱਟੀ ਬਹਿਣਾ' ਦੇ ਅਖਾਣ ਮੁਤਾਬਕ ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਹੀ ਦਿੰਦੇ। ਘਿਚ-ਮਿਚ ਤੇ ਹੋਰ ਘਿਚ-ਮਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਆਪਣਾ ਹੀ ਕੀਤਾ ਕੰਮ ਚੈਕ ਕਰਦੇ ਜਾਂ ਦੂਸਰੇ ਦਾ, ਕਦੇ ਤਸੱਲੀ ਨਾ ਹੁੰਦੀ। ਕਦੇ ਨਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਅਹੁੜ ਪੈਂਦੇ; ਕਦੇ ਪੁਰਾਣਾ ਕੰਮ ਉਘੜ-ਦੁਘੜਾ ਲੱਗਣ ਲਗਦਾ, ਕਦੇ ਵਿਆਕਰਣਕ ਗਲਤੀ ਲਭ ਪੈਂਦੀ ਤੇ ਕਦੇ ਲੇਬਲਾਂ ਦੀ। ਦੂਜੇ ਦਾ ਕੰਮ ਤਾਂ ਕਦੇ ਚੰਗਾ ਹੀ ਨਾ ਲਗਦਾ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਟਾਈਪਿਸਟ ਤੇ ਪਰੂਫ਼ ਰੀਡਰ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਵਿਸਿਸ਼ਟ ਸਾਹਿਬ ਵੈਬਸਟਰ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹੁੰਦੇ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਿੰਟ ਹੀ ਏਨਾ ਬਰੀਕ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਵਡਦਰਸ਼ੀ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ। ਇਹ ਵਿਸਿਸ਼ਟ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਸਕਾਲਰ ਹੋਣ ਦਾ ਭਰਮ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਸੀ।

ਸਾਡੇ 'ਚੋਂ ਜਦ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਗ਼ਲਤੀ ਫੜਦਾ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਦਾ ਮੂੰਹ ਰੀਣ ਕੁ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਇਕ ਜਣੇ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ pleasant ਦਾ ਇੰਦਰਾਜ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ: pleasant, ਸੁਹਾਵਣਾ, ਬੇਈਮਾਨ।... ਚੈਕ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਪੈ ਗਈ ਕਿ ਸੁਹਾਵਣਾ, ਬੇਈਮਾਨ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਗਿਆ। ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ, "ਇਕ ਗਾਣਾ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ ਕਦੇ, 'ਆਜ ਮੌਸਮ ਬੜਾ ਬੇਈਮਾਨ ਹੈ'। ਬੇਈਮਾਨ ਸੁਹਾਵਣਾ ਹੀ ਹੋਇਆ"! ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ ਰਿਆਲ ਸਾਹਿਬ ਸਮੇਤ, ਗ਼ਲਤੀ ਹਰ ਕੋਈ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਫੜ੍ਹ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਰਿਆਲ ਸਾਹਿਬ ਸੀਮਿਤ ਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਬਾਰੇ ਡੂੰਘੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਦੇ ਸਨ ਪਰ ਦੂਜੇ ਉਮਰ ਪੱਖੋਂ ਜਵਾਨ ਸਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ। ਨਾਲੇ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਜਹਾਨ ਭਰ ਦੇ ਹਰ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਥੋੜੀ ਬਹੁਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸ਼ਬਦ ਕਿਥੋਂ ਕਿਥੋਂ ਆ ਧਮਕਦੇ ਸਨ। ਈਸਾਈ ਬ੍ਰਹਮ-ਵਿਦਿਆ, ਨਾਵਿਕ ਵਿਗਿਆਨ, ਉਤਪਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰ, ਕੁਲ-ਚਿੰਨ ਵਿਗਿਆਨ, ਜੋਤਿਸ਼, ਮਿਥਿਹਾਸ...। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਟੋਹ ਵੀ ਏਥੇ ਆ ਕੇ ਹੀ ਲੱਗੀ। ਈਸਾਈਅਤ, ਜਹਾਜ਼ਰਾਨੀ ਅਤੇ ਪਛਮੀ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸ਼ਬਦ ਦੇਖ ਕੇ ਤਾਂ ਨਹਾਉਣ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਕ੍ਰਿਕਟ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਏਨਾ ਕੁ ਹੀ ਗਿਆਨ ਸੀ ਜਿੰਨਾ ਕਪਿਲ ਦੇਵ ਨੂੰ ਕੋਸ਼ਕਾਰੀ ਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਕਤ ਬਰਬਾਦੀ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਵੀ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਵੀ, ਮੈਂ ਇਸ ਖੇਡ ਦੇ ਕਤਈ ਖਿਲਾਫ਼ ਸਾਂ।

ਜਦ ਮੈਂ ਸੁਣਦਾ ਸਾਂ ਕਿ ਫਲਾਣੇ ਨੇ ਏਨੀਆਂ ਵਿਕਟਾਂ ਲਈਆਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸਾਂ ਕਿ ਵਿਕਟਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਘਰ ਨੂੰ ਲਿਜਾਣ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਖੇਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਅਪਸ਼ਬਦ ਆਈ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਹਠ ਤਿਆਗਣਾ ਪਿਆ। ਖੇਡ ਦੀਆਂ ਬਾਰੀਕੀਆਂ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਆਖਰਕਾਰ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਫ਼ੈਨ ਪਤਨੀ ਦੀ ਅਧੀਨਗੀ ਕਬੂਲਣੀ ਪਈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸ਼ਾਇਦ 'ਸੁਕੇਅਰ ਲੈਗ' ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ 'ਚੌਰਸ ਲੱਤ' ਹੀ ਕਰ ਦਿੰਦਾ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ ਤੇ ਸਮਝ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਈ ਕਿ ਗੜਬੜ ਕਿਥੇ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਲੋ ਸਾਲ ਅਸੀਂ ਕੰਮ ਵਿਚ ਤਾਕ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਦਰਅਸਲ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਨਾਲੋਂ ਕੰਮ ਦਾ ਬੋਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਇਹ ਕੰਮ ਬਹੁਤ ਰੁਖਾ ਤੇ ਦੁਹਰਾਉ ਭਰਿਆ ਸੀ। ਇਕੋ ਸ਼ਬਦ ਕਈ ਵਾਰ ਨਾਂਵ, ਪੜਨਾਂਵ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ, ਕਿਰਿਆ ਆਦਿ ਕਈ ਵਿਆਕਰਣਕ ਕੋਟੀਆਂ ਅਧੀਨ ਲਿਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਕਰਮਕ ਤੇ ਸਕਰਮਕ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਇੰਦਰਾਜ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੂਖਮ ਅੰਤਰ ਦੱਸਣ ਲੱਗਾਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਬਾਸੀਆਂ ਆਉਣ ਲੱਗਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਸਾਰੀ ਗਰਦਾਨ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਚਕਰਾਉਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਦਾ ਅੱਧਾ ਕੰਮ ਕਰਮ ਤੇ ਬਾਕੀ ਅੱਧਾ ਕਰਮਕਾਂਡ ਹੀ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਆਤਮਾ ਸਮਝਣ ਤੇ ਫਿਰ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਤਿਲਕਵਾਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸੀ। ਕਈ ਸ਼ਬਦ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਕੱਸਵੀਂ ਪੰਡ ਵਾਂਗ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪਾਸਿਓਂ ਹੱਥ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈਂਦਾ। ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਲ ਏਨਾ ਜੁੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਢੁਕਵਾਂ ਸ਼ਬਦ ਮਿਲਣਾ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨਾ ਵੀ ਅਸੰਭਵ ਜਿਹਾ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਭਾਸ਼ਾ 'ਚ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਾਰ ਵਾਰ ਸੁਧਾਈ ਕਰਦੇ, ਖਿਝੇ ਤੇ ਅੱਕੇ ਹੋਏ ਅਸੀਂ ਵਾਰ ਵਾਰ ਚਾਹ ਪੀਂਦੇ। ਸਾਡਾ ਚਾਹ-ਪੱਤੀ-ਦੁਧ ਦਾ ਬਿੱਲ ਵੀ ਵਧਦਾ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਸਾਡੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਦਾ ਜਬਰਜ਼ਿਨਾਹ ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਕ ਜਣਾ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਯਾਰ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਚਾਹ ਬਣਵਾ ਲਿਆ ਕਰੋ, ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਮਰਜ਼ੀ, ਜਿੰਨੀ ਵਾਰੀ ਮਰਜ਼ੀ, ਕੰਡੇਦਾਰ, ਡੱਕਾ ਗੱਡਵੀਂ, ਪਰ ਆਹ ਪੋਥੇ ਤੇ ਹਮਕ ਵਾਲੀ ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਮੇਰੇ ਮੂਹਰਿਉਂ ਚੱਕ ਲਓ।

ਫਿਰ ਵੀ ਲਾ ਪਾ ਕੇ ਬਹੁਰੰਗੇ, ਬਹੁਅਰਥੀ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਸਨ ਜੋ ਸਾਡਾ ਦਿਲ ਪਰਚਾਵਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, ਆਹ ਦੇਖੋ ਜੀ ਇਕ ਸ਼ਬਦ, ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਕਵੀ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਕਮਲ਼ਾ ਵੀ। ਦੂਜੇ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਕਵੀ ਤੇ ਕਮਲ਼ੇ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਹੀ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਕਿਸੇ ਨੇ ਲਿਖਿਆ 'ਗਰਦਨ ਤੋੜਨੀ।' ਰਿਆਲ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਬੁਲ੍ਹ ਫਰਕਣ ਲੱਗ ਪਏ, ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਕੀ ਬਾਣੀਆਂ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ, ਗਰਦਨ ਟੁੱਟਣ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੀ ਵਿਗੜਨਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੱਟਾਂ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕੱਟ ਕੇ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ 'ਧੌਣ ਭੰਨਣੀ'। ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਲਈ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਚਿੱਤਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬੇਢੰਗੇ ਤੇ ਬਚਗਾਨੇ ਜਿਹੇ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਸਿਰ ਪੈਰ ਨਹੀਂ। ਚਿੱਤਰ ਮੂੰਹ ਬੋਲਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਹਰ ਚਿੱਤਰ ਵਿਚ ਚਿੱਤਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਸੇਧਤ ਇਕ ਤੀਰ ਜ਼ਰੂਰ ਵਾਹਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਚਰਖੇ ਦੇ ਹੇਠਾਂ 'ਚਰਖਾ' ਲਿਖ ਕੇ ਚਿੱਤਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਤੀਰ ਮਾਰਿਆ ਮਿਲੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਹੱਸਣਾ ਕਿ ਤੀਰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਚਰਖੇ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਵਿਚ ਚਰਖਾ ਕਿਥੇ ਹੈ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ 'ਐਸ' ਅੱਖਰ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਇਕ ਦਿਨ ਕਹਿੰਦਾ, "ਯਾਰ ਸਾਰਾ ਭਾਰ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਤੇ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।" ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਕੁਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਤਕਰੀਬਨ ਪੰਜਵਾਂ ਹਿੱਸਾ 'ਐਸ' ਅੱਖਰ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। "ਛੱਡ ਯਾਰ, 'ਸ' ਧੁਨੀ ਦਾ ਅੱਧਾ ਭਾਰ ਤਾਂ 'ਸੀ' ਨੇ ਵੰਡਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਕੋਈ ਸੀ ਕੀਤੀ?" ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੋ 'ਸੀ' ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਨੇ ਅਹਿਸਾਨ ਜਤਾਇਆ। "'ਸੀ' ਵਿਚਾਰੀ ਨੂੰ ਤਾਂ 'ਐਸ' ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ 'ਕੇ' ਦੀ ਵਗਾਰ ਵੀ ਕਰਨੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ।" ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ।

ਇਕ ਦੁਬਿਧਾ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਵਾਰ ਵਾਰ ਦੋ-ਚਾਰ ਹੁੰਦੇ ਸਾਂ ਜਿਸਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਮੁਹਾਵਰੇ 'ਅੰਗੂਰਾਂ ਦੀ ਰੁੱਤ, ਦਾਖਾਂ ਦਾ ਮੌਸਮ' ਨਾਲ ਬਿਆਨਦੇ ਸਾਂ। ਕਿਸੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਭਦਾ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਲਈ ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਂਦੀ ਸੀ ਤਦ ਇਹ ਮਸਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ 'ਗਰੇਪ ਸੀਜ਼ਨ' ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਹਿਣਾ 'ਅੰਗੂਰਾਂ ਦੀ ਰੁੱਤ' ਦੂਜੇ ਨੇ ਕਹਿਣਾ 'ਦਾਖਾਂ ਦਾ ਮੌਸਮ'। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਕ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਵਿਆਖਿਆਵਾਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਨ, ਇਕ ਸਾਥ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਤੇ ਬੜੀਆਂ ਹਾਸੋਹੀਣੀਆਂ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਇਕੋ ਵਿਆਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਦੋਨਾਂ 'ਚੋਂ ਕਿਹੜੀ? ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦਾਖਾਂ ਪਸੰਦ ਹਨ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅੰਗੂਰ; ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੌਸਮ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਰੁੱਤ। ਫਿਰ ਇਹ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵੀ ਤਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ: ਅੰਗੂਰਾਂ ਦਾ ਮੌਸਮ, ਦਾਖਾਂ ਦੀ ਰੁੱਤ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਕਿ 'ਮੌਸਮੀ ਡੱਡੂ' ਮੁਹਾਵਰੇ ਤੋਂ ਤਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੀਜ਼ਨ ਲਈ 'ਮੌਸਮ' ਵਧੇਰੇ ਢੁਕਵਾਂ ਸ਼ਬਦ ਲਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਨੇ ਕਹਿ ਦੇਣਾ ਫਿਰ 'ਰੁੱਤ ਰੁੱਤ ਦਾ ਮੇਵਾ' ਮੁਹਾਵਰੇ ਦਾ ਕੀ ਕਰੀਏ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਫਾਰਸੀ ਜਾਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਣ ਦਾ ਝਗੜਾ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹਿਚਕਚਾਹਟ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਖੁਦ ਕਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ 'ਅੰਗੂਰਾਂ ਦੀ ਰੁੱਤ, ਦਾਖਾਂ ਦਾ ਮੌਸਮ' ਮੁਹਾਵਰੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਸੁਲਝਾਇਆ ਹੈ!

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਉਪਬੋਲੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਵੀ ਏਹੀ ਇੱਟ-ਖੜਿੱਕਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ; ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਹਿਣਾ 'ਏਦਾਂ' ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਨੇ ਕਹਿਣਾ 'ਇਵੇਂ' ਜਦ ਕਿ 'ਇੰਝ' ਤੇ 'ਏਕਣ' ਦੇ ਝੰਡਾਬਰਦਾਰ ਅਲੱਗ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਜੀਬੋ-ਗ਼ਰੀਬ ਚਰਿਤਰ ਤੇ ਵੀ ਅਸੀਂ ਅਚੰਭੇ 'ਚ ਪਏ ਰਹਿੰਦੇ ਸਾਂ। ਕਿਤੇ ਏਨੀ ਕੰਜੂਸ ਕਿ ਬੇਹੱਦ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੰਕਲਪ 'ਆਉਣ ਵਾਲੇ' ਤੇ 'ਬੀਤੇ ਹੋਏ' ਦਿਨ ਲਈ ਇਕੋ ਸ਼ਬਦ 'ਕਲ੍ਹ' ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਕਿਤੇ ਨਿਗੂਣੇ ਸੰਕਲਪ ਲਈ ਧੂੜ, ਕਿਣਕਾ, ਜ਼ੱਰਾ, ਰੀਣ, ਭੋਰਾ... ਆਦਿ ਕਈ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਟਾਂਡ ਲੱਗੀ ਪਈ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕਲ੍ਹ ਲਈ 'ਭਲਕ' ਸ਼ਬਦ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਬੋਲਚਾਲ ਵਿਚੋਂ ਅਲੋਪ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਮਾੜਾ ਮੋਟਾ ਸ਼ਬਦ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੀ ਜੋਤ ਜਗਦੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ।

ਸਾਡੇ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮਕਰਣ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। 'ਪੈਟਰੀਆਟ' ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਮਰਹੂਮ ਸ਼ੌਕੀਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਰੀਟਾ ਸ਼ਰਮਾ ਜੋ ਖੁਦ ਨਾਮੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸੀ, ਅਕਸਰ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਅਸੀਂ ਉਸਦੇ 'ਸ਼ਿਸ਼ੂ' ਦਾ ਨਾਂ ਰੱਖਿਆ 'ਸੁਰਖਾਬ'। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਜੀਵ, ਸਜਿੰਦ, ਰਸ਼ਿਮ, ਰੂਮਕਾ, ਮਾਨਵਜੀਤ ਆਦਿ ਅਨੇਕਾਂ ਨਾਂ ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ।

ਸ਼ਬਦ-ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਨੂੰ 'ਨਿਰੁਕਤੀ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਪਤਾ ਮੈਨੂੰ ਰਿਆਲ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਲੱਗਾ। ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਪਿਛੋਂ ਜਦ ਮੇਰਾ ਜਤੀਸਤੀਪੁਣਾ ਖਤਮ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਕੁਖੋਂ ਇਕ ਬੇਟੀ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਦਾ

ਡਾ. ਅਤਰ ਸਿੰਘ

ਮੈਂ ਨਾਂ ਰੱਖਿਆ 'ਨਿਰੁਕਤੀ'। ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਹੁਰੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਲੜਕਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਨਾਂ ਰੱਖ ਦੇਵੀਂ 'ਗੋਸ਼ਟ ਸਿੰਘ'!

ਅਕਸਰ ਹਉਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਵੀ ਖੜਾ ਹੋਇਆ ਰਹਿੰਦਾ। ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਕਾਰਡ ਚੈਕ ਕਰਨ ਦੀ ਖਿਚ-ਧੂਹ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰੀ ਇਕ ਜਣਾ ਦੂਜੇ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਕੱਟ ਦਿੰਦਾ, ਦੂਜਾ ਜਣਾ ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿੰਦਾ। 'ਲੰਪਟ' ਸਾਡੇ ਇਕ ਸਹਿਕਰਮੀ ਦਾ ਮਨਭਾਉਂਦਾ ਸ਼ਬਦ ਸੀ ਪਰ ਰਿਆਲ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਚਿੜ੍ਹ ਸੀ। ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਹਰ ਵਾਰੀ ਕੱਟ ਮਾਰਦੇ ਪਰ ਏਨੀ ਵਢ-ਟੁੱਕ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਵਿਚ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਡਟਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ bass, ਜਿਸ ਦਾ ਹਿੰਦੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਭ ਕੋਸ਼ਾਂ ਨੇ ਅਰਥ ਦਿੱਤਾ, 'ਨਿੰਬੂ ਦੇ ਦਰਖਤ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਛਿੱਲ, ਸੁਫਾ, ਮੂਹੜਾ'। ਸਾਡੇ ਕਾਰਡ ਵਿਚ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਦਰਅਸਲ ਇਕ ਲਿੰਡਨ ਨਾਮੀ ਦਰਖਤ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਛਿੱਲ ਹੈ ਤੇ ਲਿੰਡਨ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਅਰਥ 'ਲਾਈਮ' ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਭ ਨੂੰ ਭੁਲੇਖਾ ਲੱਗਾ। ਮਜ਼ੇ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ 'ਲਾਈਮ' ਨਿੰਬੂ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਹੋਰ ਦਰਖਤ ਹੈ। ਰਿਆਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਹ ਬੂਟਾ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਗਲਤੀ ਫੜ੍ਹੀ ਗਈ। ਮੈਂ ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਵੀ, ਔਨਲਾਈਨ ਸਮੇਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ-ਹਿੰਦੀ ਕੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਸਭ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਸਮਾਜਕ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਮਾਡਲ

(ੳ) ਹਉਮੈ ਮਾਰਗ

1. ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟ, ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਸੰਪੂਰਨ ਇਤਿਹਾਸ ਇਕ ਸ੍ਵੈ-ਚੇਤਨ ਸਮੁੱਚਤਾ ਵਿਚ ਬੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਮਨ ਹੈ। ਇਹ ਸਮੁੱਚਤਾ ਸਮੇਂ-ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਪਦਾਰਥ-ਊਰਜਾ ਦੀ ਕੈਦ ਤੋਂ ਪਾਰ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਭਰਪੂਰ ਅਵਸਥਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਅੰਦਰਲੇ ਤਮਾਮ ਵਿਰੋਧੀ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਮਿਲ ਕੇ ਇਕ ਸੰਪੂਰਨ ਸੰਨਾਟਾ ਪੈਦਾ

ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ

ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਪੂਰਨ ਸੰਨਾਟਾ ਹੀ ਸੁੰਨ-ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਪਾਰ-ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ ਜੋ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਟਕਰਾਅ ਤੋਂ ਪਾਰ ਸਮੁੱਚਤਾ ਦੀ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੁੱਧ ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਅਕਾਲਿਕ ਅਤੇ ਅਸਥਾਨਕ ਮੌਨ ਸਮਾਧੀ ਹੈ; ਅੰਤਰਿ ਸੁੰਨੰ ਬਾਹਰਿ ਸੁੰਨੰ ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਸੁੰਨਮ ਸੁੰਨੰ॥ ਚਉਥੇ ਸੁੰਨੈ ਜੋ ਨਰੁ ਜਾਣੈ ਤਾ ਕਉ ਪਾਪੁ ਨ ਪੁੰਨੰ॥ ਘਟਿ ਘਟਿ ਸੁੰਨ ਕਾ ਜਾਣੈ ਭੇਉ॥ ਆਦਿ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰੰਜਨ ਦੇਉ॥ ਜੋ ਜਨੁ ਨਾਮ ਨਿਰੰਜਨ ਰਾਤਾ॥ ਨਾਨਕ ਸੋਈ ਪੁਰਖੁ ਬਿਧਾਤਾ॥ (1, 51, ਪੰਨਾ 943)

ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਦੋਨੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਤਬਦੀਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਸੰਕਲਪ ਹਨ। ਨਾਲੇ ਫੇਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਵੀ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿਚ ਹੀ ਬੱਝੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਬ੍ਰਹਮ ਵੀ ਹੈ। ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੁਰਤਿ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਜੀਵ ਆਤਮਾਵਾਂ ਵੀ ਹਨ ਪਰ ਪਾਰ-ਬ੍ਰਹਮ ਜੋ ਸਾਰੀ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਸਮਾਈ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਇਕੋ ਇਕ ਸਦੀਵੀ ਅਤੇ ਸਥਾਈ ਸਤਿ ਹੈ:

ਨਰਕੁ ਸੁਰਗੁ ਨਹੀ ਜੰਮਣੁ ਮਰਣਾ
ਨਾ ਕੋ ਆਇ ਨ ਜਾਇਦਾ॥3॥
ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨੁ ਮਹੇਸੁ ਨ ਕੋਈ॥
ਅਵਰੁ ਨ ਦੀਸੈ ਏਕੋ ਸੋਈ॥
ਬੇਦ ਕਤੇਬ ਨ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਸਾਸਤ॥
ਪਾਠ ਪੁਰਾਣ ਉਦੈ ਨਹੀ ਆਸਤ॥
ਕਹਤਾ ਬਕਤਾ ਆਪਿ ਅਗੋਚਰੁ
ਆਪੇ ਅਲਖੁ ਲਖਾਇਦਾ॥13॥

ਸੁੰਨ ਸਰੂਪ ਪਾਰ-ਬ੍ਰਹਮ (ਨਿਰਗੁਨ) ਅਤੇ ਸਮੁੱਚਾ ਟਾਈਮ-ਸਪੇਸ (ਸਰਗੁਨ) ਦੋ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਹਸਤੀਆਂ ਨਹੀਂ। ਸਮਾਨੰਤਰ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਬੱਝੇ ਹੋਏ ਇਕੋ ਇਕ ਸਤਿ ਦੇ ਦੋ ਪਰਿਪੂਰਨ ਰੂਪ ਹਨ- "ਸੋਈ ਗੁਪਤੁ ਸੋਈ ਆਕਾਰੁ॥"

2. ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋ ਕੇ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਦਾ ਹੀ ਅੰਸ਼ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਤਿ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸਮੁੰਦਰ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਕੋਈ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਬਿਲਕੁਲ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁੰਨ ਸ਼ਬਦ (ਨਿਰਗੁਨ) ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਇਤਿਹਾਸ (ਸਰਗੁਨ) ਸਤਿ ਤਾਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁੰਨ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਇਕ ਭਰਮ ਹੈ ਜੋ ਸਤਿ ਨਹੀਂ: "ਜੈਸਾ ਸੁਪਨਾ ਰੈਨਿ ਕਾ ਤੈਸਾ ਸੰਸਾਰ॥ ਦਿਰਸ਼ਟਮਾਨ ਸਭੁ ਬਿਨਸੀਐ ਕਿਆ ਲਗਹਿ ਗਵਾਰ॥"

ਸੋ ਇਸ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਸਤਿ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਇਸਦੇ ਸਮੁੱਚਤਾ ਦਾ ਅਨਿਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਹੋਣ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ। ਵੱਖਰੀ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਂਦ ਦਾ ਭਰਮ ਹੀ ਮਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਅਗਿਆਨ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ- "ਮਾਇਆ ਮੋਹ ਅਗਿਆਨ ਹੈ।" ਗਿਆਨ ਕਾਰਨ ਜਿਹੜੀ ਹੋਂਦ ਸਤਿ ਹੈ-ਇਹ ਜੱਗ ਸੱਚੇ ਕੀ ਕੋਠੜੀ ਹੈ-ਅਗਿਆਨ ਕਾਰਨ ਉਹੋ ਹੋਂਦ ਅਸਤਿ (ਮਾਇਆ) ਹੈ-ਰੈਨਿ ਕੇ ਸੁਪਨੇ ਜੈਸੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸੋ ਇਹ ਜਗਤ, ਇਹ ਰਚਨਾ, ਇਹ ਇਤਿਹਾਸ, ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਸੰਸਾਰ ਸਭ ਸੱਚ ਹੈ। ਪਰ ਇਸਦੀ ਸ੍ਵੈ-ਚੇਤਨ ਸੁੰਨ ਸਰੂਪ ਪਾਰ-ਬ੍ਰਹਮ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਝੂਠ ਹੈ, ਭਰਮ ਹੈ, ਦੁਬਿਧਾ ਹੈ, ਦ੍ਵੈਤ ਹੈ, ਮਾਇਆ ਹੈ, ਬੰਧਨ ਹੈ, ਸਰਾਪ ਹੈ, ਦੁੱਖ ਹੈ, ਅਗਿਆਨ ਹੈ, ਵਿਛੋੜਾ ਹੈ, ਵਿਯੋਗ ਹੈ, ਤੜਪ ਹੈ, ਤਾਂਘ ਹੈ:

ਕਿਤੁ ਕਿਤੁ ਬਿਧਿ ਜਗੁ ਉਪਜੈ ਪੁਰਖਾ
ਕਿਤੁ ਕਿਤੁ ਦੁਖਿ ਬਿਨਸਿ ਜਾਈ॥
ਹਉਮੈ ਵਿਚਿ ਜਗੁ ਉਪਜੈ ਪੁਰਖਾ
ਨਾਮਿ ਵਿਸਰਿਐ ਦੁਖੁ ਪਾਈ॥

3. ਮਾਇਆ ਕਾਰਨ ਮਨੁੱਖ ਵਿਚ ਹਉਮੈ ਉਪਜਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਹਉਮੈ ਫੇਰ ਜਗਤ ਦੀ ਵੰਡੀ ਪਾ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ "ਮੈਂ" (ਸਬਜੈਕਟ) ਅਤੇ "ਜਗਤ ਮਨਫ਼ੀ ਮੈਂ" (ਅਬਜੈਕਟ) ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। 'ਮੈਂ' ਅਤੇ 'ਸ਼ਰੀਰ', "ਮੈਂ" ਅਤੇ "ਉਹ", "ਮੈਂ" ਅਤੇ 'ਸੰਸਾਰ' ਆਦਿ ਵਿਚ ਵੰਡ ਵੀ ਇਸ ਹਉਮੈ ਕਾਰਨ ਹੀ ਉਪਜਦੀ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖ ਅੰਦਰ ਜਾਗੀ ਹਉਮੈ ਸਮੁੱਚਤਾ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਦੀ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਅਨੇਕਤਾ ਵਿਚ ਖੰਡ ਖੰਡ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਖੰਡ ਖੰਡ ਹੋਇਆ ਅਨੁਭਵ ਆਪਣੇ ਟੋਟਿਆਂ ਦੇ ਜੋੜ-ਤੋੜ (ਜੋ ਹਉਮੈ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕਤਾ ਹੈ) ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਬੋਲੀ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਔਰਤ ਦਾ ਔਰਤਪਣ ਮਾਂ, ਧੀ, ਭੈਣ, ਭਰਜਾਈ, ਪਤਨੀ, ਮਾਸ਼ੂਕ ਆਦਿ ਵਿਚ ਵਿਖੰਡਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪਹਿਚਾਣ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਸਭਿਆਚਾਰ, ਵਿਭਿੰਨਤਾ, ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖਿਲਰੀ ਪਈ ਮਾਇਆ ਸਭ ਹਉਮੈ ਕਾਰਨ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ-"ਹਉ ਵਿਚ ਮਾਇਆ, ਹਉ ਵਿਚ ਛਾਇਆ॥ ਹਉਮੈ ਕਰਿ ਕਰਿ ਜੰਤ ਉਪਾਇਆ॥"

ਇਹ ਹਉਮੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੀਗਲ ਨੇ ਮਨੋਵੇਗ ਆਖ ਕੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਚਾਲਕ ਸ਼ਕਤੀ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਮਾਰਕਸ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ 'ਪੈਸ਼ਨ ਆਫ ਗਰੀਡ' (ਤਮ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੁੱਖ) ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਅਸਲੇ ਨਾਲੋਂ ਨਿਖੇੜ ਕੇ ਭਾਵ ਐਲੀਨੇਟ ਕਰਕੇ ਸਮਾਜਕ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਚਾਲਕ ਸ਼ਕਤੀ ਬਣੀ ਰਹੀ।

ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਦੌਲਤ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਭੁੱਖ ਜਾਂ ਹਉਮੈ ਨੇ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭੋਜਨ ਲੱਭ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਖੰਡਾਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ ਦੀ ਸੈਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਂਝੇ ਸੰਚਾਰ ਨੈਟਵਰਕ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੋਂਦ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਇਸ ਹਉਮੈ ਨੇ ਹੀ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਪੂੰਜੀਪਤੀ ਦੀ ਭੁੱਖ ਏਨੀ ਵਧ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕੋਈ ਇਕ ਦੇਸ਼ (ਉਸਦਾ ਆਪਣਾ ਦੇਸ਼) ਉਸ ਦੀ ਭੁੱਖ ਨਾ ਮਿਟਾ ਸਕੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਤੁਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਲਈ ਕੌਮੀ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੇ ਕੋਈ ਮਾਅਨੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਹਉਮੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਇਆ (ਪੂੰਜੀ ਅਤੇ ਪਾਵਰ) ਲਈ ਭੁੱਖ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਣ ਦੇ ਰਸਤੇ ਪਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ਾਂ, ਵਿਦਵਾਨਾਂ, ਸੰਤਾਂ, ਸਾਧਾਂ ਆਦਿ

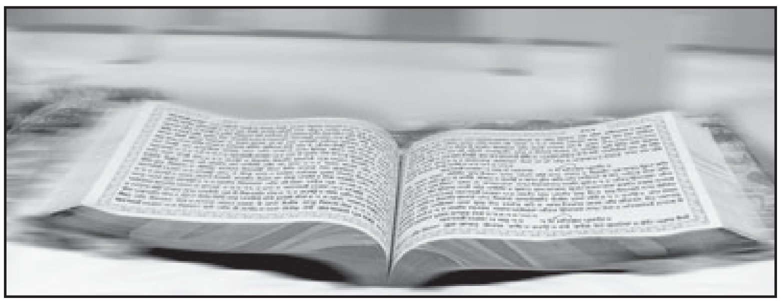

ਦੀ ਥਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਪੂੰਜੀਪਤੀਆਂ ਦੀ ਭੁੱਖ ਜਾਂ ਹਉਮੈ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਕਰਨ ਦਾ ਰਸਤਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਉਮੈ, ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਰਾਹੀਂ ਪਰਮ ਸਤਿ ਨੂੰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਇਸ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਇਸੇ ਲਈ ਕੇਵਲ ਦੁੱਖ ਦਾ ਸੋਮਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਦੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰੇ ਦਾ ਸਾਧਨ ਵੀ ਸਮਝਦੇ ਸਨ; "ਹਉਮੈ ਦੀਰਘ ਰੋਗੁ ਹੈ ਦਾਰੂ ਭੀ ਇਸੁ ਮਾਹਿ॥"

(ਅ) ਸ਼ਬਦ ਮਾਰਗ

1. ਪੱਛਮ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਮਾਇਆਵਾਦੀ (ਹਉਮੈਵਾਦੀ) ਰਸਤੇ ਦੇ ਉਲਟ ਸਗਲ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਆਕਾਰ ਦੇ ਅਨੰਤ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਤਤਕਾਲੀਨ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਪੂਰਬ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਮਾਰਗ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਰਸਤੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰ ਲਵੇ, ਤਾਂ ਫੇਰ ਇਸ ਸਮੁੱਚਤਾ ਦਾ ਅਨੁਭਵ 'ਸ੍ਵੈ-ਚੇਤਨ ਮੈਂ' ਬਣ ਕੇ ਉਸਦੀ ਸੁਰਤਿ ਅੰਦਰ ਜਾਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਨਿੱਜੀ 'ਮੈਂ' ਜਾਂ ਹਉਮੈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨੀਂਦਰ ਖੁਲ੍ਹਣ ਉਪਰੰਤ 'ਸੁਪਨ ਮੈਂ' ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਸਾਰਥਕਤਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ।

2. ਜਦੋਂ ਸ੍ਵੈ-ਚੇਤਨ ਮੈਂ ਜਾਗਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਵਾਸਤਵਿਕ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਅਸਥਾਈ ਅਤੇ ਮਾਇਆਵੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ- "ਜੈਸਾ ਸੁਪਨਾ ਰੈਨਿ ਕਾ ਤੈਸਾ ਸੰਸਾਰ" ਅਤੇ ਸਮਝ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਾਸਤਵਿਕ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਅਤੇ ਦੁਖ ਸੁਖ ਸਭ ਛਲ ਮਾਤਰ ਹੀ ਹਨ; "ਮਾਣੈ ਰੰਗ ਭੋਗ ਬਹੁ ਨਾਰੀ॥ ਜਿਉ ਨਰਪਤਿ ਸੁਪਨੈ ਭੇਖਾਰੀ॥"

ਸ੍ਵੈ-ਚੇਤਨ ਮੈਂ ਦੇ ਜਾਗਣ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਸਤਵਿਕ ਸੰਸਾਰ ਦੀ 'ਨਿੱਜੀ ਮੈਂ' ਦੇ ਤਨ ਮਨ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਵੀ ਪਤਾ ਚਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ- "ਝੂਠਾ ਤਨੁ ਸਾਚਾ ਕਰਿ ਮਾਨਿਓ ਜਿਉ ਸੁਪਨਾ ਰੈਨਾਈ॥" ਜੀਵਨ ਮੌਤ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਉਵੇਂ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਜਾਗਣ ਉਪਰੰਤ 'ਸੁਪਨ ਮੈਂ' ਦੇ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ।

3. ਵਾਸਤਵਿਕ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਮੌਤ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਮਾਰਗ 'ਸ੍ਵੈ-ਚੇਤਨ ਮੈਂ' ਦੇ ਜਾਗਣ ਨਾਲ ਹੀ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਵਾਸਤਵਿਕ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਮੈਂ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਮੌਤ ਦੇ ਗੇੜ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਹਉਮੈ ਅਤੇ ਅਗਿਆਨ ਦੀ ਹੀ ਉਪਜ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਇਸ ਹਉਮੈ ਅਤੇ ਅਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਨਾਲ ਹੀ ਸ੍ਵੈ-ਚੇਤਨ ਮੈਂ ਜਾਗ ਸਕਦੀ ਹੈ- "ਆਪੁ ਗਇਆ, ਸੋਝੀ ਪਈ, ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਮੇਲਾ॥" ਕਿਉਂਕਿ "ਹਉਮੈ ਨਾਵੈ ਨਾਲਿ ਵਿਰੋਧੁ ਹੈ ਦੁਇ ਨ ਵਸਹਿ ਇਕ ਠਾਇ", ਇਸ ਲਈ "ਹਉ ਹਉ ਕਰਤ ਨਹੀਂ ਸਚੁ ਪਾਈਐ।। ਹਉਮੈ ਜਾਇ ਪਰਮ ਪਦੁ ਪਾਈਐ॥" ਪਰ ਇਸ ਹਉਮੈ ਅਤੇ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਤਦ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ, ਜਦੋਂ "ਮੂਲ ਪਛਾਣਹਿ ਤਾ ਸਹੁ ਜਾਣਹਿ ਮਰਣ ਜੀਵਨ ਕੀ ਸੋਝੀ ਹੋਈ॥" ਇਹ ਮੂਲ ਪਛਾਣਨ ਵਾਸਤੇ ਆਪਾ ਚੀਨਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤੇ ਆਪਾ ਚੀਨਣ ਦਾ ਇਹ ਕੰਮ ਕੇਵਲ ਸ਼ਬਦ ਖੋਜ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ: "ਸਬਦੁ ਖੋਜਿ ਇਹੁ ਘਰੁ ਲਹੈ ਨਾਨਕੁ ਤਾ ਕਾ ਦਾਸੁ॥"

4. ਸ਼ਬਦ ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਧੁਨੀਆਤਮਕ ਚੱਕਰਵਿਊ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਜਾਦੂ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਵੀਚਾਰੁ ("ਬੇਦ ਕਤੇਬ ਕਹਹੁ ਮਤ ਝੂਠੇ ਝੂਠਾ ਜੋ ਨ ਬਿਚਾਰੈ॥"), ਖੋਜ ("ਖੋਜਤ ਖੋਜਤ ਖੋਜਿ ਬੀਚਾਰਿਓ ਰਾਮ ਨਾਮ ਤਤੁ ਸਾਰ॥"), ਆਪਾ ਚੀਨਣ ("ਜਨ ਨਾਨਕ ਬਿਨੁ ਆਪਾ ਚੀਨੈ ਮਿਟੈ ਨ ਭ੍ਰਮ ਕੀ ਕਾਈ॥"), ਬਾਣੀ ਅਧਿਐਨ ("ਜੀਉ ਤਪਤੁ ਹੈ ਬਾਰੋ ਬਾਰ॥ ਤਪਿ ਤਪਿ ਖਪੈ ਬਹੁਤੁ ਬੇਕਾਰ॥ ਜੈ ਤਨਿ ਬਾਣੀ ਵਿਸਰਿ ਜਾਇ॥ ਜਿਉ ਪਕਾ ਰੋਗੀ ਵਿਲਲਾਇ"), ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ (ਅੰਤਰਿ ਤੀਰਥੁ ਗਿਆਨੁ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀਆ ਬੁਝਾਇ॥") ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ("ਜਬ ਲਗੁ ਦੁਨੀਆ ਰਹੀਐ ਨਾਨਕ ਕਿਛੁ ਸੁਣੀਐ ਕਿਛੁ ਕਹੀਐ॥") ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਇਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਂਦੀ।

ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਅਲਿਪਤ ਰਹਿ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਬਿੰਦੂ (ਜਿਵੇਂ ਓਮ ਦੇ ਉਚਾਰਣ ਉਪਰੰਤ

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ

ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਚੁੱਪ ਜਾਂ ਨਿਰਾਕਾਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਰਯ ਅਵਸਥਾ ਵੀ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਅੰਦਰ ਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦਾ, ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ (ਨਾਵਾਂ) ਰਾਹੀਂ ਨਿਰੰਤਰ ਟਿਕਾਉ ਹੀ ਲਿਵ ਜਾਂ ਭਗਤੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ 'ਓਮ' ਦੇ ਨਾਲ '1' ਅਤੇ 'ਕਾਰ' ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੂਰਾ ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ।

ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਪਦਾਂ ਰਾਹੀਂ 'ਓਮ' ਦੇ ਚਿਹਨ ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਤੁਰਯ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਗੁਣਾਂ (ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਪਦਾਂ 1, ਕਾਰ, ਨਾਮ, ਕਰਤਾ, ਪੁਰਖ, ਨਿਰਭਉ...।) ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਉਪਰੋਕਤ ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਪਦ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਿੱਥੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਦਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗੁਰਬਾਣੀ ਖੋਜ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚੋਂ। ਸੋ ਓਮ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਾਰਾ ਚਾਨਣ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ 'ਓਮ' ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ: "ਜੇ ਸਉ ਚੰਦਾ ਉਗਵਹਿ ਸੂਰਜ ਚੜਹਿ ਹਜਾਰ॥ ਏਤੇ ਚਾਨਣ ਹੋਦਿਆ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਘੋਰ ਅੰਧਾਰ॥"

ਸ਼ਬਦ ਖੋਜ ਬਾਣੀ ਦਾ ਮਾਰਗ ਹੈ। ਬਾਣੀ ਨਾਮ ਦਾ। ਨਾਮ ਓਮ ਦਾ ਅਤੇ ਓਮ ਉਸ ਸੁੰਨ ਦਾ ਜੋ ਬੱਸ ਹੈ ਹੀ ਅਤੇ ਜੋ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾ ਮਾਰਗ ਨਹੀਂ। ਜਿਵੇਂ ਓਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਸੁੰਨ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਅੱਪੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਓਮ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਖੋਜ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਾਣੀ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਅੱਪੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਇਕ ਲੰਮੀ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਬਾਅਦ ਸ਼ਬਦ ਖੋਜ, ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ, ਇਕ ਅਜਪਾ ਜਾਪ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਕਰਕੇ ਬਿਨਾ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤੇ ਹੀ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਿਰੰਤਰ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ; "ਓਥੈ ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦ ਵਜਹਿ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ ਗੁਰਮਤੀ ਸਬਦੁ ਸੁਣਾਵਣਿਆ॥" ਪਰ ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਜੋ ਨਿਰ-ਸੰਦੇਹ ਚਿਹਨ (ਅੱਖਰਾਂ) ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੈ, ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਬੱਸ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਹੀ ਸਹਾਰਾ ਹੈ:

ਅਖਰੀ ਨਾਮੁ ਅਖਰੀ ਸਾਲਾਹ॥
ਅਖਰੀ ਗਿਆਨੁ ਗੀਤ ਗੁਣ ਗਾਹ॥
ਅਖਰੀ ਲਿਖਣੁ ਬੋਲਣੁ ਬਾਣਿ॥
ਅਖਰਾ ਸਿਰਿ ਸੰਜੋਗੁ ਵਖਾਣਿ॥
ਜਿਨਿ ਏਹਿ ਲਿਖੇ ਤਿਸੁ ਸਿਰਿ ਨਾਹਿ॥
ਜਿਵ ਫੁਰਮਾਏ ਤਿਵ ਤਿਵ ਪਾਹਿ॥
(ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ, ਜਪੁ, 1, 19, 4)

ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਉਹ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ: "ਏਨਾ ਅਖਰਾ ਮਹਿ ਜੋ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੂਝੈ ਤਿਸੁ ਸਿਰਿ ਲੇਖੁ ਨਾ ਹੋਈ॥"

#

ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ...

ਵਿਚ 'ਨੀਂਬੂ ਕਾ ਪੇੜ' ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ! ਅਸਲ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਏਥੇ ਲਾਇਮ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਨਿਖੇੜਵੀਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਜਿੰਨਾ ਹੋਰ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਗਲਤੀਆਂ ਕਢਦੇ ਸਾਂ ਉਨਾ ਹੀ ਖੁਦ ਡਰ ਜਾਂਦੇ ਸਾਂ। ਦਰਅਸਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਹੀ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖ ਵੀ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਕੰਮ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਂ, ਸਭ ਤੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਵਿਸਿਸ਼ਟ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਪਟਿਆਲਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਾਲੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ-ਪੰਜਾਬੀ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁਕੇ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਗਲਤੀਆਂ ਲਭਦੀਆਂ ਸਨ। ਦਰਅਸਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਕੋਸ਼ ਸਿਰਫ਼ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਹਰੀ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ-ਹਿੰਦੀ ਕੋਸ਼ ਦੀ ਚੋਖੀ ਨਕਲ ਕਰ ਮਾਰੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਹਰੀ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਤਾਂ ਰਹਿ ਹੀ ਗਈਆਂ, ਖੁਦ ਆਪ ਵੀ ਹੋਰ ਪਾ ਦਿਤੀਆਂ।

ਬਾਹਰੋਂ ਅੰਦਰੋਂ ਆਉਂਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਸਾਡੇ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਜੀਅ ਲਾਉਂਦੇ। ਇਕ ਲੇਖਕ ਤਾਂ ਏਥੋਂ ਤੱਕ ਕਹਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਕੋਲ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਜੋ ਸਕੂਨ ਇਹ ਖੁਸ਼ਕ ਜਿਹਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਕਿਧਰੇ ਨਹੀਂ। ਗੇੜਾ ਮਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ 'ਚ ਹਰਭਜਨ ਹਲਵਾਰਵੀ ਵੀ ਸੀ। ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸਦੀ ਸੂਅਰਤ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਸਹਾਇਕ ਕੋਸ਼ਕਾਰ ਰੱਖ ਲਿਆ ਪਰ ਉਹ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਪਿਛੋਂ ਹੀ ਔਖਾ ਹੋ ਕੇ 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' 'ਚ ਚਲੇ ਗਿਆ। ਰਿਆਲ ਸਾਹਿਬ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਨਿਰੁਕਤੀ ਸਮਝਾਉਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਮਲਕ ਦੇਣੀ ਡੱਬ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਆਪਣੀ ਲਿਖੀ ਕੋਈ ਕਿਤਾਬ ਵੀ ਫੜਾ ਦਿੰਦੇ। ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਉਹ ਬਾਹਲਾ ਹੀ ਖਹਿੜੇ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਿੱਛਾ ਛਡਾਉਣ ਦੀ ਵੀ ਕਰਦੇ। ਰਿਆਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਇਸ ਸੁੰਢ ਦੀ ਗੱਠੀ ਦੀ ਖੂਬ ਖੱਟੀ ਖਾਧੀ।

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 'ਚ ਸਾਡੇ ਖਿਲਾਫ ਪ੍ਰਚਾਰ ਗਰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਅੱਖਰ 'ਐਲ' ਤੱਕ ਬੇਮਤਲਬ ਹੀ ਪਹਿਲੀ ਜਿਲਦ ਛਪਵਾਉਣੀ ਪਈ। ਸਾਡੇ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦੇ ਖਰਾਇਤੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਟੈਕਸਟ ਬੁੱਕ ਬੋਰਡ ਦੇ ਉਦੋਂ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਪੂਰ ਨੇ ਫੰਕਸ਼ਨ ਰਖਵਾਇਆ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਹੈਂਕੜ 'ਚ ਆਏ ਨੇ ਸਟਾਫ਼ ਦੇ ਦੋ ਜੂਨੀਅਰ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮੈਨੂੰ, ਕੋਸ਼ ਵਿਮੋਚਨ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਤੇ ਨਾ ਸੱਦਿਆ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ 'ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ' ਬੰਦੇ ਸਾਂ ਤੇ ਸਾਡੇ 'ਖਾੜਕੂਪਣੇ' ਤੋਂ ਲੋਕ ਵਾਕਿਫ਼ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੇ ਦਰਬਾਰੇ ਜਾਂ ਕਚਹਿਰੀ ਤੱਕ ਦੀ ਰਸਾਈ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਸਾਂ, ਧਰਨਿਆਂ ਆਦਿ ਤੋਂ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹਟਦੇ। ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੇ ਦਾਅ ਪੇਚ ਚਲਾਏ ਤਾਂ ਜਾ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ।

ਦੋ ਕਦਮ ਅੱਗੇ ਇਕ ਕਦਮ ਪਿਛੇ ਚਲਦਿਆਂ ਆਖਰ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਤਿਆਰ ਹੋ ਹੀ ਗਈ ਪਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਡਾ. ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਡਾਵਾਂ ਡੋਲ ਭਵਿਖ ਦੇਖਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਚੇਅਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਵਾ ਲਈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਡਾ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਲੈ ਲਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸ ਕੋਸ਼ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਰੋਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਧਰ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਫ਼ਖ਼ਰ ਨਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਏਡਾ ਵੱਡਾ ਕੰਮ ਨਜਿੱਠ ਲਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦਸਿਆ ਜਾ ਚੁਕਾ ਹੈ, ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਲਈ ਪੈਸੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਟੈਕਸਟ ਬੁੱਕ ਬੋਰਡ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬੋਰਡ ਦੇ ਉਦੋਂ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਫੰਕਸ਼ਨ ਰਖਵਾਇਆ ਪਰ ਉਸਨੇ ਹੈਂਕੜ 'ਚ ਆਏ ਨੇ ਸਟਾਫ਼ ਦੇ ਦੋ ਜੂਨੀਅਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮੈਨੂੰ, ਕੋਸ਼ ਵਿਮੋਚਨ ਦੇ ਸਮਾਗਮ 'ਤੇ ਨਾ ਸੱਦਿਆ। ਸਾਡੇ 'ਖਾੜਕੂਪਣੇ' ਤੋਂ ਲੋਕ ਵਾਕਿਫ਼ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੇ-ਦਰਬਾਰੇ ਜਾਂ ਕਚਹਿਰੀ ਤੱਕ ਦੀ ਰਿਸਾਈ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਸਾਂ, ਧਰਨਿਆਂ ਆਦਿ ਤੋਂ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹਟਦੇ। ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੇ ਦਾਅ-ਪੇਚ ਚਲਾਏ ਤਾਂ ਜਾ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਮਾਗਮ ਪਿਛੋਂ ਜਦ ਕੋਸ਼ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਲਦ ਅਤੇ ਅੰਦਰਲੇ ਦੋ ਵਰਕਿਆਂ ਤੇ ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ: ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ-ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ-ਅਤਰ ਸਿੰਘ। ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੋ ਸੰਧੂ ਦਾ ਲੰਗੋਟੀਆ ਯਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅੱਗ ਭਬੂਕਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਉਸਦਾ ਸ਼ਬਦ-ਯੋਗਦਾਨ ਤਾਂ ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਸਾਰਾ ਚੱਕਣ ਤਾਂ ਉਸੇ ਨੇ ਚੱਕਿਆ ਸੀ ਤੇ ਕੋਸ਼ ਨਿਬੜਿਆ ਵੀ ਉਸੇ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸੀ। ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਇਟ-ਕੁੱਤੇ ਦਾ ਵੈਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਿਛੇ ਪਾਇਆ ਬਾਕੀ ਕੋਸ਼ਕਾਰੀ ਅਮਲਾ ਵੀ ਤੜਪ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਆਏ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ, "ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਤੁਸੀਂ ਡੱਕਾ ਨਹੀਂ ਤੋੜਿਆ ਪਰ ਨਾਂ ਆਪਣਾ ਚਮਕਾ ਲਿਆ ਹੈ।" ਸੰਧੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਸਦਾ ਰਹਿ-ਚੁੱਕਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਏਨਾ ਮੂੰਹਫੱਟ ਬੋਲੇਗਾ। ਕਹਿੰਦੇ, "ਦੇਖੋ ਜੀ, ਸਭ ਤੋਂ ਜੂਨੀਅਰ ਬੰਦਾ ਕਿਵੇਂ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।" ਸਾਰੇ ਚੁੱਪ ਰਹੇ ਪਰ ਰਿਆਲ ਸਾਹਿਬ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੋ ਕੇ ਫੁਸਫੁਸਾਏ, "You hit the nail on the head." (ਤੂੰ ਠਾਹ ਸੋਟਾ ਮਾਰਿਆ!)

ਔਰਤਾਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਸੇਵਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ?

ਹਰਿਮੰਦਰ ਕੌਰ

ਜਦੋਂ ਵੀ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਵਾਇਤ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਮਰਦ ਹੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਔਰਤਾਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਕਿ ਇਹ ਰਵਾਇਤ ਕਦੋਂ ਚਾਲੂ ਕੀਤੀ ਗਈ? ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ-ਸਮਝੇ ਇਸ ਰਵਾਇਤ ਉਪਰ ਕਿਸ ਨੇ ਅਤੇ ਕਦੋਂ ਮੋਹਰ ਲਗਾਈ ਸੀ?

ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇਣਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਵਾਇਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਰਵਾਇਤ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਵੇਲੇ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ? ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਮਰਦਾਂ-ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇਣ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਤੀ ਪ੍ਰਥਾ ਅਤੇ ਪਰਦੇ ਦੀ ਰਸਮ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਵਿਧਵਾ ਵਿਆਹਾਂ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅਗਾਂਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਸੰਦ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਔਰਤ ਅਤੇ ਮਰਦ ਬਰਾਬਰ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਇਕ ਮੁਸਲਿਮ ਫਕੀਰ ਹਜ਼ਰਤ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਤੋਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰਖਵਾ ਕੇ ਇਹ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰੱਬ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਜਾਤ, ਕਬੀਲੇ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦਾ ਕੋਈ ਭਿੰਨ-ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਰੋਕ ਸਕਦੇ ਸਨ? ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਰੋਕ ਕੇ ਕੀ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਤ, ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਮਰਦ ਭਾਵੇਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਔਰਤਾਂ ਨਹੀਂ। ਮਰਦ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਤ, ਕਬੀਲੇ ਜਾਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਹੋਣ, ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਪਰ ਔਰਤਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚਣਾ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਾਰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਤ, ਨਸਲ, ਧਰਮ, ਭਾਈਚਾਰੇ ਅਤੇ ਲਿੰਗ ਦਾ ਬੰਦਾ ਇਥੇ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋ ਸਕੇ। ਜੋ ਲੋਕ ਇਹ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੈਲੰਜ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇਕ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਉਣ। ਉਹ ਲੋਕ, ਜਿਹੜੇ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਸੱਤੇ ਅਤੇ ਬਲਵੰਡ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ 'ਤੇ ਜ਼ਰਾ ਗੌਰ ਕਰਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਵਲੋਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੰਡਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਗੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਮਾਣ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਬਿਖ਼ਰ ਜਾਵੇਗੀ। ਸੱਤਾ ਅਤੇ ਬਲਵੰਡ ਗੁਰੂਘਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮ ਰਚਾ ਸਕਣ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਸਮੇਂ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਭੇਟਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਏ ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਰਕਮ ਆਮ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਹੋਈ ਤਾਂ ਦੋਨਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਗਤ ਦਾ ਪੈਸਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਨਗੇ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਸੱਤਾ ਅਤੇ ਬਲਵੰਡ ਨੇ ਸ਼ੇਖੀ ਮਾਰੀ ਕਿ ਜੋ ਵੀ ਮਾਇਆ ਇਕੱਤਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਇਹ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਮਰਦ ਹੀ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨਹੀਂ।

ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ ਕਿ ਉਹ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਦੇ ਘਰ ਜੰਮੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ। ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ, ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦਾ ਭਰਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ, ਸੋਚਦਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਦੇ ਘਰ ਜੰਮਣ ਕਰਕੇ ਸੁਤੇਸਿਧ ਹੀ ਉਹ ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੱਦੀ ਸਾਂਭਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਪਦਵੀ ਵੱਡੇ ਹਿਰਦੇ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਕਾਰਜਾਂ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਭਰੀ ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਹਾਸਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਕਮਾਈ ਉਸ ਦੇ ਪੱਲੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਵਰਗਵਾਸ ਹੋਏ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਿਥੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਉਹ ਨਫ਼ਰਤ ਨਾਲ ਨੱਕੋ-ਨੱਕ ਭਰ ਗਿਆ। ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਉਸਨੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਪਦਵੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਬੜੇ ਹਰਬੇ ਵਰਤੇ ਪਰ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਵਲੋਂ ਗੁਰੂ ਪਦਵੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਤਕ ਉਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚਲਾਣੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਵਲੋਂ ਗੁਰਗੱਦੀ ਸੰਭਾਲਣ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪ੍ਰਿਥੀਚੰਦ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ ਸੋਢੀ ਹਰਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ।

ਸੋਢੀ ਹਰਜੀ ਸੋਢੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸਨ। ਸੋਢੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਹੀ ਪਿਛੋਂ ਗੁਰਗੱਦੀ ਮੌਜੂਦ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਲਾਲਚੀ ਮਸੰਦਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸੱਚੇ ਗੁਰੂ ਹਨ, ਨਾ ਕਿ ਪ੍ਰਿਥੀਚੰਦ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਬਖਸ਼ਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਿੱਖ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇਖ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਵਿਖਾਇਆ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਝੂਠਾ ਗੁਰੂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਖ਼ੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮਰਦਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਭੁਗਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। ਝੂਠਾ ਗੁਰੂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਦੰਡਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਕ ਸੱਚੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਜ਼ਾ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਸੱਚੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਸਾਰੇ 'ਝੂਠੇ ਗੁਰੂ' ਗੁਰੂ ਕਹਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਰੱਸੇ-ਪੈੜੇ ਵੱਟਦੇ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੰਡਿਤ ਕੀਤਾ, ਜਿਹੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਖਲੋਤੇ ਸਨ। ਇਹ ਭਾਵੇਂ ਮੁਗਲ ਹਾਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਤਰਕੀਬ ਹੋਵੇ, ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਰਾਏ ਨੂੰ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਮਾਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼, ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ। ਸਾਰਾ ਝੂਠੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦਾ ਅਮਲ ਸੀ।

ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਿਥੀਚੰਦ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਫਿਰ ਪ੍ਰਿਥੀਚੰਦ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਗਤ ਉਸ ਸ਼ਖ਼ਸ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਕਿਵੇਂ ਦੇਣਗੇ ਜਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਤਰਕ ਸੰਗਤ ਹੈ ਕਿ 'ਸਿਰਫ ਮਰਦ ਹੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਸੇਵਾ ਕਰਨਗੇ' ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਪ੍ਰਿਥੀਚੰਦ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਛਲੱਗਾਂ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਰੋਕ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਿਥੀਚੰਦ ਦੇ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹੋ ਪਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਨਹੀਂ।

ਇੰਜ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਸੇਵਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਪ੍ਰਿਥੀਚੰਦ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਛਲੱਗਾਂ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਦੰਡਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਵੀ ਸੀ, ਤਦ ਵੀ ਇਹ ਰਵਾਇਤ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਇਹ ਰਵਾਇਤ ਹੈ ਅਤੇ ਠੀਕ ਹੈ, ਇਹ ਕਹਿਣ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮਕਸਦ ਅਰਥਹੀਣ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਹਿਣ ਮੌਕੇ ਜਦੋਂ ਗੰਗਾ ਦਰਿਆ 'ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਇਕ ਰਵਾਇਤ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੱਛਮ ਵਲ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਵਲ ਪਾਣੀ ਸੁੱਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਪਾਣੀ ਮੇਰੇ ਖੇਤਾਂ ਤਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਪਾਣੀ ਸੂਰਜ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਤੱਕ ਕਿਵੇਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੰਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਦੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਰਵਾਇਤ ਕੁਝ ਹੀ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਤੋੜ ਦਿੱਤੀ।

ਸਾਡੇ ਦਿਲ ਅਤੇ ਮਨ ਸਹੀ ਫੈਸਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਹਾਸਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ? ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰਿਥੀਚੰਦ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਬਦਲੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਦੰਡਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਨਾਲੋਂ ਕਿ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਦੋਂ ਤੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ? ਤਦ ਹੀ ਸਾਡੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫਲ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਮੁੜ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਬਲ ਹੋ ਸਕਾਂਗੇ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਮੌਤ ਦੀ ਕਲਾ

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਕੇਰਾ ਲੱਗਿਆ, ਉਨਾ ਆਮ ਕਰਕੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਮੌਤ ਦੇ ਫੇਰੇ ਏਨੀ ਛੇਤੀ-ਛੇਤੀ ਲੱਗੇ ਕਿ ਸਮੁੱਚਾ ਮਾਹੌਲ ਸੋਗੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵਿਛੜ ਗਏ

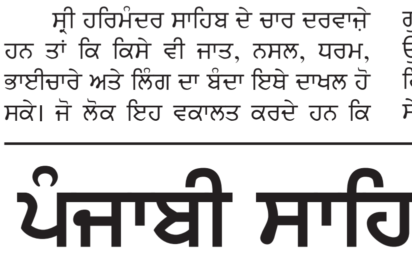

ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਬੂਬ

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵੱਡੇ-ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਦਾ ਪਿਆ ਘਾਟਾ, ਠੀਕ ਹੀ, ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ!

ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ ਕਲਮ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਧਨੀ ਸੀ ਜੋ ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਪਹਿਲੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵੀ। ਉਹ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਕਲਮ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਰਪਿਤ ਰਿਹਾ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਝੂਲਦੇ ਰਹੇ ਆਰਥਿਕ ਤੰਗੀਆਂ ਦੇ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦੇ ਝੱਖੜਾਂ ਵਿਚ ਆਪ ਵੀ ਅਡਿੱਗ-ਅਡੋਲ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਕਲਮ ਨੂੰ ਵੀ ਅਡਿੱਗ-ਅਡੋਲ ਰੱਖ ਸਕਣ ਵਾਲਾ ਉਚ-ਦੁਮਾਲੜਾ ਮਨੁੱਖ।

ਗੀਤਾਂ ਤੋਂ ਤੁਰ ਕੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਗਜ਼ਲ ਉਤੇ ਆ ਟਿਕਿਆ ਕਵੀ ਜਗਤਾਰ ਅਜਿਹਾ ਕਲਾਵੰਤ ਸ਼ਾਇਰ ਸੀ ਜੋ ਗਜ਼ਲ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਲਈ ਓਪਰੀ ਕਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਪੁਖ਼ਤਾ ਜਵਾਬ ਬਣਿਆ। ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਿਣਵੇਂ ਗਜ਼ਲਕਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੋਹਰੀ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਜ਼ਲ ਦੇ ਰੂਪ ਦੀ ਵੀ ਮੁਕੰਮਲ ਸੂਝ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਵਿਚ ਭਖਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਸਮਾਜਕ, ਆਰਥਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵੀ ਕਮਾਲ ਹਾਸਲ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਅਮੀਰੀ ਵਿਚ ਉਹਦੀ ਦੇਣ ਦਾ ਸਦਾ ਵੱਡਾ ਮੁੱਲ ਪਵੇਗਾ।

ਫ਼ਕੀਰਾਂ ਵਾਲੇ ਵੇਸ ਅਤੇ ਫ਼ਕੀਰਾਂ ਵਾਲਾ ਸੁਭਾਅ, ਪਰ ਚਿੰਤਨ-ਮੰਥਨ ਦਾ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ, ਇਹ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਬੂਬ ਸੀ। ਮੰਜਿਆਂ, ਕੁਰਸੀਆਂ, ਸਟੂਲਾਂ ਉਤੇ ਲੱਗੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਢੇਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਉਹ ਸ਼ਬਦ-ਰੂਪ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕਵਿਤਾ ਤੋਂ ਤੁਰ ਕੇ ਮਹਾਂਕਾਵਿ ਉਤੇ ਪੁੱਜਿਆ ਅਤੇ ਮਹਾਂਕਾਵਿ ਨਾਲ ਹੀ ਇਕ-ਰੂਪ ਹੋ ਗਿਆ। ਜੋ ਵੀ ਮਹਾਂਕਾਵਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਮਿਲੇ ਜਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਹੀਂ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਮਿਲੇ, ਸਭਨਾਂ ਨਾਲ ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਲਾ ਇਸ਼ਕ ਕਮਾਇਆ।

ਕਵਿਤਾ ਤੋਂ ਤੁਰ ਕੇ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਨਾਂ ਕਮਾਉਣ ਪਿਛੋਂ ਨਾਵਲ ਦੇ ਪਿੜ ਵਿਚ ਆ ਟਿਕਿਆ ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਅਣਖੀ। ਇਕ ਪਿਛੋਂ ਦੂਜੀ, ਕਤਾਰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦੇ ਚਿੱਕੜ ਵਿਚ ਕੰਵਲ-ਫੁੱਲ ਵਾਂਗ ਉਚਾ ਉਠ ਕੇ ਰਚਨਾ-ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਜੁਟਿਆ ਰਿਹਾ। ਜਿੰਨੀ ਸਮਝ ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਰੀਕੀਆਂ ਦੀ ਸੀ, ਓਨੀ ਹੀ ਸੂਝ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੇਂਡੂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸਮਾਜਕ-ਆਰਥਿਕ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਸੀ। ਉਦਾਰੀਕਰਨ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗੀਕਰਨ ਦੀ ਘੁੰਮਣਘੇਰੀ ਵਿਚ ਡਿੱਗ-ਟੁੱਟ ਰਹੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦੀਆਂ ਕੂਕਾਂ ਲਈ ਉਹਦੇ ਨਾਵਲ ਜ਼ਬਾਨ ਬਣੇ।

ਉਹ ਸੀ ਗੀਤਕਾਰ, ਕਵੀ ਅਤੇ ਓਪੇਰਾ-ਲੇਖਕ ਤੇਰਾ ਸਿੰਘ ਚੰਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਾਗ ਨੂੰ ਅਮਨਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲਣ ਦੀ ਜਾਚ ਸਿਖਾਈ। ਸਾਹਿਤ-ਰਚਨਾ ਜਿੰਨੀ ਹੀ ਵੱਡੀ ਦੇਣ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦ ਲਹਿਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਲ ਰਹੀ। ਸਾਡੀ ਹੈਂਕੜਬਾਜ਼ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਚਲਨ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲਾ ਅਫਸਰ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਪੂਨੀ। ਕੁਰਸੀ ਜਿੰਨੀ ਉਚੀ ਹੁੰਦੀ ਗਈ, ਨਿਮਰਤਾ ਓਨੀ ਹੀ ਵਧਦੀ ਗਈ। ਅਫਸਰੀ ਕਲਗੀ ਲਾਹ ਕੇ ਲੇਖਕਾਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਾ ਰਿਹਾ।

ਡਾ. ਜਗਤਾਰ

ਸਾਹਿਤ ਉਹਦੇ ਲਈ ਕੋਈ ਸ਼ੁਗਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਗੰਭੀਰ ਕਾਰਜ ਸੀ। ਜੋ ਵੀ ਲਿਖਿਆ, ਪੂਰੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ।

ਬੋਰਡਾਂ ਉਤੇ ਮੋਟੇ ਬੁਰਸ਼ ਨਾਲ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਅੱਖਰ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਕਾਗਜ਼ ਉਤੇ ਬਰੀਕ ਕਲਮ ਨਾਲ ਸੂਖਮ ਕਾਵਿ-ਸਤਰਾਂ ਲਿਖਣ ਲੱਗਿਆ ਹਸਨਪੁਰ ਦਾ ਇੰਦਰਜੀਤ। ਆਪ ਉਹ ਹਸਨਪੁਰੀ ਰਿਹਾ ਪਰ ਉਹਦੀ ਕਵਿਤਾ ਹੁਸਨ-ਪਰੀ ਹੋ ਨਿਬੜੀ! ਫਿਲਮਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਵੀ ਤੇ ਬਣਾਈਆਂ ਵੀ। ਗੀਤ ਰੁਮਾਂਚਿਕ ਵੀ ਲਿਖੇ ਪਰ ਦਿਲ ਸਮਾਜਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਰਿਹਾ। ਸੰਤਾਲੀ ਵਿਚ ਵਿਛੜੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਜਾਂ ਮਾਰਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਥੁੜੇ-ਵਿਰਵੇ ਕਿਰਤੀਆਂ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹਉਕਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ-ਰੂਪ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਗੜਵਾ ਜੋ ਮੌਤ ਨੇ ਬੇਕਿਰਕੀ ਨਾਲ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ।

ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀ ਅਤੇ ਟੀ.ਆਰ. ਵਿਨੋਦ, ਦੋ ਗਲਪ-ਆਲੋਚਕ। ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨਿਰੰਤਰ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਪੰਜਾਬੀ ਆਲੋਚਨਾ ਵਿਚ ਪਈ ਹੋਈ ਗੰਧਲ-ਚੌਂਦ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ। ਚੁਟਕੀ ਪਾਠ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਵੱਡੇ ਆਲੋਚਕ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਰਥੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਆਪਣੀ ਆਲੋਚਨਾ ਨੂੰ ਪਾਠਕੀ ਸੁਭਾਅ ਉਤੇ ਆਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਾਰਖੂ।

ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਵਿਦਿਅਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਦੋ ਵੱਡੇ ਨਾਂ-ਡਾ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਡਾ. ਟੀ.ਆਰ. ਸ਼ਰਮਾ। ਡਾ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਿੰਨੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਾਟਕਕਾਰੀ ਨੂੰ ਲਿਆ, ਓਨੀਆਂ ਹੀ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਵਿਦਿਅਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨਿਭਾਈਆਂ। ਵੱਡੀਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ਉਤੇ ਬੈਠਦਿਆਂ ਵਿਦਿਆ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸੇਧ ਵਿਚ ਤੋਰਨ ਲਈ ਨਿਰੰਤਰ ਯਤਨ ਕੀਤੇ। ਡਾ. ਟੀ.ਆਰ. ਸ਼ਰਮਾ ਵਿਦਿਅਕ ਘਚੋਲੇ ਅਤੇ ਗੰਧਲੇਪਣ ਵਿਰੁਧ ਨਿਰੰਤਰ ਬੁਲੰਦ-ਪਰਚਮ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਜੁਟਿਆ ਰਿਹਾ। ਇਕ ਸੈਨਿਕੀ ਦਲ ਜੋ ਅੰਤਲੇ ਸਾਹ ਤਕ ਰਣ ਤੱਤੇ ਵਿਚੋਂ ਪਿਛੇ ਨਹੀਂ ਹਟਿਆ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚੇਮਾਨ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਅਤੇ ਲੜਾਕਾ!

ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਜਿਹਾ ਜੋ ਕਲਮ ਦਾ ਧਨੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਿਆਣਾ ਡਾਕਟਰ ਸੀ। ਡਾ. ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪੁਰਾਤਨ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਵ ਵਾਲੀਆਂ ਬੀੜਾਂ ਅਨਪੜ੍ਹ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ

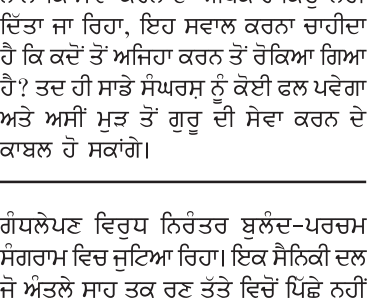

ਇੰਦਰਜੀਤ ਹਸਨਪੁਰੀ

ਬਿਰਧ ਆਖ ਕੇ ਸਸਕਾਰੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਦੁੱਖ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਦਸਦੇ ਸਨ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਜੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ, ਉਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਬੀੜਾਂ ਬਚਾ ਲਿਆਉਂਦੇ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਇਹ ਵਡਮੁੱਲੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਢੁਕਵੀਂ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਸਨ। ਮਗਰੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੀੜਾਂ ਦਾ ਕੀ ਬਣਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 28 'ਤੇ)

ਵਿਛੜੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰੇ

ਸਫਰਨਾਮਾ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਦੇਖੋ)

ਅਸੀਂ ਵਾਪਸ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਲੰਗਰ ਛਕਿਆ ਤੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸੁਖ-ਆਸਨ ਵੇਲੇ ਜਿਹੜੇ 2 ਮੋਨੇ ਮੁੰਡੇ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਇਕ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੰਜਿਆਂ-ਬਿਸਤਰਿਆਂ ਤੇ ਕਮਰੇ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਯਾਤਰੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਅਦਬ ਨਾਲ ਬਿਠਾਇਆ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਅੰਦਰੋਂ

ਮਝੈਲ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਮਰਾ ਹੋਸਟਲ ਦੀ ਝਲਕ ਮਾਰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਥੇ ਕਿਵੇਂ ਰੁਕੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਕ ਜਣਾ, ਜਿਹੜਾ ਦੂਜੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ, ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਹਾਂ ਤੇ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਾਂ। ਵੱਡੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਸੀ ਏ (ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ) ਦੇ ਆਖਰੀ ਸਾਲ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਉਹਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਇਕ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਡਿਗਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਰੋੜੇ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਕਦੇ ਜਿਹੇ ਨੇ ਪੁੱਛ ਹੀ ਲਿਆ ਕਿ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਹਿੰਦੂ ਹੋ ਜਾਂ ਸਿੱਖ? ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਓਦਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖ ਹੀ ਹਾਂ ਪਰ ਜਦੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਗੁਰੂ ਚਰਨੀਂ ਲੱਗਾਂਗੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਸਿੰਘ ਲੱਗਣਾ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਕੇਸ ਰੱਖਣੇ ਹਨ। ਉਹਦਾ ਜੁਆਬ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਿਹਾ ਨਾ ਲੱਗਾ ਪਰ ਮੈਂ ਅਗੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਪੁੱਛਿਆ। ਇਥੇ ਰਹਿਣ ਬਾਰੇ ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮੁਫਤ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕਮਰਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਉਸਨੇ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ ਇਕ ਹਫਤੇ ਲਈ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਵੱਡਾ ਮੁੰਡਾ ਕਾਫੀ ਤੇਜ਼ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਜਦੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਸੀ ਏ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀ ਤੈਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲਣ ਵਿਚ ਇਸ ਕਰਕੇ ਤਾਂ ਦਿੱਕਤ ਨਹੀਂ ਆਉਂਗੀ ਕਿ ਤੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤਾਂ ਕੰਮ ਦੇਖਦੀਆਂ, ਪੈਸੇ ਵੀ ਠੀਕ ਦਿੰਦੀਆਂ, ਉਂਜ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਲੈਣ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਦਿੱਕਤ ਨਹੀਂ। ਕਈ ਹਿੰਦੂ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸਰਕਾਰ ਬਹੁਤ ਸੁਣਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹਨੂੰ ਇਹ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਇਕ ਗੈਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕੀ ਉਹਨੂੰ ਕਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਜਾਂ ਕਲਾਸ ਜਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਸਾਫ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਤਾਂ ਮੋਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਛੇਤੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮੇਰਾ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਤੇ ਮੇਰੇ ਟੀਚਰਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਪਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਗੋਂ ਮੇਰਾ ਉਚੇਚਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ, ਜੋ ਅਕਸਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੀ ਹਨ, ਉਹ ਅੱਗੇ ਆਪਣੇ ਹੋਰ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਲਈ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਬੜੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਉਦਾਂ ਮੈਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਮੁੰਡਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ, ਸਿੱਖ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਹੀ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸਕੂਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਿਸਟਰੀ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਿਸਟਰੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂਆਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਖਾਸ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ। ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਇਕ ਨਾਇਕ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਖਲਨਾਇਕ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਵੀ ਮੁਗਲ ਹਕੂਮਤ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵਧੀਕੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਲਿਖੀ ਮਿਲਦੀ। ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲਹਿਜ਼ੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਤਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵੀ ਅਹਿਮ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਫਿਰ ਕਿਵੇਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਸਿੱਖਾਂ ਬਾਰੇ, ਗੁਰੂਆਂ ਬਾਰੇ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਲੋਂ ਖਾਲਸਾ ਸਕੂਲ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਨਿਰੋਲ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਹੀ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਥੋਂ ਹੀ ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਇਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕੀਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਨੌਜਵਾਨ ਤਬਕਾ ਕਿਵੇਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੁਆਬ ਸੀ ਕਿ ਤਰੱਕੀ ਪੱਖੋਂ ਇਥੇ ਇਹ ਰਾਇ ਹੈ ਕਿ 1947 ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਨੇ ਜੇ 100% ਵਿਕਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਉਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 50% ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਅੱਪੜਿਆ। ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲੋਂ ਕਈ ਗੁਣਾ ਬਿਹਤਰ ਹੈ। ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਬਹੁਤ ਅਗੇ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਇਹ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰਾਇ ਹੈ।

ਭਾਵੇਂ ਨਵੀਂ ਥਾਂ ਸੀ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਨੀਂਦ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਈ। ਓਦਾਂ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਇਹ ਭੈੜ ਹੈ ਕਿ ਓਪਰੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਨੀਂਦ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ 11 ਕੁ ਵਜੇ ਸੌਂ ਗਏ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਾਗ ਆਈ ਜਦੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਲਾਗੇ, ਕਿਸੇ ਮਸੀਤ ਦੇ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਤੋਂ ਮੌਲਵੀ ਨੇ 4 ਕੁ ਵਜੇ ਕੂਕ ਵਰਗੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਅੱਲਾ-ਹੂ-ਅਕਬਰ ਦੀ ਬਾਂਗ ਦਿੱਤੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਪਹਿਲਾ ਤਜਰਬਾ ਸੀ ਕਿ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਕੁਰਾਨ ਦੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੈਣ ਨਾਲ ਜਾਗ ਆਈ ਹੋਵੇ। ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਤਾਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਤੋਂ ਤੜਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਈ ਨਗਾਰਾ ਵਜਾ ਕੇ ਜੈਕਾਰਾ ਗੂੰਜਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਨਿਤਨੇਮ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬਾਂਗ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਤੋਂ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਹਾਂ। ਮੌਲਵੀ ਦੀ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਹੀ ਆਉਂਦੀ ਰਹੀ ਪਰ ਮੇਰੀ ਲੱਖ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੁਝ ਵੀ ਪੱਲੇ ਨਹੀਂ ਪਿਆ। ਬੱਸ ਉਹੀ ਕੂਕ ਜਿਹੀ ਦੀ ਲੈਅ ਵਿਚ ਅੱਲਾ-ਹੂ-ਅਕਬਰ-ਅੱਲਾ ਦੀ ਗੱਲ ਹੀ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਪੈਂਦੀ ਸੀ।

ਤੜਕਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਭ ਪਾਸੇ ਚੁੱਪ ਚਾਂ ਸੀ। ਉਸ ਵਿਚ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਵਿਚੋਂ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਜੇ ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤੀ ਮਿਠਾਸ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਮਾੜੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ। ਪਰ ਜੋ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਕੰਨਾਂ 'ਚ ਰਸ ਘੋਲਦੇ ਆ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਆਪਾਂ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋਈਏ, ਉਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਥੇ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਤਜਰਬਾ ਦਸਦਾਂ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰੀ ਸਿਆਲਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਵਾਰੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹੋਣੀ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਕਣਕ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਲਾਉਣਾ। ਕਿਸੇ ਦੂਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਟਿਕੀ ਰਾਤ ਨੂੰ 3 ਕੁ ਵਜੇ ਤੜਕੇ ਸਪੀਕਰ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਮਨ ਨੂੰ ਠਰ੍ਹੰਮਾ ਮਿਲ ਜਾਣਾ, ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਦੇ ਠਰੇ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵੀ ਸਰੀਰ ਤਰੋਤਾਜ਼ਾ ਜਿਹਾ ਹੋ ਜਾਣਾ। ਕਈ ਪਾਠੀ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਵੀ ਬੜੀ ਲੈਅ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਦੇ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਕਬੀਰ ਦੇ ਸ਼ਲੋਕ, ਜੇ ਕਿਤੇ ਬਾਹਰ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਨੇ ਸੁਣਨੇ ਤਾਂ ਕਿਆ ਬਾਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਕਈ-ਕਈ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਬਣ ਗਏ ਤੇ ਸਵੇਰੇ ਸਾਝਰੇ ਹੀ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਮੁਕਾਬਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਜਾਗਦਾ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਪਿਆ ਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਚੇਤਾ ਆ ਗਿਆ ਕਿ 7 ਵਜੇ ਤਾਂ ਕਾਦਿਰ ਭਾਈ ਨੇ ਆ ਜਾਣਾ। ਨਾਲੇ ਉਹ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਕਹਿ ਵੀ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਟਾਈਮ ਦੀ ਬਹੁਤ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਾਬੰਦ ਹੋ, ਇਸ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਮੈਂ ਉਠਣਾ ਹੀ ਠੀਕ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਉਹਦੇ ਮਨ ਤੇ ਸਾਡੇ ਟਾਈਮ ਦੇ ਪਾਬੰਦ ਹੋਣ ਦਾ ਲੇਬਲ ਲੱਗਾ ਹੀ ਰਹੇ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜਿੰਨੀ ਕੁ ਅਸੀਂ ਟਾਈਮ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਾਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਹੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮਜਬੂਰੀ ਦਾ ਨਾਂ ਸ਼ੁਕਰੀਆ ਹੁੰਦੈ। ਬਾਹਰ ਤਾਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਦਰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦੀ ਏ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ 5 ਮਿੰਟ ਕੰਮ 'ਤੇ ਲੇਟ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਅਗਲਿਆਂ ਨੇ 15 ਮਿੰਟਾਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਕੱਟ ਲੈਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪੈਸੇ ਕਟਾਉਣੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਲਈ ਮੌਤ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੇ ਆ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਉਠ ਪਿਆ ਤੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਜਾਗਦਾ ਹੀ ਸੀ। ਨਾਲੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਨੇ ਨਿਤਨੇਮ ਦੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਦਾ ਪਾਠ ਤਾਂ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਠੀਏ ਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋਈਏ। ਗੱਲ ਕੀ ਅਸੀਂ 6.30 ਵਜੇ ਤਕ ਤਿਆਰ-ਬਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਅਟੈਚੀ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ। ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਾਂਗਰੀ ਹੱਥ ਸਾਡੇ ਲਈ ਚਾਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਦਿਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਸਾਫ ਦਿਸਦਾ ਸੀ।

ਉਥੋਂ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਭਾਈ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਾਦਿਰ ਭਾਈ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ਼ਹੀਦ ਗੰਜ ਸਿੰਘ-ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਥੇ ਮੀਰ ਮਨੂੰ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਕੋਠੜੀਆਂ ਅਜੇ ਵੀ ਉਥੇ ਹਨ ਤੇ ਕਾਫੀ ਨੀਵੀਆਂ ਵੀ ਹਨ। ਬਸ ਭੋਰੇ ਵਾਂਗਰ ਬੰਦ ਹੀ ਹਨ। ਇਹ ਜੇਲ੍ਹ ਸਿਰਫ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਹੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹ ਕੋਠੜੀਆਂ ਦੇਖਣ ਲਈ ਅਸੀਂ ਵਿਚ ਵੜ ਗਏ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹੋ ਹੀ ਉਹ ਕੋਠੜੀਆਂ ਹਨ ਜਿਥੇ ਸਿੱਖ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਕੈਦ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਵਾ ਸਵਾ ਮਣ ਦੇ ਪੀਸਣੇ ਪਿਸਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਤੇ 8 ਪਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਠੜੀਆਂ ਵਿਚ ਦੋ ਥਾਂਵਾਂ 'ਤੇ ਚੱਕੀ ਦੇ ਪੁੜ ਵੀ ਪਏ ਸਨ ਪਰ ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਤੇ ਕਾਫੀ ਭਾਰੇ ਵੀ ਲੱਗਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਗੱਲ ਜਿਹੜੀ ਕਾਦਿਰ ਭਾਈ ਨੇ ਨਵੀਂ ਦੱਸੀ ਉਹ ਸੀ ਚੱਕੀ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਪੁੜ ਦਾ ਭਾਰ, ਜਿਸਨੂੰ ਹੱਥ ਨਾਲ ਘੁਮਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਵਾ ਮਣ ਪੱਕਾ ਸੀ, ਮਤਲਬ ਅੱਧੇ ਕੁਇੰਟਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਬੀਬੀਆਂ ਘੁਮਾ ਕੇ ਆਟਾ ਪੀਂਹਦੀਆਂ ਸੀ ਤੇ ਕੁੱਛੜ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਦੁੱਧ-ਚੁੰਘਦੇ ਨਿਆਣੇ। ਇਹ ਉਹ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਰੂਪੋਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਬੀਬੀਆਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ। ਇਹੀ ਉਹ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਖ ਬੀਬੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਖੋਹ ਕੇ ਉਪਰ ਹਵਾ ਵਿਚ ਉਲਾਰ ਕੇ ਸੁੱਟਦੇ ਸੀ ਤੇ ਥੱਲੇ ਡਿੱਗਣ ਵੇਲੇ ਬਰਛਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੱਚਾ ਪਰੁੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹਦੀਆਂ ਆਂਦਰਾਂ ਬਾਹਰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਉਹਦੀ ਹੀ ਬੇਬਸ ਮਾਂ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਤੇ ਫਿਰ ਚੱਕੀ ਪੀਹਣ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਇਕੋ ਹੀ ਸਵਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੂਹਰੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਸਿੱਖ ਖਤਮ ਹੋ ਗਏ, ਤੁਸੀਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣ ਜਾਓ, ਕੀ ਰੱਖਿਆ ਹੁਣ ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ।

ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵੀ ਬੀਬੀ ਡੋਲੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ 'ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਨੇ ਧਰਮ ਹੇਤ ਸੀਸ ਦਿੱਤੇ' ਕਰਕੇ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਚੱਕੀ ਦੇ ਪੁੜ ਪਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਨਵਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਣਾਉਣ ਵੇਲੇ ਕੁਝ ਕੋਠੜੀਆਂ ਢਾਹ ਕੇ ਨੀਂਹਾਂ ਪੁੱਟੀਆਂ ਤਾਂ ਇਹ ਚੱਕੀ ਦੇ ਪੁੜ ਵੀ ਉਥੋਂ ਮਿਲੇ ਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਲੱਗਦਾ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੀਰ ਮੰਨੂ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਹੀ ਚੱਕੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਠੜੀਆਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਨਵੀਂ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ ਵੱਡਾ ਖੂਹ ਹੈ ਜੋ ਕਾਫੀ ਡੂੰਘਾ ਤੇ ਹੁਣ ਸੁੱਕਾ ਸੀ, ਉਸ ਖੂਹ ਬਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਾਦਿਰ ਭਾਈ ਨੇ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਹੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਕਿ ਇਸ ਖੂਹ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿੱਖ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇੱਜ਼ਤ ਬਚਾਉਣ ਖਾਤਰ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਜੇ ਝੂਠੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਹੀ ਵੀ ਨਾ ਲੱਗੀ। ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਜੋ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਵੀ ਰਹੇ ਹਨ, ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਇਹੋ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਬੀਬੀਆਂ 'ਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ, ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਹ ਕੋਹ ਕੇ ਮਾਰਨ ਤੇ ਗਲ 'ਚ ਆਂਦਰਾਂ ਦੇ ਹਾਰ ਪਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਹਰ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਹੈ ਪਰ ਕੈਦ ਵਿਚੋਂ ਨੱਠ ਕੇ, ਖੂਹ 'ਚ ਛਾਲ ਮਾਰਕੇ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਕਿਤੇ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਉਹੋ ਖੂਹ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਤਸੀਹਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ, ਇਹ ਜੇਲ੍ਹ ਨਖਾਸ਼ ਚੌਂਕ ਵਿਚ ਸੀ ਤੇ ਇਸੇ ਨਖਾਸ਼ ਚੌਂਕ ਵਿਚ ਮੀਰ ਮਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਵੱਢ ਕੇ ਲਿਆਉਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਬਣੇ ਇਸੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਸਿਰ ਸੁਟਵਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਕੈਦ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਵੀ ਇਸੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਸੁੱਟੀਆਂ ਹੋਣ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਯਾਦ ਕਰੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦਿਨ, ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਠੜੀਆਂ ਅਤੇ ਚੱਕੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖ ਕੇ ਤੇ ਇਹ ਚਿਤਵ ਕੇ ਕਿ ਇਸੇ ਚੌਂਕ ਵਿਚ ਕਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦੀ ਮੰਡੀ ਲੱਗਦੀ ਹੋਣੀ ਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੀਬੀਆਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਲਈ ਸ਼ਰਧਾ ਸਤਿਕਾਰ ਬਹੁਤ ਵਧ ਗਿਆ।

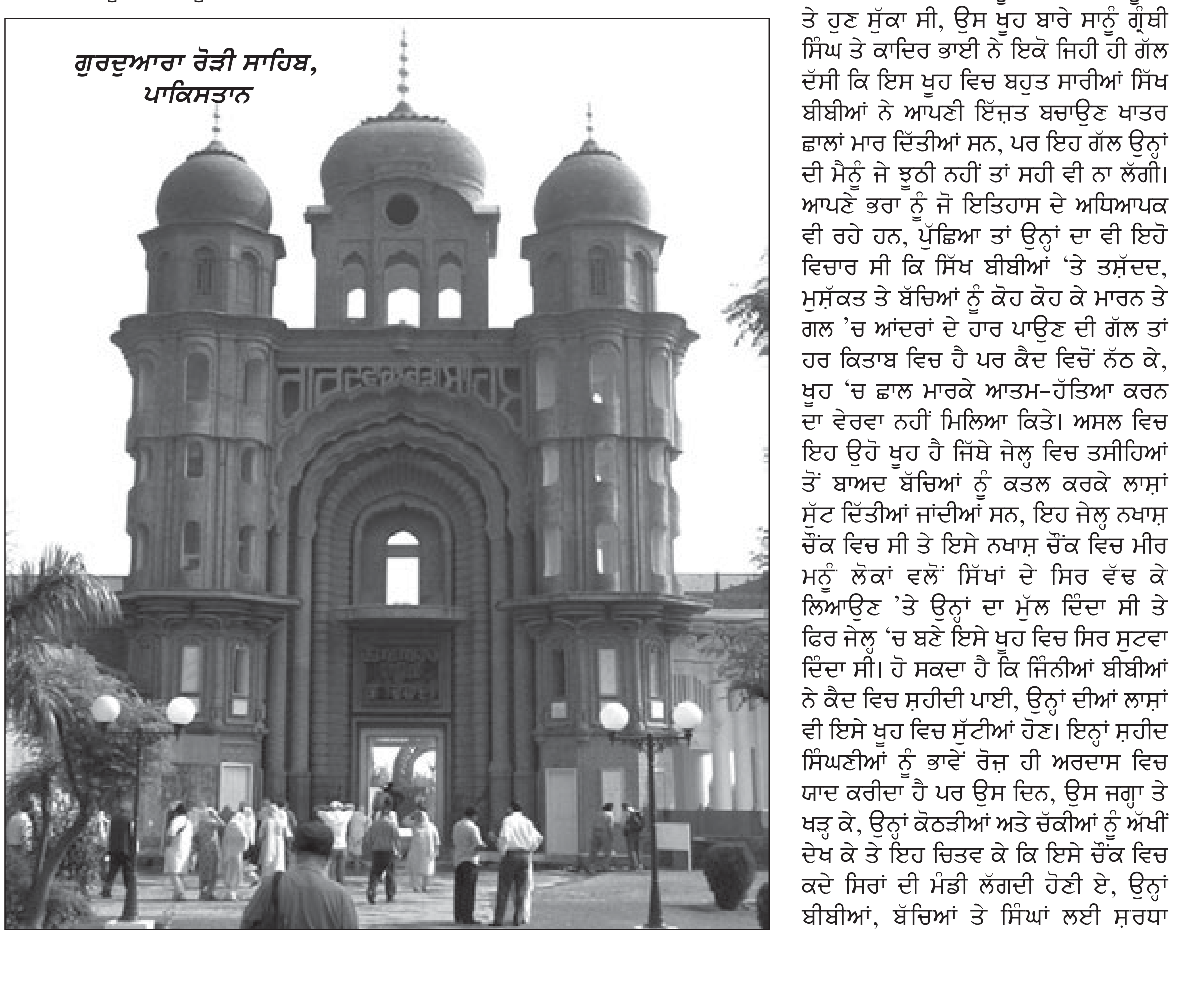

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰੋੜੀ ਸਾਹਿਬ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ

22 ਅਕਤੂਬਰ ਸਵੇਰ ਦੇ ਸਵਾ ਕੁ ਸੱਤ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਅਸੀਂ ਮਿਥੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਗੇ ਤੁਰਨਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਸਾਮਾਨ ਚੁੱਕ ਕੇ ਕਾਦਿਰ ਭਾਈ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਰੱਖ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਸਵੇਰਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਭੀੜ ਹੈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਗੱਡੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਗੇਟ ਮੂਹਰੇ ਹੀ ਆ ਗਈ ਸੀ। ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫਤਿਹ ਬੁਲਾ ਕੇ ਤੇ 24 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਦਾ ਦੱਸਕੇ ਅਸੀਂ ਟੈਕਸੀ ਵਿਚ ਬਹਿ ਗਏ।

ਟੈਕਸੀ ਉਸ ਨੇ ਜੀ.ਟੀ. ਰੋਡ ਪਿਸ਼ਾਵਰ 'ਤੇ ਪਾ ਲਈ। ਰਾਵੀ ਵੀ ਲਾਹੌਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਲੰਘਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪੁਲ 'ਤੇ ਕਾਫੀ ਟਰੈਫਿਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੀਲ ਕੁ ਚੱਲਣ ਬਾਅਦ ਕਾਦਿਰ ਭਾਈ ਨੇ ਆਪਣਾ ਡਰਾਈਵਰ ਵੀ ਰਸਤੇ ਵਿਚੋਂ ਨਾਲ ਲੈ ਲਿਆ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਾ ਕੇ ਆਪ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪਿੱਛੇ ਬਹਿ ਗਿਆ ਤੇ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਜਿੰਨੀ ਕੁ ਲਾਹੌਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ, ਦੇਈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਹਫਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਕੂਲ-ਕਾਲਜ ਬੰਦ ਸਨ ਸੋ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿਸੀਆਂ। ਟੈਕਸੀ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਦਿਸਦਾ ਸੀ ਕਿ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਵੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਬੁਖਾਰ ਜ਼ੋਰਾਂ 'ਤੇ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਪਾਰਕ ਜਾਂ ਗਰਾਊਂਡ ਜਾਂ ਜਿਹਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਖੋਲਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਦਿਸਿਆ ਜਿਥੇ ਕਿਆ ਵੱਡੇ ਤੇ ਕਿਆ ਛੋਟੇ ਕ੍ਰਿਕਟ ਨਾ ਖੇਡਦੇ ਹੋਣ। ਇਹ ਜੀ ਟੀ ਰੋਡ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹੈ। ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਬਈ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਵਾਲੀ ਜੀ.ਟੀ. ਰੋਡ ਨਾਲੋਂ ਟਰੈਫਿਕ ਚੌਥਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਜਿੱਦਾਂ ਸਾਡੇ ਪਾਸੇ ਬੱਸ ਤੇ ਬੱਸ ਚੜ੍ਹੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਬੱਸਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਈਆਂ। ਚੀਮਾ ਕੋਚ ਤੇ ਵੜੈਚ ਬੱਸ ਸਰਵਿਸ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ-ਨਕੋਰ ਬੱਸਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਐਦਾਂ ਲੱਗਾ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਜਲੰਧਰ-ਫਗਵਾੜੇ ਹੀ ਘੁੰਮਦੇ ਹੋਈਏ। ਜੀ.ਟੀ. ਰੋਡ 'ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪ ਆਉਂਦੇ ਸਨ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੋਹਣੇ ਸਨ ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸੀ. ਐਨ. ਜੀ. ਗੈਸ ਦੇ ਹਨ, ਓਦਾਂ ਸਾਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ.ਐਨ.ਜੀ. ਦੇ ਪੰਪ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਵਾਲੀ ਟੈਕਸੀ ਵੀ ਸੀ.ਐਨ.ਜੀ. 'ਤੇ ਹੀ ਸੀ। ਇਹਦਾ ਰੇਟ ਵੀ ਪੈਟਰੋਲ ਨਾਲੋਂ ਕਾਫੀ ਘੱਟ ਹੈ। ਜਿੰਨਾ ਕੁ ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਡੀਜ਼ਲ ਦਾ ਰੇਟ ਹੈ, ਉਨਾ ਕੁ ਇਹਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਕਿੱਲੋਆਂ ਵਿਚ ਮਿਣਤੀ ਨਾਲ ਭਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਵਾਲੀ ਟੈਕਸੀ ਵਿਚ ਦੋ ਸਲੰਡਰ ਸਨ ਤੇ ਇਕ ਵਿਚ 60 ਕਿਲੋ ਪੈਂਦੀ ਸੀ। ਤਕਰੀਬਨ ਦੋਹਾਂ ਸਿਲੰਡਰਾਂ ਨਾਲ 150 ਕੁ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਜਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ 60 ਕੁ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਜੀ.ਟੀ. ਰੋਡ 'ਤੇ ਚਲ ਕੇ ਉਹਨੇ ਟੈਕਸੀ ਚੜ੍ਹਦੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਮੋੜ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਉਹ 'ਏਮਨਾਬਾਦ' ਲਿਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੜਕ ਕੋਈ ਖਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਰਗੀ ਲਿੰਕ ਰੋਡ ਅਤੇ ਦੁਆਲੇ ਹੈ ਵੀ ਪਿੰਡ ਸਨ ਜਿਹੜਾ ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧੀਆ ਲੱਗਿਆ। ਜਦ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਟੈਕਸੀ ਵਿਚ ਸਾਡੇ, ਪੱਗਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਪੈਂਦੀ ਤਾਂ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਖਦੇ। ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਫਸਲ ਝੋਨਾ ਜਾਂ ਬਾਸਮਤੀ ਉਸ ਵਕਤ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਪੱਠੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਲਈ ਚਰ੍ਹੀ ਦੇ ਲੱਗਦੇ ਸਨ। ਏਮਨਾਬਾਦ ਤਹਿਸੀਲ ਹੈਡਕੁਆਰਟਰ ਹੈ ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿਆਲਕੋਟ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਹੀ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਬਾਹਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰੋੜੀ ਸਾਹਿਬ ਹੈ ਤੇ ਉਥੋਂ ਤੱਕ ਪੱਕੀ ਸੜਕ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਉਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਮੈਦਾਨ ਹੈ ਤੇ ਕਾਦਿਰ ਭਾਈ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਥੇ ਵਿਸਾਖੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਮੇਲਾ ਲੱਗਦਾ, ਘੋਲ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਉਹਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮੇਲੇ ਦਾ ਵਿਸਾਖੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਓਦਾਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਪਈ ਜਦੋਂ 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਮੇਲਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਸਿਆਣੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਆਉਂਦੇ ਸੀ ਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਫਿਰ ਮੇਲਾ ਦੇਖਦੇ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਮੇਲਾ ਅੱਜ ਤਕ ਚੱਲਦਾ ਹੀ ਹੈ।

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਅੰਕ 'ਚ)

ਸਵੇਰ ਹੋਣ ਤਕ

-ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ

ਡੂੰਘੀ ਰਾਤ ਗਿਆਂ, ਚੰਨਣ ਜੱਟ, ਪੱਕੇ ਖੂਹ ਦੀਆਂ ਪੈਲੀਆਂ ਵਾਹ ਕੇ, ਥਕੇਵੇਂ ਦਾ ਝੰਭਿਆ, ਘਰ ਮੁੜਿਆ। ਹਾੜ੍ਹ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮੀਂਹ ਨੇ ਸਾਉਣੀ ਦੀਆਂ ਬਿਜਾਈਆਂ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਵੱਤ ਆਈ ਹੋਈ ਸੀ, ਫੇਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਝੜੀ ਲਗ ਜਾਵੇ, ਜਾਂ ਏਨੀ ਲੰਮੀ ਔੜ ਪਵੇ ਕਿ ਫਸਲਾਂ ਪਛੇਤੀਆਂ ਹੋ ਜਾਣ।

ਬਲਦਾਂ ਨੂੰ ਪੱਠੇ ਪਾ ਕੇ ਉਹਨੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਧੋਤੇ, ਕੋਠੇ ਉਤੇ ਰੋਟੀ ਖਾਧੀ ਤੇ ਅੱਖ ਦੱਬਣ ਲਈ ਮੰਜੇ ਉਤੇ ਟੇਢਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਵੇਰੇ, ਵਡੇ ਤੜਕਿਓਂ ਜਾ ਕੇ ਮਾਰੂਆਂ ਦੀ ਟੁਕੜੀ ਵਿਚ ਜੁਆਰ ਦਾ ਛੱਟਾ ਖਿਲਾਰਨਾ ਤੇ ਫਿਰ ਆਥਣ ਜੋਤੇ ਪੱਕੇ ਖੂਹ ਦੀ ਦੋਹਰ ਕਰਕੇ ਮੱਕੀ ਬੀਜਣੀ ਸੀ।

ਸੁਖ ਵਿਚ ਲੱਤਾਂ ਲਮਿਆਰ ਕੇ ਉਹ ਖਿੜੇ ਹੋਏ ਤਾਰਿਆਂ ਵਲ ਤੱਕਦਾ ਨੀਂਦ ਦੇ ਲੋਰ ਵਿਚ ਅੱਖ ਲਾਉਣ ਹੀ ਲਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨਾਲ ਦੇ ਕੋਠੇ ਉਤੋਂ ਮੰਜਾ ਡਾਹੁੰਦਿਆਂ ਘੁੱਦਾ ਬੋਲਿਆ, ''ਜਾਣੀਦਾ ਪੱਕੇ ਕੀ ਸਾਰੀ ਖੱਤੀ ਵਾਹ ਆਇਆਂ ਚੰਨਣਾ, ਮਖਾਂ ਬੋਲਦਾ ਨ੍ਹੀਂ, ਥੱਕਿਆ ਹੋਇੰਗਾ?''

ਚੰਨਣ ਮੰਜੇ ਉਤੇ ਪਿਆ ਪਿਆ ਬੋਲਿਆ, ''ਓ ਮਖਾਂ ਹੁਣ ਕਾਹਨੂੰ ਰੜਕ ਰੱਖਣੀ ਐ-ਜੋਤਾ ਹੋਰ ਕਸ ਕੇ ਲਾ ਲਈਏ-ਇਕ ਤਾਂ ਬੌਲਦ ਨ੍ਹੀਂ ਤੁਰਦਾ ਸਾਲਾ, ਜਮਾ ਈ ਰਹਿ ਖੜਿਆ।''

''ਕਿਹੜਾ, ਮੀਣਾ?''

''ਨਹੀਂ, ਦੂਆ ਲਾਖਾ, ਡਿੰਗ ਇ ਨ੍ਹੀਂ ਪੱਟਦਾ ਬਰਾਬਰ, ਤਾਹੀਂ ਤਾਂ ਆਹ ਵੇਲਾ ਆ ਗਿਆ।''

''ਭਾਈ ਖਰਾਕ ਦੀ ਗੱਲ ਐ ਸਾਰੀ...!'' ਘੁੱਦੇ ਨੇ ਰੱਬ ਲਗਦੀ ਆਖੀ।

''ਖਰਾਕ ਹੁਣ ਪਾਈ ਤਾਂ ਜਾਨੇ ਆਂ.... ਜਿੰਨੀ ਪਰੋਕੋਂ ਐ...!'' ਚੰਨਣ ਦੀ ਵਾਜ ਵਿਚ ਬੇ-ਵਸੀ ਸੀ।

''ਆ...ਹੋ...!'' ਘੁੱਦਾ ਮੰਜੇ ਉਤੇ ਟੇਢਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਤਾਰਿਆਂ ਭਰੀ ਨੀਲੀ ਛੱਤ ਵਲ ਤੱਕਦੇ ਚੰਨਣ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਊਂਘ ਆਉਣ ਲੱਗੀ। ਇਕ ਲੋਰ ਵਿਚ ਨੀਂਦ ਦਾ ਟੂਣਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਤਾਰੇ ਉਹਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਧੂੜ ਦੇ ਕਿਣਕੇ ਕੇਰ ਗਏ ਤੇ ਪੱਕੇ ਖੂਹ ਦੇ ਲਹਿਰੀਏ ਸਿਆੜ ਉਹਦੇ ਸੁਫਨਿਆਂ ਵਿਚ ਫੈਲਣ ਲਗੇ। ਪਰਲੇ ਵਾਸ, ਕਿਤੇ ਰਾਤ ਵਿਚ ਟੌਂਕਰਦਾ ਕੁੱਤਾ ਨ੍ਹਿਮਾ ਹੁੰਦਾ ਉਹਦੀ ਸੁਰਤ 'ਚੋਂ ਵਿੱਸਰ ਗਿਆ।

ਛੰਨੇ ਵਿਚ ਦੁੱਧ ਲੈ ਕੇ, ਬਚਨੋਂ, ਚੰਨਣ ਦੇ ਮੰਜੇ ਕੋਲ ਆਈ, ''ਲੈ ਫੜ, ਦੁੱਧ ਦੀ ਘੁਕ ਪੀ ਲੈ!''

ਚੰਨਣ ਦਾ ਠੌਂਕਾ ਲਗ ਰਿਹਾ ਸੀ।

''ਮਖਾਂ ਸੌਂ ਵੀ ਗਿਆ ਸੀਬੋ ਦਾ ਬਾਪੂ...?'' ਉਹਨੇ ਚੰਨਣ ਦਾ ਮੋਢਾ ਝੂਣਿਆ।

''ਹਾਂ ਹਾਂ...'' ਚੰਨਣ ਅੱਭੜ ਕੇ ਬੋਲਿਆ।

''ਲੈ ਫੜ, ਦੁਧ ਪੀ ਲੈ ਉਠ ਕੇ ਕੋਸਾ ਕੋਸਾ।''

ਚੰਨਣ ਉਠ ਕੇ ਮੰਜੇ ਉਤੇ ਬਹਿ ਗਿਆ, ਤੇ ਦੁੱਧ ਦਾ ਛੰਨਾ ਫੜਕੇ ਊਂਘਦਾ ਊਂਘਦਾ ਪੀਣ ਲਗਾ। ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਕੋਠਿਆਂ ਉਤੇ ਲੋਕ ਚੁਪ ਚਾਪ ਪਏ ਸਨ। ਘੁੱਦੇ ਦੀ ਵੀ ਅੱਖ ਲਗੀ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਬਚਨੋਂ ਪੈਂਦ ਵਲ ਮੰਜੇ ਦੀ ਬਾਹੀ ਉੱਤੇ ਬਹਿ ਗਈ। ਲੋਹੜੇ ਦਾ ਵੱਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਇਕ ਪਾਣੀ ਦੀ ਭਿਜਿਆ ਬੁਲਾ ਆਇਆ। ਦੂਰ, ਪਹਾੜ ਦੀ ਕੁੱਖ ਵਿਚ ਕਾਲੀ ਘਟਾ ਘਿਰੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਕਦੇ ਕਦੇ ਬਿਜਲੀ ਅੱਖ ਮਾਰ ਜਾਂਦੀ। ਬਚਨੋਂ ਨੇ ਹੌਲੀ ਜੇਹੀ ਆਖਿਆ, ''ਬੱਦਲ ਅੱਜ ਫੇਰ ਖੌਰੇ ਮੰਜੇ ਹੇਠਾਂ ਲੁਹਾ ਕੇ ਹਟੇ?''

ਖ਼ਾਲੀ ਛੰਨਾ ਬਚਨੋਂ ਵਲ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹਨੇ ਹੁੰਗਾਰਾ ਦਿੱਤਾ, ''ਸੌਣਾ ਕਿਹੜਾ ਮਿਲਦੈ ਸਹੁਰਾ ਨੀਂਦ ਭਰ ਕੇ-ਦੋ ਰਾਤਾਂ ਹੋ ਗੀਆਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ...!''

ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਕੀਲਿਆ ਚੰਨਣ ਫੇਰ ਮੰਜੇ ਉਤੇ ਢੇਰੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੈਂਦ ਪਈ ਖੇਸੀ ਉਹਨੇ ਟੰਗਾਂ ਉੱਤੇ ਖਿਚ ਲਈ। ਬਚਨੋਂ ਦੇ ਮੰਜੇ ਉਤੋਂ ਨਿਕੀ ਕੁੜੀ ਵਿਲਕ ਉਠੀ। ਉਹ ਉਠ ਕੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਜਾ ਪਈ। ਵੱਟ ਫੇਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਧ-ਪਹਿਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬੀਤਿਆ ਹੋਣਾ ਕਿ ਚੰਨਣ ਦੇ ਪਿੰਡੇ ਉੱਤੇ ਸੂਈ ਜੇਹੀ ਆ ਚੁਭੀ। ਉਹਨੇ ਪਾਸਾ ਪਰਤਿਆ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਹੋਰ ਤੇ ਉਹਦੀ ਨੀਂਦ ਭੰਗ ਹੋਣ ਲੱਗੀ।

''ਕਣੀ ਲਗ ਪਈ ਡਿਗਣ ਕੋਈ ਕੋਈ...!'' ਉਹਦੇ ਕੰਨ-ਵਲੇਲ ਪਈ, ਜਿਵੇਂ ਘੁੱਦਾ ਆਪਣੇ ਮੰਜੇ ਤੋਂ ਬਿਰਕਿਆ ਹੋਵੇ।

''ਮਖਾਂ ਸੀਬੋ ਦਾ ਬਾਪੂ...!'' ਬਚਨੋਂ ਨੇ ਲਲਕਾਰ ਕੇ ਆਖਿਆ, ''ਮੰਜੇ ਤਾਂ ਲਾਹੁਣੇ ਈ ਪੈਣਗੇ ਠਾਹਾਂ!''

''ਨੀ ਮਖਾਂ ਪਏ ਰਹੋ-ਕਿਤੇ ਨ੍ਹੀਂ ਪਰਲੋ ਆਉਂਦੀ!'' ਚੰਨਣ ਨੇ ਖੇਸੀ ਹੋਰ ਉਤੇ ਖਿਚ ਕੇ ਸੁਆਰ ਲਈ।

''ਫੇਰ ਹਬੜ ਦਬੜ ਪੈ ਜਾਣੀ ਐ...!'' ਬਚਨੋਂ ਫ਼ਿਕਰ ਨਾਲ ਘਾਬਰਦੀ ਸੀ।

''ਕਿਤੇ ਨ੍ਹੀਂ ਪੈਂਦੀ-ਤੂੰ ਪਈ ਰਹੁ!''

ਗੱਲ ਅਜੇ ਚੰਨਣ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮੋਟੇ ਮੋਟੇ ਕਣਿਆਂ ਨੇ ਇਕਦਮ ਹੱਲਾ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ। ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਸਾਰੇ ਕੋਠਿਆਂ ਉੱਤੇ ਹਫੜਾ ਦਫੜੀ ਮਚ ਗਈ। ਮੰਜੀਆਂ, ਪੰਘੂੜਿਆਂ ਉੱਤੇ ਜੁੱਲੀਆਂ, ਪਰੋਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪਏ ਘੂਕ ਨਿਆਣੇ ਡੌਰ ਭੌਰ ਹੋ ਉੱਠੇ। ਚੰਨਣ ਬੌਂਦਲ ਕੇ ਮੰਜੇ ਉੱਤੇ ਦਰੀ ਦੀ ਪੂਣੀ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਬਚਨੋਂ ਨੇ ਤਿੱਖੀ ਹੋ ਕੇ ਆਖਿਆ, ''ਤੂੰ ਐਥੇ ਗਿਣਤੀਆਂ ਕੀ ਗਿਣੀ ਜਾਨੈ, ਉਤਰ ਕੇ ਮੰਜੇ ਫੜ, ਮੈਂ ਉਤੋਂ ਲਮਕਾਉਨੀਆਂ!''

ਵਾਢਣ ਦੇ ਕਣਤਾਏ ਕੱਚ ਨੀਂਦਰੇ ਨਿਆਣੇ ਰੋਣ ਲਗੇ।

ਗਲੀ ਵਿਚ ਖਲੋ ਕੇ ਚੰਨਣ ਬਨੇਰੇ ਉਤੋਂ ਮੰਜੇ ਬਿਸਤਰੇ ਫੜਨ ਲੱਗਾ। ਬਚਨੋਂ ਮੀਂਹ ਵਿਚ ਬੌਂਦਲੀ ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਲਮਕਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੁੱਕੇ ਅੰਬਰ ਕਿਥੋਂ ਕਟਕ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਆ ਗਿਆ। ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਦੇਖਦੇ ਪਣਤਾਲੇ ਚੱਲਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਦੀਵਾ ਬਾਲ ਕੇ ਮੀਂਹ ਵਿਚ ਭਿੱਜੇ ਸਿਜੇ ਨਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ਚੰਨਣ ਨੇ ਮੰਜਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਦਲਾਨ ਅਤੇ ਕੋਠੜੀਆਂ ਦੇ ਮੋਘੇ ਢਕ ਕੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਨੁੱਚੜਦੀ ਬਚਨੋਂ ਥਲੇ ਆ ਗਈ ਤੇ ਕੁੜਤੀ ਦਾ ਪੱਲਾ ਨਚੋੜਦੀ ਖਿਝ ਨਾਲ ਕੁੜ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲੀ, ''ਜੈਤੋਂ ਦੀ ਕਹਿਨਿਆਂ, ਬੱਦਲ ਸਿਰ ਤੇ ਖੜ੍ਹੈ, ਜੱਦੇ ਨੇ ਸਿਰ ਇ ਨ੍ਹੀਂ ਚੱਕਿਆ।''

ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਦਲਾਨ ਵਿਚ ਮੰਜੀਆਂ ਜੁੱਲੀਆਂ ਉੱਤੇ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਡਿੱਗ ਪਏ। ਛਾਛੜੇ ਦਾ ਮੀਂਹ ਜਿਵੇਂ ਆਇਆ ਸੀ, ਉਵੇਂ ਇਕ ਦਮ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਪਣਤਾਲੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਹੁੰਦੇ ਤਤੀਰੀਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਏ। ਅੰਦਰ ਲੋਹੜੇ ਦਾ ਹੁੰਮ ਸੀ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਹਵਾ ਬਿਲਕੁਲ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ। ਦੀਵੇ ਦੀ ਲਾਟ ਸਿੱਧੀ ਸਤੋਰ ਖੜੀ ਸੀ। ਤੋੜ ਤੋੜ ਖਾਂਦਾ ਮੱਛਰ ਕੰਨਾਂ ਕੋਲ ਬੀਨ ਵਜਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਨਿਆਣੇ ਤ੍ਰੇਲੀਆਂ ਵਿਚ ਗੱਚ ਹੋ ਗਏ। ਤੱਤੀ ਹਵਾੜ ਨਾਲ ਘਰ ਭੱਠੇ ਵਾਂਗ ਤਪ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅੱਕਲਕਾਣ ਹੋਇਆ ਚੰਨਣ ਲੜਨ ਵਾਂਗ ਬੋਲਿਆ, ''ਮੋਘਾ ਤਾਂ ਖੁਲ੍ਹਾ ਰਹਿਣ ਦਿੰਦੀ।''

''ਮੀਂਹ ਤਾਂ ਘਟ ਬਿਨ੍ਹ ਕੇ ਆ ਗਿਆ-ਫੇਰ ਕੌਣ ਜਾਂਦਾ ਉੱਪਰ?''

''ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਅੱਗ ਲਗੀ ਜਾਂਦੀ ਐ-ਮੱਛਰ ਊਂ ਤੋੜ ਤੋੜ ਖਾਂਦੈ।'' ਚੰਨਣ ਨੇ ਪਿੰਡਾ ਖੁਰਕਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

ਪਸੀਨੇ ਵਿਚ ਪਿਚਕੀ ਹੋਈ ਕੈਲੋ ਪੰਘੂੜੀ ਉੱਤੇ ਠਿਸ ਠਿਸ ਕਰਨ ਲਗੀ। ਵਿਲਕਦੀ ਛੋਟੀ ਕੁੜੀ ਬਚਨੋਂ ਤੋਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਾਈ ਜਾਂਦੀ। ਉਹਨੇ ਪੱਖੀ ਝਲ ਕੇ ਨਿਆਣੀ ਨੂੰ ਚੁਪ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ। ਵੱਡੀ ਕੁੜੀ, ਸੀਬੋ, ਪਾਣੀ ਪਾਣੀ ਹੋਈ ਆਪਣੇ ਪੰਘੂੜੇ ਉੱਤੇ ਉਠ ਬੈਠੀ, ''ਬਾਬਾ ਨੀਂਦ ਕਿਹੜਾ ਆਉਂਦੀ ਐ...!''

''ਨੀ ਬੇਬੇ, ਆਪਾਂ ਦੀਵੇ ਈ ਬੁਝਾ ਦੋ...!'' ਸੀਬੋ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਭਿੰਦਰ ਬੋਲਿਆ। ਉਹਨੂੰ ਦੀਵੇ ਦੇ ਚਾਨਣ ਤੋਂ ਵੀ ਸੇਕ ਆਉਂਦਾ ਜਾਪਦਾ ਸੀ।

ਚੰਨਣ ਉਠ ਕੇ ਬਾਹਰ ਗਲੀ ਵਿਚ ਆਇਆ, ''ਕਣੀਆਂ ਤਾਂ ਬੰਦ ਨੇ-ਬੱਦਲ ਤਾਂ ਦੀਂਹਦਾ ਨ੍ਹੀ ਕਿਤੇ ਹੁਣ!''

''ਜੇ ਖਾਣਾ ਐਵੇਂ ਭਾਜੜ ਪਾ ਦਿੰਦੈ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਮੀਂਹ!'' ਬਚਨੋਂ ਪਈ ਪਈ ਅੰਦਰੋਂ ਬੋਲੀ।

''ਨੀ ਬੇਬੇ, ਗਲੀ 'ਚ ਕਢ ਲੋ ਮੰਜੇ...'' ਸੀਬੋ ਨੇ ਕਾਹਲੀ ਪੈ ਕੇ ਆਖਿਆ।

''ਆਹੋ ਮੁੰਨੀ, ਗਲੀ ਵਿਚਿ ਡਾਹ ਲੈਨੇ ਆਂ।'' ਚੰਨਣ ਅੰਦਰ ਆ ਕੇ, ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ, ਮੰਜਾ ਚੁੱਕਣ ਲੱਗਾ।

ਬਚਨੋਂ ਉਠ ਕੇ ਬੂਹੇ ਵਿਚ ਆਏ ਤੇ ਉੱਪਰ ਵਲ ਤੱਕਣ ਲਗੀ, ''ਹੁਣ ਤਾਂ ਦੀਂਹਦਾ ਨ੍ਹੀਂ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ-ਐਨ ਸਾਫ ਐ ਅੰਬਰ।''

ਗੁਆਂਢੋਂ ਕੇਸਰੀ ਤਖਾਣੀ ਨੇ ਹੁੰਗਾਰਾ ਦਿੱਤਾ, ''ਨੀ ਭਾਮਾਂ ਕੱਲਾ ਕੱਲਾ ਤਾਰਾ ਗਿਣ ਲੈ-ਜਦ ਔਂਦੈ, ਪਟਮੇਲੀ ਚੱਕ ਦਿੰਦੈ ਚੰਦਰਾ!''

''ਬਾਬਾ, ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਕੌਣ ਕਹੇ...'' ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ, ਆਪਣੇ ਨੀਵੇਂ ਬਨੇਰੇ ਉੱਤੇ ਮੰਜੇ ਦੇ ਪਾਵੇ ਅੜਾਉਂਦਾ, ਘੁੱਦਾ ਬੋਲਿਆ।

''ਮਖਾਂ ਹੁਣ ਉੱਤੇ ਈ ਚੜ੍ਹਾ ਮੰਜੇ-ਗਲੀ 'ਚ ਨ੍ਹੀਂ ਸੁਤ ਰਹਿਣੇ!'' ਬਚਨੋਂ ਨੇ ਗਲੀ ਵਿਚ ਮੰਜਾ ਡਾਹੁੰਦੇ ਚੰਨਣ ਨੂੰ ਆਇਆ।

''ਨੀ ਹੁਣ ਦੋ ਘੰਟੇ ਪਿੱਛੇ ਕਿਥੇ ਧੂਹ-ਘੜੀਸ ਕਰੀਏ-ਰਾਤ ਅੱਧੀ ਟੁਟ ਚੱਲੀ-ਦੇਖ ਤਾਂ ਖਿੱਤੀਆਂ ਕਿਥੇ ਸਰਕ ਆਈਆਂ!''

'ਗਲੀ 'ਚ ਕੀਹਦਾ ਕੀਹਦਾ ਡਾਹੇਂਗਾ? ਨਾਲੇ ਸੌ ਡੰਗਰ, ਪਸੂ। ਤੂੰ ਚੱਲ ਉੱਤੇ, ਮੈਂ ਫੜਾਉਨੀ ਆਂ ਮੰਜੇ, ਘੜੀ ਰਾਮ ਨਾਲ ਤਾਂ ਲੰਘੇ।''

''ਚੰਗਾ ਫੇਰ, ਫੜਾ, ਸੀਬੋ ਚੱਕ ਤਾਂ ਭਾਈ ਨਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ, ਭਿੰਦਰ ਉਠ ਓਏ, ਮੰਜੇ ਕਢਾ ਬਾਹਰ!'' ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਚੰਨਣ ਪੌੜੀ ਦੇ ਡੰਡੇ ਚੜ੍ਹਦਾ ਬਨੇਰੇ ਉੱਤੇ ਜਾ ਬੈਠਿਆ।

ਬਚਨੋਂ ਨੇ ਬਾਹਾਂ ਉੱਤੇ ਸਹਾਰ ਕੇ ਮਜੇ ਤੇ ਬਿਸਤਰੇ ਫੜਾਏ। ਚੰਨਣ ਨੇ ਮੁੜ ਥਾਓਂ ਥਾਈਂ ਨਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਇਆ। ਬਚਨੋਂ ਨੇ ਦੀਵਾ ਬੁਝਾ ਕੇ ਜਿੰਦਾ ਲਾਇਆ ਤੇ ਪੌੜੀ ਦੇ ਸਿਖਰਲੇ ਡੰਡੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਬੋਲੀ, ''ਹੇ ਬਾਗਰੂ-ਹੇਠਾਂ ਨਾਲੋਂ ਸਾਹ ਤਾਂ ਔਂਦੈ!''

ਨਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ਮੰਜੀਆਂ ਉੱਤੇ ਲਿਟਾ ਸੁਆਰ ਕੇ ਬਚਨੋਂ ਮੋਘਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਗਈ ਤਾਂ ਕੋਠੜੀ ਉੱਤੇ ਉਹਦੀ ਅੱਡੀ ਧਸ ਗਈ, ਤੇ ਫਿਰ ਮੁੜ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਦਾ ਬਨੇਰੇ ਉੱਤੇ ਪੈਰ ਤਿਲ੍ਹਕ ਗਿਆ। ਮਸੀਂ ਡਿਗਣ ਤੋਂ ਬਚਦੀ ਉਹ ਖਿਝ ਕੇ ਬੁੜ ਬੁੜਾਉਣ ਲਗੀ, ''ਕੈ ਗੇਲ ਕਿਹੈ ਦੋਜਕੀ ਨੂੰ, ਰੋਹੀ ਆਲੀ ਕਿੱਕਰ ਵਢ ਕੇ ਦੋ ਖਣ ਉੱਤੇ ਛੱਤ ਲੈਨੇ ਆਂ-ਨਾਲੇ ਕੋਠੜੀ ਦੀਆਂ ਕੜੀਆਂ ਝਾੜਲਾਂਗੇ-ਜੱਟ ਨੇ ਇਕ ਨ੍ਹੀਂ ਸੁਣੀ-ਲੋਕੀਂ ਐਸ਼ਾਂ ਲੁਟਦੀ ਐ-ਐਥੇ ਜੂਨ ਕੱਟਣੀ...!''

'ਨੀ ਹੁਣ ਤਿਹਾਸਮਾਂ ਛੱਤਣ ਬੈਠਾ ਮੈਂ ਕੁ!'' ਉਹ ਕੋਠੇ ਜੇਡੀ ਧੀ ਦੇ ਕਾਰਜ ਬਾਰੇ ਆਖਣ ਲਗਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਕੋਲ ਪਈ ਮੁਟਿਆਰ ਧੀ ਦੀ ਲਿਹਾਜ ਮਾਰ ਗਈ।

''ਓ ਤੈਂ ਕੀ ਲੱਲਰ ਲਾਉਣੈ....'' ਲਤੂੰ ਲੜੂੰ ਕਰਦੀ ਉਹ ਮੰਜੇ ਕੋਲ ਆ ਗਈ।

''ਚੰਗਾ ਪੈ ਜਾਹ ਹੁਣ ਰਾਮ ਨਾਲ-ਟੈੜ ਟੈੜ ਲਾਈ ਐ ਵਾਧੂ-ਆਪ ਤੋਂ ਨੀਮੇ ਅਲ ਦੇਖ ਕੇ ਡੰਗ ਨਿਕਲਦੈ!''

''ਆਹੋ ਭਾਈ ਆਹੋ, ਆਹ ਤਾਂ ਗੱਲ ਸੱਚ ਐ ਚੰਨਣ ਦੀ।'' ਨਾਲ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਨੀਵੀਂ ਛੱਤ ਤੋਂ ਕਰਮ ਸਿਹੁੰ ਦੀ ਅੰਮਾਂ ਨੇ ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਾਂ ਮਿਲਾਈ।

ਵੱਟ ਨਾਲ ਫੇਰ ਸਾਹ ਬੰਦ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਮੀਂਹ ਕਦੇ ਵਰ੍ਹਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਬੋਬੀ ਅਤਰੀ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਉੱਗੀ ਕਿੱਕਰ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਖਲੋਤੀ ਸੀ। ਗਰਮੀ ਨਾਲ ਜਿੱਚ ਹੋ ਕੇ ਚੰਨਣ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਰੁਧ ਬੋਲਿਆ, ''ਕੋਈ ਚੰਦਰਾ ਪਾਪੀ ਬੈਠੈ ਪਹਿਰੇ ਉੱਤੇ ਅੱਜ ਤਾਂ-ਪੱਤਾ ਨ੍ਹੀਂ ਹਿਲਦਾ।''

''ਮਾੜੇ ਦਾ ਦੁੱਖ ਦੁੱਖ...!'' ਹੇਠੋਂ, ਡੰਗਰਾਂ ਵਾਲੇ ਘਰ ਅੱਗੇ, ਗਲੀ ਵਿਚ ਮੰਜਾ ਡਾਹੀਂ ਪਿਆ ਮੈਂਗਲ ਵਿਹੜੇ ਆਲਾ ਬੋਲਿਆ। ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਉਹ ਆਪ ਤਰਲੋਮੱਛੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ।

''ਨੀ ਬੇਬੇ, ਮੱਛਰ ਲੜੀ ਜਾਂਦੈ!'' ਭਿੰਦਰ ਮੰਜੇ ਦੀ ਦੌੜ ਉੱਤੇ ਗਿੱਟੇ ਰਗੜਦਾ ਬੋਲਿਆ।

ਬੋਬੀ ਅਤਰੀ ਦੀ ਕਿੱਕਰ ਦੀਆਂ ਟਹਿਣੀਆਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਹਿੱਲਣ ਲਗੀਆਂ। ਨਿੱਕੀ ਨਿੱਕੀ ਹਵਾ ਰੁਮਕ ਪਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਗਿੱਲੇ ਕੋਠਿਆਂ ਦੀ ਹਮਕ ਰਲੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਘੁੱਦੇ ਨੇ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲੈਂਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਮੰਜੇ ਤੋਂ ਕਿਹਾ, ''ਲੈ ਬਈ ਚੰਨਣਾ, ਬਦਲ ਗਿਆ ਪਹਿਰਾ, ਆ ਬੈਠਾ ਕੋਈ ਧਰਮੀ ਪੁਰਸ਼।''

''ਆਹੋ ਪੁਤ...'' ਦੂਰੋਂ ਕਰਮ ਸਿਹੁੰ ਦੀ ਅੰਮਾਂ ਬੋਲੀ, ''ਧਰਮੀਆਂ ਦੀ ਕਿਹੜਾ ਤੋਟ ਐ ਜਗ 'ਚ।''

''ਆ ਤਾਂ ਕੋਈ ਧਰੂੰ ਐਂ ਧਰੂੰ ਅੰਮਾਂ!'' ਘੁੱਦਾ ਰੁਮਕਦੀ ਪੌਣ ਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਲੁੱਟਦਾ ਬੋਲਿਆ। ਚੰਨਣ ਈ ਅੱਖ ਲਗ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਚੁੱਪ ਪਿਆ ਦੇਖ ਘੁੱਦੇ ਨੇ ਉਚੀ ਬੋਲ ਕੇ ਆਖਿਆ, ''ਚੰਨਣਾ, ਓ ਚੰਨਣਾ!''

''ਹੋ...'' ਚੰਨਣ ਸੁਤ-ਅਣੀਂਦਾ ਸੀ।

''ਨੀਂਦ ਔਂਦੀ ਐ?''

''ਆਹੋ....''

''ਚੰਗਾ ਫੇਰ, ਸੌਂ ਜਾ!'' ਘੁੱਦੇ ਨੇ ਆਪ ਵੀ ਪਾਸਾ ਪਰਤ ਲਿਆ।

ਨਿਕੀ ਨਿਕੀ ਪੌਣ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਸਭੇ ਦੁਖ ਧੋ ਦਿੱਤੇ। ਪੋਲੇ ਪੋਲੇ ਹੱਥੀਂ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਝਸਦੀ ਕੁਦਰਤ ਲੋਰੀਆਂ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸਾਰੇ ਸੌਂ ਗਏ। ਚੰਨਣ ਸਰ੍ਹਾਣੇ ਬਾਂਹ ਦੇ ਕੇ, ਪਾਸੇ ਭਾਰ, ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਗੜੂੰਦ ਹੋ ਗਿਆ।

ਅਚਨਚੇਤ ਭੁੱਖੇ ਸ਼ੇਰ ਵਾਂਗ ਪਿੰਡ ਉੱਤੇ ਬੱਦਲ ਘੋਰਿਆ। ਅੱਭੜ ਕੇ ਚੰਨਣ ਦੀ ਅੱਖ ਖੁਲ੍ਹ ਗਈ। ਮੋਟੇ ਮੋਟੇ ਭੂਰੇ ਬੱਦਲ, ਚੰਨ ਨੂੰ ਝੱਫ ਕੇ ਅਸਮਾਨ ਉੱਤੇ ਫੈਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਤਲਾ ਜਿਹਾ ਘਸਮੈਲਾ ਹਨੇਰਾ ਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਚੰਨਣ ਉਠ ਕੇ ਮੰਜੇ ਉੱਤੇ ਬਹਿ ਗਿਆ ਤੇ ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੱਤੀ ਟੋਹਣ ਲੱਗਾ।

ਚਿਟੇ ਚਾਨਣ ਦੀ ਇਕ ਤਾਰ ਜਿਹੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਚੀਨੀਆਂ ਦੇ ਚੁਬਾਰੇ ਉੱਤੇ ਲਰਜ਼ੀ ਤੇ ਅਗਲੇ ਛਿਣ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਬਿਜਲੀ ਡਿਗਣ ਦੀ ਵਾਜ ਆਈ। ਡਰ ਨਾਲ ਨਿਆਣੇ ਰੋਣ ਤੇ ਕੁੱਤੇ ਭੌਂਕਣ ਲਗੇ। ਰਾਮ ਰਾਮ ਹੋਣ ਲਗੀ। ਚੰਨਣ ਦੀਆਂ ਚੁੰਧਿਆਈਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ, ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ, ਕੋਈ ਪੀਲੀ, ਹਰੀ ਤੇ ਲਾਲ ਤਾਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਲਰਜ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਵਾ ਦਾ ਇਕ ਤਿੱਖਾ ਬੁੱਲਾ ਕਿੱਕਰ ਦੀਆਂ ਟਹਿਣੀਆਂ ਵਿਚ ਉਲਝ ਰਿਹਾ ਸੀ।

''ਘੇਸੂ ਫਿਰ ਜਾਇ ਇਹਨੂੰ...!'' ਬਚਨੋਂ ਠਠੰਬਰ ਕੇ ਨਿੱਕੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਹਿਕ ਨਾਲ ਸਾਂਭਦੀ ਉਠੀ, ''ਚੰਦਰਾ ਬਾਦ ਈ ਪੈ ਗਿਆ ਅੱਜ-ਖ਼ਬਰ ਨ੍ਹੀਂ ਕਿਧਰੋਂ ਆ ਗਿਆ ਚੜ੍ਹ ਕੇ!'' ਤੇ ਉਹ ਚੰਨਣ ਨੂੰ ਫਿਕਰ ਨਾਲ ਉੱਚੀ ਬੋਲੀ, ''ਹੁਣ ਤੂੰ ਬੈਠਾ ਕੀ ਸੋਚਦੈਂ, ਮੰਜੇ ਤਾਂ ਥੱਲੇ ਲਾਹੁਣੇ ਪੈਣਗੇ ਫੇਰ...!''

ਪੁਰਾਣਾ ਮਾਖਿਓਂ

''ਥੱਲੇ ਕਿਥੇ ਲਾਹਾਂਗੇ ਹੁਣ...!'' ਚੰਨਣ ਦੇ ਹੱਡ ਦੁਖ ਰਹੇ ਸਨ।

''ਹੋਰ ਕੀ ਕਰੇਂਗਾ? ਦੇਖਦਾ ਨ੍ਹੀਂ, ਬੱਦਲ ਤਾਂ ਢਕੋ ਢਕੀ ਖੜ੍ਹੈ, ਉੱਠ, ਝਟ ਕਰ!''

''ਅਜਾਂ ਹੁਣ ਕਿਤੇ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਬੱਦਲ ਨ੍ਹੀਂ ਸੀ-ਘੰਟਾ ਪਹਿਲਾਂ।'' ਘੁੱਦਾ ਆਪਣੇ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਉਠ ਕੇ ਬਹਿੰਦਾ ਬੋਲਿਆ।

ਹਵਾ ਥੰਮ ਗਈ। ਬੱਦਲ ਘੁਲਦਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਚੀਨੀਏਂ, ਲੰਬੜ ਤੇ ਹੋਰ ਚੁਬਾਰਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬੂਹੇ ਬਾਰੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹੀ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਚੁਬਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪਏ ਸਨ। ਚੰਨਣ ਨੇ ਇਕ ਪਲ ਸੋਚ ਕੇ ਆਖਿਆ, ''ਨਿਆਣਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮੰਜੀਆਂ ਝਲਿਆਨੀ ਹੇਠ ਕਰ ਦਿੰਨੇ ਆਂ, ਤੂੰ ਸੀਬੋ ਨਾਲ ਹੇਠ ਚਲੀ ਜਾਹ, ਮੈਂ ਹਾਲੇ ਇਥੇ ਈ...!''

ਕੋਈ ਕੋਈ ਕਣੀ ਝਰਨ ਲਗ ਪਈ।

ਬਚਨੋਂ ਫਿਕਰ ਨਾਲ ਤੜਫ ਕੇ ਬੋਲੀ, ''ਓ ਤੇਰੀ ਤਾਂ ਮੱਤ ਮਾਰੀ ਗਈ, ਕੀ ਹਾਲ ਕਰਦੈ, ਝਲਿਆਨੀ ਹੇਠ ਕੀਹਨੂੰ ਕੀਹਨੂੰ ਪਾਇੰਗਾ? ਤੂੰ ਹੇਠ ਫੜਾ ਮੰਜੇ!''

''ਨੀ ਚੰਗਾ...!'' ਉਹ ਅੱਕ ਕੇ ਭਾਰੇ ਸੰਘ ਨਾਲ ਉੱਚੀ ਚੀਕਿਆ।

ਬਚਨੋਂ ਤੇ ਸੀਬੋ ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਕਪੜੇ ਵਲ੍ਹੇਟ ਤੇ ਨਿੱਕੇ ਨਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਂਭ ਕੇ ਥੱਲੇ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਕੈਲੋ ਤੇ ਭਿੰਦੀ ਜਾਗੋ ਮੀਟੇ ਵਿਚ ਪੌੜੀ ਦੇ ਡੰਡੇ ਟੋਹ ਟੋਹ ਉਤਰਨ ਲਗੇ। ਉਹ ਆਪ ਉੱਤੇ ਹੀ ਪੈਂਦ ਵਲ ਦਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਕੇ ਘਰੋੜੇ ਟੇਡਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਕਣੀਆਂ ਡਿਗੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ।

''ਅੱਜ ਨ੍ਹੀਂ ਬਈ ਸੌਣ ਦਿੰਦਾ ਚੰਨਣਾ!'' ਕਣੀਆਂ ਤੋਂ ਕਾਣਤ ਕੇ ਘੁੱਦਾ ਬੋਲਿਆ।

''ਓ ਸਾਡੀ ਤਾਂ ਜੂਨ ਇ ਮਾੜੀ ਐ-ਨਾ ਦਿਨ ਨੂੰ ਚੈਨ, ਨਾ ਰਾਤ ਨੂੰ ਨੀਂਦ।'' ਚੰਨਣ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਰੋੜ ਰੜਕ ਰਹੇ ਸਨ।

''ਮੌਜਾਂ ਤਾਂ ਚੁਬਾਰਿਆਂ ਆਲੇ ਲੁਟਦੇ ਨੇ...'' ਚੀਨੀਆਂ ਦੇ ਚੁਬਾਰੇ ਵਿਚ ਦੀਵੇ ਦੀ ਲੋਅ ਦੇਖ ਕੇ ਘੁੱਦੇ ਨੇ ਈਰਖਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ।

''ਕੁਦਰਤ ਐ ਭਾਈ ਮਾਲਕ ਦੀ!'' ਚੰਨਣ ਨੇ ਹੌਕਾ ਲਿਆ, ''ਘਰਦੀ ਤੰਗੀ ਬੁਰੀ। ਰਾਤ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਰਹਿੰਦੀ ਹੋਣੀ ਐਂ ਘੁੱਦਿਆ ਅਜੇ?''

''ਬਥੇਰੀ ਪਈ ਐ ਹਾਲੇ...''

''ਕਿਤੇ ਬੱਦਲਾਂ ਕਰਕੇ ਈ ਨ੍ਹੇਰਾ ਤਾਂ ਨ੍ਹੀਂ?''

''ਕਾਹਨੂੰ-ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਲੰਘੀ ਐ ਮਸੀਂ, ਹਾਲੇ ਤਾਰਾ ਵੀ ਨ੍ਹੀਂ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਣਾ, ਬੱਦਲਾਂ ਕਰਕੇ ਦਿਖਦਾ ਨ੍ਹੀਂ ਇਕ ਤਾਂ ਅੱਜ-ਤੈਂ ਚਰਾਂਦੀਂ ਜਾਣਾ ਹੋਣੈ?'' ''ਆਹੋ...''

''ਫੇਰ ਪਿਆ ਰਹੁ ਹਾਲੇ-ਬਥੇਰੀ ਡੇਰ ਐ-ਘੜੀ ਅਰਾਮ ਵੀ ਚਾਹੀਦੈ ਬੰਦੇ ਨੂੰ।''

''ਓਏ ਜੱਟ ਨੂੰ ਰਾਮ ਕਿੱਥੇ!''

''ਉਹ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਗੱਲ ਠੀਕ ਐ।'' ਘੁੱਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਦੇ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਿਆ।

ਨਿੰਕਾ ਨਿੰਕਾ ਝਰਦੀਆਂ ਕਣੀਆਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਹੋਰ ਛਿੱਦੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਘੁਲੇ ਹੋਏ ਬੱਦਲਾਂ ਥਲੇ ਅੜ ਖਲੋਏ ਹੁੰਮਸ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦੇ ਆਪ-ਹੁਦਰੇ ਬੁਲ੍ਹਿਆਂ ਨੇ ਲੀਰ ਲੀਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਘੁੱਦੇ ਅਤੇ ਚੰਨਣ ਦੀਆਂ ਆਪੋ ਵਿਚ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮਿੱਠੇ ਮਿੱਠੇ ਲੋਰ ਵਿਚ ਮੁਕ ਗਈਆਂ। ਚੰਨਣ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਭਾਵੇਂ ਮਿਚੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਉਹਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਧੁਖਧੁਖੀ ਸੀ : 'ਕਿਤੇ ਪਿਆਂ ਹੀ ਦਿਨ ਨਾ ਚੜ੍ਹ ਜਾਵੇ....!' ਉਹਨੇ ਸੁੱਤੇ ਸੁੱਤਿਆਂ ਆਪਣਾ ਕੰਨ ਗਲੀ ਦੀ ਵਿੜਕ ਉੱਤੇ ਲਾ ਛਡਿਆ ਸੀ।

ਕਣੀਆਂ ਦੀ ਕਾਣਤ, ਹੱਡਾਂ ਦਾ ਥਕੇਵਾਂ ਤੇ ਘੁੱਦੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਵਿਸਰ ਕੇ ਉਹ ਮਾਰੂਆਂ ਦੀ ਖੱਤੀ ਵਲ ਚਲਾ ਗਿਆ : ਪਹੁ ਫੁਟ ਰਹੀ ਸੀ। ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਚਰ੍ਹੀਆਂ ਪੁੰਗਰ ਕੇ ਨਰਮ ਨਰਮ ਹਵਾ ਵਿਚ ਕੰਬ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਮੋਠਾਂ, ਮਾਹਾਂ, ਗੁਆਰੇ ਤੇ ਮੂੰਗੀਆਂ ਨੇ ਕੰਨ ਚੁੱਕ ਲਏ ਸਨ। ਪਰ੍ਹੇ, ਟਿੱਬੀ ਉੱਤੇ ਜੀਤੇ ਲੰਬੜ ਦਾ ਹਲ ਵਗਦਾ ਸੀ। ਟੱਲੀਆਂ ਦੀ ਨ੍ਹਿਮੀ ਨ੍ਹਿਮੀ ਵਾਜ ਉੱਤੇ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੀ ਕਲੀ ਉੱਚੀ ਉੱਠ ਰਹੀ ਸੀ...

ਉਹ ਹੜਬੜਾ ਕੇ ਉਠਿਆ। ਬਨੇਰੇ ਉੱਤੇ, ਮੂੰਹ-ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ, ਕੁੱਕੜ ਬਾਂਗਾਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਗਲੀ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦੇ ਬਦਲਾਂ ਦੀਆਂ ਟੱਲੀਆਂ ਟਣਕ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਪਹੁ ਦੀ ਲੋਅ, ਬੱਦਲਾਂ ਪਿਛੋਂ ਫੁੱਟਣ ਹੀ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਵਿਹੜੇ 'ਚੋਂ ਬਦਲਾਂ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਟਿੱਬੀ ਵਲ ਤੁਰਦਾ ਚੰਨਣ ਬੋਲਿਆ, ''ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੇ ਕੇ ਸੀਬੋ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਘੱਲ ਦਈਂ ਬਚਨ ਕੁਰੇ, ਰਾਤ ਕਿੰਨੀ ਕੈੜੀ ਰੱਖੀਂ...'' ਉਹਦਾ ਬੋਲ ਪਾਟੇ ਹੋਏ ਬਾਂਸ ਵਰਗਾ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਗਮਾਂ ਸਬੰਧੀ ਕੁਝ ਚੂੰਢ ਚਰਚਾ

ਐਸ਼ੀ ਬਿੱਕਰ ਕੰਮੇਆਣਾ*

ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਗੱਲ ਬਹੁਤ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਹਿਤਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਮਾਗਮਾਂ ਅਤੇ ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਲੱਗ ਰਹੇ ਖੋਰੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਕਈ ਸੰਜੀਦਾ ਸਭਾਵਾਂ ਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿੱਜ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠੇ ਹੋਏ ਕੁਝ ਇਨਸਾਨ, ਜੋ ਸਮੂਹ ਲਈ ਆਪਣੇ ਜਾਤੀ ਹਿਤ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਵਧਾਈ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਭਾਏ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਜਲੇਬੀਆਂ ਤੇ ਪਕੌੜਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਦੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ 'ਚੋਂ ਭਾਸ਼ਣ ਕਿਰ-ਕਿਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ ਤਕੜਾ ਗਰੁਪ, ਕੰਨ ਖੁਰਕਦਾ ਹੋਇਆ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਧਿਆਨ ਪਾਪੀ ਪੇਟ 'ਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਕਰਕੇ ਕੁੱਖਾਂ ਕੱਢਣ 'ਚ ਮਗਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਹਥਲੀ ਲਿਖਤ ਰਾਹੀਂ, ਅਸਫਲ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੇ ਕਰਤਿਆਂ-ਧਰਤਿਆਂ ਦੀ ਦੁਖਦੀ ਰਗ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਉਣੋਂ ਬਚਦਿਆਂ ਉਹ ਕਾਰਨ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸਫਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ? ਇਹ ਵੀ ਸੋਚਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਫਲ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਿਚ ਆਖਰ ਕੀ ਖੂਬੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਝੰਡੇ ਗੱਡ ਜਾਂਦੇ ਆ? ਸਫਲਤਾ ਡੱਡੂ-ਛੜੱਪਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਪੌੜੀ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਂਗ ਪੌਡਾ-ਪੌਡਾ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਿਖਰਲੇ ਡੰਡੇ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਆਓ ਪਹਿਲਾਂ ਖਿਚੜੀ ਸਾਹਿਤਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੀਆਂ ਊਣਤਾਈਆਂ 'ਤੇ ਪੁੱਠਾ ਤਵਾ ਲਾ ਲਈਏ।

1. ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਸਰੋਤੇ, ਬੁਲਾਰੇ, ਮਹਿਮਾਨ ਤੇ ਕਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਘੰਟੇ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧ ਲੇਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

2. ਪਹਿਲਾਂ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਕੇ ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਪੈਂਟਾਂ ਖਿੱਚਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

3. ਕਈ ਕਵੀ ਸੱਜਣ ਇਕ ਤੋਂ ਵਧ ਰਚਨਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਬੰਨ-ਬੰਨ ਕੀਮਤੀ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਕੌਡੀਆਂ ਵਾਂਗ ਰੋਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

4. ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਗੌਣ ਵਾਲੇ ਘੱਟ ਰੇਟ 'ਤੇ ਬੁੱਕ ਕੀਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਈ ਉਭਰ ਰਹੇ

ਰਾਏ ਆਪੋ ਆਪਣੀ

ਗਾਇਕ ਮੁਫਤ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਵਾਰੀ ਮਿਲਣ 'ਤੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਇਨਾਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਡਾਲਰਾਂ ਦੀ ਬਰਸਾਤ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਵੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਛੇਤੀ ਕੀਤੇ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਉਤਰਨ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ। ਸਮੱਸਿਆ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਰ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਗੌਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਨੰਤਰ ਸਟੇਜ ਸੰਚਾਲਕ ਬਣਕੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਗੰਢਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਤਾਂ ਉਹ ਵਾਰਮ-ਅੱਪ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੀ ਉਹ ਹੋਰ ਸੁਣਨਾ ਚਾਹੁਣਗੇ?

5. ਕਈ ਵਾਰ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸੰਚਾਲਕ ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰੋਂ ਸੱਦਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵਧ ਮਹੱਤਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਕਲਾ-ਵੰਨਗੀਆਂ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਤਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਇਨਾਮਾਂ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਆਈਟਮ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਆਈਟਮ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਖਿੰਡਣ-ਪੁੰਡਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸੈਕਟਰੀ ਭੱਜ ਕੇ ਆ ਕੇ ਮਾਈਕ ਸੰਭਾਲਦਾ ਹੋਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ, ਇਨਾਮ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਨਾਮ ਵੰਡ ਕੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਫੋਟੋ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਉਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਈ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੱਦਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਉਲਾਂਭਾ ਨਾ ਦੇ ਸਕਣ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫੋਟੋ ਨਹੀਂ ਖਿੱਚੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਆਈਟਮ ਜਾਂ ਕਲਾ-ਵੰਨਗੀ ਲਗਭਗ ਦੁੱਗਣਾ ਸਮਾਂ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਸੋਚੋ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪੰਜ-ਸੱਤ ਕਲਾ-ਵੰਨਗੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੀਆਂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਸਟੇਜ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਵਿਅਰਥ ਜਾਵੇਗਾ?

6. ਖਾਣ-ਪੀਣ ਲਈ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਬੱਝਵਾਂ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਆ ਗਿਆ ਜਾਂ ਬੈਠਿਆਂ 'ਚੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦੂਜੀ-ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਮੂੰਹ ਮਾਰਨ ਨੂੰ ਚਿੱਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਹੀ ਤੱਤੀ ਚਾਹ, ਠੰਢਾ ਸੋਢਾ, ਗਰਮਾ-ਗਰਮ ਪਕੌੜੇ, ਜਲੇਬੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਪਕਵਾਨ ਹਾਜ਼ਰ। ਫੇਰ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦਾ ਕੰਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਮੂੰਹ ਤੇ ਢਿੱਡ ਵਲ ਧਿਆਨ ਜਾਣਾ ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ। ਸੋ, ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਸਟੇਜ ਅਤੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ ਜੋ ਰਾਬਤਾ ਕਾਇਮ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਆਓ ਹੁਣ ਵਿਚਾਰੀਏ ਕਿ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਫਲ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ?

1. ਜਿਵੇਂ ਝੋਟੇ ਨਾਲ ਚਮਜੂੰਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਵੀ ਦੇਸੋਂ-ਪਰਦੇਸ ਹੋਣ ਲੱਗਿਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਊਣਤਾਈਆਂ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਤੇ ਲੇਟ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ। ਸੋ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਲੀਕਿਆ ਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਵੇ ਕਿ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਸੱਦਾ-ਪੱਤਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਘੰਟਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇ।

2. ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਖਿਚੜੀ ਜਾਂ ਮਿਲ-ਗੋਭਾ ਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਪਰ ਕੁਝ ਸਹਾਇਕ-ਵੰਨਗੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣ।

3. ਪੀਣ-ਖਾਣ ਆਦਿ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਸਮਾਂ ਤੈਅ ਹੋਵੇ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਘੰਟਾ ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਤਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਬਾਅਦ ਤਕ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਪਰ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇ।

4. ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਅਜਿਹਾ ਹੋਵੇ ਜੋ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ ਬਹੁਤਾ ਕਹਿਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰਖਦਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਆਪ ਘੱਟ ਸਮਾਂ ਲੈਂਦਿਆਂ, ਸ਼ਬਦ ਜਾਲ ਦੇ ਚੱਕਰਵਿਊ 'ਚ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵਲ ਕੇ ਰੱਖੇ।

5. ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਦੇ ਤੀਹ-ਚਾਲੀ ਮਿੰਟ ਸਥਾਨਕ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ।

6. ਹਰ ਇਕ ਬੁਲਾਰੇ ਜਾਂ ਕਵੀ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਰੁਤਬੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਾਂ ਤੈਅ ਹੋਵੇ। ਉਨੀ-ਇਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਨੀ-ਇਕੱਤੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਜਿਸ ਵਿਸ਼ੇ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੀ ਗੱਲਾਂਬਾਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ।

7. ਗਿੱਧਾ, ਭੰਗੜਾ, ਸਕਿਟ ਜਾਂ ਗੌਣ ਵਜਾਉਣ ਜੇ ਮੁਖ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਦਿਲਪ੍ਰਚਾਵੇ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੇ ਪੈਣ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਖੀਰ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨਾਮ ਵੰਡ ਤੇ ਫੋਟੋ ਆਦਿ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇਕੋ ਵਾਰ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।

ਸੋ, ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਇਹ ਕਾਫੀ ਹੈ।

ਫੋਨ:805-727-0516

ਸਾਈਂ ਵੇ ਸਾਈਂ, ਸਰਤਾਜ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਿਹਰ ਦੀ ਟਿਕਾਈਂ

ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਧਾਲੀਵਾਲ 'ਮਿਲਵਾਕੀ'

ਰਾਏ ਤਾਂ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਦੋ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਕ ਲਈ ਉਹੀ ਚੀਜ਼ ਚੰਗੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਲਈ ਬੁਰੀ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗਲਾਸ ਅੱਧਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਦਿਸਦੈ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਹੀ ਗਲਾਸ ਅੱਧਾ ਖਾਲੀ। ਗਲਤ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਤੇ ਸਮਝ ਮੁਤਾਬਕ ਇਕੋ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਵੀ ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਵੀ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਦਮੀ ਦੇ ਖਿਆਲ ਜਾਂ ਵਿਚਾਰ ਗਣਿਤ ਦੇ ਜਮ੍ਹਾ, ਘਟਾਓ, ਜ਼ਰਬ, ਤਕਸੀਮ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਕ ਹੀ ਉਤਰ ਹੋਵੇ। ਤਕਰੀਬਨ ਹਰੇਕ ਆਦਮੀ ਹੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੇ ਸਹੂਲਤ ਮੁਤਾਬਕ ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਵੋ ਸੋਚ ਤੇ ਸਮਝ ਮੁਤਾਬਕ, ਇਕੋ ਸਵਾਲ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਵਾਬ ਸਿਰਜ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕੁਝ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਗਾਇਕ ਸਰਤਾਜ ਬਾਰੇ ਲਿਖੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲੇਖਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕੀਂ ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਨੁਕਸ ਏਨੀ ਜਲਦੀ ਕਿਵੇਂ ਕੱਢ ਲੈਂਦੇ ਹਨ? ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਖੂਨ ਵੀ ਮਾਫ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰਾ ਦੋ ਮੱਖੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਵੀ ਕਾਤਲਾਂ ਦੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਤਾਜ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤੇ ਭੁਲੇਖੇ ਤਾਂ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰੇ ਦੇ ਲੇਖ ਨੇ ਹੀ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਦਿਮਾਗ਼ 'ਚ ਸਰਤਾਜ ਬਾਰੇ ਛਿੜੀ ਇਸ ਬਹਿਸ ਨੇ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਸਰਤਾਜ ਦੀ ਪੱਗ 'ਤੇ ਟੰਗਿਆ ਗਹਿਣਾ ਹਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤੈ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਮਹਿਫਿਲ 'ਚ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਵਾਹ ਲਾਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਦਿਖ ਸਕਣ। ਜੇ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸਮਝਣੀ ਔਖੀ ਲੱਗਦੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਕਹਿ ਕੇ ਵੇਖ ਲੈਣਾ ਕਿ ਇਸ ਐਤਵਾਰ ਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਉਹੀ ਸੂਟ ਪਾ ਕੇ ਜਾਵੀਂ, ਜਿਹੜਾ ਪਿਛਲੇ ਐਤਵਾਰ ਪਾਇਆ ਸੀ।

ਮੈਂ ਦੋ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਤਕਰੀਬਨ ਡੇਢ ਕੁ ਮਹੀਨਾ ਘਰੇ ਰਹਿਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਸਰਤਾਜ ਦੇ ਗੀਤ ਯੂ ਟਿਊਬ 'ਤੇ ਰੱਜ ਕੇ ਸੁਣੇ। ਸੱਚ ਜਾਣਿਓ, ਉਸਦਾ 'ਸਾਈਂ' ਵਾਲਾ ਗੀਤ ਕਿਸੇ ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਦੀ ਦੁਆ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। 'ਪਾਣੀ ਪੰਜਾਂ ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਾਲਾ...', 'ਜਿੱਤ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ' ਆਦਿ ਗੀਤ ਕਿਸੇ ਸਾਧਾਰਨ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸੋਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ।

ਸਰਬ ਕਲਾ ਸੰਪੂਰਨ ਤਾਂ ਕੁਦਰਤ ਜਾਂ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਹੀ ਹੈ। ਇਨਸਾਨ ਤੋਂ ਤਾਂ ਗਲਤੀਆਂ ਹੋ ਹੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇੰਨਾ ਨਹੀਂ ਭੰਡਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਉਸਦੀ ਇਕ ਗਲਤੀ ਪਿੱਛੇ ਉਸਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਨੱਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਸਰਤਾਜ ਆਪਣੀ ਆਲੋਚਨਾ ਨੂੰ ਉਸਾਰੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰੁਸਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗਾ। ਸਰੋਤਿਆਂ ਤੇ ਆਲੋਚਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਰਤਾਜ ਵਰਗਾ ਗਾਇਕ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਮੇਰੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ 'ਤੇ ਰੱਬ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕੁੜੀ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੇ ਹਲਕੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ ਜਾਂ 'ਜੱਟ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਹੱਦੋਂ ਵਧ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਇਸ ਤਬਕੇ ਨੂੰ ਡਾਕੂ, ਅਮਲੀ ਜਾਂ ਅੱਤ ਦੇ ਸ਼ਰਾਬੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਤੁਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਵੀਡੀਓ ਵੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਇਕੱਠਿਆਂ ਬੈਠ ਕੇ ਦੇਖਣੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਏ ਪਏ ਹਨ। ਸੋ, ਇਸ ਵਕਤ ਸਰਤਾਜ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ੁਭ ਸ਼ਗਨ ਹੈ। ਰੱਬ ਕਰੇ ਇਹ ਮੁੰਡਾ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਨਾ ਛੱਡੇ, ਸਸਤੀ ਸ਼ੋਹਰਤ, ਪੈਸੇ ਦੇ ਲਾਲਚ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਮੋਟਰਾਂ ਦੇ ਭੁਚਲਾਵੇ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਰਹਿ ਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰੂਹ ਨੂੰ ਸਕੂਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ, ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋਰੀਆਂ ਵਰਗੇ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਖੇੜੇ ਵੰਡਣ ਵਾਲੇ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰਾਂਝਾ ਰਾਜ਼ੀ ਕਰਦਾ ਰਹੇ।

ਤੇ ਹੁਣ ਦਲਿਤ ਵੀ ਨਿਗਲਿਆ ਗਿਆ

ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ*

ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਸਵਰਗੀ ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਕੌੜਾ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਸਿੱਖ ਵੀ ਨਿਗਲਿਆ ਗਿਆ' ਪੜ੍ਹੀ, ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਯੋਗ ਹਲੂਣਾ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਕ ਵਾਰ ਵੀ ਪੜ੍ਹ ਲਵੇ, ਜਿਸ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜ਼ਮੀਰ ਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਉਹ ਝੰਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਸੱਪ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ ਰੱਖਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਠਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਇਹ ਮਿਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ। ਇਹ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਗਲ ਕੇ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਵੀ ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਸਟੇਟ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੋ ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਪਰ ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਓਨੀਆਂ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਚੀਨ, ਕੋਰੀਆ, ਥਾਈਲੈਂਡ, ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ, ਤਿੱਬਤ ਵਿਚ ਹਨ। ਹੁਣ ਐਸੀ ਹੀ ਤਾਜ਼ਾ ਮਿਸਾਲ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਇਸ ਵੇਲੇ ਜਿੰਨਾ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਫੈਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਓਨਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਦੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹਨ? ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਦੂਸਰਾ ਧਰਮ ਆਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਖੋਖਲੀਆਂ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ ਪਰ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਇਕ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਮਾੜੇ ਤੇ ਚੰਗੇ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ।

ਸੋ, ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਜਾਵਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਦਲਿਤ ਸਮਾਜ ਦੀ ਤੇ ਧਰਮਾਂ ਦੀ। ਜੇਕਰ ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਹਸ਼ਰ ਹੋਇਆ ਤੇ ਸਿੱਖ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਨਵਾਂ ਧਰਮ ਲਈ ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੀ ਬਣੇਗਾ? ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਡਰ ਦੇ ਮਾਰੇ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀਆਂ ਗੁਰੂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਤੇ ਥਾਲ ਵਿਚ ਦੀਵੇ ਬਾਲ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਆਰਤੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਡਰਾਮਾ ਕੁਝ ਕੁ ਸਾਲ ਤਾਂ ਚੱਲੇਗਾ। ਅਖੀਰ ਹਿੰਦੂ ਲੋਕ ਇਹ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਭਾਈ ਸਾਡੀ ਸੋਚ ਤਾਂ ਸਾਂਝੀ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਵੀ ਪੱਥਰ ਪੂਜਕ ਹਾਂ ਤੇ ਨਵੇਂ ਧਰਮ ਵਾਲੇ ਵੀ ਪੱਥਰ ਪੂਜਕ ਹਨ, ਫਰਕ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਇਹ ਵੀ ਸਾਡਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਤੇ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਚੂਰ ਚੂਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਲੋਕ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਨਿਗਲਿਆ ਗਿਆ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਹੜਾ ਸਮਾਜ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭੰਡਦਾ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਨਿਗਲਿਆ ਗਿਆ।

ਕਈ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਭੋਲੇ ਭਾਲੇ ਲੋਕ ਪੁੱਛਣਗੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਭਾਈ ਕਿਵੇਂ ਨਿਗਲੇ ਗਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਖਣਾ ਚਾਹਾਂਗਾ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਲੀਡਰ ਸਮਝਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਲੋਕ ਤੁਹਾਡੇ ਲੀਡਰ ਨਹੀਂ ਹਨ ਬਲਕਿ ਜਾਣੇ-ਅਣਜਾਣੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਛੱਡੇ ਹੋਏ ਚਮਚੇ ਹਨ। ਇਹ ਉਹੋ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ ਜਿਹੜਾ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਪਸੰਦ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਉਤੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਤਿਲਕ ਲਗਾਉਣਾ, ਜੰਞੂਆਂ ਵਾਲੀ ਤਸਵੀਰ, ਨੰਗੇ ਸਿਰ ਵਾਲੀ ਤਸਵੀਰ, ਗੋਰਖਨਾਥ ਵਰਗੀ ਤਸਵੀਰ, ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਮੁੰਦਰਾਂ ਵਾਲੀ ਤਸਵੀਰ, ਕਿਸੇ ਗਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ। ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਭੁਖੇ ਸਾਧੂ ਬਣਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਅੱਜ ਤੋਂ 200 ਜਾਂ 300 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਤਾਂ ਇਹ ਲੋਕ ਹੋਰ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਏ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਕਰਨੀ, ਨਵਾਂ ਧਰਮ ਨਵਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨ, ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਕਿਹੜਾ ਸਬੂਤ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ?

ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਪਰ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਸਵੀਰਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ, ਜਿੰਨਾ ਦਸਤਾਰ ਵਾਲੀ ਤਸਵੀਰ ਉਤੇ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਤਸਵੀਰ ਇਕ ਸੱਚ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਸੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਤਾਂ ਅੰਬੇਦਕਰਵਾਦੀ ਹਨ ਪਰ ਹਨ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਏਜੰਟ। ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਵਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵੀ ਉਸੇ ਕਹਾਵਤ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਦਾ ਖਾਂਦੇ ਨੇ, ਉਸ ਲਈ ਹੀ ਭੌਂਕਣਗੇ। ਤੇ ਹੁਣ ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਦੋ ਰਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਦਲਿਤ ਵੀ ਨਿਗਲਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

***ਸਾਬਕਾ ਚੇਅਰਮੈਨ,**
ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ।*

ਸਿਆਣਿਆਂ ਦਾ ਕਿਹਾ

(1) ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਇਕ ਬਹੁ ਮੰਜਿਲ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

(2) ਔਰਤ ਦਾ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਉੱਪਰ ਉਤਨਾ ਹੀ ਹੱਕ ਹੈ ਜਿਤਨਾ ਕੇ ਤੁਹਾਡਾ ਔਰਤ ਉੱਪਰ।

(3) ਔਰਤ ਦਾ ਪਿਆਰ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਰਦ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਲੁਹਾਰ ਦੇ ਹਥੌੜੇ ਵਰਗਾ।

(4) ਔਰਤ ਤਿੰਨ ਪੱਪਿਆਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮ ਹੈ-ਪਿਤਾ-ਪਤੀ-ਪੁੱਤਰ।

(5) ਹਰ ਕਾਮਯਾਬ ਮਰਦ ਦੇ ਪਿਛੇ ਔਰਤ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਜਰੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(6) ਔਰਤ ਘਰ ਅੰਦਰ ਇਕ ਖੁਬਸੂਰਤ ਫੁੱਲ ਹੈ।

(7) ਔਰਤ ਦਿਲੋਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਨਫਰਤ।

(8) ਮਰਦ ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਵੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਹੈ ਤਾਂ ਔਰਤ ਦੀ ਸੰਤਾਨ।

(9) ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਦੀ ਢਾਲ ਬਣੋ।

(10) ਗਰੀਬ ਤੋਂ ਗਰੀਬ ਘਰ ਨੂੰ ਵੀ ਔਰਤ ਸਵਰਗ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

(11) ਔਰਤ ਨੂੰ ਮਰਦ ਦੀ ਰਾਖੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਬਲਕਿ ਆਪਣੀ ਰੱਖਿਆ ਆਪ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਬਲ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(12) ਔਰਤ ਮਰਦ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਿਆਣੀ ਅਤੇ ਠੰਡੇ ਸੁਭਾ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

(13) ਜ਼ਿਆਦਾ ਔਰਤਾਂ ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਮੌਕੇ ਦਲੀਲ ਨਾ ਦੇ ਸਕਣ ਮਗਰੋਂ (ਚੰਗਾ) ਕਹਿ ਕੇ ਸਾਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

(14) ਔਰਤ ਅਗਰ ਮਾਂ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹਦੇ ਪੈਰਾਂ ਥੱਲੇ ਸਵਰਗ ਹੈ।

(15) ਔਰਤ ਅਗਰ ਘਰਵਾਲੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਰਦ ਦੇ ਸਿਰ ਦਾ ਤਾਜ ਹੈ।

(16) ਔਰਤ ਅਗਰ ਬੇਟੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਘਰ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਹੈ।

(17) ਸਿਆਣੀ ਔਰਤ (ਘਰੇਲੂ ਕੰਡਿਆਲੀ) ਵਾੜ ਨੂੰ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਬੂਟਿਆਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(18) ਔਰਤ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਉਪਰ ਹੀ ਧਰਮ-ਸਮਾਜ-ਸਭਿਆਚਾਰ-ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਨਿਰਭਰ ਹੈ।

(19) ਔਰਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਰਦ ਅਧੂਰਾ ਹੈ।

(20) ਔਰਤ ਦਾ ਕੋਈ ਵੈਰੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਔਰਤ ਹੀ ਔਰਤ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਵੈਰੀ ਹੈ।

(21) ਸੁੰਦਰ ਔਰਤ ਇਕ ਹੀਰਾ ਹੈ ਪਰ ਨੇਕ ਔਰਤ ਇਕ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ।

(22) ਬੱਚੇ ਹੀ ਔਰਤ ਰੂਪੀ ਮਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

(23) ਬਹੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਵਜੂਦ ਅਧੂਰਾ ਹੈ।

(24) ਔਰਤ ਨੂੰ ਬੁਰੇ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਸਭ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ ਹੈ।

(25) ਔਰਤ ਦੇ ਚਾਰ ਰੂਪ ਹਨ-ਮਾਂ, ਭੈਣ, ਘਰਵਾਲੀ ਅਤੇ ਬੇਟੀ।

(26) ਘੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਰੇਸ, ਦੀ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਰੀਸ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

(27) ਮਾਂ ਜਦੋਂ ਪੁੱਤ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਕੋਲ ਬੈਠੀ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਘੜੀ ਮਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਬੜੀ ਦੁਖਦਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

(28) ਪਿਤਾ-ਪਤੀ-ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਲੰਮਾ ਪੈਂਡਾ ਤੈਅ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਔਰਤ ਅੰਤ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਮੌਤ ਦੇ ਹਥੋਂ ਹੀ ਸੰਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਮਾਨਿਸਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

(29) ਵਰਤਮਾਨ ਅਕਸ ਭੂਤ ਕਾਲ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(30) ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਸਵੈਮਾਣ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਜੀਵਨ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਘਰ ਹੈ।

(31) ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਆਪਾਂ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਹਾਂ, ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲੈ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣਾ ਹੈ।

(32) ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਜ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਇਕ ਮੁੱਠ ਹੈ।

(33) ਅਸਲੀ ਤੇ ਨਕਲੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਅਸੂਲਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

(34) ਜਿਸ ਦੇ ਪੈਰ ਨਾ ਫਟੀ ਬਿਆਈ ਉਹ ਕੀ ਜਾਣੇ ਪੀੜ ਪਰਾਈ।

(35) ਜੁਦਾ ਹੋ ਦੀਨ ਸਿਆਸਤ ਸੇ ਤੋ ਰਹਿ ਜਾਤੀ ਹੈ ਚੰਗੇਜ਼ੀ।

ਪੇਸ਼ਕਾਰ-ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਖਾ

ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲਾ

ਰੰਗ-ਬੇਰੰਗ

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ

ਬੀ.ਏ. ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਹੋਏ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਗੁਰਮੇਲ ਦਾ ਵਿਆਹ ਰੱਖ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਮੇਰੀ ਸੋਝੀ ਵਿਚ ਘਰ ਵਿਚ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਵਿਆਹ ਸੀ। ਵੱਡੇ ਤਿੰਨਾਂ ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਉਦੋਂ ਦੇ ਰਿਵਾਜ ਮੁਤਾਬਕ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋ ਗਏ ਸੀ। ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਮੈਂਬਰ ਸਮੇ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰੀਕੇ-ਕਬੀਲੇ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤੇ ਸਾਰੀ ਖ਼ਰੀਦੋ-ਫਰੋਖ਼ਤ ਮੈਂ, ਮੇਰੇ ਛੋਟੇ ਵੀਰ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਵੱਡੀ ਭਾਬੀ ਨੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਤੋਂ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ

ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਵੀ ਝੱਲਣੀ ਪਈ ਪਰ ਸਾਡਾ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਸਾਂਝਾ ਜਤਨ ਸੀ ਕਿ ਵਿੱਦਿਆ ਘਰ ਵਿਚ ਤਾਂ ਹੀ ਸਾਰਥਕ ਹੈ ਜੇ ਇਸ ਨਾਲ ਘਰ ਵਿਚ ਹਾਂ-ਮੁਖੀ ਤਬਦੀਲੀ ਵੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਬੇਲੋੜੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਸੁਆਰਨ ਨਾਲੋਂ ਵਿਗਾੜਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਰੋਟੀ ਪਕਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸੌਂਪ ਕੇ ਇਸ ਲਈ ਲਾਂਗਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਬਾਪੂ ਜੀ ਦਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਬਰਾਤ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਹੀ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇ ਪਰ ਅਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਨਾ ਲਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਇੱਕ ਰਾਤ ਦਾ ਰਿਵਾਜ਼ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਹੀ ਠੀਕ ਹੈ। ਵਿਆਹ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਦੋਵਾਂ ਛੋਟੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਲਜ ਦੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਬੁਲਾਈਆਂ ਅਤੇ ਭਤੀਜਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਰੌਣਕ ਲੱਗ ਗਈ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਹ ਇਕੱਠ ਖਾਸ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਇੱਕੋ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, "ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਕੁੜੀ ਦੀ ਬਰਾਤ ਨਹੀਂ, ਮੇਲ ਦੇਖੋ।" ਹੁਣ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਬਰਾਤਾਂ ਪਿੰਡ ਦੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਤਰਦੀਆਂ। ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਹੁਣ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਾਹਰ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਰਾਤ ਹੁਣ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਉਤਰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਅਸੀਂ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਹਰਲੇ ਘਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਬਰਾਤ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਢੁੱਕੀ।

ਜਿਸ ਦਿਨ ਬੀ ਏ ਅਖ਼ੀਰੀ ਸਾਲ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਆਇਆ, ਮੇਰੇ ਬਾਪੂ ਜੀ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਲੁਧਿਆਣੇ ਗਏ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਚਾ ਜੀ ਪੰਡਿਤ ਰਾਮ ਗੋਪਾਲ ਦੇ ਘਰੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਨਤੀਜਾ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਪਾਸ ਹੋ ਗਈ ਹਾਂ। ਉਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਮੈਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਘਰ ਲੈ ਆਏ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਖੁਸ਼ ਸਨ ਕਿ ਮੈਂ ਪਾਸ ਹੋ ਗਈ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੀਆਂ ਹੋਸਟਲ ਵਾਲੀਆਂ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਦੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਬੀ ਏ ਸਾਲ ਦੂਜਾ ਵਿਚੋਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਮੈਂ ਨਤੀਜਾ ਦੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋਈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੇ ਨੰਬਰ ਆਸ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਆਏ ਸਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਮਿਲਣਾ ਔਖਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਬੀ ਐਡ ਕਰਕੇ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕਾ ਲੱਗਣ ਨੂੰ ਉੱਕਾ ਹੀ ਮਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ। ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੀਆਂ ਮੇਰੀਆਂ ਲੋਕਲ ਸਹੇਲੀਆਂ ਨੇ ਲੜਕਿਆਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਇਕਨਾਮਿਕਸ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਐਮ ਏ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਪਰ ਮੇਰਾ ਸੁਪਨਾ ਤਾਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਜਾਣ ਦਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ-ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰਾ ਭਤੀਜਾ ਹਰਦੇਵ ਸੋਸ਼ਿਆਲੋਜੀ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਦਾਖ਼ਲੇ ਵਾਸਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਗਏ ਪਰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਨੰਬਰ ਪਿਛੇ ਮੇਰਾ ਉਥੇ ਦਾਖਲਾ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਹਰਦੇਵ ਵੀ ਮੇਰੇ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਉਦਾਸ ਹੋਇਆ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕੋਟਲਾ ਸ਼ਮਸ਼ਪੁਰ ਆ ਕੇ ਬੱਸ ਉਤਰੇ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਇੱਕ ਸਕੂਲ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਹੇਲੀ ਮਿਲ ਗਈ ਜੋ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਡਿਗਰੀ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਹਾਕੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਜ਼ੀਫ਼ਾ ਲੈ ਕੇ ਪੜ੍ਹ ਰਹੀ ਸੀ।

ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਉਦੋਂ ਖੇਡਾਂ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਅਤੇ ਪੁੱਛਦੇ-ਪਛਾਉਂਦੇ ਸੋਸ਼ਿਆਲੋਜੀ ਵਿਭਾਗ ਪਹੁੰਚੇ। ਜਦੋਂ ਦਫ਼ਤਰ ਸਬੰਧਤ ਕਲਰਕ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਸੋਸ਼ਿਆਲੋਜੀ ਵਿਭਾਗ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਫ਼ਿਲਾਸਫ਼ੀ ਵਿਭਾਗ ਸੀ। ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਸੋਚਿਆ, "ਮਨਾ ਤੇਰੇ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਬੀ. ਐਡ ਕਰਨੀ ਹੀ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਸੋ ਘਰ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਚੱਲ।" ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਦਫ਼ਤਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਕਲਰਕ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਦਮ ਰੋਕ ਲਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਕੋਲ ਚੱਲਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਅਸੀਂ ਕਲਰਕ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਰਿਵਾਜ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਪਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਮੁਖੀ ਡਾ. ਅਜਿਤ ਕੁਮਾਰ ਸਿਨਹਾ ਸੀ ਜੋ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੰਭੀਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਜ਼ਰ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੁਝ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਅਤੇ ਫ਼ਿਲਾਸਫ਼ੀ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲਾ ਲੈ ਲੈਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਬੀ.ਏ ਵਿਚ ਫ਼ਿਲਾਸਫ਼ੀ ਨਾ ਪੜ੍ਹੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਦਿੱਕਤ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸਾ ਦੁਆਇਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਟਾਫ਼ ਮੇਰੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਦਦ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਭਰੋਸਾ ਦੁਆਉਣ ਤੇ ਦਾਖ਼ਲਾ ਲੈ ਲਿਆ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਹੋਸਟਲ ਦਾ ਫ਼ਾਰਮ ਭਰ ਕੇ ਘਰ ਨੂੰ ਆ ਗਏ। ਗੱਲ ਇਥੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕੀ। ਮੈਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਆਪਣਾ ਸਾਮਾਨ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ ਅਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਲਈ। ਮੈਨੂੰ ਛੱਡਣ ਜਾਣ ਲਈ ਹਰਦੇਵ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿਚੋਂ ਲਗਦਾ ਭਰਾ ਗੁਰਪਾਲ ਲਿੱਟ (ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀਕਾਰ) ਤਿਆਰ ਹੋਏ। ਅਸੀਂ ਖੰਨੇ ਤੋਂ ਬੰਬੇ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਫੜ੍ਹ ਲਈ। ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਪੜ੍ਹਾਕੂ ਉਦੋਂ ਇਹੀ ਗੱਡੀ ਫੜ੍ਹਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਰਾਜਪੁਰੇ ਤੋਂ ਨਾਭੇ ਦੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਟਰੇਨ ਵਿਚ ਬੈਠੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਦਾ ਭਰਾ ਨਾਲ ਸੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਫ਼ਿਲਾਸਫ਼ੀ ਦਾ ਲੈਕਚਰਰ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਸੁਭਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਮੇਰੇ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਫ਼ਿਲਾਸਫ਼ੀ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਬੜਾ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪ ਇਹੀ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਨਵਾਂ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਡਿਸਕਰੇਜ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਮੇਰਾ ਜੀ ਕਰੇ ਕਿ ਮੈਂ ਇਥੋਂ ਹੀ ਵਾਪਸ ਚਲੀ ਜਾਵਾਂ। ਖ਼ੈਰ ਮੈਂ ਹਰਦੇਵ ਅਤੇ ਗੁਰਪਾਲ ਦੇ ਹੌਂਸਲਾ ਦੇਣ ਤੇ ਫ਼ਿਲਾਸਫ਼ੀ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਹੀ ਲਿਆ ਜੋ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਮੇਰੇ ਲਈ ਵਰਦਾਨ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਲਈ ਮੈਂ ਡਾ. ਸਿਨਹਾ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਧੰਨਵਾਦੀ ਰਹਾਂਗੀ।

ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਉਸ ਮੱਲੋਮੱਲੀ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਦੀ ਟਿਪਣੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੜਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਐਮ.ਏ. ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੋਈ ਕਿਤਾਬ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨੀ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਬਹੁਤ ਕੰਮ ਆਇਆ। ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ

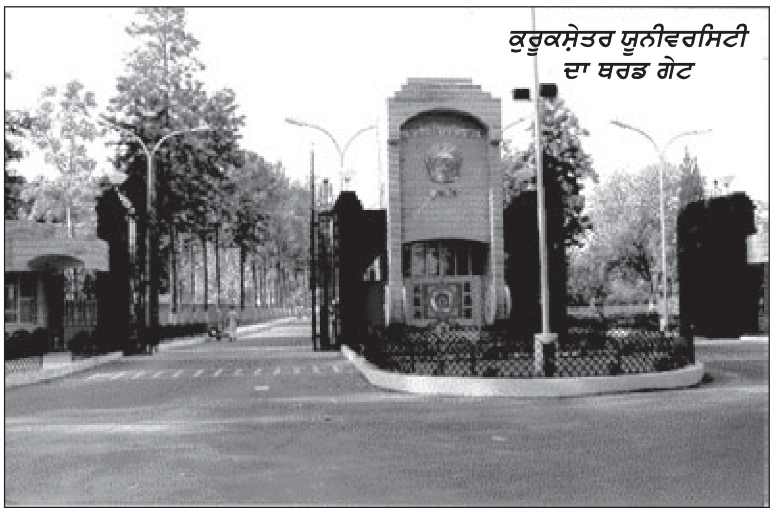

ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਬਰਡ ਗੇਟ

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਕੈਂਪਸ ਪੂਰੇ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਥਾਨੇਸਰ-ਪੇਹੋਵਾ ਸੜਕ 'ਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਗੇਟ ਲਗਦੇ ਹਨ ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਈ ਤਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਗੇਟ ਵੀ ਅੱਧਾ ਹੀ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਗੱਡੀਆਂ ਲੰਘਾਉਂਦਿਆਂ ਬੜੀ ਦਿੱਕਤ ਆਉਂਦੀ। ਸੰਨ 1967 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਈ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਫ਼ਿਲਾਸਫ਼ੀ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਭਾਗ ਜਿਸ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਉਸਦੀ ਆਖ਼ਰੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸ਼ਾਖਾ ਸੀ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਭਾਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਭਾਗ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੀ.ਏ. ਆਨਰਜ਼ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਫ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਸਵਰਗੀ ਗਿਆਨੀ ਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਇਸਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਨਾਲ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸ. ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਮਝਦਾਰ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਲਈ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣਾਈ ਤਾਂ ਕਿ ਮਹਾਸ਼ਾ ਲਾਬੀ ਅੜਿੱਕੇ ਨਾ ਡਾਹਵੇ। ਇਥੇ ਪੋਸਟ-ਗਰੈਜੂਏਟ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਡਿਗਰੀ ਕਾਲਜ, ਲਾਅ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਵੀ ਸਥਾਪਤ ਸਨ। ਭਾਵੇਂ ਹਰਿਆਣਾ ਇੱਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਲੱਗ ਪ੍ਰਾਂਤ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹੀ ਸਨ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਗੁਰੂਕੁਲ ਕਾਂਗੜੀ ਤੋਂ ਹੀ ਆਉਣ ਕਰਕੇ ਆਮ ਚਿੱਟੀ ਧੋਤੀ ਅਤੇ ਕੁੜਤਾ ਪਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਮੱਥੇ ਉਤੇ ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਲਾਲ ਤਿਲਕ ਲਾਉਂਦੇ। ਸਾਡੀ ਸੀਨੀਅਰ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਵੀ ਇੱਕ ਲੜਕਾ ਸੀ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰੰਪਰਿਕ ਕਪੜੇ ਪਾਉਂਦਾ, ਹਫਤੇ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰ ਵਰਤ ਰੱਖਦਾ ਅਤੇ ਹਸਤ ਰੇਖਾਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਗਿਆਤਾ ਸੀ। ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਜਾਨਣ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਤਸੁਕਤਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਕਲਾਸਾਂ ਉਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੀਆਂ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਕੁੜੀ ਨੇ ਕਹਿਣਾ, "ਭੀਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੇਰਾ ਹਾਥ ਦੇਖ ਦੋ?" ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੀ ਦੀਵਾਰ 'ਤੇ ਹੱਥ ਫੈਲਾ ਕੇ ਟਿਕਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿ ਦਿੰਦਾ ਅਤੇ ਦੂਰੋਂ ਹੱਥ ਦੇਖਦਾ। ਅੱਜ ਤਾਂ ਗੱਲਾਂ ਹੀ ਹੋਰ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਹੋਸਟਲ ਵਿਚ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹੀ ਮੇਰੀ ਕਾਲਜ ਦੀ ਜਮਾਤਣ ਮਿਲ ਗਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਵਿੰਗ ਵਿਚ ਹੀ ਕਮਰਾ ਅਲਾਟ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਇਕਨਾਮਿਕਸ ਦੀ ਐਮ.ਏ. ਕਰਨ ਲਗੀ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਕਜ਼ਨ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਹੋਸਟਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕੰਟੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਚਾਹ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਭ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਟੋਵ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਹੀਟਰ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾ ਕੰਮ ਥਾਨੇਸਰ ਦੇ ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਸਟੋਵ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਚਾਹ ਦਾ ਬਾਕੀ ਰਾਸ਼ਣ ਖਰੀਦਿਆ। ਦੁੱਧ ਮੈਸ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਗੌਰਮਿੰਟ ਕਾਲਜ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬੜਾ ਮਾੜਾ ਲਗਦਾ ਸੀ। ਕਲਾਸਾਂ ਵਿਚ ਮਾਹੌਲ ਕਾਲਜ ਨਾਲੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਅਧਿਆਪਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈਂਦੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਕਲਾਸ ਮਿਸ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਅਧਿਆਪਕ ਬਾਕਾਇਦਾ ਪੁੱਛਦੇ ਕਿ ਕੀ ਸਮੱਸਿਆ ਸੀ? ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਇੱਕੋ ਥਿਏਟਰ ਸੀ ਤੇ ਉਥੇ ਸਾਲ ਕੁ ਪੁਰਾਣੀ ਪਿਕਚਰ ਹੀ ਲਗਦੀ ਜੋ ਹਰ ਹਫਤੇ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ। ਸਾਡਾ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਲੜਕਾ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਦਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਮੂਵੀ ਦੇਖਣ ਕਰਨਾਲ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਵੈਸਟਰਨ ਫ਼ਿਲਾਸਫ਼ੀ ਦੀ ਮੈਡਮ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਉਸਦੀ ਪੁੱਛ ਪੜਤਾਲ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਗੁੱਸੇ ਹੁੰਦੀ। ਸਾਡੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਐਡਮ ਬਲਾਕ ਦੀ ਕੰਟੀਨ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਘਾਹ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਬਣਿਆ ਸੀ। ਦੋ ਪੀਰੀਅਡ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 11 ਵਜੇ ਤੋਂ 11:30 ਤੱਕ ਬਰੇਕ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੰਡੀਅਨ ਫ਼ਿਲਾਸਫ਼ੀ ਦਾ ਪੀਰੀਅਡ ਡਾ. ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਸਿਨਹਾ ਨਾਲ ਲੱਗਦਾ। ਉਹ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਭ ਲਈ ਚਾਹ ਮੰਗਵਾ ਲੈਂਦੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਲਾਸ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਪੁੱਛਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਸਾਡੀ ਆਵਾਜ਼ ਉਪਰਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਕਲਾਸ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਵਿਚਲਿਤ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਮਿਸਜ਼ ਖੰਨਾ ਬਾਰੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਆਵਾਜ਼ ਲਗਾਉਂਦੇ, "ਸਿਨਹਾ ਸਾਹਬ! ਯਹ ਆਪ ਕੋ ਪੜ੍ਹਾ ਰਹੀ ਹੈਂ ਯਾ ਆਪ ਇਨਕੋ?" ਪਰ ਇਸਦਾ ਅਸਰ ਸਿਰਫ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਕੇ ਫੇਰ ਉਹੀ, "ਢਾਕ ਕੇ ਤੀਨ ਪਾਤ"।

ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਰੁਟੀਨ ਬਣਾ ਲਈ ਸੀ ਕਿ ਕਲਾਸਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਾਣਾ ਖਾ ਕੇ, ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਅਰਾਮ ਕਰਕੇ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਚ ਚਾਰ ਵਜੇ ਤੋਂ ਸੱਤ ਵਜੇ ਤੱਕ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੀ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੈ। ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਸਾਡਾ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦਾ ਦਿਨ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰ ਵਾਰ ਇੱਕ ਟੀਚਰ ਨੇ ਪਰਚੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਥੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਇਕ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਡਸਿਪਲਨ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਤੰਬਰ ਦੇ ਜਦੋਂ ਪੇਪਰ ਹੋਏ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਪੇਪਰ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਈਕਾਲੋਜੀ ਦੀ ਮੈਡਮ ਮਿਸਜ਼ ਪੁਸ਼ਪਾ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕੋਲ ਬੁਲਾ ਕੇ ਮੇਰੀ ਗਲਤੀ ਸਮਝਾਈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਨੂੰ ਕਦੇ ਸਮੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਦਸੰਬਰ ਵਿਚ ਨੰਬਰ ਚੰਗੇ ਆਏ।

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਹੜਤਾਲ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕੀ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ? ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆ ਕੇ ਹੀ ਲੱਗਾ। ਹੋਇਆ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਪੀ ਐਸ ਯੂ ਦਾ ਉਦੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਲੀਡਰ ਵਿਦਿਅਰਥੀਆਂ ਨੇ ਹੜਤਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇੰਟਰਨਲ ਅਸੈਸਮੈਂਟ ਹਟਾਈ ਜਾਵੇ ਜੋ ਉਦੋਂ ਇੱਕ ਪੇਪਰ ਵਿਚ 20 ਨੰਬਰ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਆਮ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਸੀ ਪਰ ਲੀਡਰ ਸਮਝਦੇ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੈ। ਹੜਤਾਲ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆਂ ਕਈ ਦਿਨ ਤੱਕ ਚਲਦੀ ਰਹੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਅਚਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਬੁਲਾ ਲਈ ਗਈ ਜਿਸ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਵਾਰਨਿੰਗ ਦਿੱਤੇ ਜਿਥੇ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਕੋਈ ਲੜਕਾ ਹੱਥ ਆਇਆ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹੋਸਟਲਾਂ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਖਾਲੀ ਪਏ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਗੋਭੀ ਅਤੇ ਮਟਰ ਬੀਜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਲੜਕਿਆਂ ਨੇ ਗੋਭੀ ਦੇ ਫੁੱਲ ਪੱਟ ਪੱਟ ਕੇ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲ ਸੁੱਟਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਦੁਪਹਿਰ ਤੱਕ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਅਚਾਨਕ ਚਾਰ ਕੁ ਵਜੇ ਮੇਰੀ ਇਕਨਾਮਿਕਸ ਵਾਲੀ ਸਹੇਲੀ ਦਾ ਚਾਚਾ ਜੋ ਪੋਲੀਟੀਕਲ ਸਾਇੰਸ ਦਾ ਦੂਜੇ ਸਾਲ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੀ, ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਛੇਤੀ ਥੋੜ੍ਹਾ ਬਹੁਤ ਸਾਮਾਨ ਅਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰੰਤ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਹੋਸਟਲ ਤੁਰੰਤ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਇਹ ਸਹੇਲੀ ਖੰਨੇ ਤੋਂ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਤਿੰਨੋਂ ਜਣੇ ਬੱਸਾਂ ਬਦਲਦੇ ਸੂਰਜ ਛਿਪਦੇ-ਛੁਪਾਉਂਦੇ ਖੰਨੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਅਤੇ ਮੈਂ ਅਪਣੀ ਸਹੇਲੀ ਕੋਲ ਹੀ ਰਾਤ ਰਹੀ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਦੂਰ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਤ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਦੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਹੀ ਕੱਟਣੀ ਪਈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਹੋਸਟਲ ਖਾਲੀ ਕਰਾਇਆ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਗੱਡੀਆਂ ਮਿਲਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ। ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਬਾਰਾ ਖੁਲੀ ਤਾਂ ਆ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕੁੱਝ ਕਪੜੇ ਬਾਲਟੀ ਵਿਚ ਭਿਉਂਤੇ ਪਏ ਰਹਿ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਬਦਲਿਆ ਪਿਆ ਸੀ।

(ਜਾਰੀ)

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਖੇਤਰ 'ਚ ਵਰਤੀ ਮੌਤ ਦੀ ਕਲਾ

ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ।

ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਹੋਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਲਿਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਇਸ ਲੇਖ ਦੀ ਆਕਾਰੀ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਸਾਹਿਤਕ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਸੁਹਜ ਨੂੰ ਮਾਣਨ ਵਾਲਾ ਐਸ. ਸੋਜ਼। ਕਲਾਵੰਤ ਕਹਾਣੀ-ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਬਰੀਕਬੀਨ ਕਹਾਣੀ-ਆਲੋਚਕ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਮੁਹੰਮਦ ਗੋਰੀਆ। ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਸਾਹਿਤਕ ਮਹਿਫ਼ਲਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਮਗਰਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਅਟੰਕ ਹੋ ਕੇ ਚੁਪਚਾਪ ਤੁਰ ਗਿਆ ਮੇਜਰ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ। ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਵੀ ਸ਼ਬਦ-ਸਿਰਜਣਾ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੀ ਵਿਚਰਦਾ ਰਿਹਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਬਰਾੜ ਲੰਡੇ। ਜਿੰਨੀ ਸੋਹਣੀ ਕਵਿਤਾ, ਓਨੀ ਹੀ ਸੋਹਣੀ ਸਟੇਜ ਉਤੇ ਅਦਾਇਗੀ ਦਾ ਹੁਨਰਮੰਦ ਪਟਿਆਲੇ ਵਾਲਾ ਗੁਰਮੇਲ ਦਰਦੀ। ਜੋਤਹੀਣ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਰਾਹੀਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬਾਲ-ਸਾਹਿਤ ਰਾਹੀਂ ਜੋਤ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੇਧ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲਾ ਅਜੀਤ ਸੈਲਾਨੀ। ਸਮਾਜਿਕ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਧਿਆਤਮਕ ਸੋਚਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕਾਵਿ-ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਲੀਨ ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਵਾਲਾ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ। ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਉਹਦਾ ਬਣਦਾ ਸਥਾਨ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਸਤਵੰਤ ਕੈਂਥ। ਸਾਹਿਤ-ਰਚਨਾ ਵਲ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਸੰਗਠਨਾਂ ਵਲ ਸਮਾਨ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਰਾਮ ਲਾਲ ਪ੍ਰੇਮੀ। ਆਮ ਸਟੇਜਾਂ ਉਤੇ ਹਾਸ-ਵਿਅੰਗ ਦੀਆਂ ਫੁਲਝੜੀਆਂ ਛੱਡਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਟੇਜਾਂ ਉਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਉਸਤਤ-ਗਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਚੰਨ ਨਨਕਾਣਵੀ।

ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਅਣਖੀ

ਤੇਰਾ ਸਿੰਘ ਚੰਨ

ਜੇ ਸੂਚੀ ਇੰਨੀ ਲੰਬੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਹਿਤਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਉਦਾਸੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ? ਜੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇੰਨੇ ਸੱਥਰ ਵਿਛਣ ਤਾਂ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਹਉਕਾ ਲੈ ਕੇ ਇਹ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਹਿਣ ਰੱਬਾ ਹੁਣ ਕੀ ਕਰੀਏ!

ਕਾਲੇ ਬੱਦਲ ਦੀ ਜੇ ਚਮਕਦੀ ਕੰਨੀ ਲੱਭਣੀ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਹੈ ਔਸਤ ਦਾ ਨੇਮ! ਜੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਔਸਤ ਨਾਲੋਂ ਵਧੀਕ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ, ਵਧੀਕ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਵਾਪਰਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਗਰੋਂ ਅਜਿਹਾ ਦੌਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਔਸਤ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਔਸਤ ਬਣੀ ਰਹੇ। ਸਾਨੂੰ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਸ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਔਸਤ ਦੇ ਇਸ ਨੇਮ ਅਨੁਸਾਰ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਅਜਿਹਾ ਆਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਾਥੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਦਾ ਸੋਗ ਨਹੀਂ ਮਨਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਲਗਦਾ ਈ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਵਿਆਹੀ ਗਈ ਆਂ – ਸ਼ਿਲਪਾ

ਇੰਡੀਅਨ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਲੀਗ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਕੇ ਸ਼ਿਲਪਾ ਸ਼ੈਟੀ ਕੁੰਦਰਾ ਵਾਪਸ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ 'ਚ ਰੁਝ ਗਈ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਗਾਤਾਰ ਲੰਡਨ ਅਤੇ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚਕਾਰ ਸਫਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸ਼ਿਲਪਾ ਸ਼ੈਟੀ ਦੇ ਰੁਝੇਵੇਂ ਹੁਣ ਉਸ ਪਾਸੇ ਵਧੇਰੇ ਹਨ। ਉਸ ਦਾ ਸਹੁਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਲੰਡਨ 'ਚ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਅਜੇ ਮੁੰਬਈ 'ਚ ਹੀ ਰਹਿ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਸਮਾਂ ਮਿਲਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹ ਚੱਕਰ ਲਗਾ ਕੇ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸ਼ਿਲਪਾ ਦੱਸਦੀ ਹੈ, ''ਮੇਰੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ ਮੁੰਬਈ ਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਮੇਰੀ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਰਤ ਸੀ। ਮੁੰਬਈ 'ਚ ਬਸੇਰਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮੈਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 'ਚ ਹੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ 'ਚ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵੀ ਸੀ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਰਾਜ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁੰਬਈ ਪਸੰਦ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਮੁੰਬਈ 'ਚ ਰਹਿਣ ਜਾਂ ਲੰਡਨ 'ਚ, ਕੀ ਫਰਕ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।''

ਆਪਣੀ ਸੱਸ ਨਾਲ ਵੀ ਸ਼ਿਲਪਾ ਦੇ ਚੰਗੇ ਸੰਬੰਧ ਹਨ। ਉਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ, ''ਮੇਰੀ ਸੱਸ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧੀ ਵਾਂਗ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਮਾਣ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਦੇਈਏ।''

ਸ਼ਿਲਪਾ ਮੁਤਾਬਕ ਅਜੇ ਤਕ ਉਸ ਨੂੰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, ''ਅਸੀਂ ਵਿਆਹੁਤਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਅ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਗੱਲ ਅਜੇ ਤਕ ਸਾਡੇ ਦਿਮਾਗ 'ਚ ਬੈਠੀ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਲਦੇ ਸਾਂ, ਅੱਜ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਲਦੇ ਹਾਂ। ਫਰਕ ਸਿਰਫ ਇੰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।''

ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਿਲਪਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪਰਿਵਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਅਗਾਂਹ ਵਧਾਉਣਾ ਹੈ ਪਰ ਕਦੋਂ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਸ਼ਿਲਪਾ 'ਜ਼ਰਾ ਨੱਚ ਕੇ ਦਿਖਾ' ਰਿਆਲਿਟੀ ਸ਼ੋਅ 'ਚ ਜੱਜ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ 'ਚ ਉਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਲਗ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਬੱਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚ ਸਕਦੀ। ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੀ ਕਿ ਸਮਾਂ ਅਗਾਂਹ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਔਲਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੱਥੋਂ ਨਿਕਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ''ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹੋ। ਫਰਾਹ ਖ਼ਾਨ ਦੀ ਉਮਰ 30 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਬੱਚੇ ਹਨ। ਕਿਸਮਤ 'ਚ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਔਲਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਮਾਂ ਬਣਨਾ ਸਭ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਪੂਰਾ ਸਮਾਂ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਾਂਗੀ। ਮੇਰਾ ਮੰਨਣੈ ਕਿ ਉਹੀ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਸੌ ਫੀਸਦੀ ਸਮਾਂ ਦੇ ਸਕੋ।''

ਇਸ ਵੇਲੇ ਸ਼ਿਲਪਾ ਦਾ ਐਕਟਿੰਗ ਕੈਰੀਅਰ ਪਿਛਾਂਹ ਸਰਕ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, ''ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਕੋਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਅਦਾਕਾਰਾ ਨਾਲੋਂ ਬਿਜ਼ਨੈਸ ਵੁਮੈਨ ਬਣ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਬਿਜ਼ੀ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਮੈਂ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਵੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲੜੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਾਂ ਪਰ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਚੰਗੀ ਸਕਰਿਪਟ ਮਿਲੇਗੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜ਼ਰੂਰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਾਂਗੀ।''

ਸ਼ਿਲਪਾ ਦਾ ਮੰਨਣੈ ਕਿ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਉਸ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਕਰੇਗਾ, ਇਸ ਦਾ ਉਸਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਘੁਮੰਡ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ, ''ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਮੈਂ ਅੱਜ ਇਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਸਕੀ ਹਾਂ। ਅਸਫਲਤਾ ਕਾਰਨ ਮੈਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਹੋਈ ਸੀ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੈਂ ਅੱਜ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਭੁੱਲ ਕੇ ਅਗਾਂਹ ਵਲ ਵਧ ਰਹੀ ਹਾਂ।''

ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਪਲਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ ਬਿਆਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼ਿਲਪਾ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, ''ਅਸੀਂ ਇਕੱਠੇ ਘੁੰਮਦੇ ਸੀ ਤਾਂ ਇਕ ਵਾਰ ਲੰਚ ਵੇਲੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚਕਾਰ ਗੰਭੀਰ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਉਹ ਲੰਡਨ 'ਚ ਅਤੇ ਮੈਂ ਮੁੰਬਈ 'ਚ, ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਗੱਡੀ ਕਿਵੇਂ ਰਿੜ੍ਹੇਗੀ, ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਮੈਂ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ, ''ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਗੱਡੀ ਅਗਾਂਹ ਤੁਰ ਸਕੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਦੋਸਤੀ ਤਕ ਹੀ ਰੱਖੀਏ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੈ।'' ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਜ ਵੀ ਦੁਖੀ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਮੂਡ ਵੀ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸੁਖੀ ਰੱਖਣੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਤੁਰ ਪਏ ਪਰ ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਹੀ ਰਾਜ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਜੁਹੂ 'ਚ ਆਪਣਾ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਖਰੀਦਿਆ ਹੈ, ਕੀ ਤੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰੇਂਗੀ? ਤੇਰੇ ਲਈ ਮੈਂ ਮੁੰਬਈ ਆ ਕੇ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਉਸ ਦੇ ਕਹਿਣ ਦਾ ਜੋ ਤਰੀਕਾ ਸੀ, ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਲੱਗਾ।'' ਸ਼ਿਲਪਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਘਰ-ਗ੍ਰਿਹਸਥੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਭਾਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ, ''ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਰਸੋਈਏ ਤੋਂ ਪੁੱਛਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਘਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਸੱਤ ਕਿੱਲੋ ਟਮਾਟਰ ਕਿਵੇਂ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ?'' ਉਦੋਂ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹਾਸਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਘਰ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਤਾਂ ਮੈਂ ਟਿਪੀਕਲ ਮਿਡਲ ਕਲਾਸ ਦੀ ਸੁਆਣੀ ਹਾਂ। ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਹ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਕੰਜੂਸੀ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਲਵ ਸਟੋਰੀਜ਼ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਇਮਰਾਨ ਨੂੰ

ਇਮਰਾਨ ਖ਼ਾਨ ਨੇ ਫਿਲਮ 'ਜਾਨੇ ਤੂੰ ਯਾ ਜਾਨੇ ਨਾ' ਰਾਹੀਂ ਆਪਣਾ ਕੈਰੀਅਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਬੇਹੱਦ ਸਫਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਲਵ ਸਟੋਰੀਜ਼ ਨਾਪਸੰਦ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਪੇਸ਼ ਹਨ ਪੋਸਟ ਬੁਆਏ ਇਮਰਾਨ ਖ਼ਾਨ ਨਾਲ ਇਕ ਸੰਖੇਪ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਅੰਸ਼ ;

ਤੁਹਾਡੀ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ 'ਆਈ ਹੇਟ ਲਵ ਸਟੋਰੀਜ਼'। ਜ਼ਰਾ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਵੀ ਦੱਸੋ। ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲਵ ਸਟੋਰੀਜ਼ ਪਸੰਦ ਹਨ?

-ਜੀ ਨਹੀਂ। ਮੈਨੂੰ ਲਵ ਸਟੋਰੀਜ਼ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦਾ ਇਹੀ ਹਾਲ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਐਕਸ਼ਨ ਫਿਲਮਾਂ ਚੰਗੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਐਕਟਰ ਵਜੋਂ ਮੈਨੂੰ ਲਵ ਸਟੋਰੀਜ਼ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ੇਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਤੁਹਾਡੀ ਮਨਪਸੰਦ ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਫਿਲਮ ਕਿਹੜੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂ?

ਮੈਨੂੰ 'ਇੰਟਰਨਲ ਸਨਸ਼ਾਈਨ ਆਫ ਸਪਾਟਲੈਸ ਮਾਈਂਡ' 'ਚ ਪਿਆਰ ਦਾ ਚਿਤਰਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੰਗਾ ਇਸ ਲਈ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਥੇ ਨਜ਼ਰੀਆ ਚਾਸ਼ਨੀਦਾਰ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਪਰੀ ਕਥਾ ਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਪਿਆਰ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿਸੇ ਲਈ ਡੂੰਘਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਣਾ।

'ਲੱਕ' ਅਤੇ 'ਕਿਡਨੈਪ' ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਲਿਆ?

-ਯਕੀਨਨ ਇਹ ਬੜੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੀ ਪਰ ਮੈਂ ਵੀ ਤਾਂ ਇਸੇ ਫਿਲਮ ਨਗਰੀ 'ਚ ਵੱਡਾ ਹੋਇਆ ਹਾਂ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੈਰੀਅਰ 'ਚ ਫਲਾਪ ਫਿਲਮਾਂ ਵੀ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਇਹ ਤਾਂ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿ ਫਲਾਣੇ ਸਾਲ 'ਚ ਤੁਹਾਡੀ ਫਿਲਮ ਫਲਾਪ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

-ਤੁਸੀਂ 'ਆਈ ਹੇਟ ਲਵ ਸਟੋਰੀਜ਼' 'ਚ ਆਪਣੀ ਦਿੱਖ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਡੀਲ-ਡੌਲ ਦੋਹਾਂ 'ਚ ਹੀ ਤਬਦੀਲੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

-ਉਮਰ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਚਿਹਰੇ 'ਚ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਡੀਲ-ਡੌਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਵੱਖਰਾ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਰਮਾਤਾ ਕਰਨ ਜੌਹਰ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਚਾਹਿਆ ਸੀ। ਇਥੇ ਮੈਂ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਆਦਮੀ ਬਣਿਆ ਹਾਂ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਡੇਟਿੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ–

ਆਪਣੀਆਂ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣ ਪਿਛੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਲੇਟੇ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਇਕ 'ਗੇਅ ਆਈਕਨ' ਬਣ ਗਏ ਹੋ। ਟਿੱਪਣੀ?

-ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਇਕ ਕੰਪਲੀਮੈਂਟ ਹੈ, ਜਿੰਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕ ਮੈਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਨ, ਓਨਾ ਹੀ ਮੇਰੇ ਲਈ ਬਿਹਤਰ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਚਾਹਾਂਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸੇ ਅਕਸ 'ਚ ਕੈਦ ਹੋ ਕੇ ਨਾ ਰਹਿ ਜਾਵਾਂ।

-ਇਹ ਦੱਸੋ ਕਿ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਸਲਮਾਨ ਵਾਂਗ ਆਪਣੀ ਕਮੀਜ਼ ਉਤਾਰੋਗੇ?

-ਭਾਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਪਾਸੇ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੋ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਨਹਾ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਕਮੀਜ਼ ਪਹਿਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਨਹੀਂ ਨਾ।

-ਸੋਨਮ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਰਿਹਾ?

-ਉਹ ਤਾਂ ਝੱਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ 'ਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੁੰਡੇ ਹਨ-ਪੁਨੀਤ, ਮੈਂ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸਹਾਇਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਤਾਂ ਅਸੀ ਇਕਜੁਟ ਹੋ ਕੇ ਸੋਨਮ ਨੂੰ ਖੂਬ ਤੰਗ ਕਰਦੇ ਸਾਂ। ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਾ ਆਉਂਦਾ ਸੀ।

ਆਮਿਰ ਖ਼ਾਨ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਦੀ 'ਡੇਲਹੀ ਬੈਲੀ' ਦੀ ਕੀ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ?

-ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਪੂਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ (ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ) ਅਭਿਨਵ ਨੂੰ ਫਿਲਮ 'ਗੇਮ' ਦੇ ਕੰਮ 'ਚ ਰੁਝਣਾ ਪਿਆ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਸਕੇ ਅਤੇ ਆਮਿਰ ਵੀ 'ਥ੍ਰੀ ਈਡੀਅਟਸ' 'ਚ ਬਿਜ਼ੀ ਰਹੇ। ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੇ।

ਵੱਖਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਟੋਗ੍ਰਾਫ ਦਿੰਦੀ ਕੈਟਰੀਨਾ

ਅਭਿਨੇਤਾ-ਅਭਿਨੇਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਨੂੰ ਆਟੋਗ੍ਰਾਫ ਦੇਣ ਦੀ ਆਦਤ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਥੋੜ੍ਹੇ ਕਲਾਕਾਰ ਹੋਣਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਨੂੰ ਆਟੋਗ੍ਰਾਫ ਦੇਣ 'ਚ ਬੁਰਾ ਲਗਦਾ ਹੋਵੇ, ਸਗੋਂ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਆਟੋਗ੍ਰਾਫ ਦੇਣ ਨਾਲੋਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਹੁਣੇ ਜਿਹੇ ਕੈਟਰੀਨਾ ਕੈਫ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਟੋਗ੍ਰਾਫ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਮੌਕਾ ਸੀ ਜੈਪੁਰ 'ਚ ਬੀਨਾ ਕਾਕ ਦੀ ਬੇਟੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦਾ, ਜਿਸ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕੈਟਰੀਨਾ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚੀ ਸੀ। ਉਥੇ ਮਹਿੰਦੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਜਦੋਂ ਕੈਟਰੀਨਾ ਕੈਫ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਨੇ ਆਟੋਗ੍ਰਾਫ ਦੇਣ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ ਤਾਂ ਕੈਟਰੀਨਾ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਪੈੱਨ ਅਤੇ ਪੇਪਰ ਛੱਡ ਕੇ ਕੈਟਰੀਨਾ ਕੈਫ ਨੇ ਮਹਿੰਦੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦਾ ਖੂਬ ਫਾਇਦਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਤੇ ਮਹਿੰਦੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਨਾਂ ਲਿਖ ਦਿੱਤੇ। ਕਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਕੈਟਰੀਨਾ ਕੈਫ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਮਹਿੰਦੀ ਲਗਵਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਸਲ 'ਚ ਕੈਟਰੀਨਾ ਕੈਫ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਵਾਇਤੀ ਰਾਜਸਥਾਨੀ ਵਿਆਹ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਸੀ। ਉਹ ਖੁਦ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ 'ਤੇ ਮਹਿੰਦੀ ਦਾ ਵਧੀਆ ਜਿਹਾ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਬਣਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਲਈ ਨਿਕਲਣਾ ਸੀ।

ਨਵੀਂ ਗੌਡ ਮਦਰ ਬਣ ਗਈ ਮਾਨਯਤਾ ਦੱਤ

ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਸਭ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਚੰਗੇ ਰਵੱਈਏ ਨਾਲ ਬੜੀ ਛੇਤੀ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਚ ਥਾਂ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਸੰਜੇ ਦੱਤ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮਾਨਯਤਾ ਦੱਤ ਇਸ ਦੀ ਹੀ ਨਵੀਂ ਉਦਾਹਰਨ ਹੈ।

ਆਪਣੀ ਸਾਫ ਦਿਲੀ ਅਤੇ ਦੋਸਤੀ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਖੂਬੀ ਕਾਰਨ ਮਾਨਯਤਾ ਦੱਤ ਮੁੰਬਈ ਦੀ ਮਾਇਆਨਗਰੀ 'ਚ ਇਕ ਨਵੀਂ 'ਗੌਡ ਮਦਰ' ਵਜੋਂ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ। ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨਯਤਾ ਦੱਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਸੇ ਖਾਸੀਅਤ ਕਾਰਨ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਦੋਸਤ ਮੰਡਲੀ 'ਚ ਆਪਣੇ ਲਈ ਖਾਸ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਥਾਂ ਬਣਾ ਲਈ ਹੈ।

ਮਾਨਯਤਾ ਦੱਤ ਨੇ ਦੱਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਕਈ ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਸਹੇਲੀ ਅਮਿਸ਼ਾ ਪਟੇਲ ਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤੈ ਕਿ ਸੰਜੇ ਦਾ ਦਿਲ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੱਗਦੈ ਕਿ ਸੰਜੇ ਦੱਤ ਦੀ ਇਹ ਖੂਬੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ 'ਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਖੈਰ, ਇਹ ਅਜੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ ਕਿ ਮਾਨਯਤਾ ਵਲੋਂ ਅਮਿਸ਼ਾ ਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਫਾਇਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

Five Rivers Entertainment of Indianapolis

Proudly Presents

On Friday, June 25, 2010 at 7:30 pm

At Madame Walker Theatre Center

617 Indiana Avenue, Indianapolis, IN 46202 • (317-236-2099)

{I-65 to downtown Indianapolis to Dr. Martin Luther King, Jr. Street (AKA West Street) exit #114; take exit to Indiana Avenue (4th stop light); make a right turn at corner of Indiana Avenue in front of building; parking area immediately adjacent to the building.}

Tickets: VIP ($100), $75, $50 & $35

Tickets Available at Desi Bazar and Patel Brothers Grocery Stores

Varinder S Sahi:	*317-430-3434*	*Darshan S Darar:*	*317-557-4278*
Sandeep S Laddi:	*317-828-1112*	*Amarjit S Jimmy:*	*317-538-5385*
Manjit S Nagra:	*317-750-1900*		

ਜਿੱਤ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਦਾ ਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਝੰਡੇ ਨਾਲ।

3RD ANNUAL TOURNAMENT

July 10, 2010, 7:00 AM to 7:00PM

PUNJABI KHED MELA 2010 CANTON MICHIGAN

GAMES
Kabaddi
Volleyball
Soccer
Athletics
& Cultural Prog.

INDEPENDENCE PARK, 1898 DENTON RD. CANTON MI.

Family Event: Food and Refreshments Provided

ਜਿਥੇ ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਗਰਮਾ ਗਰਮ ਜਲੇਬੀਆਂ ਤੇ ਚਾਹ ਪਕੌੜੇ ਵਰਤਾਏ ਜਾਣਗੇ, ਉਥੇ ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇਗਾ।

Punjabi Singer : Geeta Zaildar
Sponsered by Harpreet Singh
Worldwide Travel Ph: (734)-838-9998

Professional Stage MC:
Sukhchain Brar

Kabaddi

ਅਮਰੀਕਾ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਉੱਚ ਪੱਧਰ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਭਾਗ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ।

Kabaddi 1st Prize: $5100
Kabaddi 2nd Prize: $3100

Volleyball Men:
1st Prize $1200
2nd Prize $800

Tug of War Men:
1st Prize $800
2nd Prize $400

Soccer:
1st Prize $800
2nd Prize $400

Bhangra **Giddha**

Athletics for all Ages

ਆਪ ਦੇ ਭਰਵੇਂ ਹੁੰਗਾਰੇ ਤੇ ਮਿਲੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਤੀਜੇ ਮੇਲੇ ਦੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਨਿਰਧਾਰਤ।
ਅਸੀ **PSCA** ਵੱਲੋ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮੈਂਬਰਾ ਤੇ ਸਪੋਂਸਰਾ ਦੇ ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ

Karmbir Singh	Raj Jamarai	Jaswinder Singh	Karn Gill
734-558-3151	734-231-0720	734-347-1154	734-612-9984

ਚਾਰ ਹੀ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਂ ਬੰਦਾ ਕਰੇ ਕੰਮ ਸਾਰੇ ਸ਼ੌਕ ਨਾਲ, ਪਿਆਰ ਨਾਲ, ਲਾਲਚ ਜਾਂ ਡੰਡੇ ਨਾਲ।

WWW.PSCA-MI.COM

Sale

ਆਪਣੀ ਟਿਕਟ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ
ਸਪੈਸ਼ਲ ਹਵਾਈ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ
ਅੱਜ ਹੀ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾਓ

Sale

Fares to New Delhi

Indiana Indianapolis $1025
Illinois Chicago $1050
Ohio Columbus $1050, Toledo $1050, Cleveland $1050, Cincinnati $1050
New York John F Kennedy $975
Connecticut Hartford Bradley $1050
Georgia Atlanta $1000
Wisconsin Madison $1050, Milwaukee $1050
Virginia Washington Dulles $950, Ronald Regan National $950, Richmond $1050
Texas Dallas $1100, Houston $1100
Tennessee Knoxville $1050, Memphis $1050
Pennsylvania Pittsburg $1000, Philadelphia $1050
New Jersey Newark $1000
Massachusetts Boston $1050
Minnesota Minneapolis-St. Paul $1050
Michigan Detroit $1050, Lansing $1050, Flint $1050, Grand Rapids $1050, Kalamazoo $1050
Maryland Baltimore $950
Iowa Cedar Rapids $1050, Des Moines $1050

Fares are valid from 9 August to 21 October.
Maximum stay of 4 months.
Fares are round trip including all taxes and fees.
Fares are subject to availability and subject to expire anytime.

Easy Travel Inc.

Consolidator of Major Airlines

1866-51-INDIA 734-451-9526

E-mail:info@easytravelinc.net

WWW.packandfly.com